HAALTERT

van 1830 tot 1976

Bijdrage tot de geschiedenis van het politieke en sociale leven

Willy De Loose
Heemkundige Kring Haaltert

HAALTERT

van 1830 tot 1976

Bijdrage tot de geschiedenis van het politieke en sociale leven

Willy De Loose
Heemkundige Kring Haaltert

Voor de voorvechters uit de politieke, sociale en culturele sector die op een eerlijke en onbaatzuchtige wijze meegewerkt hebben aan een mooier en beter Haaltert.

Overname van teksten is toegelaten,
mits bronvermelding.

D/1995/3136/2

Voorwoord

Ons wel bewust van de aartsmoeilijke onderneming "de politieke- en sociale gebeurtenissen in onze gemeente" te omschrijven, startten wij jaren geleden met het verzamelen van archiefmateriaal.

Duizenden kranten, honderden archiefbundels en tientallen interviews gaven een vaag beeld van de politieke en sociale evolutie te Haaltert.

Van 1830 tot Wereldoorlog I hebben wij ons vooral toegespitst op de officiële dokumenten en op de nog bestaande kranten.

Voor de evolutie gedurende en na het interbellum hielpen tientallen Haaltermaren ons een duidelijk beeld vormen van de recentere periode.

Wij hebben gepoogd het politieke fatsoen en onfatsoen van onze voorouders sumier te profileren, er ons wel van bewust zijnde dat dit een zeer vage betrachting was, vooral wegens het ontbreken van efficiënte bewijsstukken.

Objectiviteit nastreven was ons voornaamste doel. Om die reden én om de tijdsfeer te bewaren werden in de mate van het mogelijke de originele teksten aangehaald.

Als bij het doorbladeren van dit boek, de lezer het eventueel kan aanvullen met herinneringen uit eigen ervaring en zich even wil bezinnen over het boeiend verleden van onze gemeente dan is onze doelstelling sterk benaderd.

Graag willen wij oprechte dank betuigen aan het personeel van de diverse archieven en bibliotheken voor hun behulpzaamheid. Onze erkentelijkheid gaat eveneens uit naar de vele Haaltermaren die met anekdoten, foto's en dokumenten meegeholpen hebben bij de realisatie van dit werk. Een oprecht dankwoord verdient Gilbert Redant die de teksten zuiverde van storende foutjes, en Staf Versavel die onschatbare diensten bewees bij de opmaak van dit boek.

Herfst 1995

Willy De Loose

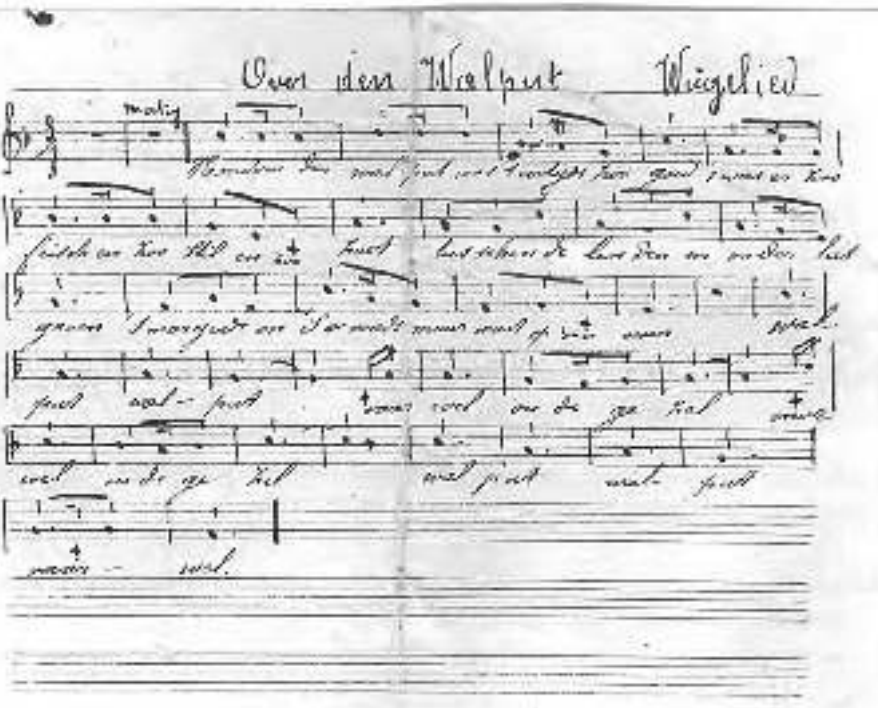

Loeren en kijken deed d'oude gebuur
Rondom zich henen naar huis en naar schuur
Weg en bedolven, met varen getreen,
Rust hij voor eeuwig nu diep hier beneen

Walpuit

Hier waar zijn wateren blonken zoo lang
Is nu gewoel en gepel en gezang
En op zijn graf ligt een sierlijk tapijt
't Groen en het gras en de bloempjes des tijd

Walpuit

Ouden gaan zwijgend en peinzend voorbij
Jongeren zeggen hieronder was hij
Honderde jaren wordt hij nog herdacht
Van die nu leven en 't komend geslacht

Copy van de originele partituur geschreven door heer Amand Joris.

Deel I

Gemeenteraadsverkiezing van 15 juli 1831

Wij starten onze zoektocht door het politieke en sociale gebeuren te Haaltert in 1830, aan de wieg van het piepjonge België.
Door de 'Voorlopige Regering van Belgenland' werd op 8 oktober 1830 beslist de bestaande gemeenteraden te hervormen.

Op 27 oktober 1830 vergaderden de voorzitters van onze gemeente onder het voorzitterschap van ouderdomsdeken Dominicus-Benedictus Coppens.
De vier hoogste belastingopnemers werden aangeduid als stemopnemers, nl. Dominicus de Sadeleer, Domien Coppens, Jacobus Bernardus Schouppe en sekretaris Jan-Baptist De Troch. Het hoogste aantal stemmen ging naar Lodewijk de Sadeleer, zoon van Dominicus, en hij werd eerste burgemeester van Haaltert in de nieuwe staat België met 42 stemmen.

Jan Van Londersele werd eerste schepen en Jozef de Sadeleer, broer van Lodewijk was tweede schepen. Jan-Baptist Van den Berghe, Dominicus Coppens, Lodewijk de Sadeleer, Charles Arents, Jan-Baptist Coppens en Frans Roeland waren de verkozen gemeenteraadsleden. D. Milo werd aangesteld als sekretaris en J-B. De Troch was gemeenteontvanger. Deze laatste diende hiervoor een borgsom van 800 gulden te betalen.

Tot 1830 -Hollandse periode- werd er gestemd door zogenaamde "capaciteitskiezers". Dit waren inwoners die 25 jaar waren, voldoende belasting betaalden en/of hoog ambt of bepaald diploma bezaten.

Door de kieswet van 3 maart 1831 werd het "Cijnskiesrecht" ingevoerd. Dit kiesrecht steunde op het vermogen, zodat het grootste deel van de inwoners uitgeschakeld werd. De ingeschreven kiezers moesten hun kiesrecht aantonen door een bewijs van betaalde belasting. De stemming was echter niet verplicht. In 1848 waren er te Haaltert 146 kiezers op een totaal van 3300 inwoners. In 1864 betaalde men voor het kiesrecht 10 fr.
Bij het opstellen van de kiezerslijsten in 1871 waren de drie hoogste cijnsbetalers: Gustaaf Van Meldert 371 fr; Jan-Baptiste Van Londersele 214 fr en Dokter Alexander Arents 153 fr.

De kieswet van 1893 bracht dan het algemeen doch meervoudig stemrecht in voege. Elke man van 25 jaar kreeg één stem. Een gezinshoofd, minstens 35 jaar en die min. 5 fr belasting betaalde voor zijn woonst, kreeg één stem méér. Inwoners boven de 25 jaar, eigenaars van een goed ter waarde van min. 2000 fr of burgers die een bepaalde rente op spaarboekjes hadden, kregen eveneens één stem méér. Houders van een universitair diploma en notabelen kregen twee stemmen méér. Voor de gemeenteraadsverkiezing kreeg elke huisvader nog een extra stem bij als hij tussen de 5 en 20 fr cijns betaalde of als hij bezitter was van een eigendom met een kadastraal inkomen van minstens 150 fr. Dit stelsel duurde tot 1919. Het werd vervangen door het algemeen

kiesrecht waarbij elke man boven de 21 jaar recht had op één stem. In 1948 konden de vrouwen ook deelnemen aan de verkiezingen (1-2).
De bevolkingsaangroei brachtt het aantal inwoners op 3226 in 1831, zodat de Raad het nodig achtte een 'garde champêtre provisoire' aan te stellen. Op 15 juli 1831 werd Jan Frans Van Lierde voorgedragen en benoemd door de gouverneur op 28 oktober 1831. Naast vele andere beroepen was Van Lierde ook herbergier, wat hem uitdrukkelijk verboden werd door de Gouverneur. In 1833 kwam er versterking want het bestuur ontving de som van 142 fr 52 *"pour frais d'habillement de votre deuxième garde champêtre Van Styvendaele"*.

Een ander bedrag werd toegekend als onkosten voor het bezorgen van transportmiddelen voor de Franse troepen in 1832 en 1833.

Het Armenbureel zat waarschijnlijk in minder goede papieren en kreeg de toestemming een aantal bomen te verkopen aan de Dreef, wijk Hagelkruis (omgeving Houtmarkt en Diepeweg).

Burgemeester Lodewijk de Sadeleer en zijn collega's zaten in het eerste jaar van hun ambtstermijn reeds met de handen in het haar, want een bezoek van de bisschop werd aangekondigd [3]. De staatshaan -Stationsstraat- was dringend aan herstel toe. Tientallen sparrebomen werden aangekocht om de weg naar de kerk te versieren. Door de sekretaris werden alle onkosten voor dit bezoek netjes genoteerd:

"Aankoop van sparreboomkes	9.00
Voor 't kappen van dezelve	1.02
Onkosten van vertier voor het halen van de boompkes met barrièren	4.47
Voor bindgaren en zakkeband	1.42
Aan Pieter Neirinckx voor levering van 13 karren groven zavel ten behoeve der gemeente Haltert op de aankomst van den Bisschop en voor kalseydewerk	1.56
Aan Louis Muylaert over arbeyd	2.90
Aan het werkvolk over arbeyd	
J-B. Standaert	1.90
Adriaan Cauwels	2.36
Jozef Matthijs	0.60
Charles Van der Stock	0.40
Vertier aan het werkvolk en de maeking der arken	2.58"

Om de veiligheid te waarborgen waren nachtpatrouilles ingesteld die niet steeds optimaal hun job verrichtten. Het bestuur ontving regelmatig klachten, vooral van inwoners uit de afgelegen gehuchten die aanklaagden *"que les patrouilles s'amusaient au corps de garde"*. De burgemeester stelde voor de wacht te verdelen in drie sectoren, een eerste: het Dorp, Mussenzele, Eiland en Zwarthaas; de tweede sector: Bruul en Ede en de derde sector Ekent en Bockent. De 'corps de garde' zou ingericht worden bij Jozef Muylaert in Ekent.

Gemeenteraadsverkiezing 1836

In 1836 behaalde Lodewijk de Sadeleer opnieuw de meeste stemmen en hij begon aan zijn tweede ambtstermijn. Jan-Baptist Van Londersele en Jan-Baptist Schouppe fungeerden als schepenen en als raadsleden noteerden wij: Benedictus Muylaert, Domien De Clippeleer, Petrus De Rouck, Henry Van der Steen, Frans De Smet, Jan-Baptist Coppens en Jaak de Sadeleer.

In die periode kwam de liberale voorman Gustaaf Van Meldert op de proppen. Van Meldert, geboren in Ninove, stamde uit de rijke Geraardsbergse bankiersfamilie Spitaels [4]. Hij werd sekretaris benoemd in Haaltert en Kerksken en zou 43 jaar deel uitmaken van het Haaltertse bestuur.

Smeekbeden aan de Bisschop 's Gravenkerselaar wil terug naar Haaltert

Tot 1812 behoorde dit gehucht bestuurlijk en parochiaal tot Mere. Toen 's Gravenkerselaar bij Haaltert gevoegd werd hoopten de buurtbewoners dat zij ook parochiaal gefusioneerd zouden worden met deze laatste, wat echter niet gebeurde. Na vele jaren tevergeefs plaatselijk protest (eerste verzoek in 1820) werd het hen te gortig en het bisdom werd ingeschakeld. Een smeekschrift van twintig gezinnen belandde in oktober 1835 op het bureau van Mgr Delebecque. Verscheidene redenen werden aangehaald, o.a.: *"de weg naar Mere is allerslegtst en bijna ongankbaar, wij zijn verpligt eerst een verre weg af te leggen naar Meire om de pastoor te verwittigen en nadien de slegte weg terug om het kind te gaen vertonen aan een ambtenaer van de Civiele Staet te Haeltert"* en *"wij betaelen ook belastingen zodat wij ook contribuëren in de subsidie van een heer pastor en jaarwedde van den onderpastor van Haeltert, daer zij niets voor hunne tegenwoordige geestelijke overheid te Meire betaelen"*.

Deze bede baatte niet en op 20 juni 1836 stuurde de buurt een nieuw smeekschrift *"om hunne geestelijke zaken binnen Haeltert te mogen uitvoeren het geen hun van over lang beloofd is geweest"*. Het was de Deken van Aalst niet ontgaan dat de initiatiefnemer van deze contestatie Egidius Van den Steen was en hij vroeg een berisping vanwege het bisdom voor de *"ongeletterde, vrijpostige en opdringerige contestant"*. Pas vele jaren later gaf de bisschop gehoor aan de vraag en in een herderlijk schrijven van zondag 10 januari 1848 afgelezen op de preekstoel stond: *"...het deel van Haeltert dat tot de parochie van Meire behoorde wordt vastgehecht aan de parochie Haeltert"* [4b].

Boekent wil niet weten van Kerksken

Omstreeks 1840 waren er problemen in onze gemeente i.v.m. eventuele aanhechting van het Haalterts gehucht Boekent bij de parochie Kerksken. Werd het feit vooral uitgevochten tussen de parochianen, de pastoors en het bisdom, toch beroerde dit evenement eveneens de gemeenteraad.

Op 6 maart 1840 kwam de kwestie te berde op de raadszitting. Het bestuur schreef een brief naar het bisdom en drukte zijn ongerustheid uit *"omdat wij vernomen hebben*

dat er sedert eenige tijd verschijdene en menigvuldige poogingen gedaen zijn om het schoonste en beste deel der inwoners en der gemeente voor het Geestelijke, aen de aenpalende gemeente van Kerkeken aen te leggen... indien dit geheuren moet voorzien wij dat er tusschen Haeltert en Kerkeken, gedurigen twist, eevenigen haet en tweedragt zal bestaen". Ondanks deze wijze raad bleef de bisschop bij zijn besluit met alle gevolgen vandien. Vijf jaar later (sic) op 24 mei 1845 kwam de Raad terug op de brief van 6 maart en vermeldde dat de geruchten om de Boekent bij de parochie Kerkaken aan te sluiten *"eene uytzinnige verslagenheyd en een deel van de bevolking in staet van vuur en vlam bragt."* Daarenboven was er nog een financieel probleem. Enkele jaren voordien werd de kerk vergroot en er was nog een debet van 8.665 fr te vereffenen. Algemeen werd aangenomen dat door die vergroting de kerk voldoende groot was voor de 4000 gelovigen van Haaltert, de Boekent inclusis die ook bijgedragen hadden voor de financiering. Op 10 september 1845 ontving Monseigneur een protestbrief van 135 gezinnen uit Eekent en Boekent waarin zij beweerden *"niets anders te wenschen dan geestelijk bij Haeltert geleyd te worden"* en dat alle andere *"oorblazingen verre benevens de waerheyd zyn".*

Begin januari 1848 begon de heibel opnieuw. Monseigneur Delebecque plaatste de wijk Boekent onder de jurisdictie van de pastoor van Kerksken. Bij de aflezing van de herderlijke brief op de kansel was er *"een algemeen geschreeuw"* in de kerk ten teken van protest. Er werd heen en weer geschreven, handtekeningen werden verzameld, de kinderen uit de Boekent volgden geen zondagsschool meer, ze verzuimden de catechismuslessen en de parochianen verzuimden de paasplicht, *"...en er zullen geen tien zijn die hunne Paeschen te Kerkeken zullen houden en wij kunnen bij geen persoonen gaan welke ons gedurig beschimpen en wij kunnen niet leven onder het gebied van eenen herder die door alle leugens en bedrog onzen wijk voor eigenbaer heeft weten aen zich te lokken".* Na lang treuzelen kwam de kerkraad ook tussenbeide en schreef: *"wij worden dagelijks aangevallen omdat wij ons tot zijn Hoogweerdigheyd niet wenden om de schrikkelijke gevolgen tegen te houden...er wordt van de geestelijkheyd met vloeken overgesproken dat wij er van sidderen en beven".*

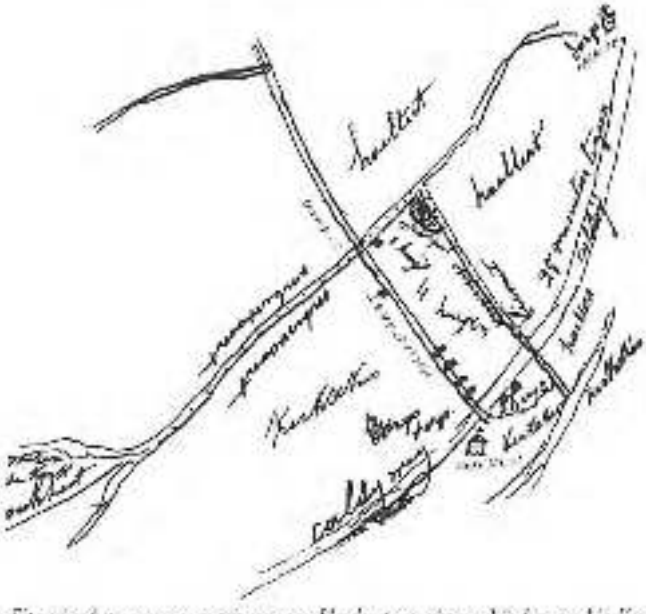

Situatieschets voor annexatie van zes Haaltertse gezinnen bij de parochie Kerkeken

De bevolking van de Boekent deed een beroep op onze burgemeester, om zijn invloed te laten gelden bij de bisschop. Hij vroeg Monseigneur op zijn besluit terug te komen *"omdat er dagelijks demonstraties zijn en dat de intrekking van het besluit het enige middel is teneinde de rust in de gemeente te herstellen".*

Ondanks het tumult volhardde het bisdom in de boosheid. Een laatste poging werd ondernomen op 29 augustus 1848, met een ultieme smeekbede tot de bisschop: *"moeten wij misschien tot Kerxken gaan? Neen, neen dat de dood daer stond wij gaan ze nog liever te gemoed als daer moeten toe te stemmen. Neen het is vrugteloos. Kan Mr de Pastor van Kerxken niet bestaan, wij hebben geen de minste pligt hem te onderhouden".*

Het werd de bisschop te veel en hij tikte pastoor Van Hoeymissen op de vingers en gaf hem de raad de netelige zaak zelf op te lossen. Monseigneur wou in zekere mate enkele toegevingen overwegen waarschijnlijk bedoeld om de rust te herstellen, o.a. toelating aan de parochianen uit den Boekent hun paasplicht te houden in Haaltert, aanstelling van een tweede onderpastoor speciaal belast met het gedeelte Eekent-'s Gravenkerselaar- Boekent en oprichting van een kapel in de Boekent voor het uitoefenen van de eredienst.

De kapel kwam er niet, verder protest bleef uit (buiten enkele spotliedjes die gezongen werden) en ook hier boelde de rijd de wonden. De plooien werden glad gestreken en Kerkskenaren en Haaltertnaren werden weer goede vrienden.

De pastoor van Kerksken bedankte de bisschop omdat hij zijn beslissing handhaafde en vroeg meteen een nieuwe uitzondering voor zes gezinnen gehuisvest in de Hullestraat en op de Steenweg om te annexeren bij zijn parochie. Voor alle duidelijkheid tekende hij zelfs een situatieplan.

Ook de vergroting van het kerkgebouw bracht zorgen mee. Pastoor Jozef Van den Eynde (°Brussel 10 oktober 1758), aangesteld te Haaltert op 6 oktober 1810 en er overleden op 5 januari 1848, was de promotor van de werken. De herder had wel problemen met moderniseringswerken, vooral het vergroten van het gebouw en het gieten van twee klokken waren hoogstdringend. Regelmatig gebeurden er omhalingen die niet altijd in de smaak vielen. Een verslag van de kerkraad meldde: *"ten einde te beraadslagen wegens personen, die in de bekostiging der groote klok niet willen geven hebben en ook andere die volgens hun fortuin niet gegeven hebben, besluiten wij: 1-de kleine klok zal gratis luiden voor alle inwoners; 2-de twee klokken zullen gezamenlijk gratis luiden voor diegenen die geheel hun aandeel volgens de verdeelingstaat (volgens plaatselijke belasting) betaald hebben, 3-diegenen die hieraan niet voldaan hebben zullen betalen volgens bepaald tarief".* Hieruit bleek dat onze pastoor niet kon rekenen op de steun van al onze notabele inwoners.

Voor de verbouwing van de kerk vond hij geen gehoor bij staat en provincie. Later kon hij het gemeentebestuur overhalen zijn aanvragen van 22 mei en van 16 juli 1886 te steunen, maar zonder enig resultaat bij de bevoegde instanties.

Uit de gemeentekas kwam ook geen hulp, aangezien de bestuursleden andere kopzorgen hadden o.a. het spijzen van de kas van de Openbare Onderstand *"om 1500 arme menschen te onderstezoeten".*

Gemeenteraadsverkiezing 1844

In 1844 bleef hetzelfde driemanschap, L. de Sadeleer, J-B. Van Londersele en J-B. Schouppe samen met 6 raadsleden: D. Coppens, F. De Smet, J. de Sadeleer,

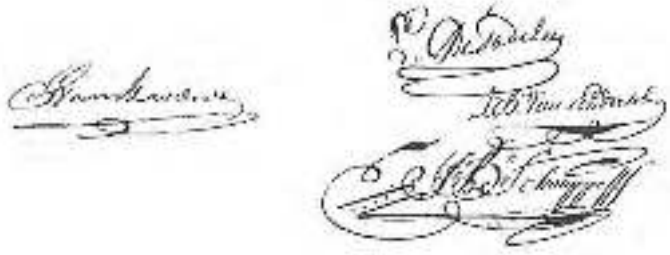

Handtekeningen van het schepencollege en sekretaris in 1845.
Sekretaris: Gustaaf Van Meldert – Burgemeester: Lodewijk de Sadeleer
Schepenen: Jan-Baptist Van Londersele en Jan-Baptist Schouppe.

J-B. Coppens, B. Muylaert en J. Van den Steen aan het hoofd van de gemeente, geflankeerd door sekretaris Gustaaf Van Meldert en ontvanger Karel Van Gutte.

Diezelfde Van Gutte was samen met Domien Raes, die een private school leidde in Eeckent, onderwijzer in onze gemeente. Tengevolge de onderwijswet van 1842 besliste de raad dat er kosteloos onderwijs diende gegeven aan de arme kinderen.

In 1845 liepen er 185 behoeftige kinderen school bij Karel Van Gutte. In de zomer van 1858 kwamen 64 leerlingen naar de school tegen 130 gedurende de winterperiode.

Op onderwijsgebied werd door een 'Nijverheidscomité' bestaande uit Frans Verlée, Alexander De Pril en Domien Raes, allen wevers, in 1844 een huis gehuurd op het Hagelkruis (Houtmarkt) voor de inrichting van een kantschool.

Door gemeentelijke tussenkomst en *"door de liefdadigheid van vele bemiddelde inwoners hebben zich 6 à 7 personen samengevoegd om ook middagmalen aan de kinderen in de kantschool te verstrekken"*.

De jaren 1845 tot 1848 waren katastrofaal voor onze streek. Er heerste hongersnood en of dit nog niet voldoende was braken ook tyfus en cholera uit in 1849 en 1850.

Het gemeentebestuur werd gevraagd een lijst van de besmette inwoners samen te stellen en die te bezorgen aan de bevoegde instanties van volksgezondheid te Aalst, teneinde algemene maatregelen te kunnen treffen om de dodelijke ziekte te beperken. Het raadplegen van die lijsten gaf slechts een vaag beeld van de omvang van de ramp. Onnoemelijk leed moet er geheerst hebben in talrijke families o.m. in de familie Van Waeyenbergh, landbouwer op het Hagelkruis: de vader (44j) en drie kinderen besmet. In het gezin Jan Van Waeyenbergh (35j) landbouwer in de Kapellestraat: vader en twee kinderen besmet. Francisca Redant, weduwe, liet zes kinderen na. Een drama was het eveneens in het gezin van Dominicus Schockaert, waar de beide ouders overleden en zes minderjarige kinderen achterlieten. In totaal verminderde de bevolking met een 300-tal inwoners.

Het gemeentebestuur nam maatregelen om de openbare gezondheid te waarborgen en de ziekte in de mate van het mogelijke te beperken en berichtte *"dat alle behoeftige ingezetene dezer gemeente zich ten gemeentehuize moeten begeven, alwaar kalk en witborstels gratis zullen verschaft worden, voor hunne huizen te witten. Dezen menschlievenden maatregel hoogst noodzakelijk zijnde twijfelt men geenszints, of alle behoeftigen zullen zich verhaesten, hun de noodige voorwerpen aan te schaffen om hunne woningen te kuis-*

schen en te wittien. Degene welke dat zouden verwaarloozen, zullen er ambtshalve toegedwongen worden" [5].

De burgemeester liet in februari 1848 weten aan de arrondissementscommissaris *"dat een groot deel van de werkende klasse in moeilijkheden verkeerde, 3/4 der inwoners vonden hun bestaan in het lijnwaad weven. Nu is er daarvan 1/3 gestaakt en de andere 2/3 winnen slechts genoeg voor de mondkosten van eenen persoon. De Heren Van Melderi welke tot heden 250 tot 300 werklieden in bezigheid gehouden hebben zijn voornemens het geval op de helft terug te brengen en daarbij werd de Kantschool gestaakt mits oorzaak dat er reeds te veel onderwezenen waren"*.

Champetter Van Lierde... niet te temmen

Als er één daad geweest is waarvoor het gemeentebestuur zich achteraf schaamde, zal het wel de benoeming van veldwachter Jan Frans Van Lierde geweest zijn. Een paar decennia lang was hij de pestvogel van de gemeente en probeerde hij, vaak onterecht, het bestuur te bekladden.

Door de uitbreiding van diefstallen van groenten en vruchten richtte het gemeentebestuur in 1845 een nachtwacht in die regelmatig toezicht hield op tuinen en akkers. Dit bleek nodig omdat veldwachter Van Lierde weinig interesse had voor zijn job en de hem opgedragen taak vaak verwaarloosde. Sedert zijn benoeming kwamen er veelvuldige klachten o.a. *"omdat hij zich in de lesten oogsttijd weinig in het veld heeft laten zien en dat er daardoor veel misbruiken zijn gebeurd"*. Hij verzuimde zijn dienst omdat hij meer energie stak in niet-toegelaten bijberoepen o.m. herbergier, linnenfabrikant, koopman en zaakwaarnemer. Elk raadslid moest regelmatig *"vele knorringen van menige inwoners aanhoren"* en een ingediend bezwaarschrift met 415 handtekeningen tegen de veldwachter deed meteen de deur dicht.

In een zitting op 5 september 1845 stelde de raad de schorsing voor van Van Lierde die onmiddellijk een bezwaarschrift instuurde met een achttal punten ter zijner verdediging. Het bestuur had weinig moeite om al zijn aangehaalde punten te weerleggen en richtte eveneens de vraag aan de gouverneur *"Van Lierde te laten aanhoren om aldus hem te leren kennen en overtuigd te zijn van zijn arglistigheid die hij zal weten ten dag te leggen om de door het bestuur genomen beslissing te doen vermijden"*.

Van Lierde liet nog meermaals van zich horen en *"in zijn redevoeringen werden alle leden van de raad geduurig tot spot gesteld"*. Vermits alle aanmaningen en rapporten hem niet tot beterschap brachten besliste het gemeentebestuur zijn bezoldiging te stoppen. De burgemeester schreef eveneens aan de bevoegde diensten *"dat om reden dat alle onze menigvuldige rapporten wegens slegten dienst en insubordonancie van die agent zonder gevolg blijven, wij aan d'eer onzer bediening grotelijks zouden te kort doen nog het minste over zijn handelwijze te reppen of hem nog eenige orders te geven"*.

Door deze maatregel liet betrokkene zich niet afschrikken en hij verplichtte de gemeenteraad vier maal te beraadslagen in een periode van twee weken om klachten in verband met (volgens hem) onwettige inschrijving op de kiezerslijsten te behandelen. Op 3 mei 1848 stelde Van Lierde voor 22 personen op de lijsten te plaatsen waarvan er 18 behouden bleven. Naast deze nieuwe kiezers aanvaardde de raad nog 10 andere kandidaten, waaronder Sylverius De Loose. Was er geen al te vriendschappelijke

bonding tussen die twee, zeker is dat op 10 mei de raad een reklamatie behandelde van Van Lierde tegen De Loose. Vijf dagen later 'protestatie' van deze laatste en Van Lierde werd gewipt van de lijsten waarop op 18 mei de raad opnieuw samengetrepen de 'tegenreklamatie' van Van Lierde verwierp.

Gemeenteraadsverkiezing van 22 augustus 1848

Bij de verkiezingen in 1848 waren er 148 stemgerechtigden en Lodewijk de Sadeleer werd herkozen met 110 stemmen. Zijn benoeming als burgemeester volgde op 11 november 1848. Henry Van den Steen en Jan-Baptist Van den Berghe kregen een schepenambt. De raadsleden waren: Domien Coppens, Jozef Renneboogh, Livien Dehondt, Jan-Baptist De Saedeleer, Jan-Baptist Van Londersele, Pieter Jan Van den Berghe, Jaak de Sadeleer en Jan-Baptist Coppens.

De nieuwe gemeenteraad wou reeds orde op zaken zetten en stemde een gemeentereglement in het belang van de openbare gezondheid: *"de nieuwe straten moeten tenminste twee meter breed zijn. Dagelijks zullen de inwoners den modder en vuiligheid, op een plaatse welke door de veldwachter zal aangeduid worden, op eenen hoop doen leggen. De kelder mag niet verhuurd worden om tot vernachting te dienen en het is verboden binnen de woonhuizen, duiven, konijnen, indische varkens, hoenders, ganzen en ander gevogelte te houden"*.

Charles Arents, de snorrebaard

Een veel besproken liberale politieke figuur. Charles Arents, eigenaar van een grote hoeve op het dorp, huidige Groene Poorte, had niet alleen gemeentelijke interesse, maar mikte ook op een plaatsje op de lijst voor de nakende provinciale verkiezingen van 12 juli 1848. Helaas, door de Aalsterse partijbonzen te licht bevonden werd hij niet aanvaard. De kandidaat vond het wijselijker zich terug te trekken. Over dit feit berichtte de pers: *"Wij vernemen dat Charles Arents, landbouwer te Haeltert wellen wij niet zoveel genoegen tot lid van den provincialen raad hadden zien gekozen worden, van zyne kandidatuer heeft afgezien uit louttere dienstvaardigheyd en om aen het Bondgenootschap van het arrondissement Aelst alle oorzaken van oneenigheyd te sparen. Zulk een trek van zelfverloochening is boven alle lof verheven"*[9].

Arents mocht nog meerdere pillen slikken! De katholieke Denderbode vertelde over *"Eene vieze grap"* die te Haaltert gebeurde.

"Te Haeltert is er verleden zondag eene vieze grap gebeurd. Men moet weten dat er daar eenen gryzen snorrebaerd loopt met eene soort van compagnon. Dien snorrebaerd die sinds meer dan 20 jaer hemel en aerde bewogen heeft om Burgemeester te geraken en zelfs geen raedslid meer kan worden, want over 16 of 17 jaeren hebben de kiezers van Haeltert hem in de pap geleyd.

Dien snorrebaerd, zeggen wy, had verleden zondag, eene soort van kermis op zeker gebugt georganiseerd, alwaer eenen teater geraakt was.

Het muziekgenootschap had zich daarbeen begeven en op dat teaterken een paer muziekstukskes gespeeld, waerna er een komedieken vertoond wierd.

Ondertussen waren er een groot aantal liters uytzet en flesschen lovensch bier op den teater gebragt en onze mannen zaten daer deftig te kyken en een glasje te neemen. Eensklaps kraekt er eene bank die beneden den teater staet en die eenige toeschouwers deed vallen, 't geen op den teater plezierig gelag en gejouw te weegbragt. Maer ziet in 't midden van 't gelag, vals den teater in, en mannen, planken, flesschen, liters bier, glazen, muziekinstrumenten etc. vallen allen in bevuylende modder ondereen.

In vyf minuten was 't geheel het feestje opgeschept, elk koos een gat. Den mislukten burgemeester die den ondersten had gelegen, was zoo schoon gemarmereerd in vaste, groene, blauwe, gele, roode en alle soorten van plekken dat er nooyt een vreemdere vogel over Haeltert is gevloogen.

Het schynt dat den man gaet boetvaerdigheyt doen omdat hy niet verder kan, nu dit is toch wel, als den duyvel oud word maekt hy zich eremyt... Zynen baerd zal ten minste eenig kenteeken zyn" [7].

Dit was natuurlijk van het goede teveel en in de volgende uitgave verscheen er een wederwoord van Arents.

"Mynheer, verzoeke van Ued. onpartydigheyd, in uw blad te willen overneemen, de volgende aanmerkingen.

In den Denderbode van zaterdag 11 mey vinde, dat eenen naemloosen ter gelegentheyd der verhaelinge van eenen eenvoudige vergaederinge of volksfeestje te Haeltert, my afschildert als eenen belaggelyken of veragtelyken persoon. Ik wil tot myn verdediginge hier niet by brengen, maer in de veronderstellinge zelf, dat ik voor het publiek zoo veragtelyk ben, gelyk den schryver van dit artikel wenscht, dan behoort hy zynen naem te laeten kennen door uw blad: 't is dan alleenlyk, dat het publiek zal konnen oordeelen en te Haeltert onderzoeken, wie van ons by of ik, het meest veragterlyk is.

Indien hy aen dezen voorstel niet derft volkomen, zal de schranderheyd van het publiek met groote twyfelen, of dat critiek van een deftigen persoon aen den Denderbode is toegezonden geweest.

Teekene met agting,
Ch. Arents, landbouwer" [8].

De 'wakkere burger' en vriend van Arents, Van Lierde, liet deze zaak niet voorbijgaan en ook hij nam het op voor de 'snorrebaard'. Wij onthouden u zijn relaas niet.

"Mynheer den Opsteller,

'k Wil hier aenraeken 't geen M. Arents en kiezing onzer regentie betreft. De veragting die men in het publiek tegen my poogt teweeg te brengen, schynt ten grootendeele voorts te komen omdat ik in de kiezing voor M. Arents heb gewerkt. Maer om myn handelwyze te veregtvaerdigen wil ik myne tegenstrevers maer de volgende vraegen stellen.

Wie is den grootsten eygenaer der gemeente? Antwoord: M. Arents. Op wiens hof ziet men sedert twintig jaeren den meesten toevlugt der arme menschen? 'k Ben zeker dat al die arme lieden zouden zeggen: op 't hof van Arents.

Wie is in deze gemeente door zyne positie meest onafhankelyk? Wederom M. Arents. Hy doet immers geen bedryf als den landbouw, dus hy moet geen oogmerk hebben op artikels van calandisie van stiel of bedryf gelyk den Burgemeester die brouwer is.

Wat het gedrag en zedelyckheyd van d' heer Arents aengaet, hierop heb ik niet te beslissen, maer zegge alleenlyk, indien men hier op onze geestelycke overheyd raadpleegde, ik stel

my vast voor, dat zy zou antwoorden, dat hy niet zoo zedig gedrag is als iemand van onze regentie die, om de voornoemde hoedanigheden, zynen invloed weest al is 't dat hy geen lid van den raed is.

Het moet niemand wonder schynen dat den Hr Arents poogt lid van de regentie te zyn om hy zyd af te weeren, kwaedwilligheyd van personen die nu, op de regentie moetmaekende, niet alleen zyne eigendommen maer ook die van zyn naerte familie zelf straffen hinderen. Tenergeeft willen onze regentiemannen voor het publiek in de gazetten en elders zich roemen en glorien over hun plaetsken. Ziet men heden op veel plaetsen niet dat treffelyke en deftigste lieden door intrigiren gelyk te Haeltert, vervuydert worden! Ja eenen onbekende persoon zoude hedendaags byna vreezen te zeggen lid van de regentie te zyn, uyt vreez van verdagt te worden van arglistigheyd of van aen geen onafhankelyke party toe te behooren. Ik laie aen het oordeel van alle vernufte menschen over of de verstooting van den Hr Arents, waer onze regentie zich durft glorieren, niet dient tot eygen schande tot eene blyk van onregtvaerdige partydigheyd, van eerzucht en despotisme. Get. Van Lierde" [9].

Gemeenteraadsverkiezing van 28 oktober 1851

Bij een tussentijdse verkiezing in 1851 werd Jan-Baptist De Saedeleer -geen verwante van L. de Sadeleer- gekozen tot schepen ter vervanging van J-B. Van den Berghe. Hij werd benoemd bij KB van 30 december 1851.

Gemeenteraadsverkiezing van 31 oktober 1854

Bij deze verkiezing werden er 135 kiesgerechtigden genoteerd. Schepen De Saedeleer was zeer populair want hij behaalde 132 stemmen tegen 101 voor Lodewijk de Sadeleer. Ondanks het mindere resultaat bleef deze laatste burgemeester. Het werd een sukses voor de katholieke partij want al haar leden werden verkozen. Op 12 januari 1855 legden J-B. de Sadeleer, D. Coppens, J-B. Coppens, H. Van den Steen en L. Debundt de eed af.

In 1860 ging alle aandacht naar de verplaatsing van het kerkhof buiten de dorpskom. In 1869 schonk pastoor De Trogh, Haaltermaat, een perceel grond op de Kattestraat voor de aanleg van het nieuwe kerkhof. De gemeenteraad aanvaardde dit niet omdat de percelen te dicht gelegen waren bij de bewoonde agglomeratie. Een idealer plaats was de kapelhof rond de kapel van O.L.V. van Bijstand in de Kapellestraat. Dit perceel werd reeds in 1821 aan den armen geschonken door de toenmalige burgemeester Mathias de Ruddere. De raad kon geen beslissing nemen en een jaar later stond hetzelfde punt op de agenda. Het 'Bureel van Weldadigheid' wou de grond verkopen voor de som van 700 fr zonder de bomen. Het duurde nog enkele jaren vooraleer de eeuwige rustplaats van onze parochianen volledig in orde was. Het nieuwe kerkhof werd ingewijd op 15 januari 1870 [10].

De raad besliste ook een nieuw kerkhorloge te kopen bij Constant Van Lul uit Kerksken voor 450 fr. De vereffenig zou gebeuren in schijven van 100 fr.

Dood van burgemeester Lodewijk de Sadeleer

Twintig oktober 1858 werd een droevige dag voor de gemeente. Burgemeester de Sadeleer overleed na een ongeneeslijke ziekte in Geraardsbergen. De burgervader die 28 jaar lief en leed deelde met onze dorpsgemeenschap, werd enorm geapprecieerd. In de moeilijke hongerjaren hielp hij waar het mogelijk was. De periode dat de vlasnijverheid wegkwijnde, stichtte hij samen met onderpastoor De Meyer, kantscholen zodat er terug mogelijkheid geschapen werd voor arbeid. Ook de eerste kalseidewerken liet hij uitvoeren. Samen met de pastoor was hij de stuwende kracht bij de vergrotingswerken aan de parochiekerk.

Een grote menigte volgde de begrafenisplechtigheid. Aan het graf van de afgestorvene werd de lijkrede gelezen door gemeentesecretaris Van Meldert [11].

"Vrienden, Burgers,

Een smartvolle pligt heb ik heden te vervullen hier bij het stoffelyk overschot van onzen diepbetreurden vriend, die sedert meer dan 28 jaren het achtbaar ambt van Burgemeester, met de grootste yver bekleedde.

Thans vloeijen onze tranen by zyn ontzielde lichaam. De onverbiddellyke dood heeft hem voor eeuwig ons ontnomen... voor eeuwig? Neen! Niet voor eeuwig! In de zalige gewesten, duerbare ontslapene, zullen wy elkander terugzien! Daer waer onverstoorde rust heerschs, daer waer onafgebrokene vriendschap voortduert. Daer waer de hartelyke broederliefde nooit wordt verbroken en waer de zegenryke banden der innigste wederzydsche en algemeene genegenheyd voor altyd worden gelegd.

Van uyt de hemelwoon die gy, wy betrouwen het van, reeds zyt ingetreden, ziet gy thans hoe innig het ons smart, wanneer wy U naer uw laetste rustplaets moeten begeleyden. Hoe wy met gebogen hoofde en met ontroerde borst een stil en innig gebed ten hemel sturende, uw killig gebeente met een laetste traen van liefde nog trachten te verwarmen en hoe in ons bedrukte gemoed den wensch opstygt u nog in ons midden te bezitten!

Vruchtelooze wensch! De Almogende, de Alwijse, de Algoede heeft het anders gewild. Zijn besluit is onwederroepelyk, de stappen van den sterveling zyn geteld, de baen die hy bewandelt is afgemeeten... en verder dan de Almagt het wil gaet niemand op dezelve voort.

Uwe levensloop, vriend Lodewyk, is roemryk geweest en in de laetste stonden smartelyk, te meer door de grievende gedachte dat gy uwe vrienden moest verlaeten, maer door den godsdienst getroost, wordt gy kalm en gelaten bij de zachte hoop eerlang de eeuwige zaligheid te mogen genieten.

En gy onthechtet u van het aerdsche leven om u met het sterven en het eeuwige leven gemeen te maken. Dierbaer stoffelyk overschot ontvang van uw talryke hier vergaderde vrienden den laetsten afscheydsgroet. U lyden heeft een einde genomen... eene eeuwige beloning is u toegeschikt en als ware roomsche katholyke geniet gy reeds het verblyf der zaligen.

Ontslagen van alle wisselvalligheden die den mensch op deze aerde vergezellen, zyt gy reeds in de hemelsche kringen, waer liefde, vrede en rust voor altyd heerschen.

Een laetste woord vooraleer wy hier aen deezen grafkyul aen de opgedolven aerde van u afscheid nemen.

Ofschoon heel de gemeente te wel overtuigd is van de verdienstvolle werkingen die gy als

Burgemeester sedert 1830 hebt uitgeoefend, voel ik my nogtans genoopt, dezelve alhier een weinig af te malen.

Gy waert dienstvaardig voor allen, met de volkomenste belangloosheyd zyn uwe onsterfbare akten bezegeld geweest, alles voor de welvaert der gemeente. Meest al de huerwegen zyn onder uw opzicht gekalseyd geworden. In 1842 werd in den voorgevel dezer kerk den gedenksteen geplaerst, als eene eeuwige blyk van uwen onvermoeibaren yver met welken gy de bouwwerken rydens twee jaeren bestuerd hebt [12].

Als voorzitter van het Bureel van Weldadigheyd, waert gy den vader van alle behoeftigen, hoeveel tranen dier ongelukkige hebt gy niet gestelpt! In 1846 toen de kryynende toestand der vlasspinning tot den hoogsten top gestegen was en de eeuwaren ontbraken, hebt gy met medewerking van onzen gewezen achtbaren heer Onderpastoor M. De Meyer kantwerkscholen, met hulpstoffen der gemeente ingerigt, welke onschatbare voordelen in de gemeente voor de volksklas hebben opgeleverd, en die thans nog de nieuwe ingevoerde nyverheyd van zwarten kant voortzetten.

Gy hebt het genoegen gehad een genootschap, alhier ingerigt te zien, welke de bedelary geheel en ganisch heeft uitgeroeid en aen de arme de werkzucht ingeboezemd; immers al uwe inzichten hadden ten doel de volkeren door hun werk het ontberende te verschaffen.

Het waere overbodig nog wydloopiger uwe bestuersakten op te helderen, daer gy alle dezelve by iedere stap ontwoet, en van welke ik in het byzonder als gemeentesekretaris gedurende meer dan 25 jaren heb ooggetuige geweest.

Lang zal u aendenken van Burgemeester, onder ons leven, lang zullen wy ons, uwen vriendelyken omnegang herinneren, uwe rechtschapenheyd en handel, uwe rondborstigheyd en edel karakter.

Oprecht waers gy door geheel de gemeente beminnd en de tranen die wy op uw graf storten, zyn diep gevoeld en komen uit het hart!

Uw taek is af! Duerbare! Uw pligt op aerde is vervuld! Uwe schim zweeft nog rond ons maer uwe ziel leeft reeds in gelukkige vorden.

Vaertuel dan vriend, tot wederziens hier boven waer ook alle onze hoop is gevestigd.

Nog eens tot wederziens, de scheiding is slechts van korte duer, dat uwe asch, vriend Lodewijk, in vrede ruste, daer boven zullen wy elkanderen wederzien".

Gemeenteraadsverkiezing van 23 oktober 1858

Na de dood van Lodewijk de Sadeleer kwam zijn jongere broer Jaak op het voorplan en stelde zich kandidaat voor de raad bij een tussentijdse verkiezing. Jaak, geboren te Haaltert op 9 februari 1808, was lanbouwer-brouwer en woonde op de Hoogstraat. Hij huwde met Thérése-Ferdinanda Cosijns van Meerbeke, die eveneens stamde uit een brouwersfamilie. Twee van hun kinderen zouden zeer aktief worden in de politiek. Emiel zou 36 jaar burgemeester zijn en Lodewijk bereikte de hoogste top in de politieke kringen van ons land.

Jaak de Sadeleer werd bevelhebber van de Burgerwacht en voorzitter van het Genootschap van de H. Vincentius à Paulo. Hij werd gewaardeerd wegens zijn openhartigheid, goedheid, gedienstigheid en kristelijk leven. Hij overleed te Haaltert op 7 september 1881.

Bij de verkiezing waren er 156 stemgerechtigden en de katholieke kandidaat Jaak de Sadeleer behaalde 90 stemmen. Jan-Baptist De Saedeleer werd burgemeester. Hij bestuurde samen met Jan-Baptist Van Londersele, Petrus Van den Berghe, Livien Dehondt, Jaak de Sadeleer en Benedictus Roelants, D. Coppens, J-B. Coppens, J. Redant, J. Renneboogh en H. Van den Steen.

De liberale tegenstrever, Charles Arents, werd weg gestemd en moest het ontgelden in de pers. In de rubriek *"Pillekes"* in De Denderbode kreeg hij het volgende epistel om de oren [13].

"Te Haeltert heeft verleden Dynsdag de kiezing plaets gehad van een gemeenteraadslid, in vervanging van wylen den eerzamen Heer de Sadeleer, burgemeester. Den liberalen snorrebaard, die van over 25 jaeren vruchtelooze poogingen heeft aengewend om gekozen te worden, is er andermael op deerlyke wyze afgekookt geworden. Men had nogtans geene liberale middelen gespaerd, men had geene listen, geenen invloed ongebruykt gelaten. Immers men had niets onbeproefd gelaten om den snorrebaerd te doen gekozen worden, tot eenen slimmen liberale apotheker toe, die zyn verstand uyt nen slypsteen gezogen heeft, had er zich mee gemoeyd. Maer 't was al boter aen de galg, den snorrebaerd bleef in den kieskeiel en den achtbaren broeder van den overleden Burgemeester, Jaak de Sadeleer, wierd ten algemeen genoegen als raedslid uytgeroepen.

Wy juychen deze kiezing byzonderlyk toe, omdat zy voor uytslag heeft het mandaet van gemeenteraadslid toe te vertrouwen aen een lid van de achtbare familie de Sadeleer, die aen de gemeente Haeltert in 't byzonder en aen de goede zaek in 't algemeen, groote diensten bewezen heeft. Wy zyn eens curieus om te weten waeraen het Verbond de afkoking van den snorrebaerd gaet toeschryven" [14].

Niet alleen de hoofdredakteur van de krant spuwde zijn gal uit, maar er werden ook lezersbrieven gepubliceerd. Hierna een verkorte brief van een Haaltertse kiezer.

"Aen den Heer Opsteller van Den Denderbode.

Dynsdag laetst heeft alhier eene kiezing van een raedslid plaets gehad, in vervanging van wylen L. de Sadeleer, wiens dood zoo algemeen betreurd is geweest.

De Hr Jaak de Sadeleer, had toegestemd kandidaet te zyn. Men koesterde de hoop dat men ons volkomene vryheyd zoude gelaeten hebben, maer de liberalen van Aelst hebben het

niet gewild. Zy hebben alle dwangmiddelen gebruykt om den algemeenen wil tegen te kanten.

Eenen diep gevallen grysaard, welke reeds tien maal gepoogd heeft raadslid te worden, is wederom op het tapys gekomen. Zonder schaemte heeft hy geheel de gemeente doorkruyst, zeggende dat hy zyn boerenhandel ging verlaeten en aen alleman land belovende. Aen de inwooners van den Boekent en den Eeckent beloofde hy wegensubsidiën en dit alles om hunne stemmen af te smeeken... Maer het gene men niet kan laten voorbygaen, is de handelswyze van eenige zogenaemde liberalen van Aelst, die zich de vrienden van de achtbare familie de Sadeleer durven noemen!

Hoe is het mogelyk dat dien zeveraer niet verstaet dat hy beter zou doen van zich met zyne eygene zaken te bemoeyen, hy weet wel dat wy hier te Haeltert toch zo dom niet zyn, alhoewel wy zoveel verstand niet bezitten als de Aelstenaers...

By alle kiezers welke eenig land in gebruyk hebben van heeren van Aelst is men alzoo gegaen om hun te dwingen briefjes aen te nemen waer den naem van meester Pronkappel nr 2 opstond. En dit noemt men Mr. liberale streken!!

Welke verfoeylyke huychelary!! Wy zyn hier maer boeren, Mr den Opsteller, maer nooyt zal men gelukken ons zulke onverdraeglyke dwinglandy te willen doen aennemen. Nu zien wy maer al te wel dat gy ons in uw gazet altyd de waerheyd zegt...

Doch al deze middels hebben hier den loon gehad welken zy verdienen. Den naem van J. de Sadeleer is met eene groote meerderheyd uyt de stembus gekomen en met algemeene vreugd toegejuycht. Den dompelaer Arents wordt in den azyntobben gelegd tot den naesten keer.

Get. eenen kiezer van Haeltert" [15].

Landbouwer Jan-Baptist De Saedeleer legde de eed af en werd de nieuwe burgervader van onze gemeente in afwachting van de volgende verkiezing, die de politieke kaarten volledig dooreen zou schudden. M.J. Redant aanvaardde een schepenambt. De Saedeleer was landbouwer en woonde in den Boekent, nu hoeve fam. Van Londersele.

"Venditie van vruchten te velde, koorn, sarwe en masteluyn aen den hove te Haeltert, Bouckent, van den Heer J-B De Saedeleer, Burgemeester te Haeltert, Broeders en Zusters. Not. Guillaume Breckpot" [16].

Deel II

De periode Van Meldert
Gemeenteraadsverkiezing van 30 oktober 1860

Waren de Haaltertnaren moe gekeken op hun traditioneel katholiek bestuur, zat het gros van de gegoede klasse aan liberale zijde of was er hier reeds sprake van *"het signaal van de kiezer"* avant la lettre? Hoe het ook weze, bij de gemeenteraadsverkiezing van 30 oktober 1860 behaalde de liberale lijst Van Meldert de volstrekte meerderheid.

Over dit merkwaardige feit, dat heel wat stof tot discussie dient opwaaien in het dorp, repte de Denderbode geen woord! Ook pastoor Verschelden had er geen zinnetje voor over in zijn dagboek. De Haaltertse kiezers stuurden Gustaaf Van Meldert, Jan Redant, Jan Allemant, Philemon Van Londersele, Constant de Sadeleer, Frederik de Sadeleer, Jaak de Sadeleer, Frans De Rouck, Damien Coppens, Jan Van den Berghe en Livien Dehondt naar de raad.

Fakturen van VAN MELDERT aan de firma Meganck te Kerksken

Wie was die liberale kopman

Gustaaf Hubert Theodoor Van Meldert werd geboren te Ninove op 14 september 1813 als achtste kind uit een gezin van elf. Zijn moeder Anne Marie Josèphe Spitaels (1775-1843) stamde uit een rijke bankiersfamilie en zijn vader, Jean-François (Ronse, 1776 - Haaltert, 21 juni 1845) kwam uit het advocatenmilieu en was tot bij zijn overlijden gemeenteontvanger van Haaltert en Heldergem.

De jonge Van Meldert studeerde aan het St-Jozefscollege te Aalst, waar hij een speciale prijs voor rekenkunde en cathechismusleer behaalde [7]. Hij meldde zich in het gemeentebeleid als sekretaris te Kerksken (1836-1846), gemeenteontvanger te Heldergem (1845-1850) en sekretaris te Haaltert van 1836 tot en met 1860. In 1838 werd hij agent, te Haaltert, van de *"Belgische Maatschappij van Algemene Assuranties tegen*

gevaren van Brand en tegen de losbarsting van de Gas".

Hij was lid van de Kamer van Koophandel en Rechter bij de Rechtbank van Koophandel te Aalst. Samen met zijn oudste zus Pelagie-Catherina runde hij een *"Fabrique de toiles"* (nu Stationsstraat 10). Hij behoorde tot de liberale strekking, was praktizerend katholiek en bleef vrijgezel. Als lid van de Liberale Associatie streefde Van Meldert de doelstellingen na van deze vereniging. De Associatie *"begeerde enkel de volkomene scheiding van de geestelyke en burgerlijke magt en dezelfde wederzyde onafhankelykheid en begeerde dat de godsdienst niet gewikkeld zy in onze staatkundige debatten"* [18]. Van Meldert overleed te Gent op 30 september 1883 en werd begraven te Haaltert [19].

Op zijn grafkerk stond gebeiteld:

"Ter aandenken van wylen zynheer
Gustaaf Hubert Theodoor Van Meldert
oud burgemeester van Haelsert
43 jaren maakte hy deel uit van het bestuur
dezer gemeente te weten als sekretaris van 1836 tot 1860
als burgemeester van 1861 tot 1879
gedurende dit lange tydvak telt men onder zyn bestuur
de voornaamste volgende werken
afschaffing der bedelary 1861
opbouwen der gemeenteschool 1863
verplaatsen van het kerkhof 1869
opbouwen der prachtige nieuwe kerk 1870
verfraaiing der pastory 1874
besteenen van 14 buurtwegen 1861-1874
hy was een volksvriend, de voorstander en weldoener
der bedrukten en der armen"

Gustaaf Hubert Theodoor Van Meldert
**Nieuwe, 14 september 1813*
–Gent, 30 september 1883

Benoeming van een gemeentesekretaris, een moeilijke karwei

Zweeg 'De Denderbode' in alle talen over de liberale overwinning, het liberale 'Verbond van Aelst' zal het zeker uitgejubeld hebben. Vast stond dat de Haaltertse katholieken de pil moeilijk verteerden en dat zij nog voor de installatie van het nieuwe college zorgden voor rumoerige gemeenteraden.

Op de eerste vergadering na de verkiezing, op 15 november 1860 onder voorzitterschap van burgemeester J-B. De Saedeleer wou sekretaris Van Meldert lezing geven van zijn ontslagbrief als gemeentesekretaris.

De katholieke fraktie verklaarde dat zij 'onder hun' overeengekomen waren geen sekretaris te benoemen.

Het was bekend dat Van Meldert zijn liberale vriend Frans Reynaert op het sekretariaat wou 'piloteren.' Dit kon niet door de beugel *"omdat naast de burgemeester én een schepen hunne betrachting het is op die wijze het staatsbestuur te bedreigen met als dan eenen aan hunne partij verkleefden sekretaris te benoemen"*.

De meerderheid verliet de zaal en na tevergeefse pogingen van de veldwachter om ze terug te halen, schorste de voorzitter de vergadering.

De zitting van 19 november leverde naast het bekvechten over ontslag én benoeming van de sekretaris één positief punt op: de goedkeuring van de begroting met een batig saldo van 97 fr en 3 ct.

Op 30 november vergaderde de Raad opnieuw. Waren aanwezig: Burgemeester J-B. De Saedeleer, Schepen Redant, Raadsleden Jaak de Sadeleer, J. Van den Berghe, D. Coppens, Ph. Van Londersele, L. Dehondt, J. Renneboogh en Sekretaris Van Meldert. Pas nu werd de ontslagbrief -d.d. 12 november 1860- van Van Meldert gelezen, waarna deze de zitting verliet.

"Mijnheeren.

In de laatste kiezing van 30 oktober jl. als gemeenteraadslid met de volstrekte meerderheid ingeroepen zijnde, heb ik de eer bij deze mijn ontslag als gemeentesekretaris aan te bieden en dit onder voorwaarde van den Heer Frans Reynaert in mijne plaats te benoemen. Aanvaard...enz".

Van Meldert had zonder de 'katholieke' waard gerekend, want tussentijds werd een katholieke kandidaat, Charles Van Landuyt, een onderwijzer uit Kerksken, naar voren geschoven.

Het oudste raadslid Ph. Van Londersele functioneerde voor deze zitting als plaatsvervangend sekretaris en noteerde: *"dat de raad voor de derde maal bijeengeroepen werd om een nieuwe sekretaris te benoemen ter vervanging van Mijnheer Van Meldert, démissionnaire. De leden bij dien overgaande tot de gemelde kiezing hebben met 7 stemmen gegeven aan Charles Van Landuyt, onderwijzer te Kerksken tegen 2 aan Reynaert Frans, zoogevolgentlijk Charles Van Landuyt als gemeentesekretaris uitgeroepen. Wij leden protesteren tegen den burgemeester die refuseert de stembriefjes te verbranden"*.

De raadsleden namen twee maanden vakantie want ze kwamen pas op 6 februari 1861 samen voor de eedaflegging van de nieuwe raad. De liberale meerderheid weigerde Van Landuyt als sekretaris te aanvaarden en stelde Frans Reynaert aan als tijdelijke.

Gustaaf Van Meldert zetelde voor de eerste maal als burgemeester.

Registers Burgerlijke Stand, Correspondentie en Politiezaken- en Jan Redant was zijn schepen van Rechterlijke Politie. Een nieuwe gekozene: P. J. Allemant werd Schepen van Casseien en Wegen.

Frederik de Sadeleer nam het op voor Van Landuyt en liet optekenen dat hij niet akkoord ging met de handelwijze van het college en dat Charles Van Landuyt moest fungeren als sekretaris, zoals trouwens gestemd op de laatste zitting van 30 november ll. Van Meldert repliceerde dat de Bestendige Deputatie de benoeming nog niet aanvaard had.

Ook Constant de Sadeleer wilde de zitting ongeldig laten verklaren omdat zij gebeurde in afwezigheid van de benoemde sekretaris. De voorzitter schorste opnieuw de zitting.

Op 15 februari 1861 opnieuw samenkomst, met de herhaalde vraag van de oppositie

Van Landuyt toch te benoemen. Opnieuw bereikte de raad geen concensus en merkwaardig genoeg werd het verslag getekend door de twee kandidaat-sekretarissen, Van Landuyt en Reynaert.

Op 20 mei werd de Raad samengeroepen om kennis te nemen van een brief van de Bestendige Deputatie, waarin deze de kandidatuur van Van Landuyt niet aanvaardde. Ph. Van Londerseele en C. de Sadeleer lieten noteren dat de Bestendige Deputatie *"de Raad geaffronteerd heeft ons zonder reden een benoeming te weigeren"*. Daarop werd de zitting geschorst.

Het bericht uit Gent lag de katholieken zwaar op de maag en ruim een jaar voerden zij een afwezigheidspolitiek waardoor verscheidene zittingen geschorst werden. Tijdens één van de zeldzame normale zittingen in 1862 werd de brief voorgelezen van de Arrondissementscommissaris, waarbij deze de Raad ertoe aanzette een spoedige beslissing te nemen i.v.m. de sekretarisaanstelling.

Het was pas na de verkiezingen bij de installatie van het gewijzigd bestuur, met een liberale volstrekte meerderheid, op 21 januari 1864 dat de liberale kandidaat Frans Reynaert uiteindelijk als sekretaris aangesteld werd [20]. Op deze zitting was geen enkel katholiek raadslid aanwezig!

Alles werd te baat genomen om Van Meldert te pesten. Ook met de vaststelling van zijn 'hoofdelijken aanslag' (belasting) van 200 fr voor het jaar 1861 ging het mis. Van Meldert vond dit teveel en diende een bezwaarschrift in. Bij de behandeling van de klacht verliet hij de vergadering. De leden vonden zijn bezwaar ongegrond, *"aangezien het groote aangroeien van zijn fortuin die zij meer beginnen te kennen hebben met het zien zijner kiezers-centen, die het dubbele beloopen van eenen anderen inwoonder"*.

De burgemeester ging zelfs in beroep bij de Bestendige Deputatie die 170 fr voorstelde, maar de gemeente bleef onwrikbaar op haar standpunt. Tijdens een zitting zei de Sadeleer: *"wij zijn er dagelijks meer en meer van overtuigd, dat het aengroeiende fortuin, zoowel in acten als in grondgoederen en dat door het afsterven van zijn moeder er eerstelijke duizenden bijgekomen zijn"*.

Allemant vond de opmerking *"ongegrond"* en replicoerde ook dat het inkomen van zijn vriend verminderde mede door de crisis in de linnennijverheid. Er werd uiteindelijk een belasting geheven van 200 fr.

Door de onderwijswetten van 1842 en 1850 werd aan de gemeenten de verplichting opgelegd een gemeentelijke lagere school op te richten. Ze dienden op eigen middelen te bestaan. De wetten werden door de katholieke bestuursleden niet nageleefd en het duurde tot begin der zestiger jaren eer er schot kwam in de oprichting van een openbare onderwijsinstelling. Het was onder impuls van Van Meldert dat alles snel gerealiseerd werd.

Einde 1862 werd de koopakte voor de grond van de te bouwen Gemeenteschool opgesteld door Notaris Breckpot voor de som van 5500 fr. Men keurde een lening goed van 4500 fr. In april 1863 werden de werken aanbesteed aan Van Langenhove, koopman te Aalst en aan B. Cochez, idem te Haaltert.

Op 30 augustus 1864 huldigde men het nieuwe schoolgebouw op de Hoogstraat in, in aanwezigheid van de Arrondissementscommissaris. De school bestond uit twee grote lokalen voor ruim 300 leerlingen in de bloeiperiode. De onderwijzersjob werd

waargenomen door de liberaal Karel Van Gutte, in 1870 opgevolgd door zijn zoon Jozef. Voor het meisjesonderricht stond Avidia Van Gutte in. Later kwamen ook haar zussen, Marie-Leonia en Maria-Ursula in de gemeenteschool.

Met de samenwerking van de buurgemeenten was het ook niet al koek en ei, want een aanvraag van Denderhoutem tot medesubsidiering van de Ninovestraat stuitte op verzet van de katholieke raadsleden. Van Londersele en de Sadeleer drongen aan op een vrijwillige intekening van de aangelanden voor het delgen van de kosten.

De laatste gemeenteraad van 1863 - schepen Redant was intussen overleden - won Van Meldert opschorten zonder veel beslissingen te nemen, dit in afwachting van de verkiezing van een nieuwe schepen. Het was niet naar de zin van zijn collega's die, na het opstappen van Van Meldert en schepen Allemant, de vergadering gewoon voortzetten met 7 aanwezigen en zonder problemen een kandidaat voor het Armenbestuur, De Smet, aanstelden.

Kerkhof van Kerksken in Haaltert

Het kerkhof rond de kerk te Kerksken werd gesloten op 23 maart 1870 en na een vier jaar durende onderhandelingsperiode werd een overeenkomst bereikt voor de aanleg van een nieuw kerkhof op het grondgebied van Haaltert. De sekretaris vermeldde wel in de notules: "*...niettegenstaande alle tegenwerpingen van Haaltert*". Daarmee bedoelde hij de tegenstand die uit de hoek Van Meldert gekomen was [21]. Volgens een opgehangen bericht op 25 februari 1866 mochten inwoners van Haaltert "*die eenige bedenkingen daarentegen te doen hebben*" dit melden in het gemeentehuis van Kerksken tot 15 maart 1866.

Monument Koning Leopold I

Met het oog op de oprichting van een monument voor Leopold I in Brussel werden Comités gevormd en intekenlijsten aangelegd. Naast voorzitter Van Meldert maakten deel uit: Eduard Thelié, een gepensioneerde kapitein, notaris Pieter Arents, onderpastoor Van Wassenhove, Karel Lodewijck Van Houcke en sekretaris-schatbewaarder Frans Reynaert. In een melding aan de arrondissementscommissaris op 22 juni 1866 werden vijf lijsten genoteerd, lijst Van Meldert verzamelde 61 fr 85, lijst notaris Arents 23 fr 35, lijst kapitein Thelié 46 fr 43, lijst onderpastoor Van Wassenhove 6 fr 37 en een lijst van het gemeentelijk onderwijzerspersoneel met 7 fr 87.

Gemeenteraadsverkiezing van 30 oktober 1866

Van Meldert behaalde opnieuw de meerderheid. Hij werd verkozen samen met Lievin Coppens, Egide Van den Berghe, Armand Van Cromphaut, Karel-Lodewijk Van Houck en Jan De Rouck. Er waren toen 137 stemgerechtigden.

De Haaltertse dichter en vriend van de burgemeester, Victorien Van de Weghe, schreef een ode aan zijn herkozen vriend en partijgenoot [22].

"Den Heere Gustaaf Van Meldert,
Burgemeester te Haaltert.
Bij zijne herkiezing, 30 october 1866.

De kiesbus giet een tweede maal
In Haalterts vrij gemeentezaal
Uw naam vooruit VAN MELDERT!
Een naam die uit 't verleden gloort,
En hoopvol aan de toekomst, t'oord
met 't zegelicht verheldert.

't Geschut barst los, het vaandel zwiert,
't is dankbaar volk dat blijde viert
d' herkozen burgemeester.
Schoon ver van 't dorp -
ik voeg mijn stem
bij 't vreugdgejoel en 'k zing voor hem!
Dat kracht mijn stem begeester.

Proficiat...mijn waarde heer,
aan u alleen kwam vrij deze eer,
blijf op uw zetel tronen.
Uw burgerhart blijft ons verpand,
blijft burgervader de onderstand
van uwe dierbare zonen.

De broedernijd viel dan ter neer
en bukte voor uw trouw beheer,
en voor uw heerlijk streven.
Zij is dan weg, die tweedrachtswolk
die donker zweefde boven 't volk.
Die wolk hebt gij verdreven!

Geen andere dan men kiezen kan,
geen ander die als gij verwon
voor 't dorp, de gunst der weelde.
Gij die u aan vooruitgang wijdt,
aan volksgeluk, aan vroed beleid.
Zie wat uw werk hier teelde.

't Was gij die sedert twintig jaar
voor 't welzijn van onz' weverschaar,
U zonder rust verslaafdet.
't Was gij die hen trokt uit den nood.
't Was gij heul(toevlucht) en werk
hen boodt.
't Was gij die ze allen laafdet.

Vliegt gij niet dag en nacht ter hulp,
naar deze buurt, naar gene stulp,
al waar gij troost kunt bieden.
Zijt gij de vaar niet van ons all',
en wel van 't overgroot getal
dier arme brave lieden?

't Dorp miste nog een schoollokaal,
voor onderwijs van deugd en taal,
dat gij wils doen herleven.
Geen moeite hebt gij u gespaard,
daar rijst 't gebouw, zoo lief, zoo waard.
Gij hebt het ons gegeven!

Verzwolgen in moeras en slijk
lag Fede en Eekent, menig wijk
waar niemand door kon wroeten.
Thans loopt men op kasseiengrond
die lieve, vruchtbare streken rond.
U mag men daarvoor groeten.

Verbroedering en burgermin
die drongen onze harten in,
en rust in onz' gewesten.
Geen twijfel of uw vlijt en deugd
en ondervinding zal de vreugd
voor immer hier doen vesten.

En daarom heeft het Haaltertsch volk
U weer herkozen tot zijn tolk,
bij 's lands staatsvermogen.
Omdat uw heerlijk dorpsbestuur
Hier lang nog voor onz' welvaart duur
waar wij zoo fier op bogen!"

Ook deze Haaltertse liberale figuur was het niet ontgaan dat hier niets of niemand gespaard werd bij de politieke strubbelingen. Hij brak een lans voor *"broederzin en burgerzin"*, maar het verdere verloop van het rustige dorpsleven zou grondig in de war gestuurd worden.

Op 7 mei 1867 legde men de eerste steen van het stationsgebouw op de lijn Brussel-Kortrijk en op 14 november 1868 vierde men feest in de gemeente bij de inhuldiging van de spoorlijn met halte te Haaltert. De muziekmaatschappij *"De Verenigde Vrienden"* luisterde het feest op. Na het feest kwam de kater, want twee jaar later protesteerde de burgemeester bij de belastingen gezien de talrijke reklamaties van aangelanden aan de spoorlijn die de beloofde terugbetalingen nog niet ontvangen hadden.

Brand van de Parochiekerk

De 9de februari 1869 werd een rampdag voor onze parochie. Een bliksemslag trof het kerkgebouw. Over dit tragische gebeuren noteerde Pastoor Verschelden in zijn dagboek:

"In het jaar 1869 den 9de Februari is onze kerk tenwille afgebrand, door den bliksem gevat van boven aan den toren, heeft het vuur zich allengskens voortgezet, en ondanks alle hulpmiddelen van blusschen heeft men er niets kunnen van behouden dan eenige muren. Het schoon gelaid der drij klokken is vernield geworden. Van het inwendige der kerk heeft men niets kunnen redden dan den kruisweg, de kleederen, de communiebank en eenen biechtstoel, al het overige is de prooi der vlammen geworden. Door eene bezondere voorzienigheid Gods en bijstand van Maria, zijn er geen andere rampen te betreuren geweest. Het crucifix van den calvaire is op eene wonderbare wijze door de vlammen gespaard geweest".

Dat er geen 'andere rampen' te betreuren vielen zal zeker te danken zijn aan de inspanningen van de Aalsterse brandweer.

In een brief van 7 mei 1869 aan de Administratieraad van de verzekeringsmaatschappij schreef burgemeester Van Meldert:

"Onze kerk en zijn 55-meter hoge toren werden verwoest door hevige brand op 9/2/1869. De brand aangewakkerd door een stormachtige westenwind bedreigde eveneens de omringende woningen en vooral de mooie hoeve van Juffrouw Arents (nu Groene Poorte) *die zich slechts op 15 m van het kerkgebouw bevond. Indien de hoeve gespaard bleef is dit te danken aan het Aalsters brandweerkorps dat ter plaatse bleef van 7 u 's avonds tot na middernacht"* [24].

Tijdens de zitting van 27 april 1869 was er reeds een beslissing van goedkeuring van de plannen voor een nieuwe kerk en bijhorend bestek van 154.750 fr.

Een Gentse architekt, Ferdinand de Noyette, kreeg de opdracht. Tijdens de werkzaamheden overleed hij en de taak werd voortgezet door zijn broer Modest.

Gemeenteraadsverkiezing van 26 oktober 1869

Bij een tussentijdse verkiezing in 1865 werden aangesteld als leden: Schepen Jan-Baptist de Sadeleer, Pieter Jozef Peleman, Benoit Cochez, Dominique De Graeve en Jan-Baptist De Saedeleer-De Gendt.

Bouw van de nieuwe kerk

De bestuursploeg stelde alles in 't werk om het kerkgebouw zo vlug mogelijk te voltooien.

Op 8 februari 1870 legden onze pastoor en de burgemeester de eerste steen. Op 20 mei 1870 werd na het sluiten van de Missie *"den grooten steen, zogenaamd Lapis primaris met grooten luister, achter de grooten altaar der kerk ingemetseld in aanwezigheid der wereldlijke overheid der gemeente"*.

Monseigneur Braeq kon op 23 september 1872 de prachtige neo-gotische kerk inwijden. Sommigen, vooral niet-Haaltertnaren, gewaagden van een parochiekerk met *"kathedraalallures!"*

Na de brand van de kerk besliste men het kerkhof te verplaatsen naar de Kapellestraat aan de kapel van O.L. Vrouw van Bijstand. Op 3 januari 1870 hadden de twee laatste begravingen plaats op het kerkhof rond de afgebrande kerk. Op 15 januari werd de nieuwe begraafplaats ingewijd. In de namiddag werden de eerste overledenen (Judocus Raes uit Ede en Sofia Langelet echtgenote Engelbertus Ottny) er begraven.

Mede dank zij de inspanningen voor een modernet Haaltert, vooral het verharden van de erbarmelijke wegen en de plaatsing van verlichtingspalen, en zijn onverdroten inzet voor de afwerking van de parochiekerk stond Van Meldert nog altijd in de gunst van het kiezerskorps en verwierf in 1872 nogmaals de meerderheid.

Gemeenteraadsverkiezing van 1 juli 1872

Op maandag 1 juli werd onder voorzitterschap van Constant Sacy, vier stemopnemers - Notaris Pieter Arents, Karel Van Gutte, Karel Van Landuyt, Jan-Baptist Van Londersele - en Frans Reynaert als secretaris, overgegaan tot de herkiezing van 11 gemeenteraadsleden ter vervanging van: Gustaaf Van Meldert, Jan-Baptist de Sadeleer, Egidius Van den Berghe, Domien De Graeve, Lievin Coppens, Karel Lodewijk Van Houck, Armand Van Cromphaut, Jan-Baptist De Saedeleer-De Gendt, Jan-Baptist De Rouck, Benoit Cochez en Jozef Peeleman (beide laatsten overleden).

Van de 250 stemgerechtigden kwamen er 229 stemmen. Elke stemmer kon 11 namen op zijn stembriefje kiezen uit een reeks van 27 kandidaten.

Resultaat:

Van den Berghe Egidius	205 stemmen
Van Meldert Gustaaf	136 stemmen
Arents Jan-Baptist	132 stemmen
De Graeve Domien	131 stemmen
Van Cromphaut Amand	126 stemmen
De Rouck Jan-Baptist	125 stemmen
De Saedeleer-De Gendt	124 stemmen
Callebaut Jan-Baptist	124 stemmen

Coppens Livien	124 stemmen
De Saedeleer Jan-Baptist	130 stemmen
Van Houck Karel Lodewijk	122 stemmen

Na de 11 verkozenen volgden nog: de Sadeleer Constant(107), Van Landuyt Karel (107), Roelants Benoit(106), Saey Constant(104), Van Londersele Philemon(104), Renteboogh Jozef(102), Debonde Livien(98), Hendricks J.(97), Van Vaerenbergh Charles(95), Meganck Emmanuel(95), Redant Frans met 2 stemmen en Van den Bruele Jozef, Arents Alexander, Redant Charles, De Saedeleer Charles en Coppens Frans elk met één stem.

Van Meldert bleef burgemeester en J-B. De Saedeleer en E.Van den Berghe aanvaardden een schepenambt. Het college besliste dat ze tweemaal per week zouden vergaderen, de woensdag en de vrijdag telkens om 9 uur.

Onze gemeente kreeg in die periode reeds faam naar aanleiding van de kantnijverheidontwikkeling. Eén van de eerste en belangrijkste kantfabrikanten was de fam. Lauwereys (Brul).

In de zomer van 1873 kreeg de gemeente het hoog bezoek van de Provinciegouverneur. Na de diverse plechtigheden op gemeentelijk vlak, bracht de hoge bezoeker een - niet gepland - bezoek aan de ateliers van fabrikant Lauwereys, waar hij *"de kundigen nyveraer en zyne aenwezige werkersen aenmoedigende woorden toestuurde"*.

Dit was natuurlijk tegen de zin van onze burgemeester, omdat *"de Gouverneur van dit bezoek niet verwittigd had en omdat Lauwereys zyne politieke gevoelens niet deelde, enz..."* en de steller van het verslag vervolgde: *"voelke kleingeestigheid toch! Ik meende dat onze Haeliersse Pacha meer verstand in zyne corpus had!"* [25].

De politieke tegenstellingen werden niet alleen uitgevochten in de raadzaal, via de pers, of aan de toonbank van 't Kanton, bij Commissair of in de Drie Lindekens, maar ook eigendommen werden niet ontzien. Vernielingen en beschadigingen waren schering en inslag. Om die inbreuken in te dijken werd opnieuw een Nachtwacht opgericht. Het bleek dat die *"vrijwillige beschermers"* van ieders goed niet altijd te vinden waren op de plaats van het onheil. Ook de politie werkte met min of meer ijver afhankelijk van de politieke kleur van het slachtoffer. Charles Arents schreef naar de burgemeester *"dat Redent, kapitein der wagt van den Eerkent mij komme te verwittigen dat korporaal Damien Perronan, verleden nacht de mannen van zijn wacht niet vermaand heeft en dat er dien nacht geene wacht in den eerkent is gedaan geweest."*

Een lezer van de krant verhaalde dat er meel gestolen werd bij Jozef Raes - genaamd: den Haan -. Een klacht ingediend bij *"den veldwachter en bij den halven champetter, door 't volk den rattenchampetter geheeten"* leverde niets op. De schrijver voegde er aan toe: *"ik vergeet er nog bij te schryven dat de haen zonder sporen aen de katholieke party toebehoort. De vraeg is of de eigendom der katholieken niet zowel moet beschermd worden dan diegenen der liberhaters"* [26].

Ook bij de familie Coppens, *"agent van assurantie en behorende tot de katholieke denkwyze"* werd een hoppeveld verwoest.

Alles wees er op dat hier ook politieke haat en wrok meespeelden. De Denderbode gaf de Haaltertnaren volgende goede mee: *"zonden de weldenkende en weedzamen inwooners van Haeltert nu eindelyk niet gaen begrypen dat, indien zy een vaderlyk en zorgvol bestuer, eene waekzame politie, met één woord, vrede en rust willen zien herleven, zy met de aenstaende gemeenteverkiezing, kost wat kost, de liberhaters van 't bestuer moeten afkegelen die alles, zonder uytzonderingen aen hunnen politieken haet slachtofferen? Mochten vele treffelyke inwooners, die heden dit liberaal bestuer onderstenen, eyndelyk de oogen openen en den afgrond afmeten waer hoog moed en dweepzuchtige nydigheyd de welvaert van hunne voortyds zo rustige bloeijende en uytverige gemeente onvermydelyk naer toe voeren.*

Burgers van Haeltert, past op dat men u het spreekwoord niet toepasse: Als 't half verdronken is, dan wordt de put gevuld" [27].

Het Strontproces

Einde 1872 schreef de Denderbode:

"Te Haelters woonen nog al vieze mieken, die voor een strontpotje in twist geraken".

Er volgde dan een *"novelle"* waarin beschreven werd hoe op onverklaarbare wijze de gevel van de heer des huizes regelmatig besmeurd werd. Opsporingen, politietoezicht e.d. leverden geen resultaat op. Uiteindelijk bekende de dienstmeid haar weinig appetijtelijke daden. Het artikel besloot: *"zulke dingen kunnen hedendaegs nog gebeuren niet waer? Vroegt het liever aen de inwooners van Haeltert. Ze zullen u zeggen dat juist dezelfde historie er in 't begin van vorige week is voorgevallen en zoo het schyn aerdige gevolgen zou kunnen hebben"* [28].

Inderdaad, de volgende maanden én jaren werd onze rustige gemeente opgeschrikt door de beruchte konfituurzaak, in de volksmond 'het strontproces' genoemd. Deze zaak haalde de voorpagina van de krant en zelfs een artikel in La Flandre Libérale. Uiteindelijk werd, bijna 3 jaar later, alles afgerond voor het Hof van Beroep te Gent.

Wij zullen trachten het verhaal te reconstrueren: zodoende krijgen wij een beter tijdsbeeld van een woelige politieke periode in onze gemeente die dramatische gevolgen zou kennen.

Hoofdfiguren waren de families Allemant en Van Landuyt aan katholieke zijde, gemeentesekretaris Frans Reynaert, burgemeester Gustaaf Van Melderen Louis Van Lierde aan liberale kant.

Eind december werd de gevel van sekretaris Reynaert besmeurd met konfituur en andere smurrie. De dader(s) werd(en) natuurlijk gezocht in katholieke middens wat niet naar de zin was van de Denderbode. Zij berichtte enkele dagen later:

"Nog iets over de novelle.

Naer men ons verzekert, worden er te Haelsert veel devoiren gedaen, om de daders der walgelyke konfituurzaak te ontdekken waer onze novelle van 22 laetst van melding maekt. 't Ware te wenschen dat de pogingen welke tot die ontdekking aengegaen worden met goeden uytslag bekroond werden; zoo zou men eindelinge kunnen ondervinden dat de ware daders onder die personen niet gevonden worden die er, tot heden toe, voor aenzien geweest zyn...

P.S. By het ter pers leggen meldt men ons, dat er maendagavond zeer aerdige aen-

vandingen in Haeltert gebeurd zyn. De noodige inlichtingen ontbreken ons in dit oogenblik om over de zelve grondig te spreken. Wy zullen nognaels ons informeerkazak en zevenurenbotten aentrekken, en eens onderzoeken wat er waerlyck geschied is en of de zaek de moeite waerd is om aen onze lezers meegedeeld te worden" [29].

Sekretaris Reynaert bevestigde dat genoemde feiten bij hem inderdaad gebeurd waren: *"...de achtergevel van myn huys meer dan eens door menschendrek besmeurd is geweest en dat dikwijls bij klare dag"* [30].

Hier stelde zich natuurlijk de vraag: hoe kon dit meermaals onopgemerkt gebeuren, overdag en in volle centrum? Waar bleef het politietoezicht zoals hoger gemeld? En waren er nooit getuigen?

De correspondent van De Denderbode stelde eveneens een paar vraagjes aan de sekretaris:

"1- Of er te Haeltert ook geene huyszoekingen, met gewaepende macht, namelyk met eenen magistraat, twee heren met mutten, een champetter enhalf en ne knecht gebeurd zyn?

2- Zoo ja, volgens welke wet die huyszoekingen tegen de wil der bewoonters geschied zyn?

3- Of men in zeker huys geene kassen of koffers heeft doen opendoen, om te onderzoeken of daer geene bedorven konfituerpotten zorgvuldig bewaerd werden?

4- Of men op den zolder van het gemelde huys niet een oud gelegd kornenei voor konfituer aenzien heeft en aldus ontleed?

5- Of den kommandant der huyszoekingen den heren des huyzes niet doorsnuffeld heeft om te vieken welke reuk dit ontwazende?

6- Of die onderzoekingen niet in een huys plaatsgevonden hebben waer een zeventigjarige grysaerd ziek te bed lag en dezen sterk geschokt hebben?"

De katholieken waren bijzonder op hun tenen getrapt omdat de schuldigen in hun rangen gezocht werden. Men bazuinde het uit in de gemeente, maar dat was vals volgens de Denderbode want *"de personen welke men verdenkt zijn te treffelyk, te wel opgebracht om zelfs aen zulks walgelyke en snerige daden te durven denken"* [31].

De pesterijen duurden voort en regelmatig werden muren en vensters bekogeld met konfituurpotten en stenen. Bij één dezer bizarre pesterijen werd de meid van Reynaert gekwetst door een projectiel.

Uiteindelijk werden de vermoedelijke daders aangehouden en drie aanhangers van de katholieke partij, Melanie Bracqenier- echtg. Allemant, Felix en Benedikt Van Landuyt, dienden zich te verantwoorden voor de korrectionele rechtbank van Oudenaarde op 3 februari 1873. Zij werden veroordeeld tot een geldboete en gevangenisstraf.

De straf kwam hard aan en de verdediging oordeelde dat het beter was in beroep te gaan met de hoop op een strafvermindering.

De politiekgeïnte affaire zette niet alleen Haaltert in rep en roer, ook de omliggende gemeenten en de stad Aalst volgden met spanning het verloop. Het was normaal dat ook de partijgeest een rol speelde, zodat er dra twee kampen ontstonden.

De 'wijdvermaerde Haeltertse konfituerzaek' werd opgeroepen voor het Hof van Beroep te Gent op woensdag 25 juni 1873.

Ondanks een schitterende tussenkomst van hun advokaat Mr S. Van Cleemputte en ondanks het feit dat het Openbaar Ministerie afzag van de beschuldiging van één der

feiten ten laste gelegd handhaafde het Hof van Beroep, buiten iedere verwachting, het vonnis van de rechtbank van Oudenaarde.

De verdediger van de drie beschuldigden zinspeelde in zijn pleidooi op omkoperij in deze zaak. Hierop werd niet gereageerd, waarschijnlijk door het gebrek aan sluitende bewijsstukken.

De Denderbode commentarieerde: *"Men verzekert ons dat Janus van Haeltert en zyn heerschap in elkanders armen gevlogen zyn en zich teerderlyck omhelsd hebben toen zy de uytspraek van 't hof van beroep hoorden. In alle geval dat is weinig kristelyk van zoveel vermaek te scheppen in 't ongeluk van zynen evenmensch. Wacht maer vogels! Degene van hier-boven zal wel weten te wreken. Het moet en zal toch wel eens uytkomen waer 't gebrand heeft al moesten de kraaien het uytbrengen zegt het spreekwoord"* [32].

Een paar weken later deden reeds nieuwe geruchten de ronde. Er was opnieuw stof tot roddelarij. Er werd gefluisterd dat vrouwe Justicia op bezoek kwam bij sekretaris Reynaert voor aanvullend verhoor in verband met de konfituurzaak. Het woord omkoperij was niet uit de lucht.

Het bleef enkele tijd rustig op het politieke toneel, geen melding van moorden of zware rampen.

Een jaar later, op 26 juli 1874, werden de gemoederen weer opgehitst naar aanleiding van een brief opgenomen in de krant.

De redacteur gewaagde van *"eene soort van gruwel dat ons overvallen heeft, als wy overlegden waertoe het menschelyke hert kan gebracht worden"*.

De ex-veldwachter Louis Van Lierde, ondertussen uitgeweken naar Sint-Jans-Molenbeek, die zeer ernstige beschuldigingen geuit had op het proces in Oudenaarde, vertelde het en der, dat hij, onder druk, een vals getuigenis afgelegd had ten nadele van Allemant en Van Landuyt. De ware schuldigen waren volgens hem Cochez en Karel Van Waeyenbergh.

Op 17 mei, Vlasmis, belandde hij in Haaltert en voor een talrijke menigte verklaarde hij vanop de stichel (roepsteen voor de kerk) met krachtige stem: *"de twee jongens die hier verleden jaar gestraft geweest zijn, zijn onrechtvaardig gestraft geweest en al wat zij anders van mij zeggen is niet waar"*.

De wroeging werd hem te machtig en hij wilde alles, in de mate van het mogelijke, rechtzetten. In 'De Drie Lindekes' (Ekent) schreef hij met de hulp van Leander Coppens een brief aan de Denderbode. 's Anderendaags bezorgde Coppens en Karel Van Landuyt, vader van de twee beschuldigden, het dokument aan Clement Van de Putte, uitgever, te Aalst. Van de Putte, die de ernst van de zaak wel doorzag, eiste dat Van Lierde zelf de brief met gewettigde handtekening kwam overhandigen, wat ook gebeurde. Hierna de gepubliceerde brief op 26 juli 1874.

"Mynheer de Opsteller,

tot herstelling myner bedrevene foute, heb ik de eer u vriendelyk te verzoeken volgende art. in uw blad te melden.

1- dat ik eenen valschen eed gedaen heb gelyk ik in de hoofdwacht van Aelst heb verklaart waervoor er my eene plaets beloofd werd aen den yzeren weg van den burgemeester van Haeltert.

2- 8 dagen na dat ik myne verklaring rechtveerdig gedaen had heeft Jozef Muylaert my

eenen brief in de handen gestoken om op den kerksteen aftelezen. Genoemden Muylaert en zyne vrienden hebben my geweldige dagen beloofd indien ik myne verklaringen tot Aelst gedaen niet herriep.

3- voor eenen valschen eed te willen doen heb ik geen geld gehad maer zy hebben my veel commissies opgelegd en daarvoor hebben zy my altyd rykelyk te veel betaeld.

4- Den heer Charles Van Ghysegem heeft my verschyde malen zat gemaekt en willen doen zeggen dat Benoit en Felix met stront geworpen hadden, ik heb het gezegd en getuigd doch nooit iets van gezien.

Van Lierde Louis

Haeltert den 26 juni 1874" [33].

Haaltert leefde in een machtsvacuüm, niets of niemand bleef gespaard. De logica en het politieke fatsoen waren ver, heel ver weg!

Van Lierde was verlost van de wroeging en werd in het katholieke kamp geprezen om zijn nieuwe bekentenissen die alle smet van hun strijdmakkers wisten.

Gedurende de kermisdagen was het dé gelegenheid om zich te manifesteren als een vrijgevochten burger. Helaas ging dit gepaard met al te veel gerstenat zodat hij dra het noorden verloor en opnieuw in euforische toestanden verkeerde. Op kermis dinsdag maakte hij amok in de herberg bij Leander Stockman en *"hij vloekte en tierde en bonkte op den toog"*.

Veldwachter Judocus Baetens én de burgemeester, die een litanie van lieve woordjes naar het hoofd geslingerd kregen, hadden het niet gemakkelijk de lastpost te bedaren. Tegen de zin van de veldwachter én van Van Meldert, nam Constant de Sadeleer Van Lierde in bescherming, wat volgens de burgemeester een ondermijning van het gezag was!

Tijdens diezelfde avond bouwden de ex-veroordeelde katholieken samen met enkele vrienden een feestje om hun onschuld uitbundig te vieren. Volgens Van Meldert kon dit niet door de beugel en hij schreef naar de Procureur des Konings: *"tijdens de kermisdagen dinsdag en woensdagnacht hebben ze in de herbergen en op straat ondeftige en lasterlijke liedjes gezongen en tegen ons en de politie scheldwoorden geroepen. Ze hebben keersjes op straat gepland en aangestoken, in één woord, bijna geheel de nacht tot bijna het krieken van de dag hebben Benoit Van Landuyt, Felix Van Landuyt, Amedée Allemant, Jan Van den Steen uit Eede, J-B. Bleys, Désire Van den Steen, Theofile Coppens en Jozef Van den Storm in dronkenschap in de herbergen rondgedwaald en de rust van de burgers gestoord. Ik heb geaarzeld een echten staat naar aanleiding van deze buitensporigheden en ruststoringen een procesverbaal op te stellen. Maar in tegenwoordigheid der houding van eenige verblinde werktuigen eener afkeurige partij die de rust en welvaart willen ondermijnen is de taak van de politie zeer moeilijk om de zaak kenbaar voor daglicht te stellen. Het zoude volgens mijne mening wenselijk zijn dat gij de rechter kondet machtigen hier ter plaatse tot een onderzoek over te gaan, temeer dat ik verzekerd ben dat deze onruststoorders voor onze politie niet zullen willen verschijnen"*.

De gevolgen van hogervermelde feiten bleven niet uit. Bij een hoogoplopende discussie in een herberg kreeg onze burgervader een paar meppen. Dit niet-alledaagse gebeuren haalde natuurlijk de krant.

"Eene vraeg aen Zyne Maj. den Shah van Haeltert.

Wat zoudt gy zeggen, Majesteit, van eenen burgemeester die van nen zekeren persoon in 't openbaar en dan nog des nachts in eene kroeg, twee welgekonditioneerde muilpeeten ontvangt en moet zwygen dat hy zweet uyt vrees dat die persoon hem in nesten zou brengen?

Majesteit Shah, denkt gy niet met ons dat die burgemeester eene zeer beroeste conscientie moet hebben?

Dat is een vraegsken gelyk een ander, ziede wel azoo..." [34].

Ondertussen bleef de sekretaris met scherp schieten op de daders en hun opdrachtgevers via het liberale *"Verbond van Aelst"*. De Denderbode replikeerde natuurlijk en noemde onze bewindslieden *"Jefken van Haeltert alias de penneknecht van Z.M. de Shah ofte 't sukkelaerke die ons den spotnaam van arme schryvelaers durft toesnauwen. Wy zullen hem eens de maskers afrukken waer achter hy en zyne meester hunne verachterlyke judassentronie verduyken"* [35].

De sympathisanten van onze sekretaris begonnen met pesterijen ten overstaan van de daders van de konfituuraffaire. De familie Allemant moest het ontgelden.

"Zouden de echtelieden Allemant nog geene vervolgingen genoeg te lyden gehad hebben, dan dat zondag laetst zekere liberale kwasten de ruiten in hunne woning met steenen moesten uytwerpen? Indien de Haeltertsche liberhaters zulke laage schanddaden voor farcekens nemen, dan weten wy niet wat men door misdryven verstaet.

Maer wat wil men er van zeggen? Des nachts drinken in hunne kroegen, beestenpraet vertellen, dan de eigendommen der rustige burgers schenden en hunne glazen uytwerpen, dat zyn immers bij de liberhaters verouderde gewoonten geworden. En, men weet het, verouderde gewoonten zyn kwalyk om laten, bezonderlyk als men weet dat de politie op hare beide ooren slaapt" [36].

Het verweer van Van Meldert

Het bezwarend dokument voor de burgervader werd niet in dank afgenomen en Van Meldert wilde kost wat kost de schade herstellen. Onder druk liet hij Van Lierde verklaren dat hij de bewuste brief niet geschreven had en dat hij zelfs niet in Aalst geweest was!

De burgemeester ging zelfs zo ver dat hij een proces inspande tegen drukker Van de Putte omdat hij *"met kwaad inzicht, aan Gustaaf Van Meldert, Burgemeester van Haeltert, eene bepaalde daad te hebben aangetyd die van aard is om dezelfde eer te krenken of hem aan de openbare verachting bloot te stellen en waarvan het wettig bewys niet is ingebracht. Over welke daad er zal beslist worden door het hof van Assisen der provincie Oost-Vlaanderen"* [37].

De zitting van het Hof had plaats op 10 april 1875.

Vooreerst werd door bijkomend onderzoek van het handschrift aangetoond dat de brief eigenhandig geschreven werd door Van Lierde.

Burgemeester Van Meldert werd gehoord en verklaarde niet te kunnen aanvaarden dat Van Lierde dergelijke onjuiste beschuldigingen zou geuit hebben. Hij betichtte hem van *"dronkenlap, ne luiaard die niet werken wil en tot alles bekwaam. Leander Coppens was de schuldige, want die heeft de brief gedicteerd!"*

Verscheidene getuigen, Leander Coppens, kleermaker Leopold Buydens, herbergierster uit de Lindekens Leonie Van Damme, landmeter Karel Van Landuyt, vader

van de twee beschuldigden, herbergier J.-B. Raes, landbouwer Jan Van den Steen, fabrikant Victorien Coppens, allen van Haaltert, bevestigden dat Van Lierde veelvuldig verklaarde dat hij gekweld werd door gewetenswroeging. Hij vertelde ook dat hij in stervensnood verkeerde en gebiecht had en dat volgens zijn biechtvader, hij alles diende te herstellen na zijn genezing.

Na het getuigenverhoor verklaarde de Hr Simoens van het Openbaar Ministerie dat Van Lierde de schrijver was van de brief en dat drukker Van de Putte buiten vervolging diende gesteld. De jury en het Hof sloten zich hierbij aan. De rechter was niet mals. De briefschrijver werd veroordeeld tot 6 maanden gevangenis en betalen van de proceskosten. Tevens moest hij 2500 fr betalen aan De Denderbode [38].

De Denderbode gaf kommentaar en drukte haar verwondering uit over het feit dat Van Meldert weinig lovende woorden sprak over Van Lierde en dat diezelfde Van Lierde één van zijn vrienden was, want *"dezelfde dag, wandelden en spraken zij met malkander in de statie van Gent, gelijk de twee beste vrienden. Is dat niet aardig en zeer aardig?..Een persoon lastert u, klaagt u aan en men is er vriend mee en men schaamt zich niet van ermee in 't publiek te verschynen"* [39].

Op 16 juli vergaderde het Assisenhof over de zaak Van Lierde- beschuldiging van laster t.o.v. Van Meldert-. Dit proces was heel belangrijk in die periode, aangezien het de voorpagina haalde van de krant! Mr. Mechelynck, Raadsheer bij het Hof van Beroep te Gent en Voorzitter, verhoorde onmiddellijk Van Lierde. Deze weerlegde de schuld omdat Leander Coppens hem verscheidene malen getracteerd had en hij te dronken was om de brief te schrijven.

Van Meldert verklaarde dat Leander Coppens op 3 mei op kermis Ede, Van Lierde getracteerd had en hem hesp te eten gegeven had. Later, op 10 mei, zijn ze samen met *"de voituur van Mr de Sadeleer"* naar Aalst gereden om te verklaren dat hij een valse eed afgelegd had.

Aan Leander Coppens, die zijn verklaring van vorige zitting handhaafde, vroeg de rechter: "of hy geene haat weelde tegenover de burgemeester"? Coppens repliceerde: *"Neen, maar indien de burgemeester in 't water moest vallen, ik zou hem niet laten verdrinken, maar ik zou hem toch lang genoeg in 't water laten liggen, zodat zijne dorst verslagen zou zijn"*. Natuurlijk grote hilariteit in de zaal!

Dezelfde vraag werd gesteld aan Van Meldert die antwoordde, *"dat Coppens hem wel persoonlijk wat vijandig was, omdat hij hem als onderwijzer op 't gebucht ten Eede niet heeft willen hennenen"*.

Na lang loochenen bekende Van Lierde dat hij inderdaad de bewuste brief geschreven had. Na het herong van zijn advokaat oordeelde de jury dat de beschuldigde niet het inzicht had de eer en faam van de burgemeester te krenken en werd voor dit feit vrijgesproken. Deze laatste was natuurlijk verontwaardigd omdat Van Lierde én Van de Putte buiten vervolging gesteld werden.

Bij het verlaten van de gerechtszaal was er reeds een heftige woordenwisseling met Van de Putte, maar, vertelde de drukker *"of hy duchtig op zyne plaets gezet wierdt en stinkend weg liep, vraegt het aen de persoonen van Haeltert die het gehoord hebben, ze zullen 't u zeggen hoe hy peper kreeg"* [4].

De strijd duurde voort

Met het oog op de komende gemeenteverkiezingen in oktober was één van de taken van het college: het samenstellen van de kiezerslijsten. Dat hier soms - of altijd? - gesjoemeld werd stond buiten kijf en dat de partij die het voor het zeggen had het laken naar zich toe trok leed geen twijfel. En zo geschiedde het ook in onze gemeente.

"Het gemeentebestuur van Haeltert, heeft zich, met de laatste opstelling der kiezerslysten, grootelyks doen onderscheiden. Het liberael collegie dier gemeente, bygestaen van den ongeveynsden sekretaris heeft de onpartydigheyd (?) zoo verre gedreven, liberhaters op de kiezerslysten te schryven die er volstrekt geen recht toe hadden, en er catholyken van weg te laten wier rechten onbetwistbaer waren".

De katholieken roken onraad en tekenden protest aan, want *"zy zouden hunne plichten van burger en vaderlander grootelyks verwaarloosd hebben, hadden zy dat niet gedaen".*

Een aantal laakbare feiten werden aangeklaagd bij de Bestendige Deputatie. Van de 28 klachten door de katholieken ingediend, werden er na een eerste controle 21 aanvaard. Natuurlijk waren de liberalen niet akkoord en gingen in beroep. Een aantal klachten werden aanvaard zodat er uiteindelijk nog 16 liberale stemgerechtigden bijgevoegd werden.

Ook 24 nieuwe kiesgerechtigden werden naar voren geschoven, waarvan de deputatie er 20 behield. Door protest van de tegenpartij bij het hof van beroep werden er nog 3 afgevoerd. Dus *"16 liberhaters af en 17 catholyken op, dat maekt de som van 33 zoogezegde misgrepen die de onpartydigheyd (?) van het Haeltertsch liberael drymanschap, bygestaen door den ongeveynsden sekretaris, bewyzen".*

De krant schreef als slot : *"De bovenstaende uytslag is de verzekering van den zegeprael onzer catholyke denkwyze te Haeltert met de aenstaende verkiezingen. Ook is men druk bezig met den kiesketel te verveerdigen, waerin de aenhangers van den grooten politieker die aen 't hoofd der belangryke gemeente staet, zoodanig zullen afgekookt worden, dat men ze gemakkelyk door een strooipypke zal kunnen zuigen, om dan voor altyd in den azyntobben gelegd te worden"*[41].

De sjampetter op de stichel

Onze liberale bestuurders zaten verveeld met de frauduleuze praktijken en ze voelden aan, volgens de Denderbode, *"dat die afkondiging aen elkeen de overtuiging moest geven dat hunnen laatsten buzel opsteekt, in andere woorden, dat zy, met october aenstaende een heffer onder hunnen 'centrum gravitatie' zullen ontvangen dat hen in den azyntobben doen vliegen zal".*

Om hun gehavend blazoen wat op te smukken gaven zij de sjampetter opdracht, de zondag na de vroeg- en hoogmis een verklaring af te lezen op de stichel.

"Hy nam eene statige houding aen, legde de eene hand op 't gevest van zynen sabel en verhief de andere hand in de lucht tot er een weinig stilte bekomen was en begon 't volgende af te kondigen: "De personen die het artikel aengaende de kiesreclamen van Haeltert, in den Denderbode heeft doen stellen wordt verplicht zich naer 't gemeentehuis te begeven ten einde hem te overtuigen dat zyne rekening of opgave gansch valsch is. Als men de eene

party alleen hoort spreken, weet men de waerheyd niet".

Was het na de vroegmis eerder rustig, na de hoogmis was er heel wat meer volk opgedaagd, vooral tegenstanders van onze bewindslieden en de sjampetter kon afdruipen onder 't gejouw van de omstaanders al roepend: *" 't is toch mijn schuld niet"?*

Hierop reageerden de krantejongens zeer heftig, want zij hadden het bewuste artikel samengesteld en wilden zich niet laten beldadden als leugenaars.

Drukker Van de Putte haalde de onweerlegbare bewijsstukken boven en publiceerde prompt de namen van de betrokkenen in zijn krant: *"Ten onrechte op de lijsten vermelde zestien personen die door de Bestendige Deputatie geschrapt werden:*

Baetens Pieter, Boekent; Coppens K.L. Musschenzele;
Coppens-De Blander, Ekent; De Coster Benedict, Ekent;
De Rouck Jan Baptist, Plaets; De Rouck Frans, Plaets;
De Rouck Lodewijck, Plaets; De Rouck Felix, Plaets;
Ghijsels Frans, Ekent; Meganck Compar, Eede;
Provost Jozef, Brul; Van den Berghe Ben., Brul;
Van Londersele P., Ekent; Van Wijnendale B., Ekent en
Van Wijnendale Camiel, Ekent.

Zeventien niet vermelde personen en na protest wel op de lijsten geplaatst door de Deputatie:

Baeyens Domien, Eede; Baeyens Karel, Eede;
Baeyens Frans, Brul; Coppens Benedict, Eekent;
Coppens Frans, Eekent; De Brouwer Leander, Brul;
De Loose Frans, Eekent; D'Haeseleer Domien, Plaets;
Maesschalck J.-Bapt., Eede; Raes Lodewijk, Plaets;
Raes Charles, Eekent; Redant J-Bapt., Plaets;
Sunaert Donaat, Boekent; Sunaert Jozef, Boekent;
Van den Berghe Karel, Eede; Van Herreweghe J., Brul en
Vijverman Casimir, Eekent.

Dit maekt dus te zamen, gelyk wy hebben neergeschreven, 33 zogezegde misgrepen!!!

Ten andere verbinden wy ons eene som van 25 fr aen het weldadigheydsbureel van Haeltert te zullen betalen indien men ons kan bewyzen dat het een of het andere niet juist zou zyn.

Ten slotte, verzoeken wij de sjampetter, het bovenstaende, zondag 1 augustus na de vroeg- en hoogmis te willen aflezen op de stichel. Hij mag zijn loon, eene som van dry frank gaen ontvangen bij de Hr Constant de Sadeleer, brouwer te Haeltert.

Zal de sjampetter nu de eer van den Denderbode helpen herstellen? Wy hopen het als hy nog een briezelken rechtschapenheyd in 't hert heeft" [42].

Op 1 augustus kwam er geen antwoord en een week later meldde de krant dat *"de Shah van Haeltert en zyn aenhangers hevig boos zyn op de Denderbode. Ze zouden hem verdelgen!"*

Volgens Van de Putte waren er roddelaars op ronde die de mare verspreidden dat er priesters uit de streek van Aalst verklaarden dat de Denderbode een slecht blad was. *"Gansch dit liberael, verhaelselken is eene walgelyke en snoode leugen"* [43].

Duel Van Meldert-Denderbode haalde frontpagina

De Denderbode tilde zeer zwaar aan voorgaand feit, want het nummer van 29 augustus besteedde een ganse voorpagina aan *"een gebrekkige en verknoeide"* brief van de burgemeester.

Van Meldert is *"hoogst vijandig van eene pennetwist aan te vangen"* maar in het belang van *"de waarheyd en rechtvaerdigheyd"* vraagt hij zijn opmerkingen in te lassen, waarin hij de aantijdingen uit het artikel van 18 juli ll. weerlegde. Van Meldert beloofde eveneens een som van 50 fr te betalen aan het Weldadigheidsbureel, als men kon aantonen dat zijn argumenten onjuist waren.

Terwijl Van Meldert eerder op de vlakte bleef staafde Van de Putte zijn argumenten met sluitende bewijsstukken. Ondermeer wat het gesjoemel met grondbelasting betrof.

"M. Baetens, Eiland van fr. 9.65 afgecyferd en toegeeigend aan P. Baetens, Boekent aen wie de geringe som van fr. 3.48 toekwam om zijn kiescyns te volmaken". Geuitte kritiek op *"de aenvaerding van de kiesgerechtigheyd van Benedict Roelands en Frederik de Sadeleer, twee katholyken die onheus behandeld werden.* Frans Baeyens, Brul *"die met voldoende bewijsstukken bij U gekomen is en geweigerd werd"*.

De lijst van het gemeentebestuur was volgens steller onjuist omdat *"Sienaert Jozef, metser op de lyst staet te Haeltert, doch niet op de lyst bij de arrondissementscommissaris van Aelst en daarenboven betaalt hy de wettige kiescyns niet, dus is hy geen kiezer"*.

De Denderbode besloot het lange kranteartikel: *"Halte la! ik zou 't wel gaen vergeten. Als gy nog van zin zyt Sire Van Meldert, ons met eenen brief te vereeren, zeg aen uwen sekretaris dat hy eerst nog wat naer school moet gaen alvorens zich te moeien met 't schryven uwer brieven. Ik sluit hier myn antwoord, met de hoop weldra te vernemen dat de 50 fr zullen betaeld zyn en waarmee ik de eer heb, Z.M. den grooten Pacha te groeten"*.

Al de onregelmatigheden hadden tot gevolg dat de meeste katholieke kiezers hun aanvraag rechtstreeks richtten tot de Gouverneur i.p.v. via het college [44].

Ooggetuigen vermeldden dat de burgervader bij 't lezen van het artikel *"stampte met de voeten, wronget met de handen, allerhande gebaren maakte en de Denderbode 't hoop wrong"* [45].

Van de betaling van de beloofde som van 50 fr kwam ook niets in huis. Praktisch elke week drong de krant aan op de vereffening van de schuld, want 50 fr was toch maar een peulschil voor de gefortuneerde heer die *" eene maend in Blankenberge al de wellusten van 't leven kan gaen smaken, die vier weken lang al de plesieren gaet genieten van eene badplaats. Een heer, die dertig dagen niets doet dan eten, drinken, gansche uren met den rieten stok in de hand, de sigaer in de mond, een pince-nez op zynen voorgevel het zeestrand op en af wandelt om zekere dingen te beloeren en dan 's avonds de danspartyen en de concerten bywoont. Voorwaer, by zulken heer is er geen gebrek aen duimkruid. Welaen dan, betaal deze schuld en gy zult een man blyven van een woord"* [46].

Een paar weken later volgde nog een dreiging met gerechtelijke vervolging als het bedrag niet betaald werd, maar daar bleef het bij en alles geraakte in de politieke doofpot.

Gemeenteraadsverkiezingen van 26 oktober 1875

Door zijn houding tijdens de erediensten en mede door zijn giften voor de herinrichting van de kerk liet Van Meldert uitschijnen dat hij wel degelijk van katholieken bloede was, misschien om op die wijze toch een aantal kiezers te winnen in het katholieke kamp.

Zijn handelwijze werd natuurlijk uitgesponnen door de tegenstander en enkele dagen voor de tussentijdse verkiezing van dinsdag 26 oktober 1875 gaf de Denderbode haar lezers het volgende mee: *"denkt gy misschien dat naer de kerk gaen, processien bijwonen, een knieval doen voor een lyk of een offer geven genoegzaem zyn om catholiek te zyn. Landgenoten van Haeltert, men bedriegt u, uw burgemeester is liberaal. Dat bewyzen zijn betrekkingen te Gent en in Aelst".* En dan volgt de smekende oproep van de krant: *"Landgenoten van Haeltert, overweegt het wel en zeer wel, gaet in het diepste uws herte en luistert naer de stem uws gewetens, want deze zal u toeroepen: Nemo potest duobus dominis servire, niemand kan twee meesters dienen, 't is te zeggen, in de kerk God dienen en in het gemeentehuys den duivel, vertegenwoordigt door 't liberalendom."* In het verdere betoog schoof de krant de katholieke kandidaten naar voren *"die het zich eene plicht zullen rekenen uwe belangen te behertigen en alle partyhaet te doen zwygen"* [47].

De Denderbode voorspelde een overwinning en schreef: *"de dagen van het liberaal Haeltertse kliekskes zyn geteld en al wat de lange frakken, die des 's avonds de gemeente afdwyken, zullen beramen of uytsteken zetten zal tot niets dienen.*

De aenbrengers van 't nieuwmick liberalismus, dat 't ongeluk deer parochie zou uytmaeken, vliegen vast en zeker in den uytstobben, om er ter eeuwige dagen in opgelegd te blyven.

Haeltertse gemeentenaeren, gaet in uw binnenste, broeders overweegt onze woorden rypelyk en dan...steunt" [48].

Onze liberale vrienden ontvingen nog een opdonder van jewelste. Gezien de vele moeilijkheden te Haaltert, besloot de Bestendige Deputatie een afgevaardigde van het arrondissementscommissariaat van Aalst te sturen als waarnemer bij de kiesverrichtingen!

De onregelmatigheden van, en de hetze tegen de liberale meerderheid wierpen hun vruchten af, want op dinsdag 26 oktober 1875 behaalden de katholieken de volstrekte meerderheid met volgende verkozenen:

Philemon Van Londersele, landbouwer	136 stemmen
Constant de Sadeleer, brouwer	135 stemmen
Karel Lodewijk Rodant, landbouwer	135 stemmen
Benedict Roelants, landbouwer	133 stemmen

De liberale kandidaten, Egidius Van den Berghe, Jan Arents en A. Van Cromphaut behaalden elk 131 stemmen. Jan De Rouck kreeg er 130 en De Saedeleer-De Gendt 129 stemmen. Bij de ballotering tussen Van Landuyt en Van den Berghe verliet de liberale fraktie de zaal en Van Landuyt werd verkozen als 5de raadslid. De katholieke kranten jubelden: *"Eere, eere... drymaal eereld! zy onze Haeltertse vrienden. Zy hebben de zo schoone en bloeiende gemeente van de alleen-heerschappy van Van Melders verlost... Onze vrienden zyn nu de liberale sterkte binnengetreden, nog dry jaeren moedig en vlytig gewerkt en de zoo schoone gemeente zal totaal uyt de klauwen van 't liberalismus ontrukt*

zyn... De vreugde beschryven die er heerste is onmoogelyk. Men huppelde, danste en zong van blydschap. De vreugderoepen van 'vivan de catholyken' deden gansch de gemeente weergalmen" [49].

Hoe de burgemeester ongeldig stemde

Na het overlijden van Schepen J-B. De Saedeleer was er een mini-verkiezing voor een nieuw raadslid. Twee kandidaten traden naar voren: de liberaal Egidius Van den Berghe en de katholiek Désiré Dehondt.

Er stond veel op het spel. Bij een verkiezing van Dehondt, verloor Van Meldert de volstrekte meerderheid en *"dan zal de vraag voor altyd gekortwiekgeld zijn, van den grooten liberalen heer Gustaaf Theodoor, den vriend van De Ryck, die onlangs in de Liberale Associatie van Aelst durfde zeggen: 'de openbare oefeningen van de catholyke goddienst zyn polychinelleryen waermee het heidense Rome zyn afgoden vereerde"* [50].

Ook deze maal leed de liberale fraktie een nederlaag. Er waren 265 stemmers. Met 3 ongeldige briefjes was de volstrekte meerderheid 132. D. Dehondt behaalde 133 en E. Van den Berghe 129 stemmen.

De katholieke pers jubelden het uit: *"Eere aen onze vrienden van Haelsert. Zy hebben huane schoone en belangryke gemeente van den heerschappy der liberbaters verlost... Daer liggen ze nu te spartelen, te tieren en te vervloeken, de liberale paternosterbyters, de stem des verontwaerdigde volks heeft ze ten gronde geworpen"* [51].

Bij de ongeldige briefjes was ook het briefje van de burgemeester, zodat partijgenoot Van den Berghe zelfs op de stem van zijn kopman niet kon rekenen! In zijn enthousiasme strooide hij de zavel, het middel om de inkt snel te laten drogen, naast de geschreven naam en bij het toevouwen ontstonden er vlekken. Bij het tellen stelde een stemmenopnemer voor het stembriefje ongeldig te verklaren, wat door het kiesbureel aanvaard werd, tot grote woede van Van Meldert. *"Sire Van Meldert trok eene smoel eene elle lang en ons kon hem die namiddag met geene wagen meer zien"*.

's Avonds waren er nog kleine onregelmatigheden en de klassieke vechtpartijen, maar nergens kwam de politie tussenbeide want *"de champetter lag met de beestjes en de ratten- of helven champetter lag met een stuk in zyn horren te ronken"* [52].

Met deze nieuwe situatie kreeg Van Meldert het wel moeilijk om op een normale manier te besturen en de geruchten waren niet uit de lucht dat hij *"zyn demissie zou geven, omdat het tegen zyn weerdigheyd strydt met eene catholyke meerderheyd in 't schepencollege te zetelen"*.

Het bleef echter bij straatgeruchten en de burgemeester bleef aan het hoofd van de gemeente, zij het in een niet rooskleurige positie: 6 liberalen en 5 katholieken, waarvan 2 schepenen.

Op een bepaald moment kwam er kritiek op de handelswijze van de raad bij de benoeming van een ééntalig-franse stationschef: *"eenen waal van zuiveren bloede die de vlaemsche taal gansch onmagtig is"*. Of aan deze *"schreeuwende onrechtvaerdigheyd"* een einde gesteld werd konden wij niet achterhalen [53].

Gerommel was er eveneens bij twee 'veldwachteraffaires'. In de zitting van 8 april 1876 werden er negen kandidaten voorgedragen voor twee openstaande betrekkingen van veldwachter. Van Meldert duwde Pieter Jan Reynaert naar voren. De twee

katholieke schepenen en raadslid Constant de Sadeleer weigerden ook maar één voorstel te doen (om geen van hun kandidaten tegen de schenen te trappen?) en stelden een geheime stemming voor. Het was Modest Cochez, hoefsmid, die het haalde met 6 stemmen tegen vier voor Reynaert. Als tweede kandidaat ging het hoogste aantal stemmen naar Xaverius Maesschalck, militien in 1870 bij het 2de regiment jagers te voet.

Enkele maanden later dienden schepenen Van Londersele en Roelants een voorstel in om hulpveldwachter Lieven Redant te schorsen omdat hij *"den nodigen ijver niet aan de dag gelegd heeft en zijn bezigheden veronachtzaamd heeft"*. Van Meldert en raadslid Dehondt braken een lans voor Redant *"gezien zijn gevorderden ouderdom en zijn karig dagloon van 1 fr daags en Redant sedert eenige tijd oppassend is en ernstig werkte en zijn ontslag in zijn gebuurte een zeker misnoegen zou baren"*. Dit alles kon niet baten want vijf van de negen aanwezige leden stemden voor het ontslag van de veldwachter.

De fanfare

Midden de negentiende eeuw was de fanfare *"De Vrede"* aktief. In 1875 vroeg Van Meldert via de arrondissementscommissaris *"eene subsidie uit de speciale allocatie die in de staatssubsidie is gebragt omdat de maatschappij van muziek in de gemeente uitzonderlijke titels had"* en omdat *"de gemelde maatschappij grooten vooruitgang doet in de muziek en de leden woonen met grooten iever de lessen bij, maar omdat in onze buitengemeente weinig bemiddelde jongeren zijn hebben wij eene geldlening moeten doen en de kosten voor den muziekmeester komende 2 uren ver van Ninove zijn ook groot en de maatschappij bevindt zich in groote schulden"*.

Door de politieke perikelen ontstond er onenigheid. 'De Vrede' werd 'De Vereenigde Vrienden', liberaal getint. Weinig later stichtten Constant de Sadeleer en Karel-Lodewijk Redant in september 1875 een nieuwe (katholieke) muziekmaatschappij 'De Jonge Kunstminnaars', een groep muzikanten die Haaltert in de loop der jaren een zekere faam zouden bezorgen.

De liberale fanfare werd uitgenodigd om bepaalde feesten op te luisteren in de naburige gemeenten, zo ondermeer in Burst waarover het volgende verslag: *"Het liberael muziekske van Haeltert heeft met de feestdagen een uytstapje naer Burst gedaen. Na verscheydene oorspronkelyke boerendansen uytgevoerd te hebben, hebben de haeltertse liberale bavianen van 'het ongedierte der papen' gespeeld. Naer het schynt stond dit zekere Burstenaers niet zeer wel aen en de Haeltertse kopstukken dit gewaer wordende, oordeelden het hoogst voorzichtig hun schuyt van kant te steken. Wy gelooven dat dit feyt aen menige misleidde lieden te Haeltert zal de oogen openen en doen in zien dat zy eene party ondersteunen die den godsdienst bevecht en zich van zyne dienaers wil ontmaeken, want wat wil 'van 't ongedierte der papen verlost ons vaderland' anders zeggen dan: men verjage pastoors buiten het land? Dat is immers waer"* [54].

Ook de andere maatschappij bleef niet bij de pakken zitten. Zij werkte koortsachtig aan de voorbereiding van de viering van haar 'éénjarig bestaan'.

Zondag 9 september 1877, een late zomerdag, bevlagde huizen en een glunderende Constant de Sadeleer. Zijn fanfare vierde feest met een groots opgevat muziekfestival op het Dorp. Het was zeker een krachttoer 7 muziekmaatschappijen te laten optreden,

o.a.: naast De Jonge Kunstminnaars speelden de fanfares van Nieuwerkerken, Smetlede, Sint-Lievens-Esse, Essene-Lombeek, Erembodegem en Lede. De fanfares werden in de voormiddag ontvangen door Adv. Louis de Sadeleer voor het drinken van de erewijn en het verslag meldde nog: *"Talrijke vreemdelingen waren in Haelsert, bijna uyt al de gemeenten van 't land van Aelst toegekomen. Men kon de tyd niet noemen dat men zulke aengenaime feest had bygewoond"*.

Gemeenteraadsverkiezing van 28 oktober 1878

Het einde van het Van Melderttijdperk.

Na een probleemloze kiescampagne, de kranten meldden geen vechtpartijen noch andere baldadigheden, konden 312 kiezers op 29 october 1878 hun stem uitbrengen voor de aanduiding van 6 nieuwe bestuursleden.

Deze gebeurtenis was dan ook het einde van de Van Meldert-heerschappij. De liberalen slaagden er niet in de meerderheid te behalen. Het was mede dank zij de populariteit van de familie de Sadeleer dat de katholieke partij haar slag thuis haalde. Louis de Sadeleer was onderstussen verkozen als provincieraadslid voor het kanton Herzele.

De katholieke verkozenen waren: Louis de Sadeleer en Van den Steen met 172 stemmen; Coppens, Dehondt en Lauwerijs met 169 en De Backer met 168 stemmen.

Aan liberale zijde kregen Van Meldert, Arents en De Graeve elk 143 stemmen, Van Houcke en Van den Berghe 139 en Callebaut 138 stemmen.

De Denderbode was blij met *"de neergeveldde vijand"* en schreef verder: *"Nu zal Haelsert gaen herleven, nu zullen broederlykheyd, vrede en eendracht wederom gaen heerschen tot meerdere bloei dezer schoone gemeente. Den uytslag is door negentienden (sic) der bevolking met eenen onbeschryflyken geestdrift toegejuycht geweest"* [55].

Mislukt maneuver

In de zitting van 8 november 1878 gaf Constant de Sadeleer zijn ontslag als gemeenteraadslid om gezondheidsredenen. Door het ontslag van genoemd raadslid kwam er een waterkans om de liberale meerderheid te herstellen. Helaas, Van Meldert beschikte nog niet over een erustige kandidaat en een fraktielid probeerde een vertragingsmaneuver te creëren voor de verkiezing van een plaatsvervanger.

Op de vergadering van 27 november stelden de twee katholieke schepenen voor, gesteund door de andere partijleden, de kiezing te houden op 10 december.

Het liberale raadslid De Graeve ging niet akkoord en stelde voor een nota te laten opnemen in het verslag: *"Ik kan niet stemmen om een dag te bepalen, voor eene buitengewone kiezing om de plaats te vervullen door het ontslag van de Heer de Sadeleer, vermits volgens het openbaar gerucht in de laatste kiezing van 29 october, omkooperij zou gepleegd zijn die de oprechtheid der kiezing doet verdachten, dat het dus hoogstnoodig is, vooraleer het kiezerskorps bijeen te roepen, te onderzoeken tot hoeverre deze geruchten gegrond zijn..."* De burgemeester en al de andere liberale raadsleden sloten zich aan bij de opmerking van De Graeve. De tegenpartij liet zich niet intimideren en de datum van 10 december werd weerhouden.

Na enig zoekwerk werd een liberale kandidaat aangeduid, *"een zekere Van Steenberghe, een vreemdeling, bijna onbekend, sinds twee jaer te Haeltert"*, naast de katholiek F. Moens, landbouwer [56]. De stemming gaf als resultaat, 170 stemmen voor Frans Moens en 136 voor Aloïs Van Steenberghe, zodat de situatie onveranderd bleef.

De laatste maanden van hun ambtstermijn moesten het gemeentesekretariaat en de burgemeester nog een zware administratieve taak opknappen, nl. het opstellen van een inventaris van het gemeentelijk archief. Na een vermaning van de gouverneur voor het uitblijven van het dossier, bezorgde men de gegevens begin 1879.

Bij deze bundel werden eveneens de brandblusmiddelen vermeld welke de gemeente bezat op dat ogenblik, o.m.: in de gemeenteschool: 25 wijmen emmers en 13 lijnwaden emmers. In de herberg Het Kanton: 53 wijmen emmers, waaronder 14 slechte; 2 brandhaken met staken en ketting; 3 handbijfen waarvan één zonder have; 1 nieuwe reep en 1 oude reep. Bij Van den Berghe in de Bocken: 10 wijmen emmers waarvan één slecht. Bij Maesschalck in de Gerre, Ekene: 10 wijmen emmers en twee brandhaken. Bij veldwachter Cochez: 13 wijmen emmers.

Theodoor Gustaaf Van Meldert verliet in januari 1879 met stille trom het strijdtoneel en werd opgevolgd door dd. burgemeester Dominicus-Benedictus Roelants [57], schepen sinds 1876. Het oudste raadslid Karel Van Landuyt nam de functie waar van dd. schepen.

Niettegenstaande Lodewijk de Sadeleer, verkozen als provinciaal raadslid voor het kanton Herzele bij de verkiezing van 27 mei 1878, bij de gemeenteraadsverkiezing het hoogste aantal voorkeurstemmen behaalde en dus normaliter burgemeester zou worden, kon Van Meldert zijn invloed nog laten gelden bij de liberale minister van Binnenlandse Zaken, Rolin-Jaquemyns, die de benoeming van de Sadeleer weigerde. Dit was voor Van Meldert dan ook dé ultieme wraakneming!

Met Gustaaf Van Meldert verdween een zeer markante politieke figuur die de grondslag legde voor een moderner Haltert. Hij zou toch nog moeten meemaken in zijn laatste levensjaren, dat *"zijn"* gemeenteschool, waar hij met hart en ziel voor gevochten had een stille dood stierf.

Deel III

Schoolstrijd

In 1879 kwam de fel omstreden *"ongelukswet"* tot stand die een hevige schoolstrijd teweegbracht. Het godsdienstonderwijs werd als het ware gebannen uit het Openbaar Onderwijs. Van katholieke zijde kwam er hevig protest, dat zich ook uitte via ellenlange artikels in haar kranten. In *"De Werkman"*, het blad van Pieter Daens, schreef een rijmelaar het als volgt:

"Waarom ik weer de pen opnam
en dit op mijn blad ter wereld kwam
Dat zult gij mij niet vragen
Gij weet dat ik, als eerlijk man,
voor 't recht ben, en maar niet kan
Het ongelijk verdragen.

Wat zeg ik? Ongelijk! Neen, neen!
Het is vervolging wat ik meen,
Verzaking van 't geloove
't Bestuur wil dat men 's Vlaamsche volk
Zou storten in den afgrondskolk
En hem Gods hulp ontroove.

Geen nonneken, geen kwezel meer
Geen priester die van zedeleer
nog spreken aan de kind'ren.
Dat waar de rede wederstaan
Dat waar 't gemeten tegengaan
En recht en vrijheid hinderen.

Het crucifix moet uit de school
't portret alleen van Leopold,
mag daar nog blijven hangen.
Zolang als hem 's radikaal gebroed
Van zijnen troon niet stijgen doet,
en door Janson vervangen".

...en zo ging het verder, 13 strofen protest-dichtwerk [58].

Regelmatig werden de gelovigen ook op hun plichten geweerd door het episcopaat. Op de frontpagina van een krant stond in vette karakters:

"Ongelukswet 1879.

Geene huisvader, geene huismoeder, mogen volgens conscientie hunne kinderen plaatsen op eene openbare school die aan het beheer der wet onderworpen is" [59].

Gelegenheidsliederen zoals 'Ze zullen haar niet hebben, de schone ziel van 't kind' van E.H. Vlerick en 'Het lied van de schoolwet' van Leo Crick werden verspreid en gezongen op manifestaties.

De heren, via de pers en via de predikstoel, tegen het Openbaar Onderwijs lieten zich voelen bij de overwegend katholieke bevolking van Haaltert. Uit angst voor hun 'zielezaligheid' stuurden ze hun kinderen naar de katholieke school, zodat het leerlingenaantal van de gemeenteschool angstwekkend daalde. Van ruim 300 leerlingen ging het in dalende lijn tot een 50 tal in 1884.

In 1887 waren er in de Aangenomen school 176 behoeftige en 49 betalende kinderen. In de Gemeenteschool bedroeg dit aantal 90 behoeftige en 15 betalende leerlingen. In 1891 telde men in de Aangenomen school 202 behoeftige en 42 betalende. In de Gemeenteschool noteerde men 115 behoeftige en 9 betalende kinderen. De gemeenteraad besliste nog slechts 2 van de 6 leerkrachten te behouden, nl. Jozef en Avidia Van Gutte.

Onderwijsfamilie Van Gutte

Het was evident dat bij de oprichting van het gemeentelijk onderwijs Van Meldert en zijn vrienden een boontje hadden voor leerkrachten met hun politieke visie. Met lede ogen zagen de priesters en de katholieke voormannen dat de liberaal gezinde familie Van Gutte het voorrecht genoot de fel begeerde onderwijzersfunctie waar te nemen. Zij bezaten gedurende 30 jaar het monopolie inzake plaatselijk lager onderwijs.

Karel Van Gutte werd aangesteld als eerste onderwijzer. Zijn vader, Ghislain was afkomstig van Wambeke, zijn moeder Judoca De Backer kwam van Aalgem.

Karel (°Haaltert, 22 april 1812) huwde met Rosalia De Valck, een onderwijzeres uit Opwijk. Hij was een bezige bij en naast zijn hoofdjob, onderwijzer, vervulde hij nog de ambten van Gemeenteontvanger, van penningmeester van het bureel van weldadigheid en van de kerkfabriek.

Er kwamen 11 kinderen, allen in Haaltert geboren, waarvan er zes de onderwijzersopleiding volgden.

- Marie Catherina, ° 5 juli 1842 en † 12 september 1843
- Anna Maria, ° 16 september 1843 en † 24 september 1888
- Avidia (onderwijzeres), ° 22 september 1844 en † 1918 in Holland
- Marie Leonia (onderwijzeres), ° 16 november 1845
- Jozef Bernardus (onderwijzer), ° 7 december 1847 en † 6 januari 1894
- Jeannette, ° 31 december 1847 en † 1918 in Holland
- Marie Joanna, ° 1 januari 1848
- Jan-Baptist (onderwijzer), ° 30 mei 1849
- Arnold-Lodewijk (onderwijzer), ° 30 december 1850 en † 24 mei 1895
- Alfons, ° 20 juli 1852 en † 4 augustus 1852
- Maria Ursula (onderwijzeres), ° 3 juli 1854 en † 14 maart 1896.

Familie Arents

Jacobus Josephus Arents afkomstig uit Ternat huwde met Angela Van der Maeren uit Herdersem en het jonge paar vestigde zich te Haaltert op de Hoogstraat. Zij kregen

Die zijnen naar onderricht, zal in hem gegeven worden, hij zal door hem verzord worden in het midden zijner nakomelingen. [illegible]

✠

BID VOOR DE ZIEL

van den [illegible] heer

KAREL VAN GUTTE,

echtgenoot van vrouwe

ROSALIA DE VALCK,

[illegible]

geboren te [illegible] den [illegible] April [illegible]

en er [illegible] overleden den [illegible] September [illegible]

versterkt door de Sacramenten van onze Moeder, de H. Kerk.

[illegible]

Maria,

[illegible]

De uitvaart zal plaats hebben Dinsdag, [illegible] September, om [illegible] uren, in de [illegible] kerk van [illegible]

[illegible]

GELOOFD ZIJ JEZUS-CHRISTUS!

[illegible]

ZALIG AANDENKEN VAN DEN HEER

Jozef, Bernard VAN GUTTE,

weduwnaar van [illegible] VAN DEN BROUCK(?),

echtgenoot van Mevrouw [illegible]

[illegible]

[illegible] Sacramenten van onze Moeder de H. Kerk.

[illegible]

H. Hart van Jezus, [illegible]

De uitvaart [illegible]

[illegible]

✠

ZALIGE GEDACHTENIS

van

Juffrouw Avidia Van Gutte,

[illegible]

geboren te [illegible] den [illegible] September [illegible],

en van

Juffrouw Jeannette Van Gutte

geboren te [illegible] den [illegible] December [illegible];

beiden overleden te Aardenburg (Holland) in [illegible]

[illegible]

[illegible] Sacramenten der stervenden.

[illegible]

Zoete Harten van Jezus en Maria, weest onze toevlucht! 300 dagen afl.

Drukk. [illegible]

[illegible] (H. [illegible])

BID VOOR DE ZIEL

van den heer

Arnold, Lodewijk VAN GUTTE,

zoon van

KAREL EN ROSALIA DE VALCK.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Drukk. [illegible]

[illegible]

De heiligschenders aan 't werk

Een karikatuur in een katholieke kraat

vier kinderen waarvan er twee heel jong stierven. De oudste zoon Charles (°Haaltert 13 april 1793) en de jongste, Alexander (°Haaltert 11 april 1799) vervulden een niet onbelangrijke rol in het politieke en sociale leven. Jacobus Arents overleed in Haaltert op 30 oktober 1800. De familie Arents waren welgestelde burgers, behorende tot de z.g. kerkelijke liberalen en voelden zich goed thuis in de vriendenkring van burgemeester Van Meldert.

Charles bemoeide zich met de plaatselijke politieke situatie, verzette hemel en aarde om verkozen te worden, maar hij slaagde er slechts éénmaal in een zitje te bemachtigen in de raad, wat sporadisch spot en hilariteit teweegbracht in het dorp. Hij huwde met Joanna Meuleman en ze namen hun intrek in de niet onbelangrijke hoeve op het Dorp (huidige Groene Poorte). Het gezin werd niet gespaard van tegenslagen. Ze kregen 5 kinderen waarvan er twee stierven de dag na de geboorte en een derde overleed op de leeftijd van 23 jaar. De oudste dochter Eugenia Josepha (°Haaltert 8 september 1834) huwde met Dokter Karel Lodewijk Baetens eveneens burgemeester van onze buurgemeente Nieuwerkerken. De jongste dochter, Mathilde beheerde de ouderlijke hoeve en verbleef er tot haar dood op 5 augustus 1929. Zij was royaal, want in 1909 schonk zij vier titels der Belgische Staatsschuld voor een bedrag van 5.500 fr aan het Weldadigheidsbureel in ruil voor een aantal missen *"tot lafenis harer ziel en die van haar vader en broer en jaarlijks eene brooduitdeeling te doen onder de armen van Haaltert"*.

Na het overlijden van Mathilde werd de hoeve gekocht door pastoor Van der Mynsbrugge met de financiële steun van de zusters van Opbrakel. Het aannemersbedrijf Van Steertegem verbouwde de hoeve en het gebouw kreeg een andere bestemming, het werd een bastion voor toneel-, kabaret- en andere gezelschappen.

De jongste zoon van dokter Jacobus Arents, Alexander (°Haaltert 11 april 1799) studeerde in Leuven en werd 'doctoor in de medecijnen'. Hij huwde met Petronella Nicolas en vestigde zich in de Stationsstraat -huidige Rijkswacht-. Samen kregen zij negen kinderen waarvan er twee op jeugdige leeftijd overleden -12 en 17jaar-. Twee zoons, Jozef Antoon -werd missionaris bij de Eskimo's- en Camillus kozen voor het priesterschap en een derde, Joannes Marie Baptist, studeerde voor notaris. Hij vestigde zich in de Stationsstraat -huidige woning Fam. Coppens, nr 167-. De familie Arents liet dit herenhuis bouwen in 1860.

Bij notaris Arents kwam Kapitein Van de Weghe regelmatig op bezoek. Hij noemde het *"een lommerig Eden der vriendschap"*. Bij een kermisvisite in augustus 1885 zette hij volgend versje op papier:

"De avond viel, wijl boven
Terjoden het zilveren maantje
Stak zijn horens uit
in het water des vijvers zich spieglend
Wijl de zinkende zon

bloedrood verdween in den Ede
Wijl het vreugdegejoel
dat opsteeg over de dorpskom
ons liet horen hoe dol
de kermis ginder gevierd werd" [60].

Het ouderlijk huis van Dokter Arents, die overleed op 16 april 1880, werd verder bewoond door zijn zoon Jozef die na zijn missiewerk het landelijke Haaltert verkoos voor zijn laatste levensdagen. Hij overleed er op 2 april 1914.

De staat kocht het pand en de Rijkswachtbrigade werd er gehuisvest.

Victorien Van de Weghe bracht nog een laatste hulde met het gedicht 'De Berechting' in zijn eigen anti-clericale stijl aan zijn stervende vriend dokter Arents.

"Daar even had het angelus zijn negen tonen
Weeklagend uit het grijs des torens laten vallen;
Een slapende uil verschoot uit 't net der hanebalken
Terwijl de koster ras een veldlantaarn aanstak.

't Is hevig koud en over den bevroren bodem
Des velds stapt de pastoor ter zalvende berechting,
Die straks de ziel zou louteren van des dorps geneesheer,
die negen jaren reeds als ware geus geleefd heeft.

ALEXANDER ARENTS,
DOCTOOR IN DE MEDECINEN,
PETRONILLA NICOLAS,

Petronilla-Mathilda Arents

JEAN-MARIE ARENTS,
LEOPTINE BEYNAERT,

Bij 't schelle belgeklingel dat bij poos en pooze
Langs huis en straat weergalmt, gaat menig voordeur open,
Waaruit een vrouw of kind verschijnt en op de knie valt,
En stille bidt voor hem wien men de laatste hulp draagt;

Voor hem die nooit in kerk of kluis den voet gezet heeft,
Sinds hij uit Vlaandrens schoolstrijd droef ontwaakte als wijsgeer,
Beklagend 't kind dat om bekrompen godsdienstijver
Beroofd ging zijn van 't licht, van noodig geestesvoedsel.

Hij wou den vrede op 't dorp als heilgebot des Heeren,
Maar zag er haat en nijd, en twist en tweespalt heerren;
Hij wou voor 't jong geslacht der kennis rijke vloeden,
Maar zag der domheid dijk den heilden stroom versperren.

Aan 't ziekbed bidt een vrouw met saamgevouwen handen
Voor den gemaal zoo edelmoedig in oprechtheid;
Voor hem die Gods woord volbracht door menschenliefde,
Maar toch sinds negen jaar de Kerk den rug gekeerd had.

O neen, hij was het niet die bij den zwaren doodstrijd
Naar priesterhulpe vroeg, hij die voor niemand knielde
Dan voor de waarheid die hij zocht in de eeuwige Rede;
Doch hij was rijk...dus luiden moest de groote kerkklok!

Pastoor en koster stappen uit 't gehuchte heinwaarts,
Hun zending was volbracht bij 't droeve bed der grijsaards
Zij hadden op de bare slechts een woord gewisseld:
Het zal eene uitvaart zijn van meer den honderd gulden".

Treinramp

Van brand- en natuurrampen bleef onze gemeente gespaard, maar 14 januari 1880 was toch een zwarte dag. De kranten bloklettterden *"Schrikkelijke spoorwegramp te Haelters"*. Gelukkig waren er geen dodelijke slachtoffers, wel was er een groot aantal gewonden. Een verslaggever gaf het volgende relaas.

"Alle zaterdagen, ten 5 ure 38 minuten, vertrekt uit Sottegem een buitengewone trein welke 't Herzele, Burst en Haeltert 't volk opneemt voor de markt van Aelst. Die trein moes 't Haeltert zyn ten 6 ure 2 min. en zaterdag ll. was het een dik kwartier later als hy daer toekwam. De buitenlieden die op den steenweg waren, hoorden de locomotief buitengewoon schuifelen; de machinist had in de verte den trein uit Denderleeuw gezien en spaarde al zijne krachten in om stil te blijven; maar 't was telaat, eene ramp, de zevende deer jaer, ging daer plaets grypen. De trein liep de statie voorbij; omgeveer 100 m van daar botste hij op de trein uit Denderleeuw.

Men hoorde een hevige schok, een geritsel van ijzer, een noodgeschrei, 't omvallen en breken van wagons; 't was pikdonker, de statiebedienden kwamen met nog ander volk weegeloopen. Geherm, gehuil, gesmeek weergalmden met de bevelen van de overste. Men beleefde de schrikkelijke oogenblikken tusschen eene ramp en de kennis van den toestand. Weldra was er meer spoorwegvolk, de menigte werd buiten de statie gedaen, om met meer orde te kunnen werken, misschien ook om de schrik niet te vermeerderen. Die voortkon spoedde zich naer Aelst, alwaar die schrikkelijke tyding aenstonds werd verspreid en groosten oploop en schrik veroorzaakten. Men sprak van talrijke gekwetsten, van menschen die half gebroken te Haeltert lagen. Anderen kwaemen naer Aelst geloopen om er de hulp van den dokteur op te zoeken. Dienzelfden dag en daags nadien is er eene groote menigte de plaets der ramp gaen bezichtigen" [61].

Dood van Constant de Sadeleer

Eind november 1880 rouwde Haaltert om het verlies van een zeer verdienstelijke man: Constant de Sadeleer. De betreurde was gemeenteraadslid van 1875 tot 1878; voorzitter van de Kerkraad; stichter en voorzitter van de muziekmaatschappij. Hij spande zich enorm in bij de wederopbouw van de kerk, was een hevige verdediger van het katholiek onderwijs en de minst bedeelden konden steeds op zijn hulp rekenen.

Geboren te Haaltert op 7 maart 1806, overleed hij er na een slepende ziekte op 20 november 1880.

Zijn begrafenis had plaats op maandagnamiddag 23 november onder grote volkstoeloop. Op het kerkhof werden de hoedanigheden van de afgestorvene nog eens beklemtoond door dokter L. Van Londersele namens de Kerkraad; door Edward Scheerlinck namens de muziekmaatschappy en door M. Van Wambeke, volksvertegenwoordiger en burgemeester van Aalst, namens *De Grondwettige en Bewarende Vereniging van 's Arrondissement Aalst.*

†Bid voor de Ziel
van Haaltert
CONSTANT DE SADELEER,
Gemeenteraad
en Voorzitter der Kerkfabriek van
Haaltert,
R. I. P.

Gemeenteraadsverkiezing van 25 oktober 1881

Met de nakende gemeentekiezing in 't verschiet spendeerde de anti-klerikale pers heel wat energie om zoveel mogelijk liberalen in de gemeenteraad te krijgen, grotendeels om de teloorgang van de openbare scholen te stoppen.

Een frappant voorbeeld hiervan ontdekten wij in de liberale krant 'Vooruit': *"Overal zullen de gemeenteverkiezingen levendig zijn! Tal van gemeentebesturen hebben de hand aan de geestelijkheid gegeven om den voorruitgang van het Openbaar Onderwijs te dwarsbomen en de inrichting van ezelsscholen te bevoordeligen. De plicht der liberalen in die openbare besturen is, de slaven des pastoors, omverre te werpen!*

Het congreganistenonderwijs is een waar gevaar geworden, zij worden overgeleverd aan personen zonder diploma, geestverdwaalden, fanatiekelingen, vijanden van de burgerlijke overheid. Bezield met domme bijgelovigheden, onbekwaam de leerlingen eerbied in te boezemen voor onze instellingen en hun het minste wetenschappelijk onderricht te geven. Ziedaar wat de zogezegde katholieke onderwijzers zijn"[62].

Naast herstel- en vernieuwingswerken aan de buurtwegen (voor 1882 stond er 2000 fr op de begroting) was er eveneens een nijpend sociaal probleem dat onze bestuursleden dwars zat, nl. het aantal bedelaars die ronddwaalden in de gemeente. Raadslid Van Landuyt liet opmerken dat *"talrijke bedelaars van de naburige stad Aalst en aanpalende gemeenten die dagelijks alhier rondzwerven en dit ondanks de bedelarij sinds 1857 afgeschaft is"*. Hij vroeg *"dat het zou betamen ten minste de vreemdelingen en de bedela-*

rij te verbieden en uit de gemeente te geleiden." Het schepencollege beloofde *"zijne krachtdadige werking om dit misbruik te keer te gaan"*.

Tijdens de eerste vergadering in 1882 legden 4 nieuw herkozen raadsleden de eed af: L. Moens, K. Redant, K. Van Landuyt en Ph. Van Londersele.

Lodewijk De Schutter werd aangesteld als grafmaker. Bij die gelegenheid paste men ook de tarieven aan voor een begrafenis. Voor een 1ste klas begrafenis betaalde men 6 fr; 2de klas 4 fr; 3de klas 2 fr en 4de klas 1 fr. Voor kinderen was het 1 fr en *"voor den armen volwassene"* 54 ct.

Rouw en vreugde

Op 30 oktober 1882 verloor de parochiegemeenschap haar pastoor, E.H. Désidérius Van Gansbeke, amper 55 jaar. Door Victorinus Van de Weghe, de liberale dichter, werd de priester bestempeld als *"iemand die zich verzet tegen de vrijheidsgedachte, wil dat de mensen bukken voor het geloof en den domper zet op de moderne vooruitgang"* [61].

Van Gansbeke had het niet gemakkelijk. Bij zijn aankomst werd onmiddellijk geconfronteerd met de moeilijkheden naar aanleiding van de gespannen politieke toestand op de gemeente. De jonge priester kwam in de arena tegenover een geslepen Van Meldert. Eerstgenoemde ijverend voor de oprichting van de vrije school op de Bruul en Van Meldert vechtend voor het behoud van het openbaar onderwijs. Ondanks de andere levensopvatting kwam Van Meldert toch over de brug met niet-onbelangrijke giften voor de parochiekerk en aanvaardde hij steeds het peterschap bij het toedienen van het H. Vormsel.

Pastoor De Pessemier

De opvolger van Van Gansbeke, Eugeen De Pessemier, afkomstig uit Oudenaarde, werd plechtig verwelkomd op zondag 19 november. Volgens een perscorrespondent was dit op zijn zachtst uitgedrukt een spectaculaire gebeurtenis. Hij bood zijn lezers het volgende relaas aan, gespijsd met de nodige speldeprikken voor de anti-klerikale tegenpartij.

I
DÉSIDÉRIUS VAN GANSBEKE,

"Haaltert, manhaftig Haaltert! Wij moeten u geluk wenschen en u bedanken. Indien uw gebuur-parochie Kerkxken en hogerop St. Lievens Essche, zich dees jaar voor Hemel en aarde verdienstelijk hebben gemaakt, met de gulden jubeliefeesten van hunnen ouden en teergeliefden herder zoo glansrijk te vieren, gij, o Haaltert hebt zondag aan Aalst een troostend en verheffend schouwspel gegeven. Terwijl de vrijmetsers en vrijdenkers, geholpen door verblinde en afvallige christenen, terwijl zij hoon en smaad, verachting en laster werpen op 't Geestelijk kleed en al die heweerdiglijk dragen, terwijl zij het brood willen nemen uitden mond uwer priesters, omdat deze, als ware

herders, de kinderen uit d' handen der goddeloosheid rukken en behouden, terwijl tegen 't katholiek Belgenland een ware kerkvervol ging wordt ingericht, wat hebben wij zondag in Aalst gezien, vanwege de bevolking van Haaltert: 't is te zeggen: vanwege een deel ervan van den bemiddelden stand, maar al d' ander, vrouwvolk en mansvolk, kinders en grijsaards stonden 't Haaltert hunnen pastoor af te wachten en zijn hem gevolgd tot in de prachtige kerk, om aldaar zijnen eed van getrouwheid aan de kerk bij te wonen en met hem en voor hem hun eerste gebed te storten.

't Was rond half twee dat de straten van Aalst ingenomen werden door een stoet van ruiters en rijtuigen, gelijkmen er nog nooit in Aalst een dusdanige heeft gezien.

Welke deftige en uitgelezen stoet! Baron Van Humbeeck, komt dit zien en geeft uw vaan af. Nimmer of nooit, al leefde gij honderd jaar, zult gij Vlaanderen tenondergekrijgen!

Ziet eens die menigte flinke ruiters, die grote vlag, opgerold, maar die zal zwieren en zwaaien, zoodra den herder den grond van Haaltert betreedt, ziet die ontelbare rijtuigen!

Hoe kun een parochie dat alles tezamen brengen? Maar, al de peerden en rijtuigen van Haaltert zijn daar, om den Herder in te halen en hem naar zijn parochie te voeren. Ziet daar op 't einde in de rijtuigen gezeten, al die achtbare personen die in de gemeente een ambt bekleden, leden van den Armenraad, van den Kerkraad, leden van den Gemeenteraad, de dienstdoende burgemeester Roelants, de jeugdige representant van ons arrondissement M. de Sadeleer, en dan een rijtuig, 't prachtigste van allen, om ringd en gevolgd van een erewacht met bandelieren en armbanden in geel en wit, de pauselijke kleuren, want 't geld hier een katholiek feest! Voor geloof en vaderland, dit was de leus der Belgen.

Om een gedacht tegeven van de stoet, zullen wij zeggen dat g'heel de lengte van de Pontstraat ontoereikend was, om die ruiterbende en die 60 rijtuigen te bevatten!

Na een wijl in de stad verbleven te zijn is de stoet voortgetrokken de Kerkstraat en de Markt op. Nadat de Z.E.H. Deken had plaats genomen met E.H. De Pessemier, begon de triomfantelijke optocht naar Haaltert.

Op 't grondgebied der gemeente werd de nieuwe herder hartelijk en eerbiedig verwillekomd. Aan het dorp ver wachten hem een uitgelezene groep van maagdekens om hem kerkwaarts te leiden, alwaar te midden van een ontellbare menigte de kerkelijke ceremonie der installatie plaats greep. De feestelijkheid werd te midden der algemene en ongestoorde eendracht gesloten in de pastorij waar de verschillende overheden der parochie, in naam van alle Haaltenaars, door hunnen herder ontvangen werden.

Haaltert heeft zijn geestelijk opperhoofd ingehaald gelijk het te verwachten was. God geve den E.H. De Pessemier een lang en gelukkig pastoorschap tot vrede en welvaart van g'heel Haaltert, want de geestelijken komen niet om te verdelen, maar om te verenigen, niet om te kwetsen maar om te genezen en indien zij waakzaam zijn om de wolven van den schaapstal te verdrijven. Nogmaals proficiat aan den herder en zijne parochie" [64].

De Haaltertse dichter, V. Van de Weghe, kende de plaatselijke situatie zeer goed door de contacten met zijn familie en vrienden o.a. Van Meldert, de familie Arents en de sekretaris Frans Reynaert. Hij was zeker op de hoogte van de dramatische toe-

standen die zich hier afgespeeld hebben, hoe vrienden en families elkaars vijanden werden louter om politieke redenen. Ter gelegenheid van de inhaling publiceerde hij een gelegenheidsgedicht dat de nieuwe herder stof tot nadenken gaf.

"Bij de inhaling van onzen Pastoor.
Eerwaarde man, voor 't needrig dorp gekozen
Tot gid: der kudde, die gij, met woord en daad
Moet leiden door de wei, wier grond, bij rozen
en voedzaam gras ook giftkruid groeien laat;
Of door het veld, waar veel staat af te vreden
Voor de arme schapen u thans toevertrouwd;
Eerwaarde man, u moet ik 'welkom' bieden
In 't dorpjes naam, dat op uw wijsheid bouwt.

Welkom, herder
breng ons mede
hier en verder
rust en vrede!

Ja rust en vree, wij hebben die zoo nodig
Als 't harig brood dat ons de landbouw schenkt;
Want wrok en nijd, dat helsche koppel, hoed zich
Weleens hier aan, en de eendracht werd gekrenkt;
Verdrijf dat spook en trachi in alle harten
Het zaad der broedermin te strooien, dan
Zal ieder weer vergeten hoon en smarten,
En juichen blij: zie wat heer pastoor kan!

En de ster der
rust en vrede
blikkert, herder
hier ter stede.

Verdraagzaamheid, o waarde man, is zeker
De grootste deugd die gij hier plegen moet
Indien gij u aanbiedt slechts als waarheidspreker,
Zegt elk van ons: wat is heer pastoor goed
Hij, die verdoolde schaap als vader
En voor den lijder als weldoener staat,
Hij, die voor 't ganse dorp als vader
De wonden heeft die 't grillig noodlot slaat.

Gij brengt, herder
zoo ons mede
hier en verder
rust en vrede!

Zeg niet den boer: dat weerhuis is een zonde
Dat vrijheidszin den hemel kan mishagen,
O leer hem niet dat bij woe ziekte of wonde
Bij bedevaart genezing moet gaan vragen;
O spreek hem niet van Lourdes of Salette;
Met zulke sprookjes komt gij wis te laat
Verbied hem niet dit boek of dees gazette
Waarin zijn plicht, zijn recht te lezen staat.

Want hiermede
hier en verder
brengt gij, herder
rust noch vrede!

Er zijn in 't dorp zoo menig schuamle lieden
Die te beklagen zijn, wier bitter lot
Men zoms niet kent. Hun hulpe bieden
In het geheim is dubbel waard voor God!
En vroog men u: voor mijne zielelaafnis
Bestel in honderd missen na mijn dood'
In uwe plaats, zou ik, wat eel en baaf is,
Hem raden: geef den armen liever brood'.

Goedheil, herder
voor dat woord;
nooit werd er hier
zoo'n gehoord!

Ons dorp bezit een school naast uwen tempel;
Gebouwen waar eenieder fier op is;
Van 't Evangelie leg op dees den stempel;
De kennis zoekt ons kroost in geen, -gewis
Gesteund op waarheid en dier zuivere gronden
Met al het schoon en goed van 't eeuwig recht;
Dus 't woord van God zult gij in dees verkanden,
In 't andre leert men burger zijn - geen knecht!

Zoo, niet verder
dan uw kerk
gaan, heer herder
uwe werken".

Bij één van de vele missies die de pastoor organiseerde gaf hij in 1898 deze raad mee aan zijn parochianen: *"zoohaast gij 's morgens ontwaakt, maakt het teken des H. Kruis en zeg: 'mijn God ik bedank U dat Gij mij deze nacht bewaard hebt. Kleedt*

EUGEEN DE PESSEMIER,

Grafmonument van E. De Pessemier op het kerkhof te Haaltert.

U daarna met zedigheid en bid op uwe knieën drie weesgegroeten. Doe daarna uw morgengebed. Als uwe bezigheden het toelaten hoor dagelijks mis. Vergeet nooit te bidden voor en na elke maal-tijd. Doet uw avondgebed en bid samen het rozenhoedje. Eer gij slapen gaat bid op uwe knieën drie weesgegroeten en leg u daarna zedig te bed".

In 1907 werd de priester gehuldigd voor zijn 25 jaar pastoorschap te Haaltert. Het werd een grandioos eerbetoon aan de dorpsherder. Niet minder dan 48 jaarschriften prijkten aan de gevels in het dorpscentrum. Het ene wat origineler dan het andere, zoals bleek op de copie. De geliefde pastoor overleed op 2 november 1918 en werd opgevolgd door August Van der Mynsbrugge.

Gemeenteraadsverkiezing van 19 oktober 1884

Een nieuwe burgemeester

Bij de gemeenteverkiezing in 1884 stelde Lodewijk de Sadeleer zich geen kandidaat meer. De werkzaamheden als sekretaris van de Kamer van Volksvertegenwoordigers - hij werd verkozen bij de wetgevende verkiezingen van 13 juni 1882 - eiste heel wat energie. Trouwens zijn taak was volbracht te Haaltert. Hij had Van Meldert en de liberale heerschappij uitgeschakeld en de weg geëffend voor het burgemeesterschap van zijn jongere broer Emiel.

Naast de zes katholieke kandidaten waren er nog drie liberalen, Lodewijk De Rouck (102 stemmen), Jozef Dierickx (91) en Victor Muylaert (86 stemmen). De 289 stemgerechtigden stelden hun vertrouwen in de zes katholieke raadsleden: Emiel de Sadeleer (263 stemmen), Sylvère Lauwereys (197), Désiré Dehondt (183), Jan Van den Steen (179), Jozef De Backer (175) en Dominique Coppens (170 stemmen).

In augustus 1884 stelde de gemeenteraad de benoeming voor van Emiel de Sadeleer als burgemeester. Hij werd geboren te Haaltert op 12 maart 1858 en was ongehuwd en bierbrouwer in de brouwerij 'Den Boomgaard' (Warande).

Toen een paar maanden later de bekrachtiging kwam, werd het een heel korte raadszitting. De dienstdoende voorzitter stelde voor de gelukwensen te gaan aanbieden bij E. de Sadeleer. *"Iedereen begroet het voorstel met geestdrift en de dagorde uitgeput zijnde begeven de raadsleden zich ter woonst van de nieuwe burgemeester".* Op zijn 26-jarige leeftijd was hij waarschijnlijk de jongste burgemeester van België.

De Katholieke Partij verstevigde haar positie

Dank zij de invloed van de familie de Sadeleer, Emiel, burgemeester en zijn broer Louis, kamerlid, boekten de katholieken steeds meer suksessen. De oppositiepartijen waren zeer zwak. De liberalen brokkelden steeds verder af, de Roelanders -Daensisten en de socialisten kwamen moeilijk van de grond. Met het oog op de verkiezing van 26 oktober dachten deze drie partijen aan blokvorming. Een meeting in die zin had in

JAARSCHRIFTEN

ter gelegenheid van het JUBILEJAAR van den Eerw. Heer Eer. De Pastoor, prest van Haeltert

GEBOREN DEN 15 JANUARI 1832. PRIESTER GEWIJD DEN 5 JUNI 1857

— EN IN NOVEMBER AANSTAANDE 25 JAAR PASTOOR IN HAELTERT —

Eeuw' soeciolus chaelesinus *Pastorij* — Pax eiusm Christo, eoterna gaudia Dobalis *Pastorij*
Eehle priester Melchisedechs eerbiget. *Pastorij*.

Heil! lange jaren wenschen wij Haelterts waken vader dien wij heden bejuichen. *De Soldaer*.
Gansch Haeltert deerlijnkt: leve lang, achtbare dienaar Gods. *Th. Van Landeghem*.
Wij zullen 't vijftigste jaar wel heerlijk maken want dit is 't schoone jubeljaar. *Sile. Lauwereyn*.
Eerwaardige Herder, uwe parochianen zullen uwe lessen en voorbeelden volgen. *Ch. Lauwereyn*.
Schoonste jubeldaaschbloem: parochianen rechte dank. *Wz Van Gysegheem*.
De Almachtige schenke U alle heil. *Ars. Lauwereyn*.
Zachte zielenvader, beloond lange lange jaren den schapenal. *Furie. Hee. Arents*.
Wijze Herder van Haeltert parochie, wij jubelen meest bij uw sekoone jubelfeest. *EE. HH Gudenpastoors*.
De inwoners van 't gehucht verheugen zich in 't gulden jubelfeest van hun eerwaardigen Herder.
Kinderen en Kerkkinderen allen wenschen U priesterzielende vijftig jaar waar geluk, waar vreê. *Jongenkoor*.
Ja, ik zingt hetzelfde weer hetzelfde, nu luidt hetzelfde weer felder, bij zijn opperpriesters feestgetij. *A. Matthys*.
Eerwaarde dienaars, ontvang de innige hulde wenschen van al uwe dankbare parochianen. *A. Jacob*.
Heil, heil, zachtzame Jubilaris, we hebben vrolijk God voor uw lang leven. *C. de Grauce*.
Heel Haeltert juicht bij U, zelf een vijftigste maal, vijftig jarig jubelfeest van uw Herder. *L. Coppens*.
Juicht, juicht parochianen, 't is heden 't vijftigste jubelfeest van uwen Herder. *P. De Bruyne*.
Lieftsie vader, geleid lange de Haeltersche schapen. *Jos. Huyghens*.
Alle parochianen, ja alle menschen danken U. *D. Bracke*.
Eerwaarde herder des Allerhoogste, die Hem vijftig jaar als priester dienst ontving van God Heer al wonder en volkomen geluk. *Marie Eilaus*.
Zielenhersder: Lief! lang leven! hemelsche beloonnaag! *Rodaut*.
Leve lang de weldewaardige jubelaar vijftigste-twintig jaar herder van 't schoon Haeltert. *Rooi Baeten*.
Laat hier de jubeldag niet laiden, [illegible] 't is voor den [illegible] tonwen herder priester sedert vijftig jaar. *F. Van Landeghem*.
Eerwaarde herder bij 't Kilfeest, wenschen wij U dezen 't gulden jubeljaar. *Geo. Van Gelle*.
Wij allen wij wenschen den jubilaris hier en hierna volkomen geluk. *Pier. Schockaert*.
Hier vijftig jaar een priesterschap verdiegt en zijn lieve. *Felix Meylaert*.
Als goede schapen zijn allen den schapen verkleefd. *E. Van den Bevelle*.
Mochte Nelma wenkel vele jaren tijd hieraan voor zijnen wijzen jubelaar zij 't stukken leeren. *Rodaudt*.
De goede God late zijnen trouwen jubilaris vijftig jaar priesterlaven arbeiden vol geluk. *De Schryver*.
Met dit schoon jubelfeest bewijst gansch 't Heel Haeltert. *Ch. Martens*.
Dikwijls hebt gezegd niet in vele vreugd bij 't eerste jubelfeest van hunnen lieven herder. *H. Wijnwest*.
Arbeidzaam jubilaris wij wenschen U: vijf honderd vreugd levende jaren. *We Van Hoeck*.
't Blijkt zeer dat gij over jaren zoo vele zielen vreedzaam en in vertrouwen Haeltert. *Wel. D. Bracke*.
Lieve herder gij gingt van bij al weldoende, gansch Haeltert zingt en juicht nu bij uw feestgetij. *De Neve*.
Wij gelauwen wij wenschen gulden voor u jubelaarspriester De Pessemier, lange leven. *Dom. De Wiene*.
Priester gij kwamt in vreê in deze parochie, gij jubileert in vreê feestelijk uwe parochianen.
Ed. Schuerbeek.
Lief lang geluidig der achtbaren herder der parochie Haeltert. *Aendaaned*.
Wij, wachtmeester en huisgenoten, verheugen zich bij 't jubelfeest van hunnen zachtzaamen herder.
Commandant.
Lang begrende dagen alle parochianen dankten u allerliefste. *Fr. De Grauce*.
Geliefde, dierbare vaderkleeren in Haeltert is nu opnieuw gelukkig bij uw vijftigjarig jubelfeest. *Sibette*.
Eerwaarde en volkomen gelukkige herder gelukwenschen bij uw zilveren jubelfeest. *P. De Schryver*.
Lang, lang, lang leven in Haeltert den geliefden, goeden herder. *Cas. Ottys*.
We wenschen den vromen priester jubelaar veel geluk en vreugd, veel vreê. *A. Allewaert*.
Lang, ja lang leve de achtbare Herder der parochie Haeltert. *F. Van Overmeulle*.
Geliefde Jubilaris, wij wenschen U hier al waar en volkomen geluk. *L. Rians*.
Verheugt, verblijd, gelukkig zijn wij al om 't jubelfeest van den dierbaren Herder. *De Kerkhove*.
De fiere Heerlijkheid, zeuvelder juicht hier vreugdig over uw gulden jubelfeest. *Van den Bevelle*.
Met liefde, eerbied en hoogachting wenschen den dierbaren Herder hier beloond. *Jos. de Brouwer*.
Mijn penceel sloert voor uw jubelfeest, lieve inwoner jubelaris, dit jaarschrift. *Ed de Meyer*.
Allens Peteman en huisgenoten wenschen hunnen trouwen, liefsten herder welvijftig lenten lang. *Peteman*.

elk geval plaats en was volgens de Denderbode een flop.

"Te Haaltert waren al de klakkers van Denderhoutem, een 10-tal socialisten van Kerkxken, eenige oude liberalen en weinige nieuwsgierigen en kinderen. Van Haeltert eigenlijk weinig volk: een viertal kiezers. Gans het Roelandse klakkenleger was op de been gebracht omdat men dacht dat eene slechte poets aen de redenaars zou kunnen gespeeld worden. Weest gerust, niemand denkt eraan, want gij zorgt er zelven voor. Immers alle redelijke menschen die uwe beleedigende uitvallen, uw dom gezever en uwe dwaze beloften eens hooren, keeren geen tweemaal terug uit vrees van als 'nen snul of een kiekenhoofd aanzien te worden" [65]. De 'Roelanders'-naam afgeleid van hun krant 'Klokke Roeland'-waren voornamelijk Daensgezinden. Het eerste nummer van Klokke Roeland werd gedrukt in Ninove in 1891. In 1895 werd het blad het orgaan van de Onafhankelijke Christene Democraten, tegenhanger van de Katholieke Partij. Eén van de eigenaars, samen met Advocaat De Backer en brouwer A. Maes, beiden van Denderhoutem, was de Haaltertnaar Etienne De Ruddere, wisselagent [66]. Door interne moeilijkheden kwam er geen kartellijst, wel waren er liberale kandidaten. Op hun pamflet stond: *"de zaken van 't onderwijs hebben ons aangezet kandidaten voor te dragen"*.

De verkiezing werd een volledig sukses voor de katholieke partij. Haar zes kandidaten werden verkozen met een ruime meerderheid.

Uit het verslag van de raad hebben wij afgeleid dat het er soms al te gortig aan toe ging in onze gemeente. Het college oordeelde dat dit niet verder kon en besliste: *"om eene schuilplaats of verzekeringsappartement, in andere woorden eene soort van gevang op te richten om er desnoods en wanneer de openbare rust en veiligheid erg gestoord is, door kwaadwillige persoonen en dezelfde voor eenige uren op te sluiten, tot het oogenblik dat hunne houding geene groote gevaren meer aanbiedt"*. Volgens schepen Van Londersele zou de stal die naast het schoolgebouw stond ideaal zijn voor een dergelijke strafinrichting. De raad beloofde dit voorstel in acht te nemen in afwachting van een definitieve beslissing.

Gemeenteraadsverkiezing van 16 oktober 1887

Vijf te vervangen katholieke leden werden opnieuw verkozen. Benedictus Roelants, landbouwer (194 stemmen), Karel Van Landuyt, grondeigenaar (191), Philemon Van Londersele, grondeigenaar (191), Karel Redant, landbouwer (183) en Frans Moens, landbouwer (173 stemmen).

De liberale kandidaten Frans De Graeve, mulder, (147), Frans Coppens, landbouwer (145) en Lodewijk De Rouck, landbouwer (143 stemmen) hadden minder sukses en kregen geen plaats in de raad.

Stiptheid en veiligheid

Na de installatie van het nieuwe bestuur in januari 1888 oordeelde het college dat de raadsleden hun opgelegde taak met meer ijver moesten ter harte nemen. Aan het absenteïsme en het te laat komen diende paal en perk gesteld. Voortaan zou de raadszitting gehouden worden elke tweede woensdag van de maand, in de winter om 17 u en

in de zomer om 19 u en dit zonder voorafgaandelijke verwittiging. Kwam een raadslid te laat of daagde het niet op -zonder geldige redenen- dan betaalde het respectievelijk 5 en 10 ct. Voor burgemeester en schepenen werd het bedrag verdubbeld!

Ook aan de veiligheid van de burger werd aandacht besteed, enerzijds door een aanvraag voor oprichting van een rijkswachtbrigade te Haaltert en anderzijds door een betere primaire hulp te kunnen bieden in geval van brand. Voor dit laatste werd het aantal blusemmers aangepast, genummerd en oordeelkundig verdeeld in de verschillende wijken:

nr 1 à 25, 'In de gerre' Ekent bij Alfons Maesschalck
nr 26 à 35, in de Boekent bij Alfons Schollaert
nr 36 à 45, 'In de kloet' Bruul bij Karel Ruyssinck
nr 46 à 60, in Ede bij Désiré Van Impe
nr 61 à 125 in het Gemeentehuis op het Dorp.

De laatste zittingen in de tachtiger jaren werden besteed aan de planning voor moderniseringswerken o.a.: herstelling van het wegdek van het dorp, dat in zeer slechte staat lag; de weg van Ede naar Mere kreeg een herstelbeurt en op aanvraag van Sylveer Lauwereys werden ook enkele verlichtingspalen aangekocht voor de Walput op het Bruulplein.

Van de bedelaars was men nog steeds niet verlost. Een oproep van onze burgemeester liet hierover geen twijfel bestaan: *"Geef geen aalmoezen meer aan bedelaars, aangezien het meestal jonge en frische lieden zijn welke bij gemis aan werkzucht en door vadzigheid en luiaardij zich aan de bedelarij overleveren. Zij moeten zich wenden tot het Bureel van Weldadigheid"*. Hierbij aansluitend is het vermeldenswaard dat er in die periode een gebrek aan plaatselijke werkgelegenheid was en een belangrijk deel van de werkende bevolking van Haaltert seizoenarbeid verrichtte in Frankrijk. In 1899 noteerde men 200 seizoenarbeiders in de gemeente, dit was ongeeveer 5% van de bevolking [67].

In hoeverre de inwoners zich veilig voelden is moeilijk te achterhalen. Vast stond was de gebrekkige functionering van de Burgerwacht. Naar aanleiding van verscheidene diefstallen, o.m. een belangrijke diefstal van hoenders en konijnen in de Ekent werd de oprichting van een 'Burenwacht' voorgesteld en aanvaard bij algemeenheid van stemmen bij één onthouding (Van Landuyt).

Drie dodelijke slachtoffers

Verliepen de vorige jaren rustig, in 1890 werd onze gemeenschap opgeschrikt door een merkwaardig drama, waarbij 3 slachtoffers te betreuren vielen. Het moet niet gezegd dat dit opschudding veroorzaakte. Het 'Land van Aelst' berichtte:

"Wat hooren wij, wat hooren wij?
Welke schrikkelijke ramp, gisteren vrijdag gebeurd op Haeltert, Katjen rond half tien 's morgens - 3 slachtoffers!!!"

Een jonge man bezig met beiren in eenen put, die half gedoten was geweest, eensklaps gepakt door den gasdamp en in den put gevallen. Zijn broer wilde hem helpen, ook bedwelmd den asem afgesneden, een derde man komend al over den put naar de twee mannen grijpend, erin vallen en ook dood!
De eerste jongeman Frans Ghysens, tweede slachtoffer zijn broer Camille -heeft 4 kinderen- en het derde slachtoffer, een weduwnaar met 2 kinderen is Ch. L. De Schutter. Die wreede ramp gebeurde op 't hofstedeken van Weduwe Ghysens.
Overal waar de ramp verteld wordt gaat er een weegeklach en meelijdend gerucht op"[68].
De dramatische gebeurtenis beroerde niet alleen Haaltert maar ook ver buiten onze contreien werd dit merkwaardig feit besproken. Voor Van de Weghe was de gebeurtenis belangrijk genoeg om een dichtwerk te creëren:

Ramp en Zelfopoffering.
Drie mannen verdwenen in den ruimput:
de tweede om den eerste, de derde om
de beide vorigen te redden. Allen bezweken,
oogenblikkelijk verstikt...

Nog immer vraagt het werk zijn drom van martelaren,
En laat bedrukten over bijwien 't gebrek vergroot;
't Zij in der vlammen gloed, 't zij in het diep der baren,
Hoe menig werker vindt niet bij zijn taak den dood!

Een man is in 't gevaar: daar snelt ter hulpe een broeder,
Voor wien 't gevaar vergoddelijkt zijn hart van mensch:
Wat gas, vergif of vlam ook dreigen steeds verwoeder,
De redder aarzelt nooit; zijn moed is zonder grens.

Drie offers rusten ginds op 't dooienveld der braven,
Want braven zijn die vallen gehuld in 't werkmanskleed;
Thans blijft aan ons het troostend woord des plichts testaven:
Dat nooit liefdadigheid vergeefs haar oproep deed.

Drie offers rusten ginds. Dat elk van ons thans trekke
Uit zijn vermaak een stuiver of luttel 't zoo beperk',
Opdat ons liefdegift den moed ginds weder wekke
Der weduwen en weezen, der offers van het werk.

Een week later organiseerde men een omhaling voor de getroffen gezinnen op de 'vergadering der katholieken'. Tot voor enkele jaren hing er nog een kruisbeeld boven de bewuste zalput in de (Wind)molenstraat, in de volksmond: op 't Katje.

Gemeenteraadverkiezingen van 19 oktober 1890

De katholieke partij benutte de schoolstrijd om de bevolking ervan te overtuigen dat

zij de enige verdediger was van kerk en school. In het raam van haar verkiezingscampagne luidde één van haar slogans:

"Liberalen of Geuzen
Vijanden van het godsdienstig onderwijs
Noch kerk noch kluis
Noch God in huis!
Liberale geldverkwisters, dus wie niet met ons is,
is tegen ons.
Stem Catholiek".

Van de Weghe deed ook zijn duit in het zakje en schreef een verkiezingsdichtwerk,

Verkiezing
De muren vol met rode en blauwe plakkaten
Verkonden luid dat dwars van eigenbaten
Die heren zijn, gesteld als candidaten.

Door straten op en neer gaan lange stoeten,
En fier vooraan de horenblazers toeten
De drommen saam die 't land gaan redden moeten.

Het volk- ter kiesbus niet toegelaten,
Staat voor die kleurenmozaïk te praten
Van politiek de bron van sombere haten.

Zijn zinsgevoelens legt thans meenige spreker
Ter herberg af: lief heeft hij 't volk- 't is zeker!
Ook gans de bende leegt daarop een beker.

Een andere zegt: "het taalrecht ben ik gans en
Geheel verkleefd, weg die voor 't vreemde dansen!"
Maar laat zijn kroost in 't Sacré Coeur verfransen.

Bij ons gaat het sedert lange tijden:
Dat politiekers 't dwaas publiek verblijden,
En af en aan als in een circus rijden.

Maar uit de renbaan zijn zij nooit gekomen;
De brede baan met 't lof der vrijheidsbomen
Ligt buiten 't veld behoudsgezinder dromen.
Mag volksontwaking dreigen in de gouwen.
Zij loochnen zulks, en stellen steeds vertrouwen
In 't gelid waarop zij steeds macht en voorrecht bouwen.

Zo zestig jaar reeds spelen zij hun parten
Van rood en blauw(1), terwijl de slimme zwarten(2)
Van vrouw en kind verooven geest en harten.

Terwijl de kiezers in burelen sluipen,
En met hun stem gaan voor pastoren kruipen,
Zit in een kroeg het dwaas gemeen te zuipen.

Men schreeuwt: hoezee! Zij liggen weder boven!
Hoe kon het anders? 't Was voor het geloof en
Daarom blijft weer de geus van kant geschoven.

't Is middernacht reeds, en nog hoort men schreeuwen
Van 't Ongedierte, van Papenras en Leeuwen...
In theorie. Maar haas practijk blijft geeuwen.
(1: Liberalen en katholieken; 2: de clerus).

Zes nieuwe raadsleden moesten verkozen worden. Dat verliep zonder verrassingen. Wel viel op dat een groot aantal ingeschreven kiezers niet kwam opdagen -303 stemmers op 369 ingeschrevenen-. De zes katholieke kandidaten behaalden een ruime volstrekte meerderheid. Emiel de Sadeleer (bierbrouwer) 256 stemmen; Désiré Dehondt (landbouwer) 247; Sylvest Lauwereys (kanthandelaar) 237; Jozef De Backer (landbouwer) 225; Dominien Coppens (landbouwer) 222 en Jan Van den Steen (landbouwer) 219 stemmen.

Na de eedaflegging, tijdens de eerste zitting van 1891, besliste de raad een lantaarn te plaatsen aan de Hollestraat. Aangezien de lantaarn ook licht verspreidde op een deel van Kerksken, diende onze buurgemeente de helft van de onkosten te betalen (750fr). Daarbij kwam nog de belofte van herbergier Jozef De Schrijver, de 'petrol-olie' gratis te leveren en te zorgen voor het aansteken, doven en onderhoud van de lantaarn.

Verder was er heel weinig aktiviteit op gemeentelijk vlak, buiten het feit dat het gemeentebestuur 1500 tot 2000 *"karren macadam"* gratis kon ontvangen voor de verbetering van de buurtwegen, maar de bewoners dienden de specie zelf aan te brengen. De burgemeester vroeg aan zijn inwoners *"dringend de handen aan 't werk te slaan met vlijt en spier en de macadam te verspreiden langs de buurtwegen, vermits de zaak eene oprechte weldaad voor de gemeente is."*

Opkomst Socialisme

Was het opkomend socialisme eerder een verschijnsel in Gent, via Aalst sijpelde ook het ideeëngoed door op het platte land. Afdeling Aalst ontstond in 1870 en werd pas aktief in 1879. In 1891 was er echt sprake van een *"Aalsterse afdeling der Belgische werkliedenpartij"*.

De socialisten streden voor het algemeen stemrecht, één man, één stem!

De Roelanders en de Daensisten vochten samen tegen *"het goddeloos socialisme"*.

Hun kranten verwittigden de inwoners van de landelijke gemeenten: *"Onze vlaamschen buiten schijnen ze kost wat kost te willen innemen. Ook 't midden 't Land van Aelst te Haeltert en te Kerkxken is het vaandel der werkstakingen kunnen geheven worden, zij het van korte duur"*.

De correspondent haalde verder uit naar hun gedachtengang en wilde dat er na hun *"woordkramerij"* een antwoord kwam om hen te ontmasketen, want *"de toehoorders, brave en onwetende lieden in politieke zaken nemen de leugens en drogredenen allengskens als klinkende munt aan"*. Hij pleitte verder voor de oprichting van een bond ter verdediging van de sociale en christelijke belangen en als doelwit *"het socialistisch hootje dat nog wachelend naar de haven van den buiten voortgedreven wordt en er wil landen, te doen omkantelen en de gedachte van oproer, vernieling en goddeloosheid in de afgronden der vergetelheid te doen verdwijnen"* [59]. Het zou nog duren tot de twintiger jaren vooraleer de socialisten vaste voet kregen in het Haaltertse politieke leven.

Rustige periode

Haaltert kon zich ook verheugen om een talentrijke koster, Amand Jooris. Hij componeerde verscheidene muziekstukken. Vooral het bekende en nog vaak gezongen Walputlied was in Haaltertse kringen een topper.

In de orgelwedstrijd 'Moeremans' te Gent ontving de kunstenaar een eervolle vermelding voor de compositie van twee werken voor orgel. Onze fanfare, waarvan hij bestuurslid was, bracht hem een klinkende serenade.

In en rond het gemeentehuis verliep alles rustig. In de periode 1892 - 1893 werden twee reglementen opgesteld: het Politiereglement en een reglement van Openbare Gezondheid. Het eerstgenoemde behandelde het probleem van sluitingsuren van de herbergen. Twee leden, Van Landuyt en Redant, onthielden zich bij de stemming. In de zomer - april tot september - moest alles dicht om 22 u en in de winter om 21 u. Bij eventuele overtreding betaalde de klant een boete van 3 tot 15 fr en stelde zich bloot aan een gevangenisstraf van één tot 5 dagen. De herbergier moest dieper in de beugel tasten en betaalde een boete van 5 tot 25 fr en kon van 3 tot 7 dagen in de nor.

Bij een bereugeling was de objectiviteit soms zoek. Liberaalgezinde kroegbazen moesten heel wat korrekter zijn dan de kroegen die het gemeentebestuur goedgezind waren om een proces verbaal te ontlopen. Op aandringen van de oppositie nam de raad beslissingen om de objectiviteit beter te waarborgen. De veldwachter zou zich laten vergezellen door een lid van de gemeenteraad en dit volgens beurtrol.

Einde 1893 ontstond opnieuw een inbraakrage, zelfs met moordpoging. Een nachtwacht werd terug ingesteld. Na lang treuzelen kreeg Ede ook een lantaarn. Ze werd geplaatst in de Bosstraat aan de weide van Van Steenberghe.

Blijkbaar zat er weinig fut in de raadsleden. Een miniem aantal punten werden afgehandeld, of waren het de komende verkiezingen die hun energie opeisten?

Mislukte poging van de Roelanders

In het verkiezingsjaar 1895 moet het wél onrustig geweest zijn. Verscheidene krante-

berichten brachten relaas van meetingen en oprichting van een tweede fanfare onder de vlag van de Roelanders (Daensgezinden) met steun van liberalen en socialisten. Samen vormden zij de Christelijke Volkspartij, de Democraten.

Vergeten wij niet dat Priester Daens in die periode de scheuring bewerkstelligde binnen de Katholieke Partij. Hij zocht kontact met de Roelanders -Ninove- die praktisch hetzelfde programma hadden. Zij wilden de Katholieke Partij hernieuwen en democratiseren, een poll invoeren om de gekozenen te binden aan de wil van het volk. Het was in Okegem dat in april 1893 de nieuwe partij, de Christelijke Volkspartij - Democraten- gesticht werd.

Als tegenzet op de KVP had in augustus 1893 de herinrichting plaats van de Konservatieve Katholieke vleugel met het doel zich aan te passen aan het kiezerskorps. Het nieuwe reglement voorzag dat in elke gemeente de katholieke kiezers om de vier jaar telkens twee maanden voor de verkiezingen, afvaardigingen zouden aanduiden [70].

Zondag 4 april was een grote dag voor de KVP. Een meeting bracht ruim 2000 man naar onze gemeente en volgens *"de predikaties van meester Deegens en andere schuimbekkende sprekers gaat Haaltert de citadel worden van de Roelanderij"* [71].

Merken wij op dat in december 1894 hun voorman Priester Daens zijn intrede deed in het Parlement!

Een katholiekgezinde dorpsgenoot hoorde onbetamelijke uitspraken in de herberg bij Charles Scheerlinck op de Hoogstraat en moest dit kwijt aan de krant.

"Op de meeting Zondag te Haeltert bij Ch. Scheerlinck door de volksfopperij gehouden, heeft de spreker gezegd: De Koning moet weg! De priesters en hun religie moeten weg! De rijke menschen moeten bemoeid worden.

Iemand die de meeting bijwoonde verklaarde: 'Het kwaad dat pastoor Daens ten opzichte van de godsdienst gesticht heeft, kan in geen 25 jaar, zelfs door de ijverigste priesters, hersteld worden. Wat 'n verantwoordelijkheid" [72]. In het volgende nummer kon men reeds het antwoord van Ch. Scheerlinck lezen.

"Meneer den Uitgever,

Ik lees in uw blad van 11 april dat te Haelters verleden zondag bij Charles Scheerlinck, op de meeting door de Volkspartij gehouden, de spreker gezegd heeft: De Koning moet weg! De rijke menschen moeten bemoeid worden! De priesters met hunne religie moeten weg!

Dat alles is volkomen valsch, bij mij is hoegenaamd niet gesproken zondag. Wat meer is, ik kan u verzekeren dat in de meetingen door de christelijke volkspartij gegeven, er nooit zulke woorden zijn uitgesproken".

De krant wilde wel aanvaarden dat er geen georganiseerde meeting bij hem plaatsgreep maar dat er toch een volksfopper gesproken had omdat er veel volk was in de herberg en. *"Ik vergenuigen ten minste zo eerlijk, zoo deftig bevestigen ons, dat de door ons aangeklaagde propoosten wezenlijk gehouden werden"* [73].

Meerdere strijdliederen werden met enthousiasme gezongen tijdens en na de toespraken. Het Volkslied, op zangwijze van de Vlaamse leeuw en op tekst van Pieter Daens, ontbrak nooit.

"Wij belgen uis verheven
tot kiezers van de staat
wij willen kiezers wezen
met naam en metterdaad.

Wee hem die ons komt spreken
van afstand of voogdij
Zij duldt geen slavenketen
De Christene Volkspartij.

Wij zien zovele jaren
vervlogen in den twist
en honderden miljoenen
zijn schandelijk verkwist.
Maar nu wij spreken mogen
en stemmen naar onz' zin
Nu zal men wel gaan zorgen
voor 't eerlijk broodgewin...."

Als antwoord op de Daensistische manifestatie organiseerde het gemeentebestuur een groot muziekfestival, z.g. om het 50-jarig bestaan van de fanfare te vieren [74]. Het moet een grandious gebeuren geweest zijn. Niet minder dan 21 fanfares en harmonieën kwamen naar de gemeente en musiceerden op 3 kiosken. De NMBS liet voor die gelegenheid de directe trein Zottegem - Denderleeuw stoppen te Haaltert en in Ede, en bovendien werden er nog speciale treinen ingelegd uit Denderleeuw om de honderden geïnteresseerden naar Haaltert te brengen. Het verslag maakte gewag *"van duizende mensen die vrolijk en opgerusmd de gemeente doorkruisten. Nu en dan ontmoette men ook een zuur gezicht van een Roelander, die slechts met spijt en wrok dit vreugdevol gebeuren met nijdige ogen kon aanschouwen. Overal wapperde de driekleur, uitgezonderd aan de woningen van de Daensisten, zeer klein in getal".*

In het lokaal van het 'muziek der foppers-partij' stak de zwarte vlag uit, als teken van rouw voor een overleden partijgenoot, volgens de Roelanders. Maar 's avonds werd er luscig gedanst en gesprongen, wat volgens de Denderbode *"een schande is dat men zulke dingen in een katholieke gemeente moet zien gebeuren van mannen die zich valschweg, bestempelen met de naam van Christen Demoeraat. Het zijn priesterhaters, onder wiens kleed een liberaal hart klopt en die samenspanen met de grootste vijanden van onze godsdienst, om al wat katholiek is uit te roeien. Weet dus op uw hoede, beste lezer en laat u niet meesleepen door dit valsche en verachterlijke volkje"* [75].

Twee fanfares, van het goede te veel

In 1895 waren de beide fanfares nog aktief en op kermis Donderdag besloten zij de kermisfeestelijkheden met een wandelconcert. Voor de katholieke verslaggever was uiteraard hun fanfare 'De Jonge Kunstminnaars' de beste! Zij werd gevolgd door de burgemeester, de schepenen, gemeenteraadsleden en al de "deftige lieden" van het dorp. Begeleid door enkele muzikanten werd er dapper gezongen van:

" 't Groene vaarwel.
Heren, luistert nu eens goed
naar 't geen ik U zal verkonden

Fa la la, ri-de-ri dera
Ut re mi fa solia.
't Is op het donchinenbloed
dat ik zo ben opgewonden
Fa la la rideridera
Ut re mi solia.
Donschken is nu nog kwaad,
omdat w' hem smeten op de straat
van fa la la rideridera
Ut re mi fa solia.
.....
Indien ik moest meester zijn
hij zou hier niet lang meer lopen
Fa la....
Ik zou hem aan een koordje fijn
aan den hoogsten boom opknopen
Fa la...
Of ik zend hem naar den Congo toe
diene vuilen Loekedoe.
Van fa la... "

De concurrerende fanfare noemde hij 'het zwadderende Daensmuziek'. De Daensisten wandelden naar de Bruul, waar zij in een 'danskot' bij 'een muziekvermoorder' een meeting gingen houden. De redenaar, een 'penneknecht' van Klokke Roeland behandelde een brief van Mgr. Stillemans, waarin deze de scheiding tussen de twee christelijke blokken -Daens contra Woeste- behandelde. De redenaar, was Lontings, uitgever van Klokke Roeland die samen met Advocaat de Backer van Denderhoutem een lans braken voor een verzoening tussen de conservatieven en de democraten. Volgens de spreker stond Mgr. Stillemans natuurlijk aan hun zijde [76].

Gemeenteraadverkiezing van 17 november 1895

De oppositie probeerde een kartel samen te stellen uit Daensisten, liberalen en socialisten - in zoverre die er reeds waren bij ons -. De katholieken voorspelden *"nog weinige dagen en de scheurmakerij ligt voorgoed in den dieperik waar hoogmoed en heerschzucht haar voor een oogenblik hadden doen uit opstaan"* [77].

Volgens het Democratisch kartel werd er gesjoemeld met de opstelling van de kiezerslijsten. Het kartel diende 16 bezwaarschriften in, waarvan slechts één weerhouden werd.

"Op 16 bezwaren haalden zij 15 huizen en op 17 november zullen ze nog meer huizen halen, zodat men er de kassien kan mee beleggen van 't dorp tot de Kerkskenberg" [78].

De katholieken bespeelden ook de snaar van het vrij onderwijs in hun kiesstrijd. Ze prezen de doeltreffendheid van 'hun' school. Tussen 1885 en 1895 behaalde de Aangenomen School 33 diploma's en de Openbare School slechts 7. In de laatste 'kampstrijd' kon schoolhoofd Philemon Muylaert uitpakken met 5 speciale prijzen

uitgereikt aan: Alfons De Schepper, Alexis Van Overwaele, Jan De Clercq, ...Roelandt en Frans Van Overwaele.

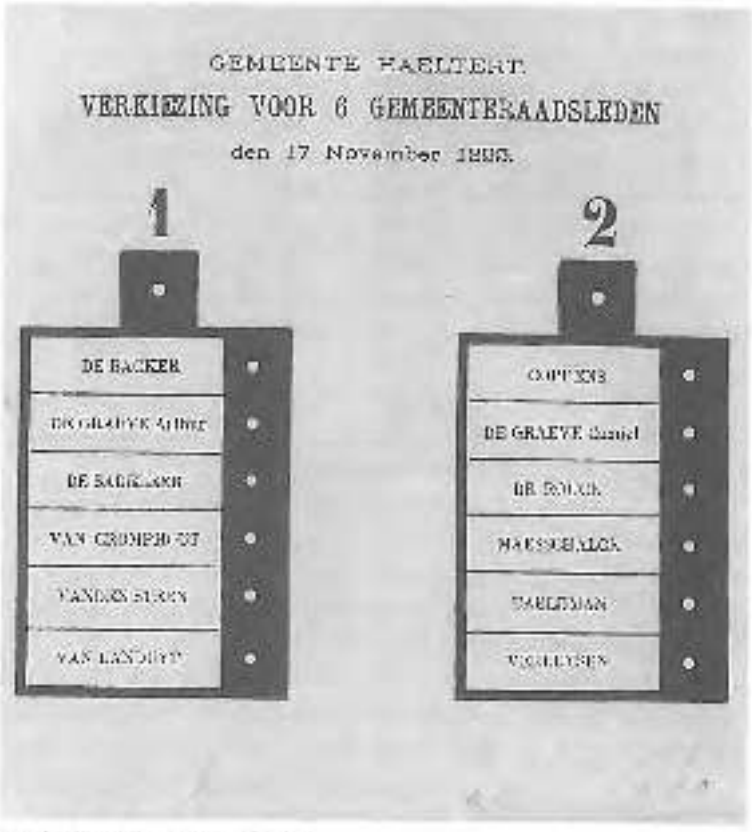

Kiesbrief voor de gemeenteverkiezing.
Lijst 1: Katholieke partij – Lijst 2: Liberale partij

De volledige overwinning

Op de verkiezingsdag zelf wilde de katholieke pers nog een laatste duw geven om hun kiezers alsnog te beïnvloeden en zoals vaak bespeelden zij de - gevoelige - christelijke snaar.

"Katholieken, wilt gij weten hoe de liberalen de menschen afschilderen welke hun godsdienstige plichten vervullen? Luister dan! Het zijn menschen gewend aan lijdelijke gehoorzaamheid, naïeven van politieke geestelijken, klerikale exploiteerders, kinderachtige deugnieten, geweldige stoefers, belachelijke comedianten, weinig stichtende polichinellen. 'Dendergalm' noemt onze priesters: hemeldragonders en 'Het Verbond van Aelst' van verachterlijke gedachtenis, schreef dat een kapel een handekot is! En die mensen zijn het, die zouden moeten bestieren? Dus uw steun voor de katholieke kandidaten: Pieter Van Landuyt, Arthur De Graeve, Raymond Van Cromphaut, Jozef De Backer, Emiel de Sadeleer en Jan Van den Steen.

Het is in geweten aan de katholieken niet toegelaten te panacheren - stemmen op verschillende lijsten -; hunne opperste plicht is van alleen voor de katholieke kandidaten te stemmen"[79].

De kartellijst, Christelijke Democraten, ook groene Democraten genoemd, voornamelijk liberalen en Daensisten kwamen in het strijdperk met: Coppens, De Rouck, Maesschalck, Taeleman, Camiel De Graeve en Verleysen.

Het stembureau stond onder voorzitterschap van Louis Van Londersele met Benoit Hendrickx, Amand Jooris, Amedée Allemant en Donaat Le Roy als bijzitters. De secretaris was Eduard Scheerlinck. Er waren twee getuigen: Emiel de Sadeleer en de Daensist Etienne De Ruddere. 387 stemgerechtigden ontvingen 1329 stembriefjes. De katholieke lijst kreeg 801 briefjes en het kartel 408. Op 77 briefjes werd er gepanacheerd en er waren 43 ongeldige of blanco's. De telling liep niet van een leien dakje, want gezien het gevorderde uur -21u- werd het telbureau de maandag opnieuw geopend.

Na de telling was er een euforie van jewelste bij de katholieken. Al hun kandidaten behaalden de volstrekte meerderheid, zodat de oppositie voor enkele jaren verdween uit de Haaltertse gemeenteraad. In het bestaande kiesstelsel kreeg de partij die de helft plus één van de stemmen haalde, alle zetels. De minderheid zetelde dus niet in de raad. Dit systeem veranderde in 1904.

De week na de verkiezing las men in het verslag van de Denderbode: *"het handvol vreemde vogels, die dachten Haaltert onder hunne klauwen te krijgen, zijn dus op de vlucht gedreven met een kolosale buis aan hunnen steert"* [80].

de Sadeleer behaalde 854 stemmen, Arthur De Graeve en Jan Van den Steen 812, Arthur De Backer en Van Cromphaut 814 en Van Landuyt kreeg nog 801 stemmen.

Bij de oppositie ging het hoogste aantal naar Camiel De Graeve met 452. Coppens kreeg 450 stemmen, De Rouck 436, Taeleman 422, Maesschalck 410 en Verleysen 408.

De vorming van het nieuwe college verliep zonder moeilijkheden. Emiel de Sadeleer werd voorgedragen voor de burgemeestersjerp, Benoit Roelants en Philemon Van Londersele als schepenen.

†
BID VOOR DE ZIEL
van Mijnheer
FRANS REYNAERT,
Gemeente-Secretaris van Haaltert, overleden op den Hemelvaartsdag, den 12 Maart 1895.
Aalst, J. De Ruette-Wauters.

Het jaar 1896 bracht ons tevens een nieuwe gemeentesekretaris of 'geheimschrijver'. De vorige sekretaris, Frans Reynaert, de enige liberale voorvechter uit de Van Meldert-periode overleed in 1895.

In de zitting van 1 februari werd de klus geklaard. De raadsleden hadden de keuze uit 5 kandidaten, nl. Constant Moens, Eduard Scheerlinck, Alfons Scheerlinck, Karel Lodewijk Scheerlinck en Jan Baptist Temmerman.

Vooraleer tot de stemming over te gaan stelden de leden een 'gedragscode' op voor de nieuwe

functionaris *"aangezien deze bediening in een gemeente omtrent 4000 inwooners een gewichtige taak oplegt aan de titularis"*. Met eenparigheid werd verklaard *"dat het verboden is handel te drijven of de stiel van zaakvoerder uit te oefenen"*. Voor de stemming verliet Karel Redant de zaal omdat hij de schoonvader was van één van de kandidaten. Eduard Scheerlinck haalde het met 7 stemmen tegen 3 voor Moens en werd aangesteld met een jaarwedde van 1200 fr.

In datzelfde jaar kregen wij ook een nieuwe gemeenteontvanger, Lodewijk Iliano. Tevens stemde de raad een reglement op de leurderstaks.

Inhaling van overheden

Was dit bedoeld als prikje omdat de nieuwe burgervader niet ingehaald werd of was het gewoon als grap bedoeld? Wat op de Houtmarkt geschiedde was belangrijk genoeg voor een persmededeling.

"Morgen zondag 16 dezer met toestemming en medewerking van 't gemeentebestuur luisterrijke inhaling van de nieuwe overheden van het gebucht Houtmarkt: Vrederechter, Griffier, Veldwachter en Burgemeester.

De stoet zal bestaan uit rijtuigen, ruiters, praalwagens en muziek en zal gevormd worden om 12 u 30 aan de herberg van Frans De Loose -In de vier gekroonden- en vandaar vertrekken om 1 u langs d'Hoogstraat naar den Eekent alwaar de nieuwe verkozenen hunnen eed zullen afleggen en terugkeren naar d'Houtmarkt, langs den Eede en den Bruul.

's Avonds om 7 u 30 buitengewoon schoon vuurwerk aan de woning der Overheden"[81].

De krant maakte nadien geen gewag van de feestelijkheid.

Feestzittingen

In het najaar grepen er een paar feestelijkheden plaats. Er was het verbroederingsfeest van de Maatschappij van Onderlingen Bijstand op kermis dinsdag.

Deze instelling was van zeer groot belang in tijden waar de levensomstandigheden in heel wat huisgezinnen niet zo schitterend waren, al sprak men nogal van *" 't rijke Haaltert"*. In behoeftige gezinnen werd materiële en financiële hulp verleend door de bijstandsorganisatie. Aangezien het een katholiek initiatief was, schoten bepaalde aktiviteiten in het verkeerde keelgat bij bepaalde andersdenkenden. Zo werd een geldomhaling voor de aankoop van een hoeveelheid steenkool voor enkele noodlijdende gezinnen op kritiek onthaald, o.a. *"bij eenen grooten heer, van 't mis patat... 't is politiek, zei hij en de brave omhalers kregen zero"*.

Hun jaarlijks feest kon wel als geslaagd beschouwd worden. Na de gezongen mis om 8 u was er om 14 u in de zalen van de Katholieke school een feestzitting. Ruim 200 aanwezigen luisterden achtereenvolgens naar het woord van de pastoor en *"naar de schoone omstandigheidsrede van E.H. Rommel, de kloeke volksman van Oudenaerde"*.

Erevoorzitter Volksvertegenwoordiger Lodewijk de Sadeleer kwam zijn gemeentegenoten overtuigen van zijn genegenheid t.o.v. de volksklasse en beloofde zich steeds in te zetten voor het welzijn van de werkende bevolking. Het feest werd besloten met een tombola en het drinken van enkele glazen bier, door de Voorzitter, brouwer Emiel de Sadeleer, aangeboden [82].

Verfraaiing van de kerk

De voorbije decennia ontvingen onze pastoors regelmatig giften van de vrijgevende parochianen voor de bemeubeling en aankoop van kerkelijke benodigdheden. De mooie houten altaren, de zitting, de communiebank e.d. kwamen niet tot hun recht tussen de kille blanke muren van de kerk. Weerom door de onbegrensde vrijgevigheid van talrijke parochianen kon de pastoor 'zijn tempel' laten schilderen. Het was de firma Goethals uit Gent die het kunstig werk opknapte. Het resultaat was prachtig, *"de muurschilderingen met spaarzaamheid van kleuren tekent wonderwel al de kunstlijnen van de bouw af, zij verheft het oog en hart van de toeschouwer hemelwaarts en breengt hem als gedwongen tot eerbied en gebed"* [83].

De Groene Democraten roerden zich weer

Eind juli 1896 viel er bij de Haaltertnaren een pamflet in de bus. Een grote Roelandermeeting zou plaats grijpen in 't lokaal van ' 't Natusmuziek' in Ede.

" 't Ging er grof aan toe, er waren 9 toehoorders opgekomen en in 't lokaal diep in de twaalf. Rond tou kwamen de redenaars in galarijstig aan en omdat de aanhoorders tot 6 waren verzamelen aan er van redenvering geen sprak meer. Men heeft er zich begeven aan 't roeien van potten en pinten tot 1 u 's nachts. Zondag zal de Roelandsche Daenspartij gewis voor eenwig en dry dagen opgelosen worden" [84].

Tijdens een nieuwjaarsuitstap van de Roelandersfanfare, ook Volksmuziek genoemd, kreeg haar voorzitter een serenade waarna hij de muzikanten dankte voor de eer en *"na den knevel herhaalde maal gefrikkeld te hebben sprak den hoofdman II ben toe: 't is nu al twee jaren dat wij strijden tegen pastoor en koster en wij zullen dien strijd voortzetten, dien naar niet afgeven"*.

Er werd nogal smalend uitgehaald naar de voorzitter van de Roelanderfanfare. Bij de stichting in 1885 kreeg hij Hoofdman I, als eretitel. Later kwam een nieuwe voorzitter en die werd Hoofdman II. Men stoelde klaarblijkelijk op het alleen-heersen in doen en laten van de maatschappij, waarop de Denderbode repliceerde: *"Het volksmuziek heeft noch Hoofdman I, noch Hoofdman II, het is bestuurd door een kommisie waarin elk lid dezelfde rechten heeft en geen lid iets meer mag zeggen of bevelen als het andere"* [85]. Deze rechtzetting van het bestuur was eveneens het laatste geluid dat wij via de berichtgeving van de tweede Haaltertse fanfare konden horen.

Een Haaltertse delegatie, echter zonder fanfare, samen met Denderhoutem en Aspelare, leverde 1000 deelnemers bij de inhuldiging van de groene vlag van de Roelanders te Aalst op 13 juni 1897. De opkomst was geweldig [86].

In deze periode werd er gewag gemaakt van een toneelvereniging die samen met de fanfares het socio-kulturele leven op peil hield. Onder impuls van koster Amand Jooris en meester Flamand organiseerden zich enkele kultuur-minnende personen en vormden een toneelvereniging *"Voor Kunst en Vermaak"*. De opvoeringen hadden plaats in de lokalen van de Zustersschool op de Bruul. Een scheidingswand tussen twee klassen werd weggenomen teneinde een relatief groot lokaal te vormen. In 1896 ontving de vereniging haar vlag. Als wij de personaliteiten op de foto bekijken moeten wij

Toneelgroep 'Voor kunst en Vermaak' in 1896
Zittend: Amand Joris; Emiel de Sadeleer; Onderpastoor Van Herreweyn; Charles Lauwereys; Emiel Flamand
Rechtstaand: Charles D'Hondt; Louis Muylaert; Jozef Lauwereys; Henry Joris; Louis Blanc; Franz Allemeersch; Theofiel De Brouwer; Jan Lauwereys; Alfred Van Oudenhove; Odilon Bodaan; Theofiel Moeur; Jozef Lauwereys en Clement Van den Broele.

toegeven dat de toenmalige notabelen deel uitmaakten van de toneelgroep.

Ingeloot, uitgeloot

Toen Leopold II in 1909 de nieuwe wet op de militie ondertekende, waardoor de loting afgeschaft werd zette men een punt achter een stukje folklore. De lotingsdag gehouden in de kantonhoofdplaats was een heel bijzonder gebeuren. Elke gemeente diende, afhankelijk van het aantal inwoners, een aantal dienstplichtingen te leveren. Voor Haaltert was dat ongeveer 70. Het samenstellen van de milicieklas gebeurde door loting. De operatie werd voorgezeten door de arrondissementscommissaris bijgestaan door de burgemeesters en gemeentesekretarissen van de betrokken gemeenten. De veldwachter trok met de jonge lui naar het lotingslokaal in Aalst.

De commissaris parafeerde de genummerde briefjes die opgerold in een ring werden gestoken en gedeponeerd in de trommel. Nadien deelde de commissaris het aantal lage nummers mee. De kandidaten trokken 'een cassette' dat het nummer bevatte. De pechvogel die een laag nummer trok was dus kandidaat militair. Een typische Haaltertse spotnaam 'teppen' circuleert nog steeds in de hedendaagse gesprekken. Men bedoelde de jongeling die het laagste nummer lootte [87].

Dat deze loting voor de jongelingen een feest was wekte geen verwondering.

Veldwachters en gendarmes hadden de handen vol met de ordehandhaving. Vrij dikwijls laveerden de toekomstige rekruten verbroederd met de vrijgeloofte, omgord met bloemenranken en kleurlinten, al zingend en veelal ruziënd van herberg tot herberg. Velen staken het getrokken briefje in hun hoed. Langs de terugweg van Aalst naar Haaltert en in de plaatselijke herbergen werd duchtig doorgezakt en gezongen van:

"Veel lievere, veel lievere drei jaar soldaat
dan te leven in de huwelijken staat" en
"Mijn lief die moet gaan loten, hij loot met veel plezier,
hij steekt zijn hand al in den trommel
elfhonderd komt langs hier.
Santé, zei hij, elfhonderd gaat mee met mij".

De wetgeving liet ook een vervanging toe. Gegoede lui die er 'ingeloot' waren verkochten vaak hun lot aan kansarme jongelieden of aan avonturiers. Als officiële prijs werd 1600 fr gevraagd [88].

In Haaltert was het de gewoonte dat men in december een *"algemene aantekeningsdag"* hield voor de kandidaatlotelingen.

Om de steeds wederkerende baldadigheden en mesgevechten te vermijden wilde het gemeentebestuur deze dag afschaffen en vervangen door 4 wekelijkse zittingen in het gemeentehuis. Voor bepaalde lotelingen was dit een domper op de feestvreugde en er werd een manifestatie aangekondigd!

"Woensdag 7 december, rond 2 u, begon de samenkomst op de aangeduide plaats en weldra doorkruisten zij zingend de straten onder het plegen van allerhande baldadigheden en mishandelingen van menschen en dieren. Rond 5 u bracht één dier woestaards verscheidene messteken toe aan zijne medemakker.

Onnodig er bij te voegen dat deze woeste dagen weerval menige traan aan de bloedverwanten der getroffen jongelingen zullen ontrukken... Dat de ophitsers het wel overleggen en in de toekomende met het gemeentebestuur samenspannen om deze onheilen te voorkomen" [89].

Van Meldert kon er destijds voor zorgen dat de Haaltertse lotelingen ingelijfd werden in een regiment hoofdzakelijk samengesteld uit Vlamingen en dit door tussenkomst van zijn goede vriend Kapitein Van de Weghe. In een brief schreef Van de Weghe *"... indien U uit bijzondere genegenheid tot jongelingen van Haeltert of uit de omgeving, zoude willen dat ze in mijn regiment komen, niets zal mij gemakkelijker zijn dan ze te doen aannemen"* en de Kapitein vervolgde: *"de jongens welke ik op uwe aanbeveling zal aannemen, zullen indien ze zich goed gedragen, na dat ze van het kamp terug komen, door mij eenig voordeel in hunnen dienst bekomen, ik zal ze kunnen plaatsen als oppasser van officieren, plantons enz".*

In verband met het lotelinggebeuren in ons dorp onthouden wij de lezer het relaas niet van een ongeletterde Haaltertse jongeman die door zijn werkmakker, Emiel Van Londersele, een brief liet schrijven aan burgemeester de Sadeleer. Beide dorpelingen werkten in het Franse Loeuilly in de Somme.

" Loeuilly den 2 december 1859.

Lieven vriend, de Saedeleer, Burgemeester te Haaltert, ik verzoek u om te weten of gij zoud willen mijn lot trekken, als ik moet loten en ik verzoek u ook nog om te weten of gij

ARMEE BELGE.

CONGÉ DÉFINITIF.

Amedée Allemant, zoon van Melanie Bracqueuier verdachte in het strontproces, laatste zich 'in' en verkocht zijn plaats aan een vervanger.

zoud moeten mijne lengte hebben, dan zult gij het mij aenstonds weder schrijven. Ik zoude wel naer huys gekomen hebben met den nieuwjaersdag, maer de fabriek en stopt niet, en om ik algelijk te komen, ik zoude konnen mijn werk verliezen. En om mijn werk te verliezen het zou mij lastig vallen, want ik winne nu te veel geld. Naer daer ik zo longtang wijnig gewonnen heb, dat ik nu veel winne, dat schijnt nog schoone te zijn. Daerom is het dat ik gierne hebben dat gij mijn lot trekt. Gij zult mij setoe eenen brief weder schrijven omdat ik zou weten of gij moet mijne lengte hebben en of gij wilt mijn lot trekken.

Nu verders doet de complementen aen mijne moeder, dat ik al twee brieven geschreven heb en dat het mij haardig scheint te zijn, dat ik geene antwoord weder en krijg. Zeg haer dat ik in volle gezondheid ben en dat ik verhope van haer het zelve. Daer mee sluyt ik mijnen brief en blijf in afwachting op uwe antwoorden en daer bij zent mijn moeders adres mede in het frans uys geschreven!

Emiel Van Londersele (gedaan voor Yvo Van de Meulebroeke) adres op mijn adres Yvo Van de Meulebroeke, Fabrique de Lorcilly, Canton de Roisel-arrond. Peronne (Somme Frans)".

Gemeenteraadsverkiezingen van 30 september 1899

Vijf uittredende leden werden zonder problemen terug aangesteld: Désiré Dehondt, Sylveer Lauwereys, Karel Redant, Benoit Roelants en Philemon Van Londersele.

Grepen vroeger de raadszittingen plaats in 'Het Kanton' op de Hoogstraat, een herberg die ook dienst deed als raadszaal, begin 1900 hield men de vergadering *"geheel afzonderlijk en verwijderd van het drinkhuis"*.
Ook de boetes voor afwezigheid en te laat komen werden verhoogd. De raadsleden betaalden 20 ct en het schepencollege 50 ct.

DEEL IV - De twintigste eeuw

Félicitations, een berisping en huiswerk hermaken

In de zomer 1900 ontving onze burgemeester van het paleis de huwelijksaankondiging van Prins Albert met Prinses Elisabeth van Beieren. Hij vond het passend en billijk namens *"la population de Haeltert chez Alost"* een telegram te bezorgen, opgesteld in de taal van Molière, "hetwelk met eenparigheid werd toegejuicht" en waarvan het opstel luidde als volgt:

"A leurs Majestés le Roi et la Reine des Belges.

Sire, Madamme

Le conseil communal d'Haeltert, province de la Flandre Orientale, réuni en séance spéciale du 27 Juillet 1900, a l'honneur de joindre les plus vives félicitations à celles qui vous sont adressées par toute la population honnête du royaume, a l'occasion du mariage de Votre bienaimé Neveu le vénéré Prince Albert avec Son Altesse Royaiele Princesse Elisabeth en Bavière; il forme les voeux les plus ardents pour leur bonheur et profite de cette occasion pour exprimer l'inébranlable attachement à la Dynasty, ainsi que le profond respect pour vos Augustes personnes des habitans de notre commune.

De Vos Majestés

Les très humbles sujets".

Onze bewindslieden vonden geen graten in het sturen van een telegram, maar wanneer er sprake was van een financiele bijdrage voor een geschenk aan het jonge paar waren er minder gegadigden. De arrondissementscommissaris vond dit uiterst ongepast en stuurde op 11 juli 1900 een vermaning naar het schepencollege.

"U zendt mij een negatieve inschrijvingslijst voor het nationaal geschenk voor Prins Albert en zijn verloofde.

Ik moet u verklaren dat degelijke inschrijvingslijst de eerste is die mij toekomt en dat ik ze van het katholiek en patriotiek Haeltert niet verwachtte! Toen er sprake was tegenover de socialisten, die ons vaderland naar den republiek en het communisme willen leiden, een betoog van genegenheid te geven aan onze vorstelijke familie en aan de bewarende grondstelsels die wij, katholieken bijzonderlijk aankleven en verdedigen, dan komt er van Haeltert eene negatieve lijst!!! Terwijl ik met dezelfden post uit Viane, met zijnen liberalen burgemeester, eene lijst ontvang 66 bijtreders tellende, idem uit Nieuwerkerken, Nederhasselt, Zannegem enz...

Ook ben ik van oordeel dat Ued. het doelwit van de inschrijvingen in koorstie verkeerdelijk hebt opgevat en gedacht dat er eene geldsmederij ophanden was in het voordeel van personen die geld in overvloed hadden in plaats van een betoog van verkleefdheid aan ons vorstenhuis. Daarom sturen wij U de lijst terug, met de hoop dat de tweede uitgave te Haelsert beweirk, mij welhaast zal toekomen merkelijk herzien en verbeterd".

Bij de jaarwisseling stond er een belangrijk punt op de agenda, nl. de bouw van een nieuw gemeentehuis op de Hoogstraat. De grond werd verworven voor een bedrag van 5450 fr. Een ontwerp en bestek (en belope van 10 à 12.000 fr) werden opgemaakt door bouwkundige Goethals uit Aalst.

Een paar jaar later zouden onze bestuursleden de gemeente beheren in een spiksplinternieuw gemeentehuis, gezeten aan een statige zware eiken tafel in met bruinleder belegde en met snijwerk versierde stoelen.

Onze Mr de Sadeleer

Was burgemeester Emiel de Sadeleer op de gemeente zeer bedrijvig in het politieke gebeuren, in het parlement was het zijn broer Ludewijk die de lakens uitdeelde. De Haltertse parlementarier stond hoog aangeschreven bij zijn collega's. Hij was de spilfiguur van de katholieke partij in het Aalsterse. Bij een wetgevende verkiezing behaalde hij meer stemmen dan Woeste én het hoogste aantal stemmen van de 4 katholieke verkozenen. Welsprekendheid was hem niet vreemd en regelmatig verdedigde hij de christelijke én Vlaamse belangen in het halfrond. Nochtans, 'nen democraat van Haltert' was niet te spreken over de houding van onze volksvertegenwoordiger. Hij luchtte zijn hart via de krant:

"Onze Mr de Sadeleer!

Ziedaar nu toch de ware cijnsrepresentant!!! Drie principes beheerschen gansch de loopbaan van den 'braven' vertegenwoordiger.

1- Weinig doen, om 't gevaar niet te lopen van te misdoen.

2- Wanneer er geen kiezing op handen is, 't volk kort in zijn streng houden, opdat het niet te wild wordt.

3 - Voor de kiezing een klein discourke afsteken.

Tot 1885 had de jongen nog hoop van minister te worden, tot dan zei hij tamelijk veel. 't Was dan, dat hij Billaut tegenwerkte, wanneer men voor de planting der boomen den afstand op twee meter wou brengen. Onze advocaat, moet gij weten heeft veel meerschen en drij voet is voordeeliger dan twee meter.

...en zijn discourke tegen de tabakswet, ze moet weg! De menschen moeten hun pijpken op hun gemak kunnen rooken!

De laatste kiezing schoot hij de hoofdvogel af! Hij nam de verdediging der franschmannen!!! 'Die helden die hun vaderland verlaten', 'die kruisvaarders van 't dagelijks brood', 'die onvermoeibare reuzen die in Frankrijk hun vleesch en bloed gaan te pande geven voor Vlaanderens welvaart'. Dit belette hem niet, tegen te stemmen wanneer men de kiezing wou stellen in maart of october, 't is te zeggen wanneer men aan die 'helden', aan die 'kruisvaarders', aan die 'reuzen' wou het recht schenken om ook eens hunnen wil te mogen uitdrukken in de stembus. 't Werkvolk moet hij niet vrezen, daarin heeft hij voorzien met de stemming in Mei te laten houden. Maar de boeren die hier blijven, daarvoor moet gezorgd worden. Hij heeft, luistert goed lezers, hij die vroeger zoveel als een harper als die zaak werd behandeld, hij heeft nu eindelijk gevonden, voor de kiezing, dat de vervalsching met margarine met buitengewone strengheid moet verhinderd worden" [90].

Haltert was volledig in de macht van de katholieken. De oppositie was practisch onbestaande. Eventuele verhuizing van andersdenkenden werd vlug in verband gebracht met het heersende politieke klimaat.

Bij een verhuizing van een echtpaar -Daensisten- werd, zelfs in de pers de spot gedreven. *"Twee brave menschen zijn genoodzaakt het heilig Haltert te verlaten... ze zijn*

weggeloopen recht naar Nieuwerkerken omdat ze hier het eenige koppel waren van hun soort en omdat ze van 's morgens tot 's avonds niets anders meer zagen dan catholieke gezichten. Nu zij gevoelden zich op hunne plaats niet meer en te Nieuwerkerken kunnen zij nu hunne oogjes verklaren op blauwe, groene foppers en roode vogeltjes naar hun hertje, in afwachting dat zij nog een bloemenruiker zullen mogen aanbieden aan merteleer Daens... maar 't zal miskadéééé zijn" [95].

Dokter L. Van Londersele gehuldigd

De dokter werd in augustus 1901 door de koning vereerd met het Burgerkruis. Een gelegenheid om te vlaggen en te feesten.

Van Londersele was een monument op de gemeente. Reeds 35 jaar stelde hij zich ten dienste van zijn medeburgers. Hij toonde een enorme moed en inzet bij de behandeling van de slachtoffers van de hier heersende besmettelijke ziekten zoals de tyfus en de rode koorts.

's Morgens was er reeds feestgelui en in de namiddag brachten 'De jonge kunstminnaars' de traditionele serenade aan de woning op de Hoogstraat (nu nr 1).

In aanwezigheid van een talrijke menigte en de kerk- en gemeenteraad, bracht burgemeester de Sadeleer hulde aan de feesteling. Hij beklemtoonde vooral zijn moedig optreden tijdens de zware treinramp van 1880. *"...toen er twee reizigerstreinen botsten, waart gij, heer doktoor, één der eersten ter plaatse gesneld en door uwe wijze bevelen, uwe moedige behandeling en verkleefde verzorging, hebt gij verscheidene gekwetsten van den dood bevreden. Uwe zelfopoffering bij de ramp laat nog immer een diepe indruk na bij de slachtoffers en bij dezen die er ooggetuige van zijn geweest"* [96].

Dokter Lodewijk Van Londersele overleed te Haaltert op 15 maart 1921. Zijn ouderlijk huis (hoeve) stond in de Burchtweg nr 15. Zijn broer Philemon werd schepen te Haaltert en een andere broer Sylverius werd priester.

Brand eiste slachtoffer

Begin september van hetzelfde jaar werden de buren van de Bruul en de Muis in de vroege morgen opgeschrikt door een uitslaande brand in de hoeve van de familie Coppens. Vele moedige en hulpvaardige 'blussers' hielpen bij de brandbestrij-ding en weer bleek dat dit niet zonder gevaar was.

Bij de instorting van het pomphuis werd de 18-jarige René Van Impe slachtoffer van zijn hulpvaardigheid. De sacramenten der stervenden werden ter plaatse toegediend.

Veel van de mooie hoeve werd verwoest. De puntgevel met het merkwaardig kruisbeeld ter herinnering aan een jachtongeval in 1753 bleef bewaard.

Kruisbeeld uit 1753 aan de hoeve Maesthalsh-Coppens (Bruulstraat 50)

De sjampetter vroeg weddeverhoging

Ook toen werden de ambtenaren niet royaal bezoldigd, tenminste dat was de visie van onze veldwachter. Met een jaarinkomen van 800 fr kon hij moeilijk zijn kroostrijk gezin onderhouden. Hij zag zich derhalve verplicht een bij-job uit te oefenen, wat niet moeilijk was daar zijn schoonzussen in zijn woning een kledingzaak runden. Hij kon enkele gemeenteraadsleden ervan overtuigen dat zijn vraag gegrond was en ze steunden zijn aanvraag voor een salarisverhoging van 300 fr. De andere leden vonden het wel verantwoord de verhoging toe te staan, op voorwaarde dat hij zijn handelsaktiviteiten staakte, wat hij ook beloofde en de zaak verhuisde in een aanpalende woning.

De raad besliste in 1901 dat er *"reden bestaan om den veldwachter verhooging van jaarwedde te geven tot 1100 fr, in geval hij volkomen afziet van de handel in zijne wooning en daarenboven moet hij zijne bediening met iever en vlijt uitoefenen. Hij zal alle dagen moeten thuis zijn: des winters voor negen uren en des zomers voor tien uren 's avonds om desnoods de politie te vergezellen voor het sluiten der herbergen. Zijn vrouw zal altijd moeten weten waar hij naar toe is als hij op ronde gaat. 's Zomers zal hij zich tenminste tweemaal per week en des winters éénmaal per week bij ieder raadslid moeten aanbieden. Op de zon-,heilig- en andere feestdagen zal hij in grooten tenue en op de andere dagen in kleinen tenue moeten zijn. Hij zal eene strenge oog moeten houden op de steen- en buurtwegen, alsook op de waterloopen en desnoods procesverbaal opstellen tegen de overtreders en hierover verslag aan het schepencollege geven. Hij zal de velden ten alle tijden goed moeten bewaken, inzonderheid met de graan- en aardappeloogst".*

Enkele maanden later kwam er een nieuwe klacht n.a.v. de bijverdienste van de veldwachter, waarop deze schriftelijk beloofde af te zien van alle hulp in de winkel, wat ook gebeurde zodat verdere problemen achterwege bleven.

Installatie Rijkswachtbrigade

Voorheen patrouilleerde de brigade van Herzele in onze contreien. Onze bestuursmensen vonden dat Haaltert belangrijk genoeg was om een zelfstandige brigade te huisvesten. Een eerste vraag van het gemeentebestuur dateerde van 1888! Na de nodige rompslomp werd de aanvraag ingewilligd en de eerste manschappen arriveerden op 16 juni 1902, chef August Hosdey (Limburger) en vier manschappen: Frans D'Hondt, Frederik Buysse, Prudent Van Viane en Hendrik Van Vooren.

De eerste kazerne was op de Hoogstraat in een woning van Felix Van Landuyt. De staat kocht een perceel voor de bouw van een kazerne in de Stationsstraat van de Commisie van Openbare Onderstand. Door de lamlendige werking van de administratieve molen kwam er geen schot in de zaak. De grond werd terug verkocht aan Louis Roelandt en Emiel Boeykens. Een verdere oplossing werd gezocht. De woning van wijlen dokter Arents, werd door de bevoegde diensten aanvaard en is vandaag nog steeds de rijkswachtkazerne.

De pastoor contra de kaatsliefhebbers

Ruime belangstelling voor de kaatsliefhebbers op het Dorp.

Het kaatsspel, sinds eeuwen uitgeoefend in onze gemeente gebeurde steeds op het dorpsplein. Oude foto's bevestigen de populariteit ervan: honderden belangstellenden kwamen steeds opdagen. Dat er sporadisch een bal in de verkeerde richting gekatapulteerd werd was geen wonder en dat het projectiel een kerkraam aan diggelen sloeg en tussen de kerkstoelen terecht kwam was het normale gevolg. Maar dat onze pastoor op zijn beurt liever een offerblok ledigde dan de glasscherven op te ruimen en nieuwe ruiten te betalen was evident.

Daar dit meermaals gebeurde liet de parochiehirder het kaatsspel verbieden! Natuurlijk bleef het gevolg niet uit. Spelers, herbergiers en publiek ontketenden een protestaktie. Het probleem belandde op de gemeenteraad en onze raadsleden werden voor bekwaam aangezien een kompromis uit te werken dat iedereen tevreden stelde.

Er kon opnieuw gekaarst worden, op voorwaarde dat er steeds een schriftelijke aanvraag gestuurd werd naar het gemeentebestuur met een verbintenis om eventuele aangebrachte schade aan de omringende gebouwen te vergoeden.

Alle partijen waren akkoord en de talrijke kaatsliefhebbers konden 's zondags weer hun hartje ophalen in hun geliefde sport.

Gemeenteraadsverkiezing van 18 oktober 1903

Een gedeeltelijke verkiezing van 6 mandaten voor 8 jaar en van 2 mandaten voor 4 jaar -vervangen van twee afgestorvene leden- greep plaats op 18 october 1903. Er waren 387 stemgerechtigden met 1253 bulletins.

De eerste reeks werd alweer een overwinning voor de lijst de Sadeleer. Bij de tweede reeks werd één katholiek en één 'opposier' verkozen, zodat het bestuur 10 katholieken, Jozef De Backer, Arthur De Graeve, Emiel de Sadeleer, Raymond Van Cromphaut, Jan Van den Steen, Felix Van Landuyt, Désiré Debondt, Philemon Van Londersele, Benoit Roelants, Victor Coppens en 1 liberaal, Camiel de Graeve telde.

Schepen Philemon Van Londersele
** Haaltert, 16 april 1841*
+ Haaltert, 19 mei 1913

De verkiezing verliep niet rimpelloos. Op klacht van Alexis Taelemans behaalde 594 stemmen, de volstrekte meerderheid

was 627- besliste de Bestendige Deputatie een "*examination soigneusement des bulletins de l'élection*".

Bij de controle in Gent werd vastgesteld dat er van de 71 ongeldige bulletins, 20 onrechtmatig nietig verklaard werden o.m.:

8 volledige briefjes voor lijst 1 (kath.)
10 volledige briefjes voor lijst 2 (lib.)
1 onvolledig briefje van lijst 2 met stem voor De Graeve
1 gepanacheerd bulletin met 1 stem voor De Graeve en één stem voor Redant.

Het aantal geldige stembriefjes werd verhoogd tot 1273, zodat de volstrekte meerderheid nu 637 bedroeg.

Rekening houdend met de 10 supplementaire briefjes behaalde Taelman 604 stemmen i.p.v. 594, toch nog 33 te weinig voor een ze hegeende plaats in de raad.

De Bestendige Deputatie ontdekte verder geen onregelmatigheden en keurde het proces verbaal van de verkiezingsuitslag goed. Emiel de Sadeleer werd opnieuw voorgedragen als burgemeester samen met de schepenen Désiré Dehondt en Philemon Van Londersele.

Van Londersele was een gevestigde figuur in het schepencollege. Een jaar later zou hij gehuldigd worden voor ruim 35 jaar gemeenteraadslid en 25 jaar schepen. Bij die gelegenheid schonk hij een glasraam voor de parochiekerk. Bij een plechtigheid met toespraak én serenade, ontving hij samen met Jozef De Backer, 25 jaar gemeenteraadslid, een ereteken.

De Geitenbond

Naast de fanfare was de geitenbond misschien de aktiefste vereniging. Hij ontving een jaarlijkse toelage van 25 fr. Ter gelegenheid van de 'Expositie der geiten' op Jaarmarkt wilde hij een speciale toelage van 100fr en tevens zag hij zijn jaarlijkse toelage graag verhoogd tot 100 fr! "*Na rijpe bespreking en overweging*" werden er repectievelijk 79 fr en 45 fr in de begroting ingeschreven.

De aangesloten leden kwamen met hun pronkdier(en) naar de keuring en na grondige inspectie door bevoegde personen werden prijzen uitgereikt. De dieren werden ingedeeld in drie categorieën: jonge geiten, geiten met 4 en 6 tanden en geiten met 8 tanden.

De geitebond was in die periode een zeer belangrijke bedoening in het gemeenschapsleven. Zo lazen wij dat op een voordracht door E.H. Cobbaut, ook Baron L. de Bethune, Voorzitter van de 45 syndicaten van het arrondissement Aalst aanwezig was, samen met onze pastoor, burgemeester en raadsleden. De pastoor dankte op het einde van de samenkomst die werd afgesloten: "*in volle voldoening en vreugd.-Leve onze Geitenbond*".

Voor of tegen de tram

Begin 1900 was er sprake van de aanleg van een tramlijn Aalst-Ninove. Er werd gediscuteerd over twee mogelijke trajecten. Een eerste was Aalst-Terjoden- Haaltert

(Zwarthaar, Ninovestraat)-Denderhoutem (Anderenbroek, Vondelen, Dorp)-Ninove.

Het tweede ontwerp, dat Haaltert meer aanbelangde, liep van Aalst-Terjoden-Haaltert (parallel met de steenweg)-Kerksken (Hofstraat, Berg)-Denderhoutem (Stichelen, Borrekent, Dorp, Terlinden)- Ninove.

Het waren vooral Aalst, Denderhoutem en Ninove die aandrongen op de realisatie van dit projekt. Haaltert en Kerksken toonden weinig interesse zodat het plan afgevoerd werd. Trouwens, Haaltert had andere zorgen! Eindelijk kwam er schot in de bouw van het nieuw stationsgebouw in Ede en dat vergde ook heel wat energie. Sinds oktober 1894 stopte de trein ook in Ede, maar er was nog geen degelijk stationsgebouw.

Volgens de sympathisanten van Woeste, de Sadeleer en collega's, waren het weer *"de dappere catholieke verkozenen die werk noch moeite gespaard hadden om aan Ede voldoening te geven"*. Hun krant schreef dat het dank zij volksvertegenwoordiger de Sadeleer was dat er eindelijk een hoge ambtenaar naar Ede gekomen was.

"Zoo durven liegen", replicerende de Daenskrant, *"het was Daens die de vraag stelde in de Kamer en 's anderendaags was de ambtenaar te Haaltert. Donderdagnamiddag is M. de Sadeleer aan Daens komen vragen: 'Mr Daens, wat is dat daar allemaal geweest in Ede?' -de Sadeleer, die te Brussel woont, wist nog van niets*[93].

Volgens de beschikbare bronnen richtte Pieter Daens begin april 1908 een parlementaire vraag aan de minister van verkeerswezen: *"voen de heer Minister hoe het gestaan en gelegen is met de statie van Haaltert-Ede? Bloedige botsingen zijn er te vreezen. Uit die statie vertrekken elke morgend van 4 tot 5 ure en nog vroeger 3 à 400 arbeiders. Komen ze te vroeg, 's is staan schilderen in opene lucht, dikwijls koude, wind, storm en regen. Komen ze op 's nipkens, de barreel is toe, ze moeten er over springen of zien de trein wegrijden. 's Avonds de menigte, haastig om thuis te zijn, moet langs een zeer smalle uitgang wanneer er onstuimige wanorde is en gevaarlijke broebeling. Reeds verscheidene dagen moeten de gendarms van Haaltert daar staan. Voor eenige schuilplaats en statie staan daar twee oude versleetene wagons, bijna zo lang als een hondenkot. Denkt de heer Minister niet, dat het oprechten van een stationgebouw, met betamelijke schuilplaatsen daar allerdringend noodig is?"* [94]

Het was pas enkele dagen later dat ook de Sadeleer een verzoek richtte tot de dienst van de spoorwegen om een onderzoek ter plaatse in te stellen.

Vandalen aan 't werk

Het oppositiekartel verzwakte. Toch liet men niets onbenut om elkaars nest te bevuilen. Zoo ook bij een vandalenstreek in het kapelletje op de Muis (hoek Dreef-Muis) werd alles in de schoenen van niet-katholiek geïnspireerden geschoven, zoals bleek uit volgend relaas.

"Zondag, Paeschen, des nachts, is er eene bende zotte kleuters stormenderhand gevallen op het kapelletje gestaan nabij het klooster aan de binnenbaan naar onze stad. De beeldstormers hebben de deur ingebeukt, dekpannen afgeslagen, alles wat zich in 't bidplaatske bevond in stukken geslagen en den offerblok geroofd. In de plaats van het heiligenbeeld hebben ze een wiel van een hondekar geplaatst. 's Anderendaags is het heiligenbeeld gevonden aan de herberg van Louis Scheerlink op 't Eiland. Ziedaar nu de beeldstormerij in

HAELTERT - DORP

WIELRIJDERSKOERS

voor halfbeheerders benoeden de 17 jaar

ter gemeente Haeltert

op Zondag 15 November 1908

bij Vader DE ROUCK

VOORUIT 10 FRANKS.

Eerste sportvereniging te Haaltert

GEMEENTE HAELTERT

1908

GROOT FESTIVAL

HARMONIEN & FANFAREN

ALGEMEENE SCHIKKINGEN.

't klein en als de blauwen, rooden en groenen zullen gansch meester zijn dan zullen wij die godsdienstthatende schelmerij in 't groot te zien krijgen" [95].

Gemeenteraadsverkiezing van 20 oktober 1907

In 1907 waren er verkiezingen voor 5 leden.

In de krant stond: *"Schitterende zegepraal der catholieken."* Van de 1394 stembriefjes waren er 34 ongeldige zodat de volstrekte meerderheid 681 stemmen bedroeg. Zoals wij op de fraai geschreven mededeling kunnen zien haalde lijst 1 -de Sadeleer- het met een ruime meerderheid. Pastoor De Pessemier noteerde in zijn Liber, *"In de laatste gemeenteverkiezing heeft het katholiek bestuur zich gans vrij gevochten."*

Eerste sportvereniging

Enkele sportievelingen organiseerden reeds in 1908 een wielerwedstrijd. Van vroegere clubs of van latere aktiviteiten van 'Rap als de wind' hebben wij helaas niets meer ontdekt.

Groot festival

De muziekliefhebbers van Haaltert en omliggende mochten opnieuw hun muzikaal hartje ophalen met het 'Groot Festival' voor harmonieën en fanfares op zondag 6 juni 1909.

Het was een organisatie van het gemeentebestuur met de medewerking van 'De Jonge Kunstminnaars' toen onder voorzitterschap van dokter L. Van Londersele. Elke deelnemende maatschappij kon twee uitvoeringen verzorgen. Als beloning ontvingen ze een 'eermetaal' en werden er prijzen uitgeloot. Van de 21 fanfares die aangeschreven werden gaven er 11 hun akkoord voor een optreden.

Op de kiosk op het Dorp speelden: De Jonge Kunstminnaars, St Cecilia Herzele, Moed en Volharding Velzeke, d'Hoveniers Aalst, de Denderzonen Denderleeuw en Fanfare Katholieke Kring uit Nieuwerkerken. Op de kiosk op de Hoogstraat speelden: Niets zonder Arbeid Erembodegem, St Cecilia Teralfene, de Katholieke Fanfare Nederhasselt, Ceciliakring Welle en de Katholieke Fanfare uit Denderhoutem.

Vreselijke misdaad

December 1910 stonden twee verre titels naast elkaar in de krant, 'Laffe moord te Heldergem' en 'Vreeselijke misdaad te Haeltert - Oude vrouw vermoord en lijk gedeeltelijk door katten verslonden'.

Deze gebeurtenis was natuurlijk het onderwerp van alle gesprekken in de streek. Het betrof hier de moord, in haar woning, op de 66-jarige weduwe Monica Beaumont uit Ekent. In augustus werd zij reeds slachtoffer van inbraak met diefstal van 300 fr. De moord gebeurde op vrijdag en pas op maandag deed de rijkswacht de gruwelijke ontdekking op tips van Leander Lievens en Frans De Schutter. Enkele dagen later werd de dader, de 16-jarige J.V.L. aangehouden [56].

In de raadszittingen van 1910 ging de aandacht vooral naar de verbreding van 'weg van groot verkeer' Denderhoutem - Haaltert - Erembodegem en de verbreding van de weg Haaltert - Mere.

Het aantal leerlingen die kosteloos onderwijs genoten werd genoteerd, waarbij aangenomen werd dat de leerlingen uit de Boekene, die school liepen in Kerksken evenoens meetelden.

In 1910 waren er in de Aangenomen Jongensschool 184 leerlingen en in de meisjesschool 205. Meester Flament die ziek was werd vervangen door Meester Emiel Van Crombrugge met een jaarwedde van 1000 fr.

In Ede was dansen zonde

Het was eerder een uitzondering dat er gedanst werd in de herbergen. Het werd strevast afgekeurd door de pastoor en regelmatig werden de parochianen vanop de kansel belast en beladen met al de zonden van Israël als ze zich waagden aan onzedige

danspraktijken. Het was ook geweten dat onze burgemeester en zijn ploeg, onder druk van de clerus, ook niet happig waren om soepele reglementen uit te vaardigen voor organisaties van danspartijen. In 'De Volksvriend' brak een zekere 'Jef van Eede' een lans voor de deftige dansaktiviteiten.

"Er zijn mensen die kunnen dansen van koleirie en dat is zonde! Er zijn lieden die dansen van razernij en dat is niet alleen zonde, maar ook gevaarlijk want ze kunnen malheuren doen. Maar dansen van plezier, dansen omdat 't kermis is, dat is geen zonde! 't Moet God aangenaam zijn te zien dat zijne kinderen zoo vroolijk zijn, zoo lustig en al huppelend doen zien hoeveel werk ze maken van hun gezondheid, de blijheid, de liefde welke ze bezitten... Koning David danste voor het Ark des Verbonds... In de processie van Echternach wordt gedanst... Aan het bal van onze koning waar damen verschijnen met groote dekolleté's, gelijk schepselen uit de tentatie van Sint Antonius, wordt gedanst en de Nuncius van de Paus is daar ook. Is dansen zonde... neen! neen! neen!

In Aalst is dansen geen zonde, maar op den buiten kunnen de passoors dat niet verdragen. Welnu te Haalters, op den Eede is dansen zonde, en ook tegen de wet. De pilaarbijters die de meerderheid vormen in de gemeenteraad hebben reglementen gemaakt om het dansen te beletten. Maar 't ergste van al is dat het reglement wordt toegepast voor den eenen en voor den anderen niet! De vrederechter van Herzele drukte er eveneens zijn verwondering over uit. De Haelteraars en Haelteraarsters zijn verwittigd: dansen is zonde. In onze gemeente is er maar één persoon die zonder toelating mag doen dansen en dat is de passoor, die de azijnkwispels van ons gemeentebestuur doet dansen zoals hij schuifelt" [97].

In dezelfde krant vertelde een andere lezer over een scheldpartij van *"eenige razende pilaarbijters, voorvechters der katholieke partij in Haalters... Na hun kabaal en kyvagie werden zij dronken naar huis gebracht. En geen police te zien! Deze ziet men maar op kermisdagen om te beletten dat er wat deftig vermaak zou zijn. Ziedaar hoe katholieken de grote heiligdagen vieren. Zal de passoor daar geen sermoentje op doen? Zal onze burgemeester, die zo hevig op de hielen zit van de bazen die het schelmstuk begaan van eens te laten dansen, geen proces-verbaal doen opmaken tegen de bazen die den gansen nacht hunne herbergen open houden voor de nachtruststoorders"* [98].

Schrijver stelde voor dat raadslid Benoit Raes, die Ede vertegenwoordigde in het bestuur, de burgemeester hieromtrent zou interpelleren.

Het bleef niet bij dit éénmalig protest: een paar maanden later volgde een nieuw epistel van een zekere B. Noey.

"Onze schone gemeente, waar het er vroeger ten tijde van burgemeester Van Meldert, wiens nagedachtenis nog steeds geeerd wordt, zo rechtvaardig, zo vaderlijk toeging, gelijkt thans veel beter aan eene russische gemeente. Hier regeert ook een tsaar, omringd door enige grootvorsten en geholpen door enige kozakken. Nu heersen hier partijdigheid en hebzucht, schijnheiligheid en vervolginswoede, heers- en hebzucht, achterdocht en valsheid, onrust en tweedracht.

Haalters gaat naar den afgrond zoals 't overal gebeurt waar eenen tsaar zijne alleenheerserij maar kan recht houden met de kozakken vrijen teugel te laten vieren aan hunnen haat, aan hunne driften, aan hunne overmoed. Diep ongelukkig Haelters!

Vrijgezinde herbergiers worden naar Herzele gesleurd en tot hoge boeten veroordeeld als zij met kermis in hun lokaal laten dansen tot 10 uren 's avonds. Herbergen, die tot den

dorpswinkel behoren, mogen ter gelegenheid van een onnoozel potjendek, laten zingen, dansen en springen tot na middernacht. Bij hun wordt er geen police gedaan" [99].

Naar aanleiding van de processen-verbaal opgemaakt op kermis Ede wimpelde de burgemeester zijn verantwoordelijkheid van zich af omdat hij geen toelating gegeven had. Was dit wel gebeurd, dan was het buiten zijn weet en hij stelde voor alles in der minne te regelen door tussenkomst van de raadsleden van Ede. Waarschijnlijk gold hier eveneens het gezegde "t hemd is nader dan de rok"!

Om bovenvermelde moeilijkheden te vermijden werd in een latere zitting op 6 maart 1912 een politiereglement gestemd met duidelijke richtlijnen. De zogenaamde zangherbergen en/of tenten werden in principe verboden. Toelating kon wel verkregen worden op kermis zondag en maandag van 10 tot 21 u, op kermis donderdag van 14 tot 21 u en op jaarmarkt van 8 tot 20 u.

Op de wijkkermissen mocht er ook gedanst worden. Mussenzele en Eiland: 1ste zondag na Pasen, Ede: 1ste zondag van mei, Keiberg: zondag na Vlasmis, Gotegem: Sacramentsdag, 's Gravenkerselaar: 1ste zondag van juni, Hoogstraat: 1ste zondag na Sacramentsdag, Ekent: 2de zondag na Sacramentsdag, Bruul: op St.-Pieter (29 juni), Kattestraat: 2de zondag van juli, Achterstraat: zondag na 14 juli, Boekent: 1ste zondag van augustus, Hoek-Ziekhuizen: 2de zondag van augustus, Houtmarkt-Nagelkruis: 15 augustus en Statie-Zwarthaar: zondag na 1 november.

De herbergiers dienden een taks te betalen van 10 fr voor harmonica en 20 fr voor koperinstrumenten, piano's en fonografen. Het gebruik van orkestorgels in herbergen werd uitdrukkelijk verboden om hun *"eentonig vervelend en ruststorend gedruis"*. Jongeren minder dan 17 jaar werden niet toegelaten en bij vaststelling van een of meerdere inbreuken werd een boete vastgesteld van 20 tot 25 fr. Als de muzikant na sluitingsuur nog deuntjes ten beste gaf kon hij eveneens 10 fr in de gemeentekas deponeren.

De penneridder van de Volksgazet volgde de gemeentelijke aktiviteiten van nabij en regelmatig verscheen er een artikel over een of andere Haaltertse situatie. Hij hekelde ondermeer de erbarmelijke toestanden van het wegennet, want *"de velorijders moeten niet verwittigd worden dat zij op 't grondgebied Haaltert komen, zij zien en voelen het wel"*.

Volgens B. Nocy *"gaat al het geld naar kerk, kloosters en heilige scholen en in plaats van de kalseiden te leggen op een bed van goeie zavel gebruikt men grond en slijk uit de grachten. De gemeente is eigenaar van zavelputten, doch verkoopt de zavel, dat brengt geld op en centen zijn hemels manna in een kas waar Joos zijn geliefdkoos verblijf heeft"*.

Hij schoot ook met scherp op de houding van familie de Sadeleer in zijn artikel 'Konflikt arbeid en kapitaal'. Hij behandelde de staking van de arbeiders tewerkgesteld in de brouwerij van de familie. De werklieden verdienden 1 fr 60 daags en wilden een dagloon van 2 fr wat hun geweigerd werd.

"De werklieden bleven thuis en een week lag de brouwerij stil. Toen werden jonge arbeiders aanvaard en de oude werklieden, sommigen hadden 22 jaar dienst, zaten op straat. Is dat geloofelijk? Is 't niet wraakroepend voor Jaakes familie, zulke hongerlonen te betalen en aldus trouwe werklieden zonder broodwinning te stellen? En zeggen dat de advocaat van Jaakes weldra zal afkomen om de stemmen der werkmensen van den buiten af te

maken en zeggen dat die klerikale Jaak bijna Minister van Arbeid was! Inwoners van Haaltert vergeet die weldoeners der arbeidende mensen niet" [100].

De socialistische krant 'Recht en Vrijheid' gaf ook de raad aan de briefdragers *"goed de namen aan te tekenen van de heren Woeste, de Berhome en de Sadeleer, die tegen uwen opslag hebben gestemd en geeft uw wederjonst in de kiezing"* [101].

Dezelfde krant meldde ook dat de Marmerfabriek een polijstmachine geplaatst had die 8 werklieden verving en schreef *"dus een nieuw winstgevend middel voor de heren, en de werklieden zullen er het gevolg van dragen en het leger der werkloozen vergroten. Dit gebeurt in onze lieve geordende samenleving, de verrijking van enkelen is de verarming der massa"*.

Onze bewindslieden volgden ook de nationale politiek, wat bleek uit een paar artikels in de notulen. Bij het wetsontwerp i.v.m. de nieuwe schoolwet, stuurde de raad gelukwensen aan de Voorzitter van de kamers omdat zij *"oordelende dat de wet door het gouvernement neergelegd, de weldaden van het onderwijs vermeerdert en uitstrekt en de rechten en de vrijheid van de huisvaders beschermt, volkomen beantwoord aan de wensen des lands"*.

Met het wetsvoorstel tot volledige vernederlandsing van de Gentse universiteit waren zij volmondig akkoord want zij *"dringen aan op een spoedige behandeling en tot wet opgemaakt tot groter zedelijk en stoffelijk heil van het vlaamse volk"*.

Voor de verkiezingen werden nog een paar benoemingen afgewerkt. Frans Jozef Meganck werd aangesteld tot 'dwangbeveldrager'. Zijn taak bestond er in de burger die zelfs na aandringen van de ontvanger zijn 'aanslag' niet betaalde, te overtuigen en desgevallend vervolging in te spannen.

Veearts Jozef Lievens werd benoemd als Rijksveearts. Hij ontving een vergoeding van 2 fr voor de vleeskeuring van paarden, ezels en muilezels en 25 ct voor een lam, een geit of een speenvarken.

Gemeenteraadsverkiezingen van 15 november 1911

Voor de verkiezing van 1911 was er geen sprake meer van de democraten, in tegenstelling met Kerksken en Denderhoutem waar er wel groene kandidaten opkwamen. Bij ons was de enige regenpartij de liberale lijst met twee kandidaten De Graeve en Tacleman.

De katholieken behaalden opnieuw de volstrekte meerderheid met Petrus Coppens (816 stemmen), Emiel De Louf (810), Emiel de Sadeleer (849), Arthur Redant (831), Benoit Van den Bruele (770) en Felix Van Landuyt (778 stemmen). Bij de resultaten viel het op dat Redant met 831 stemmen in populariteit de Sadeleer met 849 stemmen sterk benaderde!

De laatste gemeenteraad op 27 december was een zware dobber voor onze bewindslieden. Niet minder dan 20 agendapunten dienden afgewerkt. Eén van de belangrijkste beslissingen - waar wij hedendaags nog mee geconfronteerd worden - was het vastleggen van de rooilijn van de Stationsstraat. Er werden *"schikkingen getroffen om de baan verbindende de statie met de kerkplaats en middelpunt van Haaltert haar heden-*

daags fraaie uitzicht niet te verliezen door het oprichten van slecht geplaatste gebouwen omdat er tot nu toe geen aflijningsplan van deze weg is gemaakt, zoals voor de andere wegen der gemeente, alhoewel het de belangrijkste is door hare bestemming, door hare breedte, schone beneming, sierlijke jonge beplanting en velobaan".

Er werd beslist de bouwlijn op 6 meter afstand van de onlangs geplante eikeboompjes te bepalen, *"omdat hierdoor de twee rijen jeugdige eikebomen in hunne ontwikke-ling gans vrij zouden gelaten zijn en dat deze binnen weinige jaren een schoon uitzicht aan het inkomen der gemeente zouden geven en des zomers, door hunne schaduw den weg zouden verfrissen".*

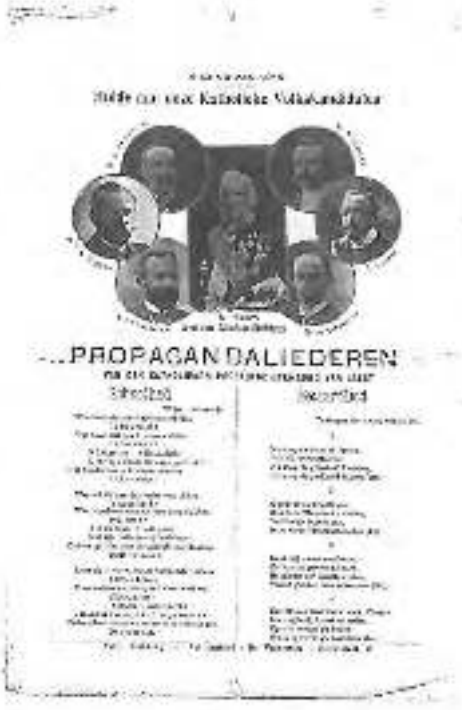

Politieke meetings

Pas de gemeenteverkiezing voorbij of de partijen begonnen reeds de strijd voor de parlementverkiezing van 1912. Het was een must dat elke partij een meeting gaf in elk dorp. De Christen Democraten uit Aalst arriveerden bij M.Guns (de Krak) op 31 maart. Er was een magere belangstelling voor de propagandisten Van den Bruele en Edward Baude.

Voor de 200 katholieke sympathisanten in de zaal van de bewaarschool -Ekenttraden Leo Crick, De Veylder, Boeykens en Van Nuffel op als verdedigers van het katholieke standpunt. L. Crick en De Veylder gaven de socialisten en de liberalen ervan langs. Gustaaf Van Nuffel had kritiek op het twijfelachtig programma van de democraten en hij insinueerde *"dat het al te zot is, zijn stem te geven aan die nonnen"*. Er is volgens spreker maar één partij *"die werklieden, patroons en burgers vereenigt onder harer brede vlag: de katholieke partij"*.

Na een dankwoord van burgemeester de Sadeleer en het zingen van 'Ze zullen haar niet hebben, de schone ziel van 't kind' eindigde de meeting in een geestdriftige stemming. De propagandisten deelden pamfletten uit met strijdliederen en de foto's van de achtenswaardige heren kandidaten van hun partij, waaronder eveneens Louis de Sadeleer.

De socialisten programmeerden hun vergadering in Ede. Een socialistische fanfare verwelkomde de talrijke forenzen. In de herberg bij Victor De Rijck sprak De Swarte de toehoorders toe. Volgens hem was het de schuld van de katholieken dat het slechte tijd was. Hij pleitte voor *"gelijkheid voor iedereen, ons Heer had ook niets! en daar zouden de socialisten zeker voor zorgen, want tot heden hebben zij alles gedaan voor de werkman"*. Ook de Denderleeuwse propagandist De Bruyn bewerkte de arbeiders. Bij gunstig weer stond hij op de stoel voor de herberg 'bij Tamboer'. Volgens *"ne werkman die 't al weet"* werd er *"aboe geroepen"* en hij voegde er nog aan toe *"dat de socialistischen*

haring te Haaltert niet braadt, met zo'n meetingske voor 15 kiezers".

Een belangrijke beslissing in verband met de modernisering viel begin 1913. Na uitvoerige informatie van de burgemeester en Charles Lauwereys werd een verlichtingsprojekt aangenomen met 10 stemmen voor 'den elektriek' en 1 stem voor gasverlichting. Het college werd gemachtigd prijsoffertes aan te vragen en een lening van 120.000 fr af te sluiten.

De veiligheid van de burgers was ook gewaarborgd want er werd een nieuwe hulpveldwachter, Karel Lodewijk De Schepper, aangesteld.

Tussen al het dorpspolitieke geleuter kwamen dreigende wolken boven ons landje. Op 29 juli 1914 blokletterde de Volksstem: *"De oorlog is begonnen!"* en op 5 augustus stond op de voorpagina *"Duitsland verklaart oorlog aan België"*. De ruimte in de bladen werden van nu af gevuld met ellenlange lijsten van gekwetste, vermiste en gesneuvelde soldaten. Ondertussen kibbelden en schimpten de partijmilitanten tegen elkaar over futiliteiten. Terwijl men in het parlement debatteerde over de problemen die de oorlog met zich bracht, had Pieter Daens nog de tijd om een parlementaire vraag te stellen aangaande het water van het Haaltertse kerkhof dat tot de hoeve van Daghuyt reikte en dat *"water kan niet zuiver zijn en moet vieselijk zijn, aangezien het 1 m 96 onder het kerkhof loopt"*. De minister beloofde een ambtenaar te sturen. [102]

De raad besliste eveneens het kerkhof 'uit te buizen' omdat *"door de aanhoudende regen het onmogelijk geworden was kelders te graven zonder dat deze vol water schieten, zelfs de bijzondere kelders staan vol water en dit verwekt de algemene misnoegdheid der ingezetenen (sic)"*. Onmiddellijke verbeteringen aan de Kapellestraat werden eveneens uitgevoerd na een blaam aan ons bestuur van de Provinciale dienst omdat *" de weg naar het kerkhof belemmerd wordt door houtgewassen en dat de grachten overspoelen"*.

Strijd Daensisten - Katholieken

Op gemeentelijk vlak hadden de Daensisten weinig in de pap te brokken, althans hier te Haaltert. In het naburige Denderhoutem daarentegen was de Daensistische coalitie veel sterker. Bewijs daarvan: bij een belangrijke 'De Backer-hulde' waren al de omringende gemeenten vertegenwoordigd, uitgezonderd Haaltert. Het werd een woelige gebeurtenis. *"Duizenden kwamen naar 't kerkhof... en dan 12 gendarmes voor 't hek. Dien dag was het verboden op 't graf te knielen. Denderhoutem, U is dat niet te wijten, maar aan dat vadsig, geestverstompt en achteruitkruipend bestuur. Mag zulk bestuur aan 't hoofd blijven"* [103]

Deze herdenkingen, elk jaar rond de sterfdatum van De Backer waren steeds een doorn in het oog van de katholieken. De Denderbode schreef o.m.: *"aan 't hoofd van de stoet gingen twee zwarte kleddens, te vuil en te slordig om ze met tangen aan te pakken"*.- bedoeld werd de democratisch gezinde priesters Daens en Fonteyne- [104].

Advocaat de Backer (°Denderhoutem 26 mei 1856 en † Aalst op 25 mei 1904) lag samen met Daens aan de basis van de Christelijke Volkspartij. Zijn 'catechismus'- Handwijzer voor de kiezers van het arrondissement Aalst voor de Democraten - was een uitstekend hulpmiddel voor propagandisten en partijgenoten om de ideeën van

hun partij met brio te verkondigen.

Volgens de auteur moesten er op elke gemeente *"kloeke strijders te vinden zijn om den strijd aan te binden, om zetels te kunnen afbreken. Dit is noodzakelijk voor de gemeenten, want op 500 gemeenten van 't Vlaamse land werd alles geschoteld en gelepeld in 't geniep, de burgemeester stelde voor, de schepenen keurden goed, de leden knikten dat hun kin op hun borst botte,... en 't volk betaalde"* [105].

Ter gelegenheid van nakende nationale verkiezingen, kwamen de propagandisten hun ideeëngoed verkondigen. De geplande meetings waren meestal een gelegenheid om herrie te schoppen. Zo ook bij een katholieke meeting aan het station te Haaltert op zondag 19 april 1914 waar politietussenkomst noodzakelijk was. Op hetzelfde ogenblik kondigden de Daensisten eveneens een vergadering aan op een paar honderd meter vandaar, bij C. Van den Spiegel op Terjoden. Pas was de eerste katholieke spreker aan het woord of een zestigtal groenen kwamen de zaal binnen al *"huilend en tierend, met aan het hoofd de woedende groene kandidaat A. Van den Broele, schoonbroer van Daens". Scheldwoorden waren niet uit de lucht en regelmatig klonk er foert voor de Bethune, dien meerlap"*. Uiteindelijk werd de veldwachter er bijgehaald om de orde te herstellen. Bij het verlaten van de zaal bemerkten de katholieke propagandisten dat hun fietsen volledig vernield werden. De vehikels werden ten toon gesteld in de drukkerij *"De Volksstem"* te Aalst.

Volgens de krant was iedereen zeer verontwaardigd door *"de schandelijke taferelen, de geweldaden, de godslasteringen. Het volk begint klaar te zien in het doelwit der Daensisten en zal hen ter strengste afkeuren"* [106].

Een volgende meeting in Ede mikte op het kiezerskorps van Aalgem, Mere, Nieuwerkerken, Kerksken en Heldergem. Ruim 1500 (sic) aanwezigen op het plein aan de woning van De Loof. De spreker Adv. Frits Pauwels, krantenbedeler C. Van Vaerenbergh en Adv. Bosteels werden voortdurend onderbroken door tegenbetogers met het groene lint. Advocaat Bosteels probeerde dieta te maken dat de laatste twee jaar alleen de katholieke partij zich bekommerde over de kleinen, de nederigen, boeren, burgers en werklieden en hoe socialisten, liberalen en vooral Daensisten al de goede wetten hebben tegengewerkt door parlementaire obstructie en stakingen. Ten slotte *"legde hij de militaire wetten uit met de landkaart in de hand"*.

De Volksstem was zeer enthousiast over de meeting, *" 't was den der schoonste ooit beleefd"* en de correspondent bracht hulde aan *"de moedige katholieke hoofdmannen van Haaltert, die zo dapper hunne plichten hebben gedaan om de Daensistentroep te bedwingen"* [107].

De katholieken verloren ruim 5000 stemmen terwijl de Daensisten een winst boekten van 7383 stemmen. De Volksstem schreef het verlies toe *"aan de ongelooflijke diwazigheden van Daens, geen enkele kwakzalver of wonderdokteer was bij machte argumenten uit te vinden als de Daensleider"*.

DEEL V - Oorlog 1914-18

Europa wankelde, de vrede was ver zoek. Onze regering besliste in juli 1914 een aanvang te nemen met mobilisatie van haar manschappen. Op 4 augustus trokken de Duitse troepen over onze grenzen en het land ging vier rampzalige jaren tegemoet. Haaltert zou een niet geringe tol betalen...

Nationaal Hulpkomiteit

Tijdens de oorlog werd van staatswege een 'Nationaal Hulp- en Voedingskomiteit' opgericht. Eén van de bekommernissen was de voeding van de bevolking te verzekeren. In het werkingskapitaal van 25 miljoen diende elke gemeente bij te dragen à rato van het aantal inwoners. Voor onze gemeente was dat 2.500 fr. De Haaltertse afdeling stond onder de hoede van kerkelijke en burgerlijke overheden. Het plaatselijk komiteit was samengesteld op 1 juli 1915 uit de E.H. Rousse en Huybrecht en de raadsleden de Sadeleer, Lauwereys, Hendrickx, De Graeve en sekretaris Eduard Schoerlinck. Hun taak bestond er voornamelijk in, pakjes te bezorgen aan de soldaten en krijgsgevangenen en eveneens de grootste nood trachten te lenigen van getroffen gezinnen in onze gemeente.

Dit was natuurlijk een zware financiële aderlating voor de gemeentekas, zodat regelmatig toelagen -8600 fr in 1915- gevraagd werden aan de nationale kas en er ook om de haveridap omhalingen georganiseerd werden bij de plaatselijke bevolking.

Tussen 1 en 14 augustus 1915 ontvingen 389 personen een steun die varieerde tussen 7 en 28 fr en 174 gezinnen, die militairen in dienst hadden, ontvingen eveneens een vergoeding. Als bewijs publiceerde men de namen van de steunontvangers. Zo ontvingen eind 1915 de volgende krijgsgevangenen hun pakje: Gentill Arijs, Jozef Arijs, Frans Bellens, Gustaaf Daghuys, Paul De Pril, Petrus Dooremont, Prosper Heyman, Frans Hoeck, Alfons Lauwereys, Benoit Mallefroy, Jozef Matthijs, Felix Molin, Prosper Van den Abeele, Jozef Van der Gucht, Albert Van der Straeten, Alex Van Haverbeeck, Karel Van Hoorebeke, Alfons Van Nieuwenborgh en Emiel Van Durme.

Een omhaling door het Komiteit in het dorp brachr 865,65 fr op. De som werd volledig besteed aan de aankoop van voedingswaren, o.m. voor de ruim 170 gezinnen van opgeëisten, waarvan er sommige meer dan twee jaar verplichte arbeid in Duitsland uitoefenden.

Komiteit beschuldigd van onregelmatigheden

Waar omhalingen geheurden, waar bepaald werd wie wat kreeg, zelfs al gebeurde het met de eerlijkste bedoelingen, was er stof voldoende voor allerlei verdachtmakingen, gesuggereerd door 'anders gekleurde' dorpsgenoten.

Het begon reeds in 'De Werkman' met het bericht: *"Komiteit ontbonden, onregelmatigheden ontdekt"*. De krant vroeg zich af *"waarom de schuldigen niet gestraft werden of eert men in Haaltert 't stelsel van twee maten en twee gewichten"?*

Een groep Haaltertnaren klaagen *"de ongehoorde misdaden"* aan *"die hier zo straffeloos*

gepleegd zijn ten nadele van de bevolking en ten voordele van eenige vriendjes van de kozijntjeswinkel".

In scherpe bewoordingen werd het *"bedrieglijke spel"* van het vroegere Komiteit aangeklaagd. Het was dan ook normaal dat *"verdrukten zich tot 't Komiteit der stad Aalst wendden en zo het recht met geweld afdwingden of weet gij niet Heren, dat de tijd van slaafse onderwerping voorbij is"*?

De schrijvers vroegen ook dat men bij 't samenstellen van een nieuw bestuur *"het rechtvaardige principe van vertegenwoordiging aller politieke denkwijzen toepasse. 't Moet uit zijn met het verfoeilijke geknoei van 3 à 4 vertegenwoordigers eener zelfde familie te dulden in éénzelfde bestuur"*.

Einde juni werd een nieuw Komiteit samengesteld. Een paar weken later werd de voorzitter, Aimé Roelandt, reeds aangevallen door een lezer die zich "Tijl" noemde. *"Zou Mr Aimé ons willen duidelijk maken waarom sommige huisgezinnen verleden week van de verdeling van ameldonk uitgesloten werden? Waarom toch nog altijd twee maten en twee gewichten?"*

In de volgende editie verdedigde Roelandt zich met de volgende argumenten: *"Haaltert ontving 30 kg in pakjes van 425 gram. Wij moesten verdelen tegen 15 gr hoofd. De verdeling was onmogelijk door een versletene weegschaal! Er waren onvoldoende pakjes voor elk gezin en daarom werden alleen de grote gezinnen van 4 personen en meer bedeeld. Er werd gehandeld om goed te doen en ik vraag mij af of Tijl het beter zou gedaan hebben? Het publiek van Haaltert weet beter en weet dat iedereen rijk of arm even vriendelijk behandeld wordt"*.

Tijl pikte dit niet en antwoordde: *"Mr Aimé heeft ons klare wijn geschonken en hij weze bedankt. Nu weten wij dat in Haaltert, de zo belangrijke kwestie van levensmiddelenverdeling afhangt van een versletene weegschaal. Lieve Hemel, waar gaan wij naartoe met zulke redeneerkunde? Was er dan op gans de gemeente geen goede weegschaal meer? De verdeling is in strijd met de voorschriften! Wie weet, wanneer komt er nog eens ameldonk? Tijl zal waken bij de verdeling en beveelt én ameldonk én oude versleten weegschalen, aan de goede zorgen van ons nieuw bestuur"*!

Nog waren de moeilijkheden niet van de baan. De meerderheid besliste dat een groen lid van het vorige Komiteit diende ontslag te nemen *"met dank voor de bewezen diensten"*. Dit kon Roelandt niet aanvaarden en hij gaf eveneens zijn ontslag waarvoor hij felicitaties ontving van een 'hele schaar Haaltertnaren'. *"Wij brengen hulde aan Aimé Roelandt die ontslag nam omdat hij niet wilde meestemmen voor het ontslag van de bediende. Het recht is aan uw zijde Mr Aimé en daarom achten wij U hoog. Zulks bewijst tot overvloed het krachtig protest, dat tegen de schandelijke miskenning uwer verdienste in omloop werd gebracht en door meer dan 3/4 der bevolking ondertekend. Dat is het klinkend antwoord op de schandelijke handelwijze van hen die, als vreemden, dank zij den knieval en pretentie het hoge woord voeren. Niet altijd staat het volk aan de zijde van zulke hansworsten"* [108].

Bezettingstijd

Zoals op vele plaatsen waren ook bij ons legereenheden ingekwartierd. De kommandatur was gevestigd op het dorp, huidige woning Jos Roelandt. De officieren waren

1914-1918, Duitse soldaten ingekwartierd te Haaltert (woning fam. Peeters op het Dorp

KOMMANDTR-BEVEL

Gevonden **VLUCHTBLADEN** dit wil zeggen bladen met tekst of met platen die uit de lucht afgeworpen worden, moeten onmiddellijk aan de gemeenteoverheden en door d-ze seffens aan de Kommandantur **AFGELEVERD** worden.

Overtredingen worden streng gestraft.

(get.) SANGUINETTI
HAUPTMANN UND KOMMANDANT

gekazerneerd in de woningen van Baron de Sadeleer en van Dr Van Londersele.

Voor een bepaalde samenkomst (meeting? staking?) mobiliseerde onze burgemeester enkele soldaten. Dit werd hem niet in dank afgenomen! *"Haaltert, een grote parochie met veel rijke boeren, de Burgemeester, Mr de Sadeleer, schatrijk, zeker miljonair. D'ander week riep hij de Duitse legermacht op tegen zijn hmaf werkende volk. Ze stonden daar de bajonet op 't geweer"* [129].

Op de aanplakborden van het gemeentehuis verschren een Kommandanturbevel in verband met de 'vlugschriften' uitgestrooid door de vliegtuigen.

De Moedige Haaltertenen in 1917.
Zittend(vlnr): 1- onb.; 2-Jozef Schoeheert; 3 Jozef Dogheys; 4-Filemon De Schrijver.
Tweede rij: 1-Ernest De Pont; 2-Valerie....; 3-Jozef De Rouck; 4-Gerar Meeplaert; 5-Remy Meirinckx; 6-Amedee De Schrijver; 7-Jozef Vertongen; 8-Jozef De Moor.
Derde rij: 1-onb.; 2 ... Van den Steen; 3 onb.; 4-onb.; 5-Jan Hoebeeck; 6-... De Schrijver; 7-Jozef Huffelinck; 8-Odillon Van den Neucker; 9-Jozef De Schrijver; 10-Alfons Dogheys.
Boven: 1-Alfons Meirinckx; 2 onb.; 3-Jozef Roey; 4-5 en 6 onb.

Onze gemeentesekretaris kreeg het ook een paar keer aan de stok met de bezetter. In october 1915 werd hij in het station mishandeld omdat hij geweigerd had een verkeerde hooilevering voor de gemeente te noteren. Omdat hij weigerde inlichtingen te verschaffen over 'den dynamo van 't marmerfabriek' werd hij 3 dagen opgesloten en ontsnapte hij vlak voor de deportatie naar Duitsland.

Samen met Dr Van Londersele werd hij mishandeld omdat zij bij een uitslaande brand bij Remy Baeten, naar het aangrenzende gemeentehuis gingen om de archieven in veiligheid te brengen.

Wekelijks begaf de sekretaris zich naar Gent om geld af te halen voor de bevoorrading der gelegerde Duitsers en dit gedurende 3 jaar. Elke week trok hij naar Oudenaarde met briefwisseling van de gemeente omdat de postdiensten onregelmatig functioneerden, niet altijd vrij voor eventuele controlepatrouilles.

Veel Haaltertse gezinnen hadden te kampen met voedsel- en brandstoftekort en men ging het hoogstnodige halen waar het te vinden was! Met de regelmaat van de klok regende het klachten bij het gemeentesekretariaat betreffende diefstal van vruchten en houtgewassen. De raad zag zich verplicht maatregelen te nemen om dit euvel in te dijken. Voortaan was het verboden zich met zak(ken) op de velden te begeven voor 6 u 's morgens, tussen 11 u 30 en 12 u 30 en na 19 u. Elke diefstal zou aan de Duitse bezettende macht gemeld worden.

Het werd nog dramatischer wanneer een broodwinnaar 'opgeëist' werd door de bezetter om elders nuttig werk te gaan verrichten. In 1917 werden een aantal Haaltertnaren naar het Franse Ottville (Thionville) gestuurd om ingeschakeld te worden in de wegenbouw. Naast een karig hongermaal verdienden zij 30 pfennig per dag, goed voor 3 pintjes bier!

Op twee na betandden de opgeëisten na de oorlog heelhuids terug in hun geboortedorp. Na hun thuiskomst werd er in de herberg bij Charles Muylaert (Bruul) een zangfeest georganiseerd waarvan de opbrengst integraal naar de beproefde gezinnen ging.

Petrus Coppens, burgemeester van 1916-1918
** Haaltert, 1 februari 1865*
– Haaltert, 7 februari 1950

Niet happig voor schepenambt

In 1916 overleed schepen Désiré Dehondt en men zocht naar een vervanger. Op de zitting van 12 october -slechts 6 leden aanwezig- oefenden de leden druk uit op Dr. Hendrickx. Hij werd unanieem voorgedragen, maar vroeg bedenktijd. Dezelfde leden vergaderden op 20 october en vernamen van hun collega dat hij het ambt niet aanvaardde. Een nieuwe stemming volgde en Van den Bruele kreeg 4 stemmen. Coppens en De Loof één stem. De drie leden weigerden de schepenfunctie.

De moeilijkheden stapelden zich op door het feit dat de Aalsterse Kommandatur onze burgemeester uit zijn ambt ontzette. Bijgevoegd stond een aanmaning om dringend nieuwe ambten in te vullen. Ook deze maal weigerde B. Hendrickx een taak in het college. Volgens de 'Kommandatur' was schepen Van Londersele te oud voor het burgemeestersambt. Door de doktersspraktijk van B. Hendrickx en het voorzitterschap van het Voedingskomitein van Van den Bruele leken deze twee kandidaten ook weinig geschikt voor de sjerp.

Enkele leden weigerden verder te vergaderen tot uiteindelijk Petrus Coppens bereid gevonden werd de burgemeestersjerp te omgorden. Bij de stemming kreeg hij het fiat van 6 van de 7 aanwezige leden. Petrus Coppens, vader van kunstschilder Frans Coppens, baatte de hoeve uit op de hoek Brunl-Muisstraat. Hij bleek de geschikte man; bezat het humanoria-diploma en sprak vlot Frans en Duits, wat ideaal was voor onderhandelingen met de bezetter. Op het einde van de oorlog, op 27 maart 1918, werd burgemeester Coppens door de bezetter veroordeeld tot een boete van 3000 Mark omdat hij een onvolledige aangifte ingediend had, ten voordele van zijn dorpsgenoten.

Familie de Sadeleer zwaar beproefd

Een eerste tegenslag was het verplicht stopzetten van de brouwerijaktiviteiten. De Duitsers ontmantelden de koperen kerels.

Op 4 juni 1917 daalde er in onze gemeente een kleine luchtballon neer. In het mandje zat een duif en een dagblad 'Le petit journal'. Men bracht de merkwaardige 'luchtpost' bij onze burgemeester, die verzuimde dit aan de bezetter te overhandigen. 's Anderendaags kwam de overheid dit reeds te weten - verraad? - en op bevel van kommandant Bergmann, bijgenaamd: 'de vloeren hoed', namen de Duitsers de burgemeester in hechtenis op beschuldiging van verraad en kontacten met de geallieerden. Hij werd ontheven uit zijn ambt en verbleef 8 dagen in hechtenis. *"Het hart van vele Haalternaren was benepen geweest bij zijn vertrek. Er werden veelvuldige jammerklachten geslaagd en vurige gebeden uit kinderharten opgestegen."*

Enkele weken later werd hij terug opgepikt, naar Gent gevoerd en een paar dagen nadien weer vrijgelaten. Een maand later hetzelfde scenario, maar deze maal was het menens. De bestemming was een interneringskamp in Holzminden in Duitsland waar hij verbleef tot zijn terugkoer in december 1918.

Emiel de Sadeleer werd bij zijn eerste aanhouding urenlang verhoord, maar er kwam geen bekentenis over zijn lippen. Onze sekretaris, die hem vergezelde hoorde hem steeds herhalen: *"ik ben vaderlander en geen verrader"*. Bij zijn wegvoering gaf hij nog het volgende mee aan E. Scheerlinck: *"Sekretaris, ik ben geen burgemeester meer voor de Duitsers, maar ik blijf toch vaderlander en burgemeester van Haaltert"*.

Begin 1918 treft het noodlot een tweede maal de familie van de burgemeester. Etienne de Sadeleer, jongste zoon van de Staatsminister en neef van de burgemeester sneuvelde in Amiens op 26 maart. Etienne de Sadeleer studeerde rechten in Leuven en was voorzitter van de Brusselse Maatschappij van Katholieke Studenten. Bij het uitbreken van de oorlog nam hij als vrijwilliger dienst in het korps der Belgische taalmannen bij het Engels leger. Bij zijn vertrek sprak hij: *"moest mij enig ongeval overkomen, ik zal weten te sterven als oprig christen, als fiere en echte vaderlander"*. Hij werd vereerd met het Oorlogskruis en Ridder van de Orde van Leopold II met Palm.

Ter zijner nagedachtenis werd door de familie een fondatie gesticht met het doel het celebreren van een jaarlijkse dienst in de parochiekerk van Haaltert en een schenking van 25.000 fr te plaatsen in staatsrenten en jaarlijks op de dag van zijn overlijden de intrest te verdelen aan de 10 armste gezinnen van de gemeente.

Zijn studentenklub ontving eveneens 1000 fr voor de plaatsing van een memoriaal in de Sint-Gudulakerk te Brussel, met de namen van zijn gesneuvelde vrienden [110].

Blijde thuiskomst van de burgemeester

Na zeventien maanden ballingschap kwam de burgemeester terug thuis, uitgeput en met wankele gezondheid. Het was feest, alle huizen waren bevlagd, er heerste een onbeschrijflijke vreugde.

Zijn fanfare, de Jonge Kunstminnaars, begroette hem aan de gemeentegrens en op het dorp stond een grote enthousiaste menigte om hem te verwelkomen. Een welkomgedicht van de fanfare hing aan de gevel van het gemeentehuis:

"De val van het Duitsche schrikbewind
Was 't einde zeer smarten
Weet welkom, O Burgervader!
Leef eeuwig in onze harten!

Verlost zijt gij uit Duitse dwingelandij
Welkom! Welkom! Heer President
Gelukkig weer is uwe maatschappij
Verlost zijt gij uit Duitse dwingelandij

Waar men slechts verraad erkent
Ontvang bij uw terugkomst heden
Den blijden heilwensch aller leden".

De burgemeester *"had den boezem vol van aandoening voor de*

innige, de ware genegenheid zijner zo gelukkige Haaltertenaren, dat bij het binnentreden van zijn woonst, bij het ontbelzen zijner familie, Hij mocht uitroepen: "Heb ik ongelichtig, veel, zeer veel geleden,

voorwaar al deze vriendschap troost mij heden" [11].

De eerstvolgende zitting ging opnieuw onder het voorzitterschap van Emile de Sadeleer. Zonder één woordje van welkom aan de burgervader werd overgegaan tot agendapunt nr 1.

Einde Wereldoorlog I

Ook Haaltert betaalde zijn tol in deze waanzinnige oorlog. Vijfentwintig soldaten sneuvelden, negen overleden tijdens of ten gevolge van hun opeising en een ongelukkige A. Marthijs werd nog getroffen door kogels van terugtrekkende Duitsers, terwijl hij op het veld werkte.

Dra ontstonden plannen om de dankbaarheid van de Haaltertse bevolking te tonen tegenover de slachtoffers. In mei 1919 werden twee gedenkplaten geplaatst in de kerk. De inhuldiging gebeurde tijdens een plechtigheid in een proppensvolle kerk (er werden 1900 herdenkingsprentjes uitgereikt). Een rolemptorist hield de homilie en drie kransen sierden het altaar, symboliserend de dankbaarheid, de liefde en de bewondering.

In de oorlogsjaren keerde staatsminister de Sadeleer weer van een zending in Amerika. Hij maakte deel uit van een bijzondere afvaardiging, in september 1914 door Koning Albert samengesteld. Buiten de Sadeleer namen deel: Carton de Wiart, C. Huysmans en E. Vandervelde. Gedurende de oorlog hielden zij zich bezig met de Belgische propaganda en inrichting van hulporganisaties voor de getroffen Belgische bevolking. Voor zijn afreis had de Sadeleer nog een onderhoud met President Wilson.

Gemeente HAALTERT

VREDESFEESTEN

op Dijndag 11 November 1919

ter vieering der verlossing van 't Vaderland

Op de eerste verjaardag van de wapenstilstand organiseerde het gemeentebestuur vredesfeesten met schenking van een vaandel en planting van de vredesboom. Op het dorp werden een aantal bomen geplant, één voor elke gesneuvelde. De overheid, soldaten, simpathisanten en schoolkinderen hielden een optocht naar het kerkhof en door de voornaamste straten van het dorp.

De teruggekomen soldaten verenigden zich. Enerzijds in de Nationale Strijdersbond en anderzijds in de Vlaamse

Oudstrijders - Vossen -. Deze laatste, onder voorzitterschap van Jozef De Graeve, kwam niet van de grond in Haaltert.

De opgeëisten -voorzitter Philemon Van Impe en sekretaris Jozef De Schrijver- sloten de rangen en op 28 april 1920 vroegen zij de toelating een zangfeest te houden bij Charles Mertens. Elk jaar herdachten zij, samen met de oudstrijders, 11 november met een H. mis, een rondgang met fanfare en een feestmaal. Zij kwamen regelmatig samen in hun lokaal bij 'Braars Tier'-Arthur Vijverman (Dorp) en later op de Hoogstraat bij Jozef Moens - 'Sjampetters Jef'-.

In die periode verdween het meest romantische en het vaak bezongen plekje van Haaltert. De raad gaf toelating de Walput op de Bruul te dempen. De werken werden toevertrouwd aan Alex De Smet voor de som van 1500 fr. Met paard en kar werd de grond van de Molenberg - Molenveld- afgevoerd naar de Bruul. Later schreef de burgemeester aan de Gouverneur: *"de afgebroken molen is vrijwillig weggedaan door den tegenwoordigen eigenaar, alwaar men na afbraak bij 't wegruimen van de Molenberg overblijfsels van lijken en oude wapens heeft ontdekt"*.

Burgemeester Emiel de Sadeleer overleden

De ontbering en de aftakeling van de burgemeester tijdens zijn kampverblijf in Duitsland lieten hun sporen na. Zijn gezondheid ging stelselmatig achteruit en op 9 september 1920 overleed hij in de leeftijd van 61 jaar. De verslagenheid was vrijwel algemeen. Emile de Sadeleer was zeer geliefd bij de bevolking. Hij had wellicht tegenstrevers maar geen vijanden.

De teraardebestelling werd bijgewoond door honderden Haaltertnaren. Op het kerkhof werden de afscheidsroespraken uitgesproken door Sekretaris E. Scheerlinck namens de bevolking, door Charles Lauwereys namens het gemeentebestuur en door Amand Jooris namens de muziekmaatschappij.

BID VOOR DE ZIEL VAN

HEERE

Emile-Marie-Joseph de Sadeleer

Burgemeester der gemeente Haaltert sedert 1884

Ridder der Kroonorde met gulden eereteekenen
Versierd met 't Burgerkruis van de klas
en met de Herinneringsmedaille van Leopold II
Voorzitter der paardenkoersen en der muziekmaatschappij "Jonge Kunstminnaars", Lid der Christelijke Hoeven, H. Rozenkrans en Wekelijksche Kruisweg

geboren te Haaltert den 22 Maart 1859, aldaar godvruchtig overleden den 9 September 1920, die bloeiende van zijn huiselijkschap in Duitschland (kamp Holzminden), versterkt door de H.H. Sacramenten.

DEEL VI - Het interbellum

Gemeenteraadsverkiezing 24 april 1921

Deze verkiezing was zeer belangrijk omdat voor de eerste maal het algemeen stemrecht -één man = één stem- toegepast werd en anderzijds omdat deze maal ook het stemrecht voor de vrouwen ingevoerd werd, weliswaar alleen voor gemeente- en provinciale verkiezingen. Voor de wetgevende verkiezingen dienden zij nog te wachten tot 1948.

Eén van de voornaamste tegenstanders van de kieswethervorming en van het algemeen kiesrecht was Senator de Sadeleer. Door de druk van de socialisten, van de christen democratie en progressieven werden de nieuwe kieswetten van kracht. Vooral de socialistische partij, die hard gevochten had voor het algemeen stemrecht, rekende op een sterke winst, omdat nu ook de 'gewone man' zijn stem kon uitbrengen. Verscheidene optochten en stakingen grepen plaats, zij het dan frekwenter in Aalst.

Tijdens die optochten en op meetings, o.a. in de herberg bij 'De Zwakken' -Victor De Rijck- in Ede waar propagandist Dominique Bocque het socialisme kwam prediken klonken gelegenheidsstrijdliederen zoals 'De Stemrechtmarsch'.

"Wat kan 't lot van het volk wat verzachten?
Het stemrecht!
Wanneer zal men den loondaaf meer achten?
Met stemrecht!

Refr. Dus vooruit, voor dit recht.
Maar blijf steeds aan 't rode vaandel gehecht.
Wat kan 't lot van 't volk wat verzachten?
Het stemrecht!

Wat kan paap en tyran doen verdwijnen?
Het stemrecht!
Staat op dus, werklieden van onze steden
Voor 't stemrecht!
Er op los en fermn gestreden
voor 't stemrecht".

De katholieke pers, zich bewust van dit feit, wees het kiezerskorps op zijn plichten als christenen.

"De gemeenteverkiezing staat voor de deur. De rode omwentelaars die het werkvolk misleiden door leugens te schrijven en den ondergang van de middenstand hebben gezworen, willen ten allen prijze meester worden en tegenover dat dreigend gevaar blijft de kleine burger onverschillig! Uwe plichten jegens God verbieden u te stemmen voor de vijanden van ons geloof, voor mannen die onze kinderen willen dwingen eene zedenleer zonder God te volgen! Als de kleine burgerij den strijd aanbindt dan zullen de hogere standen en

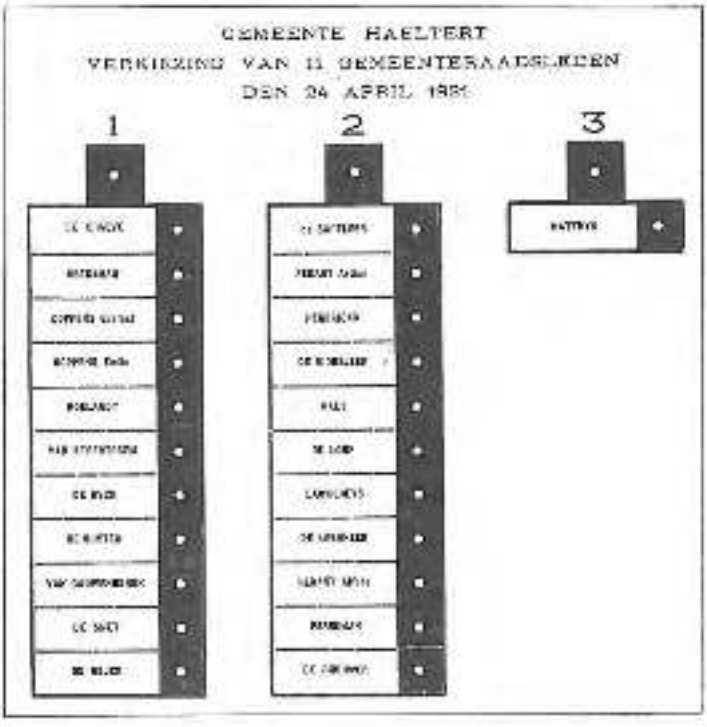

't verkeerde ons volgen. Wij willen de roode omwentelaars verpletteren en onze gemeente redden van den ondergang. Omver en er over. Leve de catholieke partij" [212].

Er werden drie lijsten ingediend. De katholieke partij met Paul de Sadeleer, neef van de overleden burgemeester, Arthur Redant, Benoit Hendrickx, Karel De Middeleer, Benoit Raes, Emiel De Loof, Charles Lauwereys, Raymond Deleenheer, Alfons Redant, René Perreman en Theofiel De Brouwer.

Een tweede lijst was samengesteld uit liberalen en fronters. Door de Daensistische pers werd deze lijst aangezien als 'Groene Democraten', wat niet strookte met de werkelijkheid. De lijst De Graeve was veeleer een sterk liberaalgetinte groep. Volgens gepubliceerde verkiezingstabellen werd er te Haltert geen enkele Vlaams-nationalist verkozen tussen 1921 en 1938 [213]. Naast kopman Camiel De Graeve waren er Gustaaf Beeckman, Gustaaf Coppens, Emiel Coppens, Aimé Roelandt, Van Steertegem, De Rijck, De Muyter, Van Cauwenbergh, De Smet en De Rouck als lijstduwer.

De derde lijst, waarschijnlijk een unicum in de streek, was een éénmanslijst. Een schuchtere poging van landbouwer Frederik Matthijs -Dorp- om deel te nemen aan het gemeentebeleid? De strekking van deze kandidaat is ons onbekend. Eventueel socialist, al leek dit weinig waarschijnlijk aangezien de socialistische krant de gemeenten uit het Aalsterse vermeldde met het kiesnummer van de werkliedenpartij en Haltert niet aangestipt werd.

Voorzitter Jan Lauwereys opende om 8 u. de vier stembureaus. Het was een dag van spanning. Vooral de katholieken verkeerden in onzekerheid. Hoe zou de nieuwe kieswetwijziging geprofileerd worden in de stembusresultaten?

Hun vrees was gegrond. Na ruim 40 jaar beheer verloor de partij haar meerderheid. De 'gevestigde waarden' behaalden slechts vijf zetels tegenover zes voor de lijst De Graeve.

De eenzaat Matthijs kreeg 9 stemmen, wat hem begrijpelijkerwijze fel ontnuchterde. Hij verdween dan ook definitief van het politieke strijdtoneel.

Toen de gunstige resultaten voor de liberale lijst doorsijpelden, werd het een gezellige drukte op de Hoogstraat en in de Molenstraat. Camiel De Graeve of Gustaaf

Coppens -Molenstraat- zou logischer wijze de nieuwe Haaltertse burgemeester worden.

De winnende fraktie stuurde Camiel De Graeve (219 naamstemmen), Gustaaf Beeckman (158), Gustaaf Coppens (219), Emiel Coppens (181), Aimé Ruelandt (152) en Van Steertegem (79) naar de raad.

Aan katholieke zijde werden Paul de Sadeleer (255 stemmen), Arthur Redant (168), Benoit Hendrickx (362), Charles Lauwereys (481) en Theofiel De Brouwer (305) verkozen.

De Democraten jubelden: zo maar eventjes 12 burgemeesters en 120 raadsleden in het arrondissement Aalst! Onder hun slogans *"Kristen Democraten, hoog de harten!"* en *"Het land van Aalst aan de Kristen Democratie"* vermeldden zij dat Denderhoutem en Haaltert voorzaan een Kristelijke Democratische volstrekte meerderheid had! Zij vervolgden:

Verkiezingsaffiche periode 1920. (foto: liberaal archief Gent)

"De zegepraal, ach kon Priester Daens, Pieter Daens en zoveel anderen maar voor één dag, één uur terugkomen...! Ziet gij De Backer voor een ogenblik rusten in den burgemeesterszetel, omringd door zijn 7 gekozen democraten en de twee katholieken zitten in den hoek op 't strafbankske. En aan 't adres van de katholieken zeggen wij: 'beken broodrovers, wat gij misdaan hebt aan Kristus en de mensheid' [114].

Ook de Daensistische volksvertegenwoordiger L. Van Op den Bosch schreef: *"wij bewachten de volstrekte meerderheid te Herdersem, Denderleeuw, Okegem, Zonnegem, Gijzegem, Denderhoutem, Haaltert enz, enz..."* [115].

In een eerste vergadering van de nieuwe koalitie werden twee schepenen aangesteld. Camiel De Graeve en Emiel Coppens haalden het telkens met 6 stemmen tegen 5 voor B. Hendrickx. Schepen De Graeve vervulde voorlopig de functie van burgemeester.

De benoeming van Camiel De Graeve als burgemeester stuitte op een onwrikbaar 'njet' van pastoor Van der Mynsbrugge. Op een vergadering van de katholieken zei hij: *"het mag kosten wat het wil, maar De Graeve wordt geen burgemeester"* i.a.w. alle batterijen open om te belemmeren dat de sjerp naar een liberaal ging.

In zitting van 18 juli stelde de meerderheid haar tweede kandidaat Gustaaf Coppens voor als burgemeester.

De katholieke fraktie kon daar onmogelijk mee akkoord gaan en zij verkoos *"de benoeming over te laten aan de weldenkendheid van hogere(!) en bevoegde(!) ambtenaren"*.

Hier kon men op zijn minst enkele bedenkingen naar voren brengen. Waarom werd er geen liberaal aanvaard? Speelden hier 'andere' belangen een rol? Was de pastoor zo machtig dat hij de benoeming kon verhinderen? Was hier sprake van omkoperij? Eén feit was zeker: op 28 september opende noch De Graeve, noch Coppens de zitting, maar de katholiek Charles Lauwereys! Er waren slechts 6 aanwezige leden.

De klap op de vuurpijl was dat de liberale burgemeesterskandidaat G. Coppens

tekende samen met de katholieken op de lijst om Lauwereys voor te dragen als burgemeester. Dit onlogische feit werd zelfs opgemerkt door de Gouverneur die Coppens ter verantwoording riep! Vele liberale kiezers voelden zich bedrogen door deze stunt en hielden het voor bekeken nog te stemmen voor de liberale lijst. Het was meteen de doodsteek voor blauw.

Charles Lauwereys, burgemeester van 1922 tot 1938

Inhaling Burgemeester Charles Lauwereys

Twee oktober 1922. Met de nodige luister van klokgelui, fanfaremuziek, triomfbogen en jaarschriften werd de burgervader, samen met pastoor en notabelen maar zonder de liberale meerderheidsfraktie, naar het dorp gevoerd. Een triomfwagen, 'St.-Cecilia verbeeldend en omringd van 'jonge maagdekens in het wit gekleed', reed voor onze muziekmaatschappij'. Op het balkon van het gemeentehuis kwamen dan de toespraken van L. de Sadeleer, Minister van Staat, van pastoor Van der Mijnsbrugge en van de gemeentesekretaris. Deze laatste zinspeelde in zijn toespraak op de bizarre situatie. Hij feliciteerde de burgemeester alleen namens de katholieke leden van de raad en vervolgde: *"samen hebben wij gestreden voor de katholieke zaak, en zagen wij enkele maanden geleden onze pogingen niet bekroond met de gewenste uitslag, heden genieten wij het dubbel genot Haaltert uit de vernatting te zien opstaan... Ja... Haaltert ontwaakt en blijft 'hou en trouw' katholiek"*!

Het feest werd besloten met het opstijgen van een luchtballon en 's avonds was er vuurwerk op 'het plein des Bruls', er werd gedronken, gedanst en er werden 'lieven' opgedaan.

Een eerste belangrijke realisatie van Ch. Lauwereys was de modernisering van de 'elektrieke verlichting'. Een kontrakt werd afgesloten met de *"Maatschappij voor Elektricitreit De Dender"* en een lening goedgekeurd van 120.000 fr bij het Gemeentekrediet.

De moderne palen kwamen in het dorpscentrum en de afgedankte verlichting werd 'voorlopig' geplaatst in de buitenwijken.

De Oudstrijdersbond kreeg de toelating een bal te organiseren en ontving een toelage van 200 fr. Uitzonderlijk kon er gespeeld worden met orgel.

Een zaak met een reukje...

Begin 1922 ontstond er heibel tussen de buren van de Houtmarkt in de omgeving van het Donkerstraatje. Bij verbouwing hadden eigenaars hun WC verplaatst en neergeplant aan de openbare weg. Dit was bepaald niet naar de zin van de omwonenden en een klacht werd gedeponeerd bij het college. Het netelige probleem werd besproken

op de gemeenteraad en de secretaris noteerde in het verslag: *"door het afschaffen van een gemak, waarvan de regenaars door gebrek aan plaats, verplicht zijn tegen de openbare weg en in de nabijheid van de buren 'neer te leggen', ontstaan er moeilijkheden zowel bij het gemeentebestuur als onder de buren".*

Hoe deze onwelriekende affaire opgelost werd hebben wij niet kunnen achterhalen.

Doorbraak van het socialisme

De eerste zaadjes van het socialisme in onze gemeente werden gestrooid in Ede. In een lokaal bij Frans De Rijck -Bij de Zwakken- op de hoek Edestraat-Bosstraat waar de meetings plaats hadden. Niet alleen in de herberg maar ook aan het station wachtten de redenaars de forenzen op om hun gedachtengoed te verspreiden.

Merkwaardig, het was pas na de verkiezingen van 1921 dat de socialisten wakker werden. In februari organiseerden zij een meeting in Ede met de sprekers Alfred Nichels en César Haelterman. Beiden benadrukten het feit dat er in Haaltert nood was aan een sterke socialistische beweging. Onmiddellijk sloten een 30-tal personen aan bij de propagandaklub. Tijdens de samenkomsten deed men steeds omhalingen voor de aankoop van een vaandel. Op een plezante wijze werden de giften wekelijks vermeld in het partijorgaan. Hierna enkele voorbeelden:

- omdat de Zwakken het niet kan verdragen	0,50 fr
- omdat Pie naar de mussen jaagt	0,25 fr
- omdat Ket hem bij Emilie meest gaan zat drinken	1 fr
- omdat de Garden de jenever uit de schavelingen haalde	1 fr
- omdat Vlas zijnen Tier om middernacht verhuisde	0,25 fr
- omdat Lieken heute Jef zat was	0,25 fr
- Lobijn voor de bluei van de club	2 fr
- omdat de Zwakken graag sekretaris wil worden en het niet kan	0,50 fr.

Om aan te tonen dat het menens was met de nieuwe partij nodigden zij de Aalsterse fanfare 'Hand in hand' uit samen met de socialistische turnmaatschappij 'Jeugd bloeit' voor een demonstratie in het dorp. De krant meldde: *"Het is de eerste maal dat de socialistische optocht door de fanatieke gemeente trekt. De bevolking zag dat de socialisten die zij vroeger afschilderden als dieven en moordenaars, vredelievende personen zijn. Nu moet de bevolking van Haaltert hun slavenbeeten breken zodat zij niet meer zullen gekneveld liggen onder de knoet van hunne uitbuiters"* [16].

Verkiezingsaffiche 1936 (copy ABS/AM Gent)

Een paar weken later kwam er opnieuw een bijdrage in de krant waarin de steller niet mals was voor de kantuitgevers en waarin hij de kantwerksters opriep om toe te treden tot de propagandistenbond: *"Het is wraakroepend dat de ongelukkige kantwerksters moeten*

zwoegen voor echte hongerlonen. Werken van 's morgens 5 à 6 u tot 's middags en na een poos van enkele minuten tot 8 à 9 u 's avonds voor een spotloon van 2 tot 3 fr daags. Zij onderwijnen hunne gezondheid en groeien kreupel. Gelooft niet in de spreuk 'zalig de armen want zij zullen het rijk des hemelen binnentreden' maar onthoudt de spreuk: 'verdoemd zijn zij die hun gansche leven de werkende klasse hebben verdrukt en uitgebuit.' De oplossing zal niet komen van uwe pastoors maar van de socialisten. Zij brengen een einde aan uw ongelukkig lot"[117].

De Socialistische Propagandaclub in 1936. (foto ABSAM Gent)
Zittend (vlnr): 1-Omer Limpens; 2-Remy Van der Gucht; 3-Cyriel Roelandt; 4-Jozef De Regel (voorzitter)
Staand: 1-Gustaaf Reynebeogh; 2-Frans De Caesemaecker; 3-François Vijverman; 4-Gustaaf Elsbens. Sekretaris Roger Schoenlinck ontbreekt op de foto.

Informatie was heel belangrijk, daarom werd ook het lezen en verspreiden van hun literatuur gestimuleerd. *"Als wij onze organisatie willen versterken, als wij onze politieke en economische klassenrecht willen versterken - waar met de dag meer en meer noodzakelijk blijkt -, moeten wij er voor ijveren dat de werklieden van den buiten, de zwoegers van den grond komen deel uit maken van ons leger, en dit te beginnen met dezen die reeds beginnen te begrijpen hoe zij onderdrukt en uitgebuit worden door de Geldzak en de Kerk. Dus, onze eerste taak is onze dagbladen, onze vlugschriften te verspreiden onder de werkende buitenlieden, die aldus leren lezen, leren redewisten en aldus kennis en verstand opdoen"* [118].

Katholiek verweer tegen het opkomend socialisme. (foto (KADOC Leuven)

Het sukses van de nieuwe partij bleef niet uit. Meer en meer arbeiders sluten zich aan bij het syndicaat en lezen de partijkrant. De pastoor liet niet na te prediken over de slechte gazetten - hij bedoelde Vrijheid en Recht en Vooruit - en dat het 'slechte mensen' waren die er in schreven.

In augustus 1923 kondigde men een meeting aan bij Gustaaf de Neve, likeurhandelaar aan de Gerre -Ekent-. De

meeting waar Nichels het woord voerde *"liep goed van stapel. Meer dan 1 u. 30 hield de spreker het talrijk publiek in spanning. Hij schilderde de geweldigen strijd van de werklieden in treffende tafereelen af en wees er nogmaals op dat men geenzins afstand moest doen van zijn godsdienstige overtuiging om zich bij de socialistische partij aan te sluiten. Wij hebben maar één doel, de muur van 't kapitaal omver werpen en ene nieuwe samenleving op te bouwen van liefde, vrijheid, gelijkheid en broederlijkheid. De meeting had een gunstige invloed. Velen gingen heen in de overtuiging dat hun plaats bij de socialistische werkliedenpartij was en niet bij de klerikalen, liberalen en in 't geheel niet bij de fronters die op den buiten veel veld verloren, daar men eenvoudig zegt: het is geen avance meer"* [119].

Op cultureel vlak organiseerde de federatie voordrachten en 'zangavondstonden' o.a. bij Petrus Duoremont 'bijgenaamd Pêê Koetj' op de Achterstraat. Op zondag 3 februari 1924 trommelde men de leden en sympathisanten op voor een kosteloze feestavond verzorgd door de Tuneelkring van Aalst. Het programma vermeldde liederen, deklamaties en strijdliederen.

Onze burgemeester stond sceptisch tegenover dergelijke manifestaties. Hij gaf de toestemming aan de inrichters *"indien gij uw woord van eer geeft dat er niet één liedje de goede zeden kwetst"*. Hij nam dan nog de -ongelukkige- beslissing veldwachter Van Overwaele te sturen om *"indien er iets tegenstrijdig gedaan of gezongen werd"* het concert te verbieden! Zijn nota vermeldde nog dat de veldwachter bevestigde dat er niets misloopen was.

Midden de twintiger jaren verplaatste de socialistische burcht zich naar de Kattestraat bij Cyriel Roelandt -bij Skelle-. De propagandaklub werd nieuw leven ingeblazen. Vrij vlug werden talrijke nieuwe leden ingeschreven en voorbereidingen werden getroffen voor de samenstelling van een lijst voor de gemeenteraadsverkiezingen.

Elke maand werd er vergaderd in een opbouwende sfeer. Het bestuur was er van overtuigd *"dat de Haaltertse werkersbevolking het bij het goede eind heeft, want zij is overtuigd van de noodzakelijkheid om de strijd op gemeentelijk vlak onverbiddelijk aan te vangen"* [120].

Hun propagandisten kwamen niet alleen in de partijlokalen causerieën geven maar ook na de missen schaarden zich geïnteresseerden rond de sprekers op het dorpsplein en dit tot ergernis van de katholieke zijde.

Op 24 januari 1926 was er een buitengewone algemene vergadering in het lokaal. Met de intentie een volledige BWP-lijst in te dienen vroeg de leiding *"Aan alle werklieden, kleine boeren, kleinhandelaars, bedienden en werklieden der spoorwegen welke door onze grote rijke bazen van het gemeentehuis miskend worden zich aan te sluiten bij de Belgische Werklieden Partij. Allo, neringdoeners en stielmannen en gij die bijzonder leeft bij het werkende volk, blijf niet langer onverschillig aan onzen strijd, draagt niet langer het vervelende masker en toont dat gij aan de vooruitgang tot ontwoeding der minderen wil meewerken. Wees rechtzinnig en wij zullen de twee partijen die samengesteld zijn uit rijke mensen eens tonen wat de werkende klasse kan teweegbrengen op politiek gebied. Allen naar de vergadering waar er zal overgegaan worden tot de stichting eener afdeling van de Werkliedenpartij"* [121].

HAELTERT

De plaatselijke instelling van geneeskundige raadpleging voor zuigelingen officieel ingehuldigd

Op een bestuursvergadering op 21 februari 1926 werden opnieuw pogingen aangewend om een lijst te vormen. Dit was echter te hoog gemikt, weinig kandidaten werden bereid en/of bekwaam gevonden om de politieke strijd aan te vangen tegen de gevestigde en beter georganiseerde Haaltertse politieke partijen. In 1926 gingen de verkiezingen door zonder de Haaltertse BWP.

Ondanks deze kleine tegenslag ging de propagandistische werking steeds voort en met sukses. Het ledenaantal steeg gestadig zodat er een ongerustheid vastgesteld werd in het andere kamp. Het ging zo ver dat de heren Onderpastoors, op huisbezoek bij aangesloten leden van de socialistische organisaties, die trachtten te bewegen zich aan te sluiten bij de katholieken. Propagandist César Haelterman kroop in zijn pen en lezers van Recht en Vrijheid kregen het volgende artikel onder ogen:

"Geel of kreveer!

Het argument van de pastoors is: als gij u laat overschrijven zal de gemeente zich aansluiten bij het crisisfonds!

Dus arbeiders, eerst geel of anders geeft het niets aan uwe gemeentebestuurders, dat gij in de winter na uwe 25 dagen te hebben genoten uwe kas honger lijdt. Waar blijft deze Christelijke verrader, verdediger der Pharizeërs met zijn christelijke leer: 'helpt de hongerige spijzen?

Denkt hij nu toch dat de gedachten van arme arbeiders nog te kopen is voor een bete brood? Neen, honderd maal neen, de arbeiders zullen er zelf voor zorgen dat in de toekomst de achteruitkruipende gemeente Haaltert wel zal aangesloten geraken bij het Nationaal Crisisfonds. Ze zullen zorgen dat hunne mandatarissen in den gemeenteraad hunne belangen zullen verdedigen tegen de kruipers der gelen.

Heer burgemeester, voor de kiezing was het de fout, volgens u, van de liberalen. Na de kiezing, mogen wij besluiten dat u een huichelaar zijt, want als de onderpastoors hiermee propaganderen, dan laat gij maar alleen de arbeiders uwer gemeente, gij gemeentevader bij gods genade, honger lijden, terwille dat ze in hare meerderheid niet denkt, lijk u en uwe kruipers" [122].

Ook een 'socialistische strijder' wil zijn medeburgers overtuigen dat het heil moet komen van de werkliedenpartij. Hij schreef: *"Ons dorp is nog één van die zorden waar de onverschilligheid der arbeiders alles overtreft. Waarschijnlijk is de dwang en broodroof van de katholieke en liberale kateelheren hier niet vreemd aan. Nog te gemakkelijk worden de arbeiders om de tuin geleid door hun verdrukkers en nog te veel dragen het juk dat op hun schouders weegt. Hier moet verandering in komen door de socialistische partij. Verschopten, verdrukten kom onder de plooien van de rode vlag redding zoeken. Sluit aan bij onze beweging want in het socialisme ligt onze redding"* [123].

Na een rustige periode kwam de ledenwerving onder impuls van Gustaaf Renneburg weer op dreef. Op een vergadering begin juli 1934 bracht een aktie 70 leden bij. De vernieuwde krant 'Recht en Vrijheid' nu met nieuwe titel 'Voor Allen' werd in 143 huisgezinnen bedeeld [124].

Tijdens een openluchtmeeting op het dorp na de mis werd een afdeling van de ziekenbond gesticht met Alfons Van der Meulen uit Ede als verantwoordelijke [125]. De partij geraakte op dreef. Jozef De Kegel en Roger Scheerlinck werden verkozen tot voorzitter en sekretaris van de beweging. De leden waren er van overtuigd *"dat de socialistische invloed voorgoed is binnengedrongen in Haaltert. Eensgezindheid moet er komen onder alle Haaltertse arbeiders en Haaltert zal niet meer die gemeente blijven waar elk recht met de voeten wordt getreden, maar integendeel zal zegevieren! Kameraden als gij zo voort gaat wordt gij de grootste partij van Haaltert"* [126].

Dachten de parochieherders dat het opkomende socialisme een gevaar inhield voor het christendom? Vanop de kansel werden de ouders op hun plichten gewezen. De volgende zondag las men in de krant een replie'k onder de titel: Schoenmaker blijf bij uw leest. *"Het wordt de gewoonte om vanop 'de stoel der waarheid' vanwege de onderpastoor op een onwaardige manier de socialisten aan te vallen. Hij waarschuwt de parochianen over het gevaar dat hun kinderen lopen als zij onder invloed van de socialisten geraken. Zou het niet beter zijn na te gaan, wiens schuld het is dat de kinderen van de arme werklozen onpasselijk geworden door hongerkramperen soms de kerk moeten verlaten?*

Zo ja, meneer pastoor, zou U niet meer voor de maag van die kinderen zorgen dan voor hun zogezegde ziel?

't Ware allicht beter handelen, dan de mensen aan te vallen die den moed hebben de wantoestanden aan te klagen en elke dag de strijd aanbinden om een menswaardig bestaan op te dringen, vanwege diegenen, mijnheer pastoor, die gij door dik en dun verdedigt" [127].

Eens de partij stevig gevestigd in de Kattestraat zochten de propagandisten andere wijken voor hun wervingscampagnes. Opnieuw werd Ede gekozen want *"deze wijk is rijk bevolkt en er wonen heel wat sympathisanten van onze partij"*.

Het lokaal werd gevestigd bij Hortense De Boeck -bij Bucksken- in de Bosstraat. De partijinstanties waren tevreden aangezien *"kortelings in Ede het socialistisch woord zal weerklinken, zodat wij in de mogelijkheid zullen zijn de zieltjes te winnen voor onze strijd"*. Op 19 januari 1936 had de eerste meeting plaats en: *" 't was vollen bak"*.

In 1937 maakte men melding van een nieuw lokaal bij Arthur Vijverman op het Karjen. De partij en het syndicaat hadden wind in de zeilen, er was een aktieve bestuursploeg -regelmatig vormingsvergaderingen- en vele werklieden, ook katholieken,

sloten aan bij het anti-kapitalistisch blok.

Het was niet vreemd dat er voor bepaalde belangrijke samenkomsten een optocht met een socialistische fanfare door het dorp paradeerde. Door de inzet van de plaatselijke socialistische leiding werd er naast een katholieke dienst voor babyverzorging een 'Officiële Dienst voor Geneeskundige Raadpleging voor Zuigelingen' geïnstalleerd in een woning in de Stationsstraat. Het werd een druk bijgewoonde plechtigheid in aanwezigheid van de Hr Vranckx, Kabinetchef van Minister Wauters. Het was *"een gebeurtenis van belang in deze vroeger verstorene gemeente. Voilà een werk dat telt. De raadpleging voor zuigelingen was in handen van de pastoors en de katholieke burgemeester. De raemen wisten niet eens dat dit een werk van de Staat was! Deze instelling samen met de Openbare Onderstand waren kiezmachines. Zo verandert het 'arme Vlaanderen' in een socialer, schoner en beter Vlaanderen"* [128].

Mooie kermisaffiche

De jaarlijkse kermis was ontegensprekelijk één van de voornaamste gebeurtenissen in het dorp. Familieleden uit naburige gemeenten werden uitgenodigd en 's vrijdags waren praktisch alle huismoeders druk in de weer bij het bereiden van de lekkere Haaltertse vlaaien. De kommen werden gewikkeld in een geruite handdoek en bij de bakker gedragen waar ze in de oven terecht kwamen voor het verdere bakproces.

Ook onze bewindslieden droegen hun steentje bij en de nodige aandacht werd besteed aan het samenstellen van een kermisprogramma. Naast het ontwerpen en drukken van een indrukwekkende affiche waren zij zeer gul met het beroelagen van diverse aktiviteiten 'teneinde de menigte er toe te lokken'.

Voor de ringsteking met tweewielige rijtuigen, het oplaten van een luchtballon op de Hoogstraat en een 'prijskamp met den dikken bal' ontvingen de organisatoren respectievelijk 150, 25 en 50 fr. Ekent kreeg 100 fr voor de organisatie van een wielerwedstrijd voor beginnelingen en de Bruul ontving 100 fr voor een wielerwedstrijd en 250 fr voor het vuurwerk.

Enkele jaren later besliste de raad geen feestprogramma meer op te stellen. Dit werd niet in dank afgenomen door het gros van de dorpsgenoten en het jaar daarop in 1927 schonk men weer de nodige aandacht aan het kermisprogramma en werden de financiële middelen ter beschikking gesteld.

Niet alleen de jaarlijkse kermis bracht een feestelijke noot in het dorpsleven ook de jaarmarkt - de derde donderdag van oktober - lokte heel wat bezoekers naar Haaltert. Op donderdag 15 oktober 1828 vermeldde de affiche twee prijzen, een prijs van 6 fr voor de mooiste vaars en een beloning van 4 fr voor het grootste aantal varkens. Sekretaris Van Lierde betaalde in een aantal herbergen een verbruik:

"bij Van Landuyt 15 fleschen bier	*1.35*
In 't kanton 31 fleschen bier	*2.79*
Bij P. De Meyer 25 fleschen bier	*2.25*
in 't Wanneken 18 fleschen bier	*1.62"* [129]

GEMEENTE **HAELTERT**

KERMIS 1923

Programma der Feestelijkheden :

Zaterdag 25 Oogst

om 12 uro zullen de feesten daar het uitsteken der vaderlandsche vlag op den kerktoren aangekondigd worden.

Zondag 26 Oogst

om 2 uro namiddag Ringsteking per velo langs de Hoogstraat, 300 franks prijzen

om 7 uro Opstijging van eenen Luchtbal

Maandag 27 Oogst

KERMIS TEN EECKENT

om 3 uro namiddag VELOKOERS 150 franks prijzen en 50 franks door Eerste Bussers

Dinsdag 28 Oogst

Duiven-prijskamp uit Quiévrain [illegible]

om 4 uro namiddag Kaasdag met den dikken bal op de Hoogstraat (met kaasspel) 50 fr. prijzen

Donderdag 30 Oogst

KERMIS TEN BRUL

om 3 uro namiddag VELOKOERS 150 franks prijzen

om 7 uro Opstijging van eenen luchtbal

om 8 uro schoon vuurwerk

Zondag 2 September

KERMIS TEN EEDE

om 3 uro namiddag Ringsteking per velo, 250 franks prijzen

[illegible]

[illegible]

VAN WEGE DEN HAND

De Heeren Afgevaardigden,
ED. SCHEERLINCK.

De Heeren Afgevaardigden,
CH. LAUWERYS,
CAM. DE GRAEVE, EM. COPPENS.

[illegible]

De markt werd opgevrolijkt door *"de heeren musiquanten der Societeyt van St Gillis"* wat als onkosten meebracht:

"4 fleschen wijn (2 witten en 2 bordeaux)	*4.80*
voor 26 maonen eten	*20.80*
vertierd 42 fleschen Leuvens bier	*4.40*
voor drij paarden haver en hooi	*2.14"* [129].

Het overlijden van Lodewijk Baron de Sadeleer

Staatsminister Senator Lodewijk Baron de Sadeleer

De beroemdste telg uit het geslacht de Sadeleer, Staatsminister Baron de Sadeleer - in de volksmond genoemd advocaat de Sadeleer - geboren te Haaltert op 6 oktober 1852 overleed op 72- jarige leeftijd op 6 mei 1924 te Brussel.

Lichamelijk verzwakt nam hij nog steeds deel aan de parlementaire aktiviteiten. Hij zetelde van 1878 tot 1884 in de Haaltertse gemeenteraad. Slechts 25 jaar oud, was hij waarschijnlijk één van de jongste gemeentemandatarissen.

Zijn politieke loopbaan ging steeds crescendo. Niet rechtstreeks betrokken bij het gemeentebeleid zal hij zeker achter de schermen gewerkt en de nodige instructies gegeven hebben aan zijn politieke vrienden.

Alhoewel de overledene én zijn familie de wens geuit hadden de begrafenis in alle eenvoud te laten verlopen, werd het een belangrijke uitvaart. Aan de gemeentegrens werd de lijkwagen opgewacht door de fanfare, de kerkelijke en burgerlijke overheid en honderden vrienden. In de afscheidsrede, op het kerkhof, beklemtoonde burgemeester Lauwereys de kwaliteiten van deze belangrijke politicus, zijn intellectuele begaafdheden, zijn parlementaire werklust, zijn inzicht in de nationale én internationale problemen. Zijn opvolger, senator Jozef De Clercq, schetste de politieke loopbaan van zijn 'leermeester'.

Wij mogen wel aanvaarden dat onze dorpsgenoot één van de voorstaande personaliteiten was in 's lands hoogste kringen.

Realisatie... onder druk

Wilde men een bepaalde gunst binnenhalen via één of andere politicus, wat niet altijd lukte, dan was het efficiënter dit te doen onder petitievorm, vooral voor de verkiezingen.

De afgelegen en vaak verwaarloosde gehuchten Eiland, Mussenzele en Zwarthaar probeerden een uitbreiding van het elektriciteitsnet te bekomen via een gezamenlijk verzoekschrift. Het aantal handtekeningen liet de beleidsmensen natuurlijk niet onberoerd!

Haaltert den 15 April 1921

Aan de Heeren
leden van den Gemeenteraad,
te Haaltert.

Mijnheeren,

Ondergeteekenden, inwoners der gemeente Haaltert, nemen de eerbiedige vrijheid U een verzoekschrift te sturen, ten einde in den gemeenteraad een beslissing te willen nemen, om het elektrisch net op de gehuchten Eiland, Mussenzele, Zwarthuur, uit te breiden.
Het aanleggen van de elektriciteit in deze gehuchten, zou voor de bewoners van groot nut wezen.
Zij zouden van de elektrische verlichting kunnen genieten, alsook de elektrische stroom in het landbouw bedrijf kunnen toepassen.
De electriciteit zou zonder veel kosten kunnen aangelegd worden, vermits de palen in de gemeente reeds geplaatst zijn.
Het zou onrechtvaardig zijn, om deel der inwoners der gemeente van de weldaden der electriciteit te beroven, vermits ondergeteekenden belastingen betalen en dus bijdragen in de kosten van plaatsing der elektriciteit in het dorp.
In de hoop, dat aan dit verzoek een welwillend gevolg zal worden gegeven, bieden wij U onze hoogachtende gevoelens aan.

[illegible]

Verzoekschrift van de inwoners van Eiland, Mussenzele en Zwarthuur voor het bekomen van elektrische verlichting

In de periode 1925 - 30 genoten de belangstellenden van een niet alledaagse kulturele aktiviteit. In een tent op het Dorp werd de klassieker Genoveva van Brabant opgevoerd door een gezelschap bestaande uit leden van éénzelfde familie Van den Berghe!

Gemeenteraadsverkiezing van 10 oktober 1926

VERTOONING

Genoveva van Brabant

Prijzen der Plaatsen:

De Familie Van den Berghe.

Het is verboden te rooken

Opvoering van Genoveva van Brabant met een niet-alledaagse rolbezetting.

Het was de taak van voorzitter René De Smet, schoolhoofd, om de kiesverrichtingen vlot te laten verlopen.

Lijst nr 1 (lib) behaalde 3 verkozenen: Camiel De Graeve (127 stemmen), Cautaert (102) en Aimé Roelandt (93 stemmen).

Arijs, De Vulder, Van der Eecken, Van der Stockt, Seminck, Beeckman, De Graeve Jos en Van den Bruele werden niet verkozen.

Lijst nr 2 (kath.) kreeg 8 raadsleden: Charles Lauwereys (427 stemmen), Paul de Sadeleer (297), Benoit Hendrickx (267), Arthur Redant (174), Theofiel De Brouwer (259), Raymond Deleenheer(286), René Perreman(227) en Jozef Raes (220).

Frans Stockman, Karel De Middeleer en René Van den Steen vielen uit de boot. Kantfabrikant Charles Lauwereys werd voorgedragen als burgemeester. De schepenverkiezing verliep zonder moeilijkheden. Voor het ambt van 1ste schepen kreeg Dokter Benoit Hendrickx 10 stemmen en voor het 2de ambt gingen 8 stemmen naar Advokaat Paul de Sadeleer tegen 3 voor A. Roelandt.

Het was onbegrijpelijk dat er bij volstrekte meerderheid van de boerenstand in de meerderheidspartij -7 boeren op de 11 kandidaten- de bestuursfuncties van Burgemeester en schepenen naar de 'aristocraten' gingen.

In de loop van 1927 en '28 onderging de liberale lijst enkele wijzigingen door het ontslag van A. Roelandt en de dood van Camiel De Graeve -één van zijn laatste protesten was samen met Van der Eecken en Cautaert de aktie tegen de verhoging van de taksen op de openbare vermakelijkheden-. Jozef Van der Eecken en Theofiel De Vulder namen hun plaats in. Met C. De Graeve verloor Haaltert een politieker met het hart op de juiste plaats. Ontelbare in moeilijkheden verkerende minderbedeelden hielp hij uit de nood. De veelal ongewettigde kritiek op zijn persoon kon Pastoor De Pessemier niet verdragen. Bekend is zijn uitspraak: *"Indien al mijn parochianen zo christelijk waren als Camiel, ik was een gelukkig man!"*.

C. De Graeve was de vader van Alice, Alexis, Remy, Benoit, Valery en Omer. Hij had een zaak van koloniale waren in de Stationsstraat, latere herberg van Witten Bael-

huidig nr 3. Hij was gehuwd met Marie De Lonse, in de volksmond 'Mieken uit de gaa bezze' - gouden beurs -. De bijnaam stoelde op het generieuze karakter van het echtpaar De Graeve.

Schepen Camiel De Graeve
** Haaltert, 3 juli 1846*
- Haaltert, 22 maart 1928

Oudstrijders en Opgeëisten miskend

De eerste jaren na de oorlog was er geen vuiltje aan de lucht in de verhouding tussen het gemeentebestuur en de vaderlandslievende verenigingen. Ze mochten steeds rekenen op financiële- en logistieke steun. Toch kwamen er barsten in de verstandhouding. In een oproep aan de inwoners van de gemeente viel het op dat bij een herdenking van de oorlogsslachtoffers op 11 november er geen sprake was van deelname van de plaatselijke gezagsdragers, wat niet in de lijn lag van de geplogenheden. In de tekst wees het bestuur van de NSB op tekens van onverschilligheid.

Ook in 1924 kwamen er onenigheden. De reden: weigering van het bestuur de feestzaal van de katholieke school te laten gebruiken voor het traditionele feestmaal op 11 november én het getreuzel voor de oprichting van een monument voor de gesneuvelden. Ons bestuur kreeg een ferme veeg uit de pan via een pamflet, ondertekend door een 'Verdedi-gingskomitein'. Om de vaderlandslievende verenigingen ter wille te zijn besloot de raad onmiddellijk een bedrag van ongeveer 25.000 fr te voorzien voor de oprichting van een monument. Deze som werd afgehouden van het bedrag van 57.400 fr, zijnde de oorlogsschade die de gemeente toegewezen werd. Hierbij stipten de beleidsmensen aan, dat alle giften van derden resoluut geweigerd werden, om *"ten allen tijde te doen uitschijnen dat dit vrijwillig door het gemeentebestuur is gedaan"*.

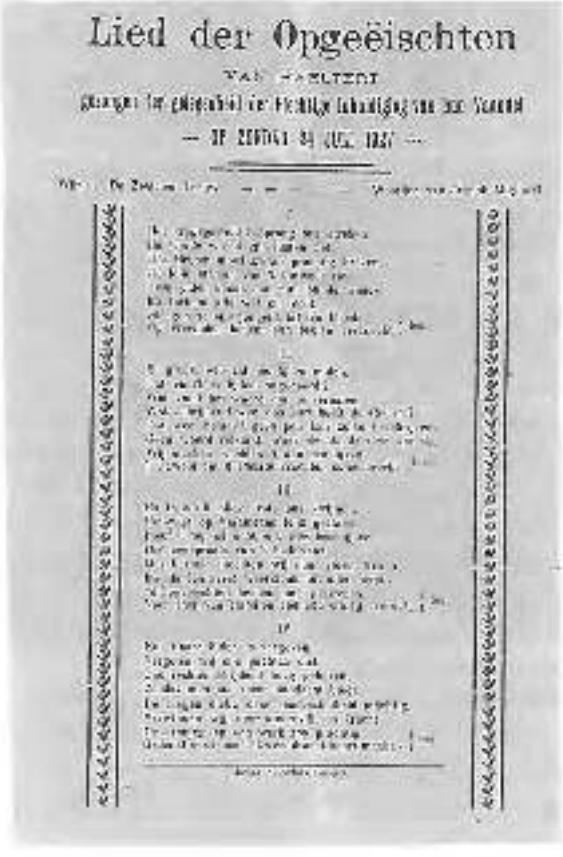

Lied der Opgeëischten

VAN HAALTERT

— 11 NOVEMBER 1924 —

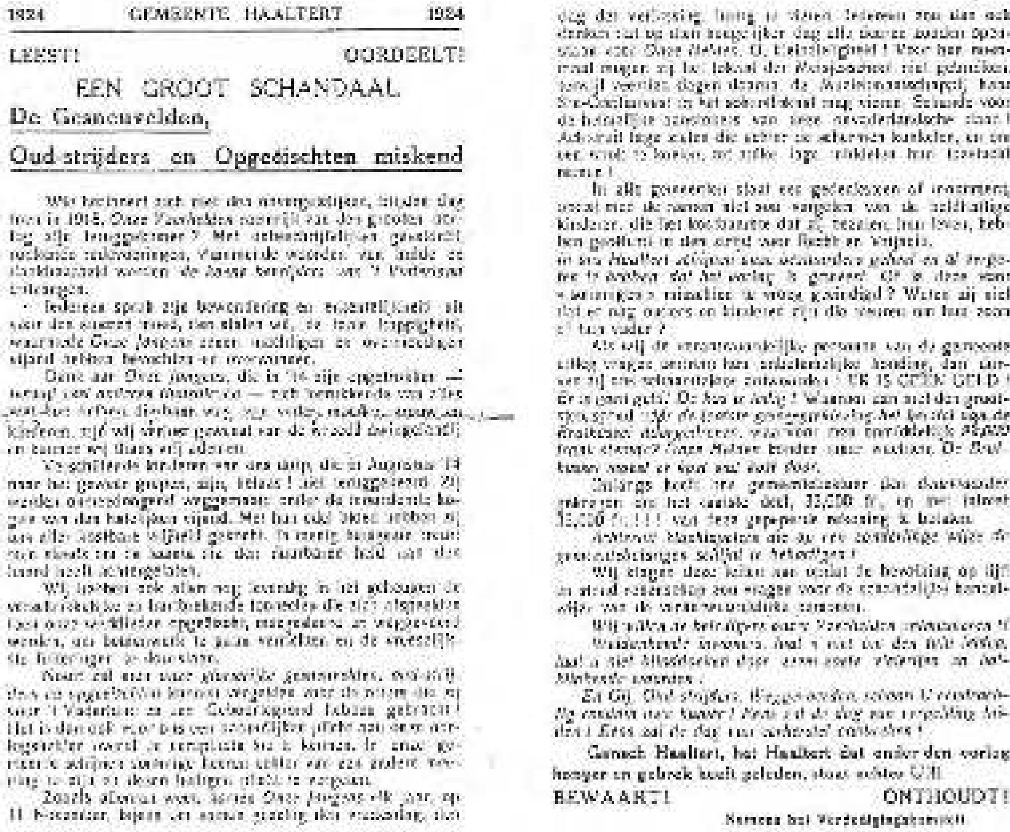

1924 GEMEENTE HAALTERT 1924

LEEST! OORDEELT!

EEN GROOT SCHANDAAL

De Gesneuvelden,

Oud-strijders en Opgeëischten miskend

BEWAART! ONTHOUDT!

Namens het Verdedigingskomiteit

Over het pamflet werd niet meer gepraat, de plooien werden glad gestreken en de beide voorzitters F. Van Houck, Oudstrijders en Philemon Van Impe, Opgeëisten mochten opnieuw een groot feest aankondigen naar aanleiding van de inhuldiging van hun vaandel. Jozef Muylaert schreef voor deze gebeurtenis 'Het lied der Opgeëisten'. Het gemeentebestuur bekostigde het vaandel (700 fr) en schreef een toelage in van 200 fr voor de onkosten van het feest. De raad besliste aanwezig te zijn op het feest en de burgemeester zou een toespraak houden.

De plaatsing van het oorlogsmonument liep van geen leien dakje. De raadsleden hadden nog vier jaar nodig om vast te stellen dat de uitgave voor een monument onnodig was, aangezien er reeds twee platen geplaatst werden in de kerk, waarop al de namen van de slachtoffers gebeiteld waren. Bij de stemming waren er slechts drie leden voor en zeven tegen de plaatsing. Eind 1935 werd uiteindelijk de beslissing genomen het monument te bestellen bij de firma Michel Verhulst te Aalst voor de som van 18.930 fr. Raadslid Van der Eecken stemde tegen, omdat hij van oordeel was dat er reeds tijd genoeg verspeeld werd voor de realisatie van dit projekt.

De inhuldiging werd gepland op zondag 22 september 1935, ruim 16 jaar na het beëindigen van de oorlog en 12 jaar na de eerste bespreking op de raad, of... hoe men toendertijd vlagge beslissingen nam.

Om 15u werd de stoet gevormd op de Houtmarkt. Talrijke oudstrijders en opgeëisten met hun vaandels kwamen opdagen uit verschillende dorpen en steden.

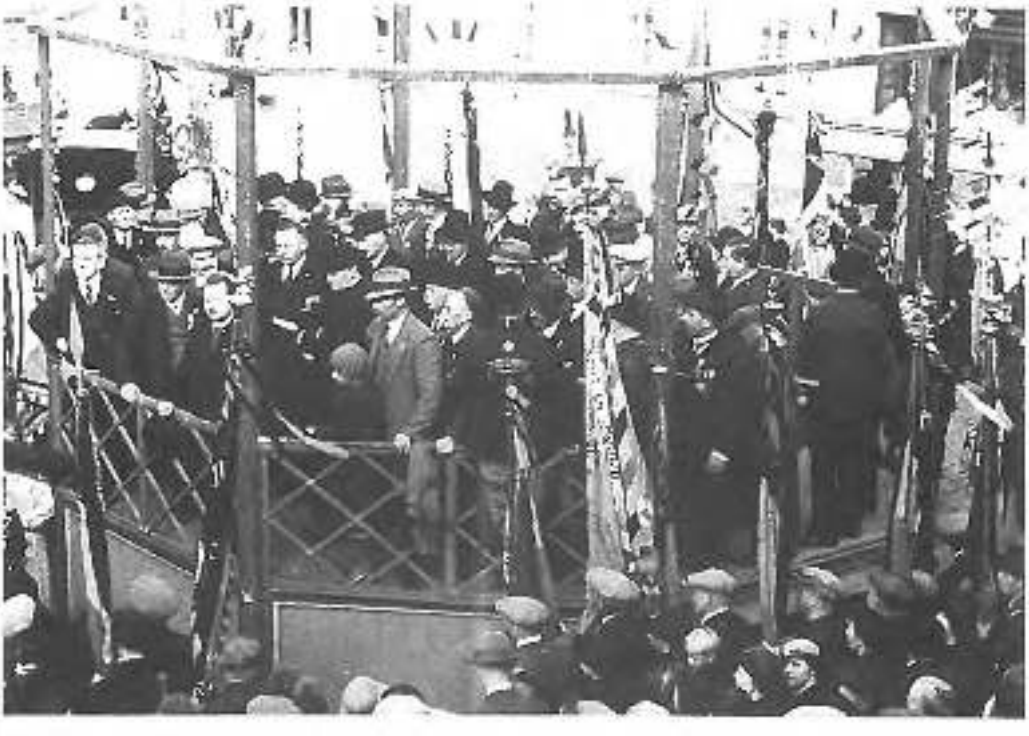

1955- Twee waardevolle opnamen die een beeld geven van de enorme aanwezig bij de inhuldiging van het monument voor de gemeuwelden. Op de kiosk herkennen wij Pastoor Van der Mijnsbruggen, Baron de Sadeleer en burgemeester Lauwereys samen met andere prominenten.

Mijnheer De Praeter namens de NSB en burgemeester Lauwereys hielden ontroerende toespraken. De feestelijke dag werd afgesloten met een prachtig vuurwerk.

Dorusken De Meyer 100 jaar

De oudste Haaltertnaar Theodorus De Meyer zag het levenslicht op 2 maart 1827 in Eremhodegem. Zijn vader Jozef, wever, en zijn moeder, Victoria Van Vaertenbergh, woonden in het Eiland. Later verhuisden zij naar de Molenstraat. In zijn aktieve periode was Dorus veldwerker. Zijn legerdienst vervulde hij onder Koning Leopold I. Dorus bleef ongehuwd. Van staatswege ontving hij het ridderkruis van Leopold II.

Ter gelegenheid van een jubelfeest werden grootse plannen op touw gezet door de buren. Het gemeentebestuur besliste op haar beurt de feestelijkheden optimaal te steunen omdat *'het de eerste maal is in 's menschen geheugen, dat dergelijk geval zich voordoet in de gemeente'*. Het schonk een zetel en de som van 500 fr. Het beval eveneens een omhaling aan om de onkosten van het feest te betalen en om te voorzien in het onderhoud van de eerweling.

Weken voor de heuglijke dag van zondag 27 februari, waren dorpsgenoten druk in de weer voor het vervaardigen van guirlandes en jaarschriften. Gelegenheidsliederen werden getoondicht, gedrukt en verspreid.

Niet alleen de Molenstraat, maar ook andere gehuchten vierden mee. 'Gansch den Eeckent' wenste Dorus geluk en bij die gelegenheid werd 'hun' kapel fraai opgesmukt.

Aan alle huizen wapperde de driekleur en de Molenstraat was één zee van kleurrijke wimpels en wapperende papieren lintjes. De okkasioneel aangebrachte verlichting gaf 's avonds het gehucht een feeërieke uitzicht. Begon de dag met een druilige regen, na de middag bleef het droog. Om 15u arriveerden de notabelen bij het huisje van Dorus. De burgemeester overhandigde de geschenken o.m. een zilveren vork en lepel van Z.M. Koning Leopold I. Stoetsgewijze ging het naar het gemeentehuis, voor het drinken van de erewijn. Op het balkon én tijdens de rondrit door de gemeente kon Dorusken genieten van de enorme sympathie van zijn medeburgers.

Na de stoet werd er natuurlijk duchtig doorgezakt in de buurt en de prachtige dag werd besloten met *'een grandioos vuurwerk en tot laat in de nacht dreunde leutig het kanon'*.

Het feest kwam net op tijd, want Dorus overleed een paar maanden later op 1 mei 1927. Een ongelukkige val van het 'vouttrapken' bracht hem in problemen.

Twee maanden voor zijn dood had hij de eer peter te zijn van het kindje uit het gezin van Leopold De Buyn, de familie waar hij inwoonde.

Groep van het koppel (Pierre) van het gezin De Meyer in 1927, vlnr: Emilie De Meyer (moeder); Dorothea (peter); zijn broer Georges en Melanie Verstraeten ('Mielle de handelse') bij het verlaten van de kerk.

GEMEENTE HAELTERT

Honderdjarig Jubelfeest

Dezeeuwe der Kerk (Jonker Kerkstraat-plein-zijkant)
DE ZONDAG 19 FEBRUARI 1922,
is gelegenheid van den honderdsten verjaardag van

Theodoor De Meyer

geboren te Haeltert (Oost) 1822.

Onderstaande Uitnodiging werd door Hoogstdezelve aangenomen 4 Koning der Belgen.

Het gemeentebestuur van Haeltert heeft de eer uit naam van Hoogstdezelve, alle [illegible] Aanwezigen gelegenheid, al [illegible] uitnodigingen [illegible] Aanwezigen:

1. Op Zondagen Plaatselijke [illegible] Dienstuitgang te [illegible]
2. Den 3 [illegible] Jubilaris, [illegible] van het Gemeentebestuur [illegible] worden.

Onder aan [illegible]

Sabbat [illegible] Jubilaris [illegible] Gemeentebestuur, Kerkraad, Gemeenten van Haeltert Oost, Zand, Politieraad [illegible] Jubilaris.

Hierdoor aanwezigheid [illegible] Gemeenteraad [illegible] de Heer Charles Lauwaerts, Burgemeester [illegible] van den Jubilaris [illegible] van den Pastoor van Haeltert [illegible] der Geestelijkheid aanwezigheid.

Hetzelfde [illegible] van den Kerkraad aanwezigheid [illegible]

Sedert [illegible] Jubilaris [illegible] van de Gemeente Jubilaris [illegible] van Haeltert [illegible] de Katholieke Parochie "De Jonge Gezellen" van Haeltert.

Schande, [illegible]

Dit [illegible] van de Kerkraad Maria te Zoete

Dit [illegible] van [illegible] van Jubilaris

Lauwaerts Charles.

Ad. Schandevijl. — Dr Hendrik Nieuw, de Kinderen De Pauw.

Eindelijk [illegible]

Vorming van de stoet in de Molenstraat.

De kapel van O.L.V. van Zeven Weeën opgerukt door 'het Ekenwomité' naar aanleiding van de viering van Dorusken.
Zittend (vlnr): 1-Arthur De Schepper; 2-Emma Vijverman; 3-Remy De Blander.
Staand: 1-August De Schepper; 2-Céline Heyman; 3-Renilde Ghijzels; 4-Emma De Schepper; 5-Hélène Heyman; 6-Georgine Heyman; 7-Clementine Heyman; 8-Agnandine De Bruyn; 9-Odille Hoffelinck; 10-Jozef De Blander.
Achteraan: Emilie De Bruyn en Sofonie Scheerlinck.

Culturele Verenigingen in de dertiger jaren

Stilaan werd het monopolie van de muziekmaatschappij, als enige aktieve cultuurverspreidster, verbroken.

Door de inzet van schoolbestuurder René De Smet werd de Bond van Kroosterijke Gezinnen aktief. Samen met voorzitter burgemeester Lauwereys, ondervoorzitter Philemon Van Impe, schatbewaarder René De Smet, vormden Frans Stockman, Frans De Gende, Jozef De Meerleer en René Dierickx het dagelijks bestuur. De eerste aktiepunten werden vastgelegd, nl.: informeren over woningfonds, studiefonds, de vermiddering op de spoorwegen, belastingsvoordelen, enz. Op een samenkomst in 1927 *"straalde de overtuiging op ieders gezicht en het was dan ook met een waar genoegen dat de bijdrage voor 1928 betaald werd"*. Het ledenaantal schommelde rond de 50, vier leden weigerden hun aansluiting te hernieuwen en elf nieuwe leden traden toe.

Na een periode van non-aktiviteit zette Cyriel Van Landuyt zich in voor de beweging en pompte in 1941 nieuw leven in 'de kroosterijke gezinnen-afdeling'. Hij kreeg respons van Raymond Deleenheer, Jozef Scheerlinck, Albert Meganck en Jozef De Loose en samen vormden zij een nieuw bestuur. Eén van de eerste taken was de chocoladebedeling in de oorlogsperiode. De volgende jaren kon men de Bond uit Haaltert niet meer wegdenken.

Op 26 oktober 1940 organiseerden een aantal verenigingen een opmerkelijke Guido Gezelleherdenking, met gastspreker, voordrachten en een cantate 'Kinderhulde aan een dichter' vertolkt door de schoolkinderen samen met 'De Zingende Naalkring'.

De Boerengilde Sint-Isidoor vierde in 1930 het Sint-Elooifeest in 'de Groene Lantaarn' met voordracht en eetmaal. Ze liet een vaandel vervaardigen en organiseerde studiebezoeken, landbouwtentoonstellingen met '2000 fr aan prijzen, diploma's en prachtmetalen'.

Ook de dames verenigden zich en dra ontstond de Boerinnengilde waar er vooral studiekringen plaats vonden. Celine Scheerlinck werd eerste voorzitster.

Marcel Van Cromphaut werd in 1935 voorzitter van de pas opgerichte Boerenjeugd. De vereniging telde een 20-tal leden en organiseerde uitstappen en studieavonden. De proost, onderpastoor Claus leidde alles in goede banen. Deze werklustige priester volgde onderpastoor Van der Cruyssen op in 1935 en bleef hier tot 1949, wanneer hij het pastoorschap aanvaardde in Pollare. Enorm veel energie besteedde hij aan de opvoeding van de jeugd, inzonderheid de arbeidersbeweging lag hem nauw aan het hart. Naast zijn zin voor organisatie bezat E.H. Claus nog andere verborgen talenten o.m. een fijnzinnige en kunstige opmerkingsgeest, die zich uitte in het beoefenen van zijn geliefkoosde hobby: de fotografie. Een schat aan fotografisch materiaal van de periode vóór 1940 heeft hij ons achtergelaten. Al 'zijn' communicanten, 'zijn' kruistochters, 'zijn' kajotters poseerden regelmatig op de 'cour van de patronage'.

Een ziekenbond 'Beminnt elkander' waar Benoit Steerck en Edward Van Laethem aktief waren, nodigde de Aalstersc toneelgroep 'Arbeid en Kunst' uit voor twee opvoeringen van 'Leentje uit 't Hemelrijk' van Gaston Martens in de zaal op de Hourmarkt aan de Dreef.

Jonge arbeiders verenigden zich en luisterden naar de boodschap van een jonge priester

Opnamen van onderpastoor Claus van de plechtige communiezonen in 1936, een paar dagen vóór de grote dag.

Eerste rij(vlnr): 1-Yvonne De Smet; 2-Anna Ghysels; 3-Suzanne De Smet; 4-Anna De Rijck; 5-Elise Roes; 6-Anna Heynickx; 7-Madeleine Tonnaerman; 8-Suzanne De Pauck; 9-Maria De Rouck; 10-Paula Grootvriends; 11-Anna Vijverman; 12-Celine De Schepper.
Tweede rij: 1-Anna Rodaas; 2-Maria De Bolse; 3-onb.; 4-Georgette Van der Stocht; 5-Jeanne Molly; 6-Hermine De Schepper; 7-Julia Van Vaerenbergh; 8-Paula De Smedeleer; 9-Julia Vermeen; 10-Aline Van Melkebeke; 11-Rosa Smets; 12-Yvonne Meert; 13-Simonne Meert; 14-Adrienne De Troyer.
Derde rij: 1-Anna Vijverman; 2-Maria Ringoot; 3-Simonne Van Gheyt; 4-Anna Van Impe; 5-Maria Herreman; 6-Emilia Herreman; 7-Maria De Luyck; 8-Eveline Van den Steen; 9-Marieken Dogmeys; 10-Angele Lauwaert; 11-Simonne Remmelaeghs; 12-Mimi Van den Stocht; 13-Maria Van Herzeweghe.
Vierde rij: 1-Rosine Hendrickx; 2-Yvonne Meert; 3-Margriet Huybrechs; 4-Irène De Pauw; 5-Germaine Van den Bremp; 6-Marie Thérèse Van Crombrant; 7-Paula De Smuck; 8-Marie De Meyer; 9-Gabrielle Roelands; 10-Germaine Schoenderwijf; 11-Alice Steckman; 12-Maria German.

Jozef Cardijn, die de Katholieke Arbeidersjeugd oprichtte in 1925. Een Haaltertse afdeling van de kajotters (KAJ) kreeg structuur omstreeks 1930. Onderpastoor Van der Cruyssen kon op de hulp rekenen van Albert Van Impe, Remy Bogaert, Frans Roels en Kamiel Arijs bij de planning van aktiviteiten. Een paar jaar later nam Jules De Meyer de fakkel over en bouwde de KAJ uit tot de belangrijkste jeugdvereniging te Haaltert. De kajotters hadden wind in de zeilen en veel jonge arbeiders sloten aan. Sommigen probeerden hun akteertalent o.m. in het blijspel 'Dynamiet'. Het Paasfeest had steeds een geweldig sukses. Eieren en geld werden ingezameld, ondermeer voor de minderbedeelden. In 1936 werden 1412 eieren en 849 fr 25 ct opgehaald. Bakker Leo De Rouck leverde een 50-tal hinden en het Paasfeest kon beginnen. Vele jongeren kwamen opdagen voor een gezellige namiddag in de Volkskring. Talrijke uitstappen werden steeds piekfijn voorbereid door hun proost E.H. Claus. Verscheidene malen kwam (de latere minister) Ludovicus Moyersoen per fiets uit Aalst voor de begeleiding van de studiekringen.

Ook de kajotsters (VKAJ) staken van wal met voorzitster Julia De Meyer en E.H. Van Crombrugghe als proost. Samen met de KAJ werden zij de grootste jeugdverenigingen in onze gemeente. Hun toneelopvoeringen, uitstappen en Rerum

Nonaruuvieringen lokten steeds een massa aan belangstellenden.

Marguerite Lauwereys was de bezielster van de aktieve damesverenigingen, de 'Vrouwelijke Katholieke Burgersjeugd' -in de volksmond: de witte mutsen- en de Missienaaikring. Het aanbieden van het 'Madeliefje van de Oudstrijder' was jaarlijks een taak voor deze verenigingen.

In het winterseizoen waagden zij zich eveneens aan toneelopvoeringen; o.m. op 28 november 1930 vertolkte Julia Meganck op een *"onovertreffelijke wijze"* de rol van Doka in de 'Onhandige dienstmeid' en Julie Reeant haalde de pers met haar rol in 'Verschijning te Lourdes' die zij zo *"moederlijk, zo maagdelijk, met een zo verheven hemelsche houding, met een zo slanke vorm"* uitbeeldde .[125a]

In 1936 werd de Katholieke Studenten Aktie (KSA) opgericht op initiatief van E.H. Marcel Roelants. De stichtingsvergadering in de Volkskring had plaats op woensdag 15 april 1936. Een 15-tal studenten waren aanwezig en Jan Gees was de eerste verslaggever. Later werden ook verslagen opgemaakt door Gérard De Vos. Op 4 augustus stelde men Albert Van Cauwenbergh (Mussenzele) aan als voorzitter. Ook tijdens de oorlogsjaren bleef de KSA aktief. Zo werd in 1942 in de garage van de fam. Van den Bruele een toneelstuk opgevoerd geschreven door Haaltertnaar Marcel Hunninck. Jan Gees diende de toelating te vragen in Aalst bij de Ortskommandatur.

In 1938 ging KAV van start met E.H. Van Crombrugghe als proost en geleid door Maria Iliano, samen met enkele kernleden. Na enkele maanden werking werd de 'vrouwenbond' met ruim 300 leden een machtige socio-culturele vereniging in ons dorp.

Plechtige Communiecanten in 1956.
Eerste rij (vlnr): 1-Frans Vijverman; 2-Camille De Meur; 3-Robert Renneboogh; 4-Jan Molly; 5-Omer Raelands; 6-Gaston Van den Eeckhout; 7-Urbain Ringoot; 8-Maurice Elskens; 9-Jozef Van Impe; 10-Marcel Vonck; 11-Marcel Van Impe.
Tweede rij: 1-Cyriel Matthijs; 2-Marcel Scalpaert; 3-Frans Schoeters; 4-Manuel Dhoeyere; 5-Hubert Schoeters; 6-Maurice De Schrijver; 7-Paul Hoebeeck; 8-Achiel Hoebeeck; 9-Jozef Hoebeeck; 10-Cyriel Van der Sucht; 11-Constant Van den Sucht.
Derde rij: 1-Jan Schauchens; 2-Georges Mortier; 3-Paul Ottey; 4-Alfons Fronts; 5-Frans Doghuys; 6-Constant Coppens; 7-Paul Herreman; 8-Marcel van de Wouwer; 9-Marcel Torjani.
Vierde rij: 1-Alfons De Koninck; 2-... De Cooman; 3-Robert De Backer; 4-Raymond De Schutter; 5-Achiel Doorsmans; 6-Albert De Witte; 7-Gaston De Troyer; 8-Jozef De Schutter; 9-Jozef Van Impe; 10-Julien Van Landeghem; 11-Maurice Steenk; 12-Cyriel Grootvriends; 13-Rene Van der Taelen; 14-Oscar Wijnant.
Vijfde rij: 1-Paul Matthijs; 2-André Thijs; 3-Edmond De Sutter; 4-Roger Doorsmans; 5-Marcel Kiekens; 6-Jozef De Schutter; 7-Jozef De Saedeleer.

Boerenbond op bezoek in het boerenbondgebouw te Merkem in 1938.
Zittend(nlnr): 1-onb.; 2-Remy Van der Gucht; 3-Philemon Baeyens; 4-Désiré De Ponte; 5-Onderpastoor M. Clous; 6-Emiel Matthijs; 7-Frans Stockman; 8-Maurice De Bronner; 9-Hector De Backer.
Midden: 1-Remy Van Impe; 2-Clement Van de Weghe; 3-Odillon Bessier; 4-Emiel Matthijs; 5-Jozef Geerens; 6-onb.; 7-onb.; 8-Louis Van Cauwenbergh; 9-Jan Lauwereys; 10-Jozef Lauwereys; 11-Raymond Deleenheer; 12-René De Smet.
Achteraan: 1-Laurent Bleys; 2-Victor Mally; 3-Alfons De Ponte; 4-onb.; 5-Pierre De Vos; 6-Remy Perreman; 7-Omer Meganck; 8-onb.

Kerngroep dames BIB in 1936.
vlnr: 1-proost M. Clous; 2-leegeefster; 3-Josefine Matschalck; 4-Alice Cornwiendt; 5-Delfine De Neve; 6-Josefine Vijverman; 7-Yvonne Beeckman; 8-Emma Van Cromphout; 9-Germaine Van Cromphout; 10-Jeannne Van Loudersele; 11-Celine Scheerlinck (Voorzitster); 12-Alice De Vadder

De Boerenjeugd, omstreeks 1935.
Gehurkt(vlnr): 1-Albert De Haeck, 2-Jozef Stockman; 3-Frans Van Cauwenbergh, 4-Georges Van den Steen; 5-Ernest Hoebeeck
Staand: 1-Jozef De Vadder, 2-Emiel Scheerlinck; 3-Albert Goens; 4-Edward Goens; 5-Marcel Van Cromphaut (Voorzitter); 6-Victor De Rouck.

Onderpastoor Claus met de kajosters in 1939.
Zittend(vlnr): 1-Leon De Pauw; 2-Julien Van Overwaele; 3-Roger Alloer; 4-Frans Daghuys; 5-Frans De Pauw; 6-Michel Boterbergh; 7-Frans Van Couter; 8-Emiel Sterck;
Midden: 1-... Van Cheyr; 2-Achiel De Rouck; 3-Albert Hoeck; 4-Albert De Peil; 5-onb.; 6-Jan Matthijs; 7-Omer Schouppe, 8-Frans De Pauw; 9-Cyriel Matthijs; 10-Paul Mally; 11-Maurice Van der Stockt; 12-Louis De Pauw; 13-Kamiel Molin, 14-Louis De Brabander; 15-Remy Boeykens; 16-Jozef Mertens; 17-Maurice Sterck, 18-Remy Mally; 19-Alexis De Deyn; 20-Jozef Van Overwaele (militair) en de proost M.Claus.
Boven: 1-Albert Sterck; 2-Remy Hutsebaut, 3-Gerard Van Impe; 4-Gustaaf Mertens; 5-Paul Schandevyl, 6-Marcel Van Overwaele, 7-Jozef Van den Eende, 8-Jules De Meyer.

Paasmaal van de KAJ in 1938.

Ophaling van de giften. Hier op de Kerberg bij het gezin Petrus Braeckman. De 3 kajotters zijn: Alexis De Deyn; Gustaaf Mertens en Paul Schoudevyl.

Josef Mertens, Remy Mally; Paul Mally; Albert De Peil; Albert Hoeck; Jan Matthijs en Roger Allaer met de opgehaalde giften.

Voor het verzamelde bedrag bakte 'Rocker Lea' op de Hautmarkt genoeg verse broden. Mar. onb.: Jules De Meyer; Roger Allaer(geknield); Jan Matthijs; Frans Rouwee, Remy Mally; Achiel De Bruck; Albert De Peil; Albert Hoeck(geknield) en Paul Mally.

De Haaltertse jeugd werd door KAJ uitgenodigd op het Paasmaal in de Volkskring.

De VKAJ-leiding in 1939 op een studiedag.
Geknield(sdur): 1-Anna Vijverman; 2-Julia De Meyer; 3-Justine Reynaert
Staand: 1-Agnes De Schutter; 2-onb.; 3-Madeleine Renneboogh; 4-onb.; 5-Simonne Van Geyt
Twee leidsters ontbreken op de foto: Marie-Thérèse Van der Meulen en Marguerite Mally

De Missiewaaikring maaiweeks 1936.
Zittend(sdur): 1-Eveline Hunninck; 2-Maria De Brouwer; 3-Simonne Lauweroys; 4-Marguerite Lauweroys(Vooraitstee); 5-Irène De Bruyn; 6-Maria Coppens.
Staand: 1-Julia Meganck; 2-Maria Iliano; 3-Martha Lauweroys; 4-Clementine Meganck; 5-Julia De Meerleer; 6-Julia Mallefroy; 7-Hermine Hunninck; 8-Gabrielle Van Weemaal; 9-Leo De Loof; 10-Yvonne De Gaere.

KAV-wijkmeesteressen, omstreeks 1950.
Zittend(vlnr): 1-Héléne Blancken; 2-Laura Baeten; 3-Odille Callebaut; 4-Yvonne Godefroid; 5-Julia De Roeck; 6-Madeleine Rouneboogh; 7-Hermine Van Landuyt; 8-Germaine Raes; 9-Maria Iliano; 10-Clementine Iliano.
Staand: 1-Maria Deleenheer; 2-Maria Hoebeeck; 3-M. Van Looken; 4-Bertha Van den Stock; 5-Martha Heyndricks; 6-Henriette D'Hondt; 7-Maria Praet; 8-Gabrielle Van Wesemael; 9-Angèle Heyman; 10-Gabrielle Bogaert; 11-Christiane De Waele; 12-Odile Van Lul

Onderpastoor Van Crombrugghe zorgde eveneens voor de christelijke opvoeding van de tieners en hij stichtte de Eucharistische Kruistocht. De ruim 100 aangeslotenen moesten regelmatig H.Mis, vespers en lof bijwonen en communiceren.

Het grootste deel van de culturele koek werd echter opgeeist door het 'Komiteit voor Volksontwikkeling'. Deze zeer aktieve groep onder impuls van schoolbestuurder René De Smet en Inspecteur Roels en onder de hoede van proost E.H. Van der Cruyssen, organiseerde met de regelmaat van een klok elke maand hoogstaande aktiviteiten. Niet zonder sukses, want telkens liep de Katholieke Volkskring stampvol voor causerieën en zangstonden. Een suksesnummer was de komst van Pater Callewaert, die met vlammende woorden de Vlaamse bewustwording kwam aanwakkeren. Aan de Haaltertse jongelingen gaf hij de raad: *"alwaar gij zwerft en werft ten allen kant, maakt onze meisjes Vlaamsch in Vlaanderland. Rekeert hen, kneedt hen, purt hen: Storm op zee! En zijn zij rijp gezongen, trouwt ermee!"*

Dichter Fonske Van de Maele, uit Erembodegem, was een vaste waarde en de auteurs Jef Scheirs en vooral Emiel Van Hemeldonck werden gretig aangehoord. Op veel van deze voorstellingen vertolkte Hilaire Ghijsels uit Kerksken de gekende Vlaamse volks- en strijdliederen, op de piano begeleid door koster Paul Jooris.

Bij een opvoering van 'De Vuurproef' door de groep 'Kunst en Vermaak' uit Welle, uitgenodigd door Volksontwikkeling was de pers vol lof over het gebeuren en over de prestatie van de plaatselijke onderwijzer Wies Langelet, bewerker van het stuk, regisseur en akteur. Het opgevoerde stuk was voor die tijd modernistisch, zodat het niet steeds geapprecieerd werd. De recensent vervolgde: *"laat staan dat het gewone publiek voor zulke toneelstukken onvoldoende ontwikkeld is, dat op Haaltert, waar sinds jaren niet meer aan toneel gedaan werd, weinigen de rasse ontwikkeling van het naoorlogse toneel*

hebben meegemaakt, toch zijn wij enthousiast voor die opvoering, omdat het voor ons een voorbeeld is van durf, inspanning, zelfvertrouwen en fierheid, gesteund op tucht en samenwerking, teruille van 't christen ideaal". [130]

Enkele jaren later werd ook een toneelgroep 'Nooit gedacht' actief. Met een opvoering van 'Hun kind' in zaal Sinuc, Stationsstraat, oogstte hij een niet onaardig succes. Vooral *"de heren J. Van Landuyt en A. Van der Veken en Mej. Leroy hebben schitterend in hun rol gepresteerd. Ze toonden dat ze met hun groep een doorwaase rol in de gemeente kunnen spelen. Deze jonge spelers zullen het, met een betere regie, nog ver brengen"*. [131]

Meer gestructureerd was de 'Christen Vlaamsche Toneelbond -Voor Kunst en Vermaak' die een 'luisterrijke toneelavond' aanbood met opvoeringen op 22 maart 1931 in de Volkskring van een missiedrama 'Padrecito'. De heren Fernand Hendricks, Remy Heyman, Cyriel Van Landuyt, Frans Redant, Roger Roelants en de jonge Julien De Smet (zoon van het schoolhoofd) zorgden voor een genietbare uitvoering. Na het drama mochten de toeschouwers hun lachspieren de vrije teugel laten met het blijspel 'De lastige geburen' met Arthur De Backer en Gilbert Redant.

De Eucharistische Kruisrecht in 1934 met onderpastoor Van Cromberuggele.
Zittend(v.l.n.r): 1-Laura Van den Steen, 2-Marguerite Molly, 3-Lucienne Van Puymbroeck, 4-Evelyne Arijs, 5-Martha Van de Velde, 6-Julia De Meyer, 7-Paula De Schrijver, 8-Yvonne De Poul.
Tweede rij: 1-Laurine Van der Stocht, 2-Elise Redant, 3-Justine De Meyer, 4-Leontine De Meyer, 5-Josefine Arijs, 6-Juliette Vouck, 7-Maria Van den Eechhout, 8-Paula De Meyer, 9-Anna Godefroid, 10-Maria Molly.
Derde rij: 1-Clara Remmebaugle, 2-Paula Van Impe, 3-Judith Idenhijs, 4-Maria Van den Steen, 5-Celine Molly, 6-Madeleine Remmebaugle, 7-Celestine Muylaert, 8-Madeleine Schauckens, 9-Rosine Van Impe, 10-Agnes De Schutter, 11-Maria Van Cauwenbergh, 12-Martha Van den Steen, 13-Julia De Bruyn.
Bovenaan: 1-Agnes De Smet, 2-Marie Louise Van den Steen, 3 onb., 4-Maria Van Impe, 5-Martha Van der Stocht, 6-Agnes De Rouck, 7-Lucie De Rouck.

Naar aanleiding van een vraag van het Provinciebestuur meldde onze burgemeester dat er te Haaltert slechts één toneelvereniging was, nl. 'Kunst en Vermaak' gesticht op 14 april 1931. De toneelactiviteiten situeerden zich in de Volkskring. De vereniging kon prat gaan op 21 spelende leden en 5 bestuursleden: Remy De Smet, Voorzitter, Clement Boeykens, sekretaris, Fernand Hendrickx, Omer Meganck en Roger Roelants.

Het begin van de jaren dertig was het startsein voor een hinciende Vlaamse beweging. Hoe kon het anders, een vlaamsgezinde onderpastoor Van der Cruyssen, luciek genoemd: de vliegende frak (reed altijd met wapperende priestertoga op de fiets), omringd door enkele vlaamsvoelende intellectuelen.

Het Davidsfonds kwam van de grond in 1931 met Leo Roels als voorzitter, Clement Van den Bruele, ondervoorzitter, en Cyriel Van Landuyt was sekretaris. Maria Iliano zorgde voor de boekenbedeling. Drie doelstellingen werden beoogd: het verspreiden van degelijke literatuur, het organiseren van studieavonden en het meewerken aan de organisatie van 11 julivieringen.

Op zondag 24 januari 1932 organiseerde het Davidsfonds een feestavond naar aanleiding van haar eerste jaarvergadering. Pater Callewaert gaf de feestrede en de Vlaamse liederenschat werd alle eer aangedaan door Frans en Gilbert Redant, Cyriel Van Landuyt, Hilaire Ghijsels en Hermine Hunninck begeleid op de piano door Angèle Deleenheer. Twee eenakters stonden eveneens op het programma, o.a. een kindertoneel 'Geen teddies in den hemel' met Albert Huybrecht, Gustaaf Mertens, Albert De Brouwer, Marcel Van Overwaele en Alexis Van Impe. Frans en Gilbert Redant, Cyriel en Jozef Van Landuyt werkten op de lachspieren met 'De Nonkeltjes' een stuk van Jaak Ballings.

Een VTB-groep in 1933. Zittend: Albert Van Impe
Staandeblnr.: 1-Alma Veldeman; 2-Jozef Van Landuyt; 3-Madeleine Lauffenil; 4-Julia Coppens; 5-Edward Goossens; 6-Martha Lamarcq (witte pak); 7-Albert Van den Bruele; 8-VTB-aangewondigen Eugeen De Meyer; 9-Remy Bogaert; 10-Robert Allemeersch; 11-Emilie Redant (witte pak); 12-onb.; 14-Lucienne Van Poppelbroek.
Boven: 1-Odille Dierickx; 2-Frans Redant; 3-Frans Arijs.

In 1932 startte Eugeen De Meyer met een VTB-afdeling, tien jaar na het ontstaan van de Vlaamse Toeristenbond in Vlaanderen. Suksesrijk waren de wekelijkse zangstonden van het VTB-koor in de Volkskring en de talrijk bijgewoonde wandelingen en fietstochten, ondermeer in 1937 met een tocht van 150 fietsers door het centrum van Brussel! De twee geciteerde Vlaamse verenigingen, samen met het Sporencomité, zorgden jaarlijks voor stijlvolle 11 julivieringen.

Na de oorlog werden de culturele verenigingen vleugellam gemaakt, vooral onder invloed van een vijandige sfeer en de repressie. Alles wat vlaams was, werd doodgezwegen.

Sportaktiviteiten

Op sportgebied was het vooral het voetbal dat de Haaltertnaren soms in twee kampen verdeelde. Enerzijds was er de liberale Sportkring Haaltert, in de volksmond Sinco genaamd, lokaal bij Frans De Loose en anderzijds de katholieke ploeg Sportclub Hoger-Op, met het lokaal bij Van Landuyt, in de volksmond: 'bij commissaris', beide gesitueerd in de Stationsstraat op enkele tientallen meter van elkaar verwijderd! [132]

De oprichting van beide ploegen ging gepaard met een politiek incident. Bij de stichting van Sinco in 1925 door voorzitter Jozef De Graeve zag niemand er graten in het ere-voorzitterschap aan te bieden aan de burgemeester. Helaas de politiek sloeg een wig in het sportieve Haaltert. Sinco werd aangezien als liberaal, dus moest er een katholieke club komen en... Hoger-Op werd opgericht. Het verbaasde niemand dat onze burgervaarder verveeld zat met zijn ere-voorzitterschap en met het klassieke smoesje haakte hij af.

Sinco verspreidde een pamflet om de burgemeester en het Hoger-Op-bestuur in hun hemd te zetten. Het traditionele spotlied mocht dan ook niet ontbreken:

"'t Is reeds lang geleden,
't gebeurde bij 'Sis de Loëzes'
Ze waren me ne man of negen.
Ze gingen stichten ne club,
voor allemans geluk.

Varist en Jef De Deyn gingen bij 't wit konijn
om hem te vragen of hij Ere-voorzitter wou zijn.
Hij zei van ja en wij, wij waren blij,
den 'herremiëster' was erbij!

Op zekere morgen kregen zij een briefken.
Er stond in dat hij met ons giën affaire wou zoeken.
Hij trok zen woorden in
Wij zaten er nie mee in
Nen anderen sportman nam zen plantsken in". [133]

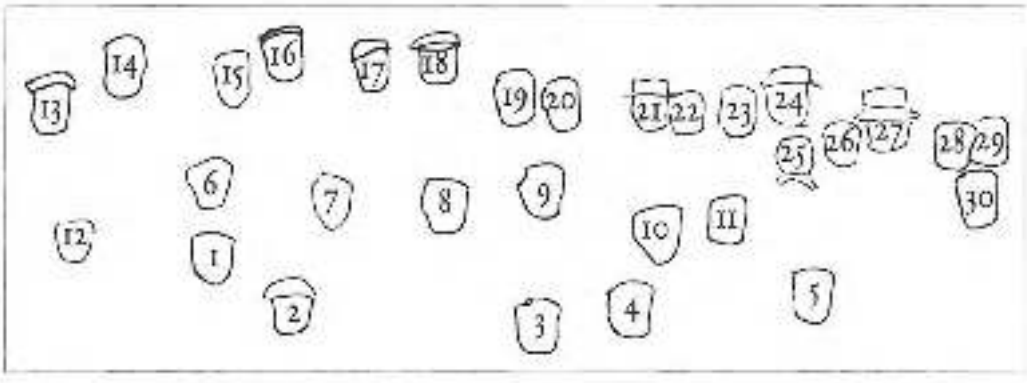

Sinco-spelers en supporters in 1926.
Spelers: 1-Robert Van de Velde; 2-Hubert Baetens; 3-Karel Van de Velde; 4-Alfons Van Crumphout; 5-Fernand d'Orjo de Marchaeelette; 6-Robert Coppens; 7-Jef De Deyn; 8-Gislain De Pauw; 9-Raymond Bouvin; 10-Emerit Van den Bruele; 11-Maurice Schauppe.
Supporters: 12-Jef Leroy; 13-Emerit Doarsmont; 14-Xavier De Deyn; 15-onb.; 16-Benoit De Gruere; 17-Louis Claus; 18-Remy D'Hosselaer; 19-Arthur Groutevieudt; 20-Victor De Prik; 21-Valeri De Graeve; 22-Frans Van de Weghe; 23-onb.; 24-Frans Caurnys; 25-Robert De Gruere; 26-onb.; 27-M. Bouvin (postmeester); 28-onb.; 29-Albert Van Cauwenbergh; 30-Richard De Saedeleer.

Het moet niet gezegd dat er steeds een gespannen sfeer heerste bij het treffen van beide teams en vechtpartijen waren schering en inslag. Pakweg 1000 supporters werden enkele dagen voordien aangemaand sportief te blijven want de wederzijdse 'spionkoppen' vlogen elkaar wel eens in het haar en menig scheidsrechter moest ijlings het veld afrennen achtervolgd door al te vurige 'voetballiefhebbers'.

LEEST! 1926 OORDEELT!

Sinco in 't Gedrang

Ongeveer een jaar geleden, stichtten eenige jonge sportvrienden een voetbalclub. Zonder onderscheid van denkwijze, richtten zij een algemeenen oproep tot de jeugd van ons dorp met het doel haar EEN EERLIJK EN GEZOND VERMAAK TE VERSCHAFFEN en, zooals het in alle sportvereenigingen regel is, BUITEN EN BOVEN ALLE POLITIEK. De uitnoodigingen werden goed beantwoord: de toetredingen waren talrijk.

Opdat de nieuwe bond een GEMEENTEBOND zou zijn, TOEGANKELIJK TOT ALLEMAN, werd het voorzitterschap aan den Heer Jos. DE GRAVE aangeboden, en het secretaris-terschap, aan den BURGEMEESTER. Kon men eerlijker en met meer eendracht beziel te werk gaan? De burgemeester achten zeer gevleid en nam den eerepost aan.

Alleen dacht dat de voetbalclub, politiek onder den naam SINCO, op stevige grondvesten was opgerichte. Hij ging er dan aan de gemeente. Gezach Haultert zou trotsch achter SINCO staan en hem kunnen toejuichen bij de wedstrijden.

Helaas, men had op de trechelwalterwisstuiers niet gerekend. Welera werd er in 't geheim, onderdumsch gekonkeld en geplotteerd; men legde loensche lieten aan en smeede heimelijke plannen.

De Burgemeester, hoewel zijn naam reeds op drukwerk verschenen was, zag zijn ontslag wegens een belachelijke aangegrande reden. Voor ongens werden heftig gemaakt om tot een tweeden club te treden, club met een hevige politieke kleur. Een jonge geestelijke was gedurig op den dreef voor deze treurige karwei. Hij die beter zou dienen te gewijde boeken in te studeeren, schuld de menschen uit die hem wandelen zonden voor LIBERAAL.. Hoe kleinzielig!

Onze jonge voetballisten werden dus in twee kampen verdeeld, in plaats broederlijk en schouder aan schouder te spelen. Een handvol twist- en tweedrachtzaaiers, mannen die gedurig gal en moddes werpen op eerlijke menschen, die in den dieperen nacht de goals van SINCO afbeeten, in een woord de SCHIJNHEILIGEN die huichelen, in hun schild het woord KATHOLIEK voeren, kwamen angedreigd.

SINCO-mannen houdt u deftig en waardig! Nooit zult gij de lakijen zijn van politieke kiezerschappen. Blijft uw godsdienst getouw: BIJ HUN KRISTEN NAASTENLIEFDE GEEN IJDEL WOORD!

De lasterlijke aanvallen, het laag gekuip van ZWARTE ZIELEN kan u niet bezeeden en uw geestdrift voor sport niet verlammen!

Alle menschen die het hart op de rechte plaats dragen, zijn en blijven met de SINCO-mannen en zullen hen steunen in hun rechtvaardigen strijd.

En gij, SINCO, uw leus weze: KOPPIG STANDHOUDEN!

De derby Sinco - Hoger-Op was dé sportgebeurtenis van het jaar. De pers schreef: *"Aan Hoger-Op: weest kalm en bedaard, weest vrienden binnt het spel, maar uw kansen moet gij verdedigen van het begin tot het einde. Toont schoon en treffend voetbalspel en laat u niet beïnvloeden door het publiek!*

En gij, supporters van de Sinco, gedraagt u zoals welopgevoede sportmannen en legt u neer bij de beslissingen van de scheidsrechter". De correspondent wilde de opgehitste gemoederen van de Sinco-aanhangers bedaren. Men kon hen moeilijk uit het hoofd praten, dat de vandalen die een paar weken voordien hun voetbalkantien vernielden, in het kamp van Hoger-Op huisden. De match eindigde op 3-2 in het voordeel van

Sportkring Haaltert (Sinco) bij een banket op 6 maart in 1927.
1-Raymond Beeckman; 2-Jef Van den Bruelle; 3-Benoit De Graeve; 4-Emiel Coppens; 5-Prosper Van der Stocht; 6-onb.; 7-Remy D'Haeseleer; 8-Raymond Van Cromphout; 9-Felix Cantaert; 10-Jan Schouppe; 11-Constant Coppens; 12-Jef Van der Eecken; 13-Jan De Losse; 14-Frans Leroy; 15-Valerie De Graeve; 16-Xavier De Deyn; 17-Emiel Van den Bruele; 18-Raymond Baccus; 19-onb.; 20-onb.; 21-Aimé Roelands; 22-Alexis Daghaert; 23-Dolf De Saedeleer; 24-Raymond Temmerman; 25-Remy Cantaert; 26-onb.; 27-onb.; 28-Alexis De Graeve; 29-Arthur Grootsvriendt; 30-Cyriel Van den Bruele; 31-Louis Claes; 32-Fernand d'Oyo de Marchavalette; 33-Alfons Van Cromphout; 34-onb.; 35-Jozef De Smet; 36-onb.; 37-Maria De Graeve; 38-Robert Van Liedekerke; 39-Karel Van de Velde; 40-onb.; 41-Maurice Schouppe; 42-onb.; 43-De Ouwe De Graeve; 44-Pelagie Van Opdenbosch; 45-Benoit D'Haeseleer; 46-Marcella Baccus; 47-Jeanne De Smet; 48-M. Baccus; 49-Willy De Bom; 50-Evarist Van den Bruele; 51-Jozef De Graeve; 52-Jef De Deyn; 53-Robert De Graeve; 54-Gustaaf Van den Eynde; 55-Victor De Peil; 56-onb.

Sinco en het duel verliep zeer sportief, er waren geen straffen en de supporters gedroegen zich voorbeeldig!

Voor Sinco speelden: Van Nuffel, M. De Bom en Fr. Schoon, L. Claus, E. Van den Bruele en

F. d'Orjo, R. Van de Velde, R. Caudron, Ch. Van de Velde , A. Van Cromphaut en M. Schouppe.

Hoger-Op kwam op het veld met: J. Hendrickx, R. Roelants, C. Van Landuyt, A. Meganck, E. Sonck, A. Sienaert, F. Redant, J. Muylaert, H. Van Landuyt, A. Van Overwaele en J. Vernaeve.[134]

In de jaren dertig was de kaatssport sterk in trek. Deze sport werd sinds eeuwen beoefend in Haaltert. In 1660 werd reeds een zilveren bal en handschoenen geofferd voor het beeld van O.-L.-Vrouw. Het Bruulplein en het Dorp waren de eerste uitgetekende kaatsterreinen.

Sportkring, seizoen 1938-39.
Gekniéld(vlnr): 1-Omer Verlé; 2-Jozef D'Haeseleer; 3-Jef Herreman; 4-Robert Van Cauwenbergh; 5-Maurice Van de Weghe.
Staand: 1-Achiel Herreman; 2-Frans Hunninck; 3-Jozef Van Poel; 4-Victor De Pril; 5-Evariste Beeckman; 6-Frans Van de Weghe.

Een vertrouwde figuur verdween.

Naast het ontspanningsleven was er nog het gewone gemeentelijk gebeuren. Een vertrouwde figuur op het gemeentehuis, sekretaris Eduard Scheerlinck, overleed in 1929 en nieuwe kandidaturen werden ingewacht. De raad moest in geheime zitting één van de drie ingezonden kandidaturen weerhouden. De keuze was niet moeilijk, aangezien van de drie kandidaten, Edgard Van Hove (Edingen), Julien De Schuyteneer en Jozef Scheerlinck beiden uit Haaltert, deze laatste de enige was die het diploma van Bestuurlijke Wetenschappen bezat. De zoon van de overleden sekretaris kreeg dan ook het vertrouwen van de voltallige raad.

De dienstverlening aan het publiek werd uitgebreid door de installatie van een openbare telefoon in de herberg 'De Groene Lantaarn' op de Hoogstraat. Men betaalde 1 fr voor een gesprek van 3 minuten in de zone Aalst. Een gelijkwaardige aanvraag op 16 december 1930 van de Edenaren om een toestel te plaatsen in de winkel van Jozef De Caesemaecker werd niet ingewilligd.

Hoger-Op, seizoen 1933-34.
Gekniel(vlnr): 1-Jozef Deleenheer; 2-Gilbert Redant; 3-Herman De Man; 4-Clement Boeykens; 5-Adolf Dooremont.
Staand: 1-Arthur Van den Berghe; 2-Albert Van den Stocks; 3-Maurice Redant; 4-Emiel Van Cauwenbergh; 5-Roger Scheerlinck; 6-Roger Roelants; 7-Frans Redant; 8-Maurice De Brouwer.

Hoger-Op, seizoen 1934-35.
Zittend(vlnr): 1-Albert Van Cauwenbergh; 2-Clement Boeykens; 3-Jozef Deleenheer.
Gekniel: 1-Maurice De Brouwer; 2-Arthur Van der Stocks; 3-Roger Scheerlinck; 4-Polydoor De Meyer; 5-Adolf Dooremont.
Staand: 1-Frans Van Cauwenbergh; 2-Roger Roelants; 3-Emiel Van Cauwenbergh; 4-Albert Megauck; 5-Jozef Redant.

Edward Scheerlinck
**Kerksken, 12 mei 1852*
† Haaltert, 16 januari 1929
Gemeentesekretaris sinds 1896

De toelating voor aankoop van een lijkwagen werd verleend aan Cyriel Bael (Stationsstraat). Hij genoot een tussenkomst van de gemeente en diende de vastgestelde prijzen te respecteren. Voor een dienst om 8 uur betaalde men 40 fr en om 10 uur kostte een vervoer naar het kerkhof 100 fr. Dikwijls zat ook Oscar Roelandt op de bank. Het was niet zonder heimwee dat de mooie lijkwagen, met op de bok 'Witten Bael' en/of 'Nelens Oscar', verdween uit het straatbeeld. Ook hier week alles voor het gemoturiseerd vervoer.

Dat er ook niet-politiekers zich wilden inspannen voor de samenleving bewees een petitie met 1712 handtekeningen gehouden door Cyriel Van den Bruele naar aanleiding van de onverantwoorde toestand van het fietspad langs de steenweg. Aangezien het college weinig of niet reageerde op zijn vraag de nodige stappen te doen bij de bevoegde diensten, richtte hij zich rechtstreeks tot de minister en liet de brief opnemen in de krant.

"Hooggeachte Heer Minister,

In naam van de 1712 personen die het hieringesloten smeekschrift hebben getekend en in naam van dezen die de gelegenheid niet gehad hebben dit te doen kom ik Ued. eerbiedig te vragen onverwijld de velobaan tusschen Aalst en Kerksken geheel en gans te hermaken! De putten vullen is niet voldoende! Ik smeek Ued. persoonlijk te willen ingrijpen om alle ongelukken te voorkomen voor de duizenden die de grote steenweg berijden waar de velobaan slechts nog een vijver, een modderbaan zijnde. Hoeveel zadels, voorwielen, fourchen zijn er reeds gebroken van de velorijders van het land van Aalst alleen!

In de overtuiging dat gij de smeekbede zult aanhoren en dat de duizende velorijders binnenkort zullen rijden op een degelijke en allerbeste velobaan, aanvaard... ".

1830 - 1930 Eeuwfeesten

In 1930 werd in gans het land '100 jaar onafhankelijkheid' gevierd. Ook Haaltert feestte mee. Een 'Feestkomiteit' werd samengesteld onder voorzitterschap van burgemeester Lauwereys, sekretaris was het schoolhoofd René De Smet en Louis Iliano beheerste de financiën. De volledige gemeenteraad zetelde eveneens samen met een aantal verantwoordelijken van enkele verenigingen, o.a.: H. Meganck (fanfare); B. Van den Bruele (Kerkfabriek); Fr. Muylaert (COO); Fr. Van Houck (Oud-Strijders); Ph. Van Impe (Opgeëisten); De Brouwer (BB); P. Van Londersele (Duivenbond); Th. De Brouwer (Melkerijen); B. Coppens (Red U zelven); A. Lauwereys (Hoger Op); J. De Deyn (Sportclub SK); J. Muylaert (Toneelbond); R. Van Steertegem (Veloclub); P. Jooris (Zangkoor) en F. Godefroid (Ziekenbond).

Op de zitting van 28 juni werd een indrukwekkend feestprogramma goedgekeurd met o.m. een wedstrijd voor de inwoners: bewoners die hun woning verlichtten met minimum 10 lichtpunten mochten meedingen in een loting naar geldprijzen van 10 tot 100 fr. De feesten begonnen op 14 augustus en eindigden op 1 september met kermis Ede.

Op zondag 24 augustus (kermis) werd door de overheid 'een kroon van dankbaarheid gehangen aan één der 18 bomen die geplant werden als herinnering aan de 18 gesneuvelde helden'. Om 18 u werd een prachtige cantate van Julius De Geyter op muziek van Peter Benoit uitgevoerd door 250 schoolkinderen en het zangkoor van het Vrouwelijk Jeugdverbond voor Katholieke Aktie onder leiding van onderwijzer Wies Langelet.

Tegenstanders van de Belgische feesten die regelmatig samenkwamen in een 'jeneverkotje' in de Molenmeersen zongen na enkele borrels:

"Weg met dat lapje
weg met die vod
onze vlag is de klauwende leeuw
honderd jaar is genoeg ons bedot!"

Gemeenteraadsverkiezing van 9 oktober 1932

Voor de verkiezing in 1932 werden slechts drie lijsten ingediend. Tegen alle logica in was er geen Vlaams-nationale lijst samengesteld, dit in tegenstelling met de omliggende gemeenten waar deze lijst wel opkwam én zetels veroverde aangezien het Vlaams Nationaal Verbond in volle opmars was. Denderhoutem 6 zetels, Kerksken 3 en Heldergem 2. Luisterde Haaltert misschien naar de bede van de Volksstem wanneer die smeekte: *"Moeder Vlaanderen: in Gods naam! Nationalisten, keert terug; brengt het katholieke schoolkind niet in gevaar! Misleide kristene Vlamingen! Komt terug tot het katholieke leger. Help ons de ziel onzer kinders redden"*. [135]

Lijst nr 1, socialisten met Alfons Van der Meulen, Cyriel Roelandt, Vijverman, Jozef De Kegel, Mallefroy, Lievens, Xavier Vonck, De Waegeneer, Van der Stockt, Omer Vonck en De Prez. Van der Meulen kreeg 45 en Roelandt 122 naamstemmen. Dank zij de 181 kopstemmen kreeg eerstgenoemde een zitje in de raad. Hij nam ontslag op 18 november 1933 -verhuisde naar Brussel- en werd opgevolgd door Cyriel Roelandt op 7 december 1933.

Een onvolledige lijst nr 2, liberalen, met Jozef Van der Eecken, handelaar, Denis Goeman, mercer-herbergier, Philemon Daghuyt en Alfons De Schepper, beiden fruithandelaars en Philemon Beeckman, landbouwer. De Schepper was eveneens gemeentelijk afgevaardigde van de Liberale Vakbond en van de Sociale Werken. Zij behaalden een niet onaardig sukses want drie leden werden verkozen: Van der Eecken, Daghuyt en Goeman met respectievelijk 289, 148 en 88 naamstemmen. Uitermate tevreden met het behaalde resultaat bedankten de verkozenen enkele dagen later hun kiezers.

De liberale groep werd gesteund door arrondissementele persorganen 'De

Aan de Bevolking va

Maeltert. Dank !

Uitslag der Kiezing van 9 Oktober 1932.

(Soc) Lijst 1 behaalde 406 stemmen heeft 1 gekozene.
(Lib.) Lijst 2 behaalde 737 stemmen heeft 3 gekozene.
(Kathol) Lijst 3 behaalde 1594 stemmen heeft 7 gekozene.

De katholieken verliezen dus **EEN ZETEL** ten voordeele van de socialisten en wij **eene lijst van 5 man hebben 3 gekozenen !** Wie zou dat gedacht hebben ?

Wij achten het ons als een plicht de Kiezers en Kiezeressen te bedanken voor vertrouwen dat ze ons geschonken hebben.

Eerst en vooral hartelijken dank aan onze vrienden CAUTAERT en DE VULDER, met hunne familie ferm medegewerkt hebben aan de overwinning.

Dank aan de onbekende medewerkers die ons door hunne geschriften gesteund hebl

Dank aan onze liberale vrienden die in stilte hunnen plicht gedaan hebben, en durven hopen dat ze later nog **MEER** zullen doen.

Dank aan de oprechte Vlamingen die door hunne uitgebrachte stemming zullen m gewerkt hebben aan de verovering hunner rechten, en die op ons mogen rekenen.

Dank aan de Middenstanders en Werklieden die begrepen hebben wie hunne w verdedigers zijn.

Dank aan de talrijke katholieke vrienden die ons hun hun vertrouwen geschonken hebl

Dank aan de vrienden van den Keiberg, 's Gravenkerselaere, Eekent, Houtmarkt, H Heul, Zwerhaar en Hoogstraat, die ferm gedopt hebben, en die wij niet zullen verge

Kiezers en Kiezeressen, verleden Zondag hebt Gij getoond dat Gij ben zijt van fanatieke alleenheersching der katholieke kasteelheeren ; Gij hebt Uwen plicht geda wij zullen den onzen ook doen ; nogmaals **BESTEN DANK !**

De Kandidaten der lijst Nr 2.

Van der Eecken Joseph : gekozen.
Goeman Denis, "
Daghuyt Philoman "
Beeckman Philemon.
De Schepper Alfons.

N. B. — De Zittingen van den gemeenteraad zijn openbaar ; iedereen mag komen luisteren.

Drukkerij G. Keymeulen-Verbeatel, Graanmarkt, 8, Aalst. — Telefoon 1049.

Waarheid' en 'De Liberaal' die praktisch dezelfde artikels publiceerden. Flagrante misstappen van het bestuur kloegen zij aan, zoals *"een grenzweg die aangelegd werd tot aan de woning van een rijke nijnheer in de Molenstraat, terwijl de andere buren in de winter tot over hun schoenen in de modder zakten"*. [136]

Het was voor hun fraktie ook moeilijk standpunten door te drukken, aangezien alle voorstellen verworpen werden door de meerderheid. Ter illustratie: het voorstel tot wijziging van het politiereglement op de publieke vermakelijkheden. Dit reglement dateerde van voor WO I en verbood het dansen en spelen buiten de kermisdagen. Raadslid Jozef Van der Eecken stelde voor elke herberg vier bals per jaar te laten organiseren, *"zo had de jonkheid haar vermaak en het bracht een schone stuiver in de gemeentekas"*. De regenpartij stemde tegen en de burgemeester voegde er aan toe *"dat de jonkheid bij het dansen bedorven wordt"*. Een 'volksjongen' nam dit niet en schreef in De Liberaal: *"wij mogen niet dansen in Haaltert, dan is er maar één oplossing, thuis blijven of... sommige katholieken volgen naar Aalst. Daar is 't deftig en men kan lang weg-blijven. En de inkomsten, die heeft Haaltert niet nodig. Haaltert is rijk genoeg want de katholieke fanfare ontvangt elk jaar 1000 fr uit de gemeentekas! 't Is een schande"*. [137]

Lijst nr 3, katholieken, kwam in het strijdperk met Ch. Lauwereys, P. de Sadeleer, F. Van Cauwenbergh, Th. De Brouwer, R. Deleenheer, R. Perreman, K. De Middeleer, Roels, De Loof en De Knibber. Deze drie laatsten werden niet verkozen. Het grootste aantal naamstemmen ging hier naar Charles Lauwereys: 367. Het laagste aantal 135 was voor Van Cauwenbergh. Deze werd aangezien als vertegenwoordiger van de arbeidersklasse en dit was de socialisten niet ontgaan, *"eindelijk en voor de eerste maal een arbeider op de katholieke lijst, op de derde plaats, juist achter onze weledele heer Baron"*.

Het voordragen van Charles Lauwereys als burgemeester verliep zonder moeilijkheden en bij de verkiezing van de schepenen gingen de artiesten naar Paul de Sadeleer (322 stemmen), eerste schepen en Theofiel De Brouwer met 353 stemmen, tweede schepen.

Haaltert- Het paradijs der democratie

De katholieke meerderheid kon op haar lauweren rusten en ze maakte zich weinig zorgen. De liberale oppositie daarentegen was erg aktief en bleef het kiezerskorps bewerken om nog betere resultaten te bekomen. Een kantonale vergadering werd hier gehouden en ook de organisatie van een belangrijke meeting van het gewest Aalst-Herzele werd aan Haaltert toegewezen. Gewestelijk voorzitter Pol Van Caurer en vooral de taalvaardige propagandist Arthur De Loose waren regelmatig te gast in de afdelingen. Bij hun redevoeringen schoven zij de schuld van de opkomende crisis natuurlijk in de schoenen van de socialisten en katholieken, want *"zij waren verantwoordelijk en alleen de liberale democratie wijst de weze weg naar betere tijden en is een veilige haven voor de arbeiders"*. [138]

Onze burgemeester en zijn ploeg waren van oordeel dat er te Haaltert geen vuiltje aan de lucht was en lanceerden de slogan 'Haaltert, paradijs der democratie'. Voor de regenstanders was dit van toepassing alleen voor 'le bien public'!

In twee persartikels trok een zekere Spectator van leer tegen onze beleidsmensen. *"Haaltert, de goede stede der democratie? Kom, kom, men verfoeit er met al hun krachten de Vlaamse taal, de volkstaal. Alle vezels van hun lichaam bazuinen het uit en ze houden*

van 't Front, alhoewel ze er geen zikkepit van afweten! De katholieke politieke hemel is niet zo zuiver als men denkt. Er wordt veel aan toneel gedaan op de planken, maar wat achter de schermen gebeurt zal meer belangstelling wekken. Wij zijn wachtende, wie het pleit gaat winnen, de oude garde, met de vele decoraties op de borst, of de jonge wacht, nog zuiver van verdenking die ver afstaat van 'Vlaamse kermissen' in te richten ten baate van de goe gemeenschap. Zakkenvullerij!!

Met de Vlaamse kermis is er een balloneetje opgelaten dat nog niet tot zijn bestemming is gekomen. Daar broeit wat. Het inrichtend comiteit komt er niet zonder blaam af... en de edele bedoeling is spaak gelopen. Er wordt gerommeld dat er personen zijn die op een trotserende wijze hun vel ontwikkelde greep in de kas hebben geslagen. Om het volk en voor het volk moet men zich kunnen offeren!

De Missienaaikring geeft daar ook blijk van. Draaide er daar geen wieltje af? [139]

Stellet zinsspeelde op twee pamfletten, één verspreid door leden -die zich onvermoeibare bietjes noemden, doch geen slavinnetjes- en een wederwoord uitgaande van het bestuur. De bietjes kloegen de geslotenheid van de bestuurskring aan en wilden weten waar al het geld en de afgewerkte stukken naar toe gingen, want *"sedert de stichting van de kring vliegen wij naarstig van bloem tot bloem, zuigen ons buikskes vol en keren naar het moederhuis terug, rijk beladen. Hoe groot is ons aandeel geweest in de opbrengst van de Vlaamse kermis in de warande in juni ll.? Hoeveel geld is er nog in kas? De mensen beginnen ervan te klappen en wantrouwig te worden. Wij doen beroep op onze Proost en op de christene mensen der gemeente om onze klacht te steunen"*.

Een week later kwam het antwoord van het bestuur waarin alle verdachtmakingen weerlegd werden en *"ieder missievriend mag de aankoopfakturen komen samenstellen, alsook ons komen ondervragen nopens alle punten van het werk. Ons echter onderwerpen aan uw onbedachte, voorgestelde opgedrongen controol, aanzien wij als een knieval en ons tot 'slavinnetjes' maken kunt gij niet"*. [140]

Heibel tussen burgemeester en 11 julicomité

Begin de dertiger jaren kreeg de Vlaamse beweging vaste voet in onze gemeente. Onder impuls van Hoofdinspecteur Leo Roels (woonde op het Sint-Geriksplein, huidig nr 15) werd in de herberg 'In de groene lantaarn' een stichtingsvergadering gehouden waarop alle socio-culturele verenigingen uitgenodigd werden. De Heer Roels beklemtoonde in zijn openingstoespraak *"de noodzaak van een overkoepelend orgaan, boven en buiten alle politiek, dat als bijzondere taak zou hebben, de organisatie van 11 julivieringen en in bredere zin, de gave Vlaamse zaak te dienen"*. Tijdens de samenkomst ontstond het 11 julicomité met voorzitter Philemon Fermon, de eigenaar van de koektjesfabriek Sint-Anna en als sekretaris-penningmeester Advocaat Robert Coppens.

Door de grote respons van de Haalternaren op hun organisaties bleef het niet bij Sporenvieringen alléén. De door het comité ingerichte openluchtopvoeringen o.a. 'Kinderen van ons volk', 'De komedie van het varken' in 1934 en 'De Brigands' in 1939 door de zeer gekende toneelgroep Staf Bruggen kenden een enorm succes. Ruim 1500 aanwezigen verdrongen zich op de weide van Ph. Fermon in de Molenstraat.

Op gemeentelijk vlak werd eveneens een oogje in 't zeil gehouden en eventuele misstappen op Vlaams gebied werden prompt aangeklaagd. Zo besliste het college dat er

Het 'Sporenkomitee' met Pater Callewaert in 1935.
Zittend(vlnr): 1-Sekretaris Robert Coppens; 2-Pater Callewaert; 3-Voorzitter Philemon Fermon; 4-Onderpastoor Van der Cruyssen; 5-Cyriel Van den Broele; 6-Jozef Van Landuyt.
Staand: 1-Theo Van Driessche; 2-Achiel Temmerman; 3-Cyriel Roelandt; 4-Jozef Blancquaert; 5-Jozef Temmerman; 6-Jozef Sterck; 7-Jozef Van de Velde.

in onze gemeente tweetalige borden 'Ecole - School' mochten komen. Een spoedvergadering van het 11 julicomité lanceerde een protestaktie. Onze burgemeester werd op de vingers getikt en mede dank zij de persoonlijke inzet van voorzitter Fermon werden de borden verwijderd en vervangen door de officiële nederlandstalige aanduidingen. In de geest van de Flor Grammens-aktie werden aan het station de ééntalig Franse bordjes 'Entrée - Sortie' overschilderd.

Goede vriendjes werd het comité niet met met het college en zeker niet met de burgemeester, die zijn anti-Vlaamse houding niet onder stoelen of banken stak. Het sporencomité telde enkele vooraanstaande liberalen en 'nieuwe' katholieken in zijn rangen en dat was een doorn in het oog van de eerder conservatieve burgemeester. Ook met proost E.H. Van der Cruyssen had hij, op zijn zachtst uitgedrukt, geen vriendschappelijke banden. [147] Het was geen geheim dat de overplaatsing van de proost in 1935 naar Melle een zet was van burgemeester Lauwereys. Daarenboven weigerde Lauwereys steeds de aangevraagde toelagen voor de 11 julivieringen.

Eén van de reden hiervoor was de kritiek die hij mocht incasseren van eminente redenaars tijdens de manifestaties. Wanneer Pater Callewaert, Pater Mortier of Inspecteur Roels hun batterijen ontlaadden en het anti-Vlaamse gedrag van ons gemeentebestuur hekelden, dan was dat trappen tegen het zere been.

Ter gelegenheid van de viering in 1932 vloog de kurk van de fles. Voor de eerste maal zou het feest plaatsvinden op het Dorpsplein. Het comité ontving de toelating van het college.

Half juni, toen de plakbrieven en de pamfletten verspreid werden, begon de herrie, vooral naar aanleiding van de aangekondigde feestrede van één van de hogervermelde sprekers.

Wilde de burgemeester vermijden dat nog meer Haaltertnaren gewonnen werden voor de Vlaamse beweging of was hij bang van de traditionele 'prikken' t.a.v. zijn bestuur én zijn persoon?

Hoe dan ook, op 7 juli verscheen een persbericht, waarin hij vaststelde dat *"het programma door de leden van het comiteit, namelijk den E.H. J. Van der Cruyssen, de Heeren Leo Roels, voorzitter en Odilon Brewee, schrijver, opgesteld met het kwaad inzicht van bij het volk eene gansche verkeerde meening en opstand tegen orde en politiereglement te verwekken"*. In dezelfde krant werd er melding gemaakt van een open brief aan het 'Comiteit der Guldensporenfeesten' waarin stond: *"Ik kan aan uwe vraag voldoening geven voor acaziek, zanguitvoeringen en kaatspel, behalve voor het geven van voordrachten en voor uitspraken te doen"*.

Uitgerekend op 10 juli, daags voor de viering, verspreidde het Gemeentebestuur strooibriefjes om hun weigering te motiveren. Dit namen de leden van het comité niet en hun antwoord was klaar: *"wij protesteren krachtdadig tegen de lage praktijken en lasterend strooibriefje in de gemeente uitgedeeld daags voor de viering."* De zinspeling op de politiemaatregelen werd *"lichtzinnig en kwetsend"* genoemd.

Omdat de burgemeester beweerde dat het comiteit slechts een 3-manschap was (Van der Cruyssen, Brewee en Roels) werd een openbrief getekend door het voltallig bestuur, o.a. Odilon Brewee; Frans Conruyt; Gustaaf De Backer; Jef De Deyn; Frans Godefroid; Désiré Guns; Remy Heyman; Leo Roels; Petrus Sonck; Achiel Temmerman; Jef Temmerman; Clement Van den Bruele; E.H. Van der Cruyssen; Aimé Van de Weghe en Remy Van Steenregem. De brief werd bezorgd aan de kranten.

Aangezien de viering verboden werd enkele uren voor de aanvang -het podium stond reeds op het Dorpsplein- werd gezocht naar een noodoplossing. Clement Van den Bruele

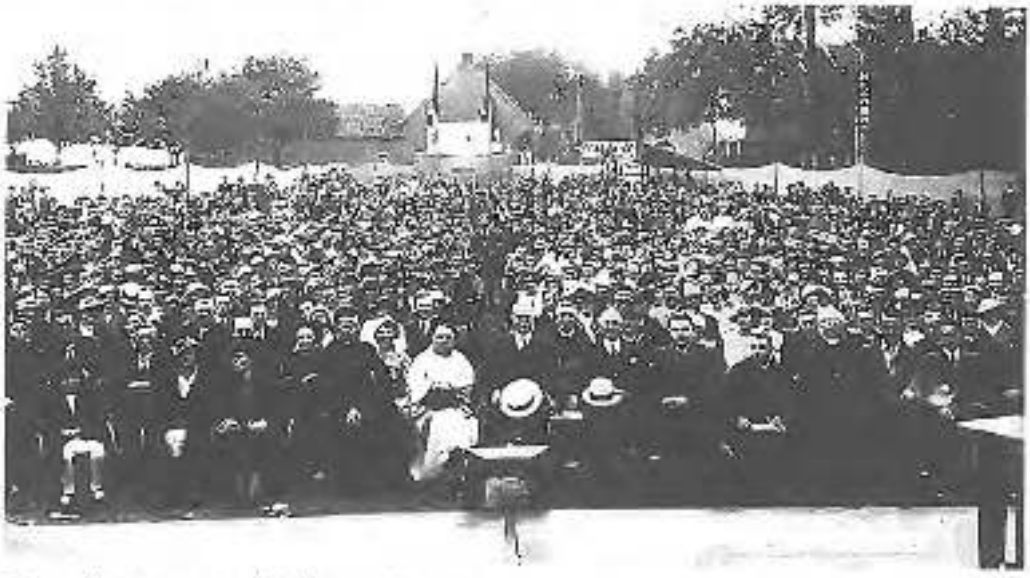

Een 11 juliviering in 1938 in de Molenstraat (St. Anna).
Op de eerste rij herkennen wij: onderpastoor Claus naast Pater Gallemaert (witte pij), Philemon Fremout en Clement Van den Bruele (beiden met strooien hoed op de kop). Er naast: Dr Norbert Dumon (Tripolieën); E.H. Van den Bussche (Kerkstraat) en onderpastoor Van der Cruyssen.

bracht de redding. Hij stelde zijn boomgaard, hoek Stationsstraat-Bruul ter beschikking. De verslaggever noteerde: *"dat het 11 julifeest van 1932, kalm, deftig en waardig verliep"*.

De volgende vieringen in 1933 en 1934 hadden plaats in de Volkskring. Op maandag 10 juli 1933 was er om 9 u een H. Mis, om 17 u een openluchtconcert door de harmonie Sint-Cecilia van Welle op het Dorp en om 20 u een feestavond in de Volkskring met medewerking van 't Land van Riem uit Aalst. Op zondag 15 juli 1934 was de Volkskring te klein voor de viering waar de voorzitter van het Sporencomité Philemon Fermon, ondervoorzitter Cyriel Van den Bruele en sekretaris Robert Coppens het woord voerden. De spreekbeurten werden omkaderd met liederen en gedichten door A. Temmerman, Jozef Van Landuyt en J. Van den Berghe. De Volksstem schreef op de voorpagina: *"Gandeemus, verheugen wij ons, Haaltert ontwaakt!"*.

De volgende jaren werd de belangstelling zo groot dat een andere plaats diende gezocht. Voorzitter Fermon gaf toelating zijn weide in de Molenstraat -nu Verdeca- te gebruiken voor alle Vlaamse manifestaties.

Ondanks gebrek aan steun en sympathie van bepaalde Haaltertse conservatieve bourgoisie-mensen werden de Vlaamse aktiviteiten steeds grootser. In 1932 kwamen een 300-tal deelnemers opdagen, in 1938 werd het een overrompelend sukses, met ruim 1500 geestdriftige Vlamingen. Wij mogen wel spreken van een 'unicum' in de streek [142]. De pers was vol lof: *"bijna 2000 rasechte Vlamingen verlieten de weide. Het comité verdient niets dan lof. Zij halen eer van hun werk. Men verwacht nog veel van U. Volharden is het wachtwoord en onthoudt steeds: niets zonder offer en inspanning. Voor iets en tegen niets!"*.

Tengevolge *"het tergend verbod der Vlaamsche betooging in Brussel"* bezorgden enkele Haaltertse culturele verenigingen een protestnota aan de pers. Burgemeester Max werd op de kurzel genomen *"aangezien hij als tolk van de franskiljonsche Brusselaars de Vlamingen het recht ontzegd had hun Vlaamsch zijn naar Brussel te gaan tonen, alsdan aan elk rasecht Vlaming een kaakslag toebrengend en betreuren hun toevlucht te moeten nemen tot kategorische maatregelen. Zij vragen de volksvertegenwoordigers geen duim breed achteruit te gaan in de strijd voor het Vlaamsch in het recht. Zij besluiten het hunne bij te dragen door alle betrekkingen met Brussel uitsluitend in het Vlaamsch af te handelen en de leuze 'Geen Vlaamsch geen centen' streng toe te passen. Namens: Davidsfonds, VTB, Middenstandsverbond, Sportkring, Toneelbond Nooit Gedacht, Esperantogroep, VNV en Guldensporencomité."* [142a]

Bij het ontslag van burgemeester Lauwereys zal het 11 julicomité zeker geen traan gelaten hebben. Met de komst van Baron de Sadeleer waaide er een andere en tolerante wind over Haaltert. Burgemeester de Sadeleer gaf de toelating opnieuw het Dorpsplein te gebruiken voor de Sporenviering en stimuleerde zijn raadsleden deel te nemen aan de Vlaamse viering. In zijn spoor gaf voorzitter Deleenheer toelating aan de fanfare het feest op te luisteren. Gemeentebestuur en Sporencomité vierden samen het Guldensporenfeest, boven en buiten alle politiek! Enkele maanden voordien: ondenkbaar!

Wig in de katholieke partij?

Vergeleken met een dreigende economische crisis aan de horizon waren de disputen in en rond het Haalterts gemeentehuis klein bier, maar toch. De katholieke partij kampte met een inwendige strijd tussen de conservatieven en een jongere opkomende generatie. Zeer gelukkig was men met deze situatie niet. Sportend schreef 'De Liberaal': *"dat het gemeentehuis thans op een Vlaams leeuwtje bogen kan, tot jolijt van de gezegende nieuwe katholieke groep, die meer uit Fronters, Vlaamse nationalisten bestaat dan uit katholieken"*.

Andere delicate punten werden door de liberale en de socialistische pers aangeroerd, o.m. was er kritiek op het feit dat een schepen, de armbureelontvanger en gemeenteontvanger, leden van één familie waren. Het betrof hier de zde schepen. De zoon van zijn broer, was ontvanger van het armenbureel en de zoon van zijn zus, was gemeenteontvanger.

De leiders van het Astridfonds, een hulpfonds voor behoeftige gezinnen werden ervan beschuldigd *"zich eerst gezegend te hebben, zoals het trouwens meer gebeurt te Haaltert"* en zou, steeds volgens dezelfde krant, *"het verplaatsen van de vurige katholieke leiden, waardoor de partij volledig uit haar lood geslagen werd, niet te zoeken zijn in een overdadige neiging naar het vrouwvolk"*. [141]

Het was evident dat de oppositie het minste rimpeltje op het katholieke meer benutte om een storm te ontketenen. Volgens haar ging het ook niet te best in de fanfare. Het aantal leden slonk van maand tot maand. Er dienden spelende leden geronseld. Velen werden het beu mee te draaien in de katholieke molen.

De wegenbelastingen werden onrechtvaardig toegepast enz.

Het was voor deze politieke groep moeilijk liberaal te zijn op den buiten want *"de katholieken hebben de gave godsdienst en politiek te mengen. Wanneer priesters vanop de preekstoel aan 't trommelen gaan op de kar van de liberalen en de socialisten, dat de beenderen kraken, gaan deze laffe aanvallen door!*

De katholieke partij schildert ons als ketters af en onze dagbladen zijn slecht en godsgevaarlijk! Wij zijn op den buiten altijd 't slachtoffer geweest. Een liberaal is ofwel een vijfde ketter of behoort tot het rampaalig gespuis. En wat mogen katholieken zich veroorloven? - als fruitdief van den boom worden gesloten- in ruzie leven met jan en alleman- als vader van talrijk kroost bij lichte kosten gaan- gronden kopen aan spotprijs- jonge dochters naar nachtmissen vergezellen en dronken met hen terugkeren- laffe en anonieme brieven schrijven! Dis alles is toegelaten omdat men katholiek is en tot de partij van Mijnheer Pastoor of 'Leutig Jefken' behoort.

Laat ons hopen, dat eens ons volk de mensen oordelen zal naar de daden en niet naar 't woord. Een dag zal komen dat de wagende Judassen, bewust of niet van hun laagheid en lafheid, door 't volk zullen worden aangewezen als geestelijke melaatsen en dat de moeders, bij het voorbijgaan de kinderen zullen binnenroepen om niet besmet te worden". [142]

Niet alleen de pers, maar ook hun propagandisten voor onze streek, Frans Verbrugghen en Arthur De Loose lieten geen enkele gelegenheid voorbijgaan om de burgers te bewijzen dat *"de liberale democratie, alleen de ware en goede weg volgt"*.

Hun meifeest te Aalst, met een belangrijke delegatie uit Haaltert bewees *"dat de li-*

berale democratie in 't land van Aalst een macht aan 't worden is, waar iedereen rekening zal moeten mee houden".

In Haaltert hadden de katholieken geen angst om de strijd aan te vatten, vooral nu er enkele nieuwe pionnen, Paul de Sadeleer, Raymond Deleenheer en Arthur Vanderburght ingezet werden om Charles Lauwereys te vervangen. Vooral de Sadeleer won enorm in aanzien. Hij werd door zijn partijgenoten als kopman aangeduid.

Bemoeide de katholieke pers zich niet met de Haaltertse politieke situatie, via 'De Liberaal' en 'De Waarheid' stookten de liberale kanonnen onophoudelijk. Volgens hen was er weinig of niets te vertellen over het politieke gebeuren.

"Verleden zondag vierden de socialisten hun dag met het muziekkorps uit Denderleeuw, een tiental muzikanten, twee rode vlaggen en 6 à 7 man. Bij de werklieden is er een algemene ontevredenheid over de dwangpolitiek van de katholieken. Ongelooflijk, maar Haaltert wordt nog altijd bestuurd door enkele aristocratische elementen. Zal er thans een einde aankomen? Zal de burgemeester ontslag nemen naar aanleiding van de twisten binnen de partij"? [145]

De liberale aanhang kon ook niet begrijpen dat de leider van de katholieke fraktie, de Sadeleer, het voor het zeggen had *"aangezien de Sarmakoning het grootste deel van 't jaar in Brussel doorbrengt en slechts gedurende de mooie zomermaanden in Haaltert verblijft".*

Een teer punt waren eveneens de benoemingen in de Aangenomen Jongensschool. *"Haaltert is op één na de enige gemeente waar geen Gemeentelijke Jongensschool is! Jarenlang stond onze gemeente bekend als de meest achterlijke in Oost-Vlaanderen".*

In het artikel werd nog melding gemaakt van de Dekanale Opziener die het voorzitterschap van het Schoolcomité waarnam en die normaal geen inspraak had bij benoemingen, wat hij toch deed bij de aanstelling van zijn neef. De krant besloot: *"zullen we eindelijk te Haaltert een nieuw leven tegemoet gaan, nu het ontbindingsproces van de katholieke partij is begonnen, met het ontslag van de burgemeester Lauwereys en de vernieuwing van de veldwachter, waarvan de benoeming in de komende maand zal doorgaan".* [146]

Het Vlaams Nationalisme

Een stevig georganiseerde Daensistische partij konden wij in onze gemeente niet localiseren en ook de Frontpartij schoot geen wortels te Haaltert. In de jaren dertig toen het Vlaams Nationalistisch Verbond hoge scores haalde in de parlementverkiezingen -16 zetels in 1936- waren er wel talrijke aanhangers in onze gemeente. In hun lokaal 'Het Vlaamsch Huis' in de Stationsstraat, waren het sekretariaat van hun syndicaat (VNS) en hun ziekenfonds gevestigd (in deze periode werden ook het katholieke en socialistische syndicaat sterke organisaties in onze gemeente). Theo Van Driessche, Robert Dierickx, Dominique De Schrijver en vooral Philemon Sterck toonden zich zeer aktief bij de uitbouw van deze Vlaams nationale organismen. Practisch elk lid van het syndicaat onderschreef ook het VNV-lidmaatschap. De aangeslotenen ontvingen het veertiendaags blad 'Signaal, kamporgaan van het Vlaams nationalistisch syndicaat' dat in 1940 geintegreerd werd in het VNV-blad 'Strijd'. [147] Propagandist en verdeler van het blad was Leopold De Kegel.

Fransmans
Een prachtige opname van een gezin uit Kerksken samen met een bevriend echtpaar als seizoenarbeiders bij het persen van bouwstenen in 1921.
vlnr: Frans Brewee en Clementine Van Vaerenbergh met hun kinderen Edmond (6 j.); Gustaaf (3 j.); Madeleine (10 j.) en Alfons (8 j.).

Speciale aandacht van de nationalisten ging naar de lotsverbetering van de bouwvakkers, steenbakkers, kasseileggers en de problemen van de seizoenarbeiders, de zogenaamde 'Fransmans'. Volgens de officiële statistieken waren er rond de eeuwwisseling 57.262 Fransmans waarvan 18.942 in Oost-Vlaanderen. [147a] Vele dorpen rond het Aalsterse werden soms Fransmansdorpen genoemd met uiteraard een sterke Daensistische inslag o.a. Denderhoutem, Heldergem, Welle, Aspelare en Nederhasselt. Haaltert werd nergens als bolwerk van het Daensisme, van de fronters of later als VNV-gezind vermeld.

In 1936 bij een 'Monsterbetoging' in Heldergem van de Fransmans tegen het wetsontwerp (o.m. seizoenarbeiders uitsluiten van werklozensteun) van de Waalse minister Delattre trommelde men ook de leden van Haaltert op. 'Signaal' meldde: *"het gewest Aalst en de Fransmansgemeenten uit Dendermonde werden werkelijk in vuur en vlam gezet. In Burst, Herzele, Denderhoutem, Mere, Heldergem, Aaigem, Oultre, Nieuwerkerken, Haaltert, overal staan de troepen gereed. De rooden en de katholieke platbroeken gaan deze keer weten aan wat prijs. Het mag sneeuwen, vriezen steenen dik, het mag regenen, ze mogen al doen wat ze willen maar de Fransmans marcheren achter de zwarte noodvlag in de Fransmansburcht Heldergem! Het is niet alleen voor de Fransmans van Heldergem. Het is ook voor ons allen, mannen van Haaltert, want ook wij die geen seizoenwerkers zijn, moeten eraan deelnemen. Haalt Delattre zijn slag thuis dan zal hij ook proberen stilaan ons uit te sluiten. Daarom, mannen van Haaltert, allen naar Heldergem,*

opdat de socialisten, die nu al drie weken achter elkaar met hun ordeloze bende in onze gemeente rondlopen zouden zien dat wij, het VNS, geen bende is, maar een waardige en tuchtvolle kamporganisatie die strijdt om ons korste brood en om het leven onzer vrouwen en kinderen. Wij komen bijeen om 2 uur in het Vlaams Huis om samen met de kameraden van Aalst en Terjoden in groep naar Heldergem te trekken.

Heldergem! Dorp van Fransmans, de kameraden kozen U tot strijdplaats. Ontvang ze waardig maar strijdvol. Dat klauwende leeuwen uw huizen sieren, dat durvende vrouwen en kampvaardige jeugd, de kleiwmeters en de trekvogels begroeten. Heldergem, Houzee!" [148]

Volgens het pagina-volle verslag van de manifestatie werd de betoging een voltreffer. *"Het was de Fransmans gestaald op bieten- en graanveld, gespierd op veld en steenbakkerij, hunkerend naar een zonniger toekomst, naar een beter Vlaanderland die brood geeft voor zijn eigen jongens die oprukten naar den strijdburcht der trekvogels 'Heldergem'. Aan de nederige huisjes klauwden de leeuwenvanen, de jongens en de meisjes armden zingend over de straten, de sterke vrouwen kwamen kijken in 't deurgat. De optocht was een macht".* [149]

In deze kille mistige voorjaarszondag zal het lied van de Fransmans (trekkerslied) niet uit de lucht geweest zijn:

> *"De wereld in, gij Vlaamse sjouwers*
> *U afgebeuld in het verre vreemde land,*
> *Het slavenjuk dat rust op uwe schouders*
> *Ach, ons Vlaamse volk en heeft geen Vaderland."*

Onder de leden en sympatisanten van het VNV telde men heel wat arbeiders - katholieken en socialisten- gezien het VNV de denkbeelden van Priester Daens, die hoog aangeschreven stond bij de arbeiders, huldigden. Vooral in onze streken groeide het Vlaams-nationalisme enorm, mede als gevolg van de geslaagde versmelting Fronters en Daensisten. In oktober 1933 werd het VNV gesticht. Het was een poging om het versnipperde Vlaams-nationalisme te verenigen in één centraal bestuurde partij. Op 13 februari 1938 greep te Brussel een VNV-congres plaats waarop de komende gemeenteraadsverkiezingen werden voorbereid. Staf De Clercq hield een belangrijke rede waarop hij verklaarde *"dat het VNV zich voluit in de gemeenteraadsverkiezing zou werpen"*. Hij riep alle VNV-ers op zich tot het uiterste in te spannen om machtsposities in de gemeenten te veroveren. Het VNV wou ook samenwerken met andere politieke groepen die hun programma aanvaardden.

Bij de verkiezingen van 1938 werd een Vlaams-nationale lijst ingediend maar haalde geen verkozene, in tegenstelling met onze buurgemeenten Denderhoutem, die vijf verkozenen had, Kerksken eveneens vijf en Heldergem twee verkozen. [150]

Door de VNV-autoriteiten werden achtereenvolgens Karel De Middeleer en Theo Van Driessche aangesteld als burgemeester tijdens de bezetting. Door de oorlogsgebeurtenissen volledig uitgeschakeld duurde het tot 1952 eer er zich opnieuw een Vlaams-nationale partij (de Vlaamse Concentratie) mengde in de gemeenteraadsverkiezingen in enkele gemeenten.

Rexisten te Haaltert

REX, de creatie van de franstalige Léon Degrelle, was vooral een Waalse bedoening. Toch waren er enkele kernen in Vlaanderen die het gedachtengoed van Degrelle aankleefden. In bepaalde steden en gemeenten vormde REX-Vlaanderen op de zgn. Concentratielijsten een kartel met het VNV en met de Katholieke Vlaamse Volkspartij (KVP). In 1936 sloten VNV en KVP reeds een politiek akkoord. [151]

In Haaltert zijn ons geen Rexisten bekend, al bleek volgens getuigenissen dat onderpastoor Van Crombrugge zijn sympathie voor 'de jonge Ardenner met frisse en opmerkelijke ideeën' in het openbaar niet voor zich hield.

De katholieke partij stoorde zich weinig aan het verschijnsel maar in de socialistische pers werden REX en VNV op één rijtje geplaatst met de fascisten en dit diende dus bestreden en indien mogelijk vernietigd. Alle Haaltertnaren *"die de weldoeners en ook de verraders willen kennen moeten naar de samenkomst komen bij Hortence De Boeck in de Bosstraat waar kameraad Jan Bomon REX en het VNV eens op de rooster zal leggen en het klerikaal gesjacher aan de schandpaal zal spijkeren en de politiek om ons volk te dienen klaar en duidelijk zal uiteenzetten"*. [152]

Samen met de afdelingen van de buurgemeenten werd er opgeroepen massaal deel te nemen aan de reuzebetoging in Aalst tegen de opkomst én het succes van REX en het VNV. Een socialistische correspondent haalde uit tegen Rex, dit naar aanleiding van een meeting in Haaltert: *"De Rexisten zijn ook op onze gemeente komen snuffelen om te zien of hun haring hier zou braden. Maar ze zijn van een kale reis teruggekomen! Op hun meeting verleden zondag waren geen vijf mensen van Haaltert aanwezig. En wat die Rexisten verklaren! Zo 'n leugens hebben wij nog nooit gehoord! Weet gij waarom zij de socialisten naar de maan wensen? Omdat zij voor de betaalde vakantie zijn! En de patroons die moeten betalen zijn natuurlijk de vrienden van Degrelle, omdat deze heer de socialistische vakbond wil ontbinden! Dan is het opgevouwen, de 40-urenweek, het betaald verlof, het minimumloon en de andere sociale voordelen! Het arbeidende volk van Haaltert zal die vurige Rexisten wandelen sturen. Deze horen thuis in Berlijn bij Hitler en in Rome bij Mussolini"*. [153]

Kinderen voor vrede

Een onderwijzer te Haaltert, Wies Langelet, afkomstig van Welle was een duiveltje doet-al op cultureel gebied. Hij was een prima leerkracht en spaarde geen enkele inspanning om zijn leerlingen een degelijke opvoeding te geven. Hij droeg zijn steentje bij, samen met zijn leerlingen, om te ijveren voor de vrede, vooral nu het fascisme zijn kop

Alois Langelet
**Welle, 26 maart 1901 – –Aalst, 11 juli 1942*
Onderwijzer te Haaltert in de vooroorlogse periode.

opstak.

Meester Langelet schreef in mei 1936 een kindercantate voor de vrede. Hij vroeg de toelating aan het college de cantate uit te voeren op kermis donderdag voor het vuurwerk. Er was geen bezwaar en op de laatste kermisdag konden vele dorpsgenoten ontroerd luisteren naar de heldere kinderstemmen vooraleer de mooie en kleurrijke vuurpijlen uiteenspatten en het bij-horende 'oh!' over het Brandplein galmde. Hieronder de tekst van de cantate, die op muziek gezet werd door Gustaaf Meganck.

Kindercantate: *De Vrede*

Wij knapen van Vlaanderens gouwen staan hier,
Met boven de hoofden ons waaiend banier!
Wij zingen en juichen ons leuze hardop!
De vaan voor de vrede alomme in top!
Wij ijveren voor een wereld vree
En vragen de kinderen mee!
Heel de wereld wijd
Reiken wij verblijd
Een vriendenhand
Den vredesband!

Ons vader streed den oorlog mee
Vertelt ons vaak het vele wee
Dien gruwelijk geleden,
Mensen moorden menschen door,
vloeken, tieren, plunderen, branden,
't Hagelt gierend, gloeiend schroot
Over velden, steden, landen!
Reutlend sterven zwaargewonden
In de gruwelijkste pijn
Met een laatste snik om 't huisje
Waar 't zo vredig stil kon zijn.
't Schroeiend staal zoekt, dood, vernieling,
Tot in 't verst gelegen oord!
Kind en grijsaard, moeders, klagen,
Grijnzend loert alom de moord!

Wanneer de krijg heeft uitgewoed
En al de volken dood gebloed
Ontelbaar staan de graven.
Verpulverd huizen, have en goed
De puinen roken, as en roet
Ontelbaar staan de graven.

Moeders wenen om hun kinderen
Kindren om hun vaders weer!
Kreuplen, blinden, wreed verminkten,
Weeuwen, weesjes, schreien, klagen
Smeken snikt hun bee...ze vragen:
Breng ons nooit geen oorlog meer.

Wij zonen van die vadren
Die morgen mannen zijn
Wij vieren 'achtien-mei-dag'
Met jeugdig zangrefrein!
Wij zijn van goede wille
Waar 't welzijn geldt en vree
Wij helpen aan verbroedering
Van alle mensen mee!
De rampen uit de wereld
'Geen Oorlog' nimmermeer

'Ge zult niet doden' luidt ze
De wet van Christus leer.
Wij vrome Vlaamse knapen
Wij schallen 't hel en luid,
Wij bannen, fors en krachtig,
De moord, de wereld uit!
Wij reiken vriendenhanden,
Wij brengen vredesgroet.
Zingt na en draagt hem verder
Heel de aarde rond, het moet!
Laat broers en zusters wezen
De mensen wereld wijd,
Dan wordt het hier beneden
Een blijde heerlijkheid!
Alleluja!

De kapel van O.-L.-V. van Zeven Weeën in het nieuws

De fraaie kapel waar d'Ekentnaren zo fier op waren werd gebouwd in 1865. Vele buren zorgden jaar na jaar voor onderhoud en versiering. Telkens als de processie er langs kwam was dit bedehuisje een juweeltje.

Er kwam even opschudding, verontwaardiging en woede bij de buurtbewoners toen (nieuwe?) eigenaars van het perceel waar de kapel opstond, het gebouwtje wilden slopen.

De eigenaars, uit Moorsel, hadden zonder de Ekentse waard gerekend en hevig protest bleef niet uit. Een schrijvelaar zette zich aan 't werk en Haaltert was een protestsong rijker!

De Kapel

Komt vrienden, die hier staat in 't ronde
Komt en luistert naar mijn lied
Hoe dat het hier twee vreemde honden
Den grond van Ons-Lieve-Vrouw hebben onteerd.

Zij kwamen hier met grote planken
Plaatsten ze aan den gevelmuur
Wij riepen met moed en vol verlangen:
Wij willen den grond terug.

Het is reeds zeventig jaar geleden
Dat er hier brave goede lüden
Grond aan Ons-Lieve-Vrouw hebben gegeven
Zij en dachten aan geen bewijzen toen.

Al de geburen samen gekomen
Bouwden daar ene kapelle op
En dan nog twee zeer brave lieden
Plantten er twee linden op.

De krisis die begint te nijpen
Niet alleen bij den werkman
Maar ook bij de schijnende rijken
Die te lui zijn voor het werk.

En ver uit hun dorpen gedreven
Denken zij in den Eekent daar is 't goed
Daar kunnen wij leven zonder werken
Wij nemen Onze-Lieve-Vrouw haar goed.

Wij hebben ons ouders horen spreken
Dat er uilen zullen zijn
Die in 't jaar vijf-en-dertig zullen preken
't Schijnt dat ze nu zullen gekomen zijn.

En dat er nu alle zondagen een sermoen
Op zijn Moorsels zal zijn
In de kapel, die onrechtvaardig
Nu de zijne toch moet zijn.

Denkt gij dan niet, onrechtvaardige lieden,
Dat er straffen zullen zijn
Voor diegenen die Gods goed onteren
En tweedracht brengen in de maatschappij.

En dat gij nu uws levens dagen
In twist en tweedracht doorbrengen moet
Want dat er geen van d' Eekentnaren
U nog ooit een vriendschap doet.

Verontwaardiging bij de benoeming van een nieuwe veldwachter

In het voorjaar van 1937 overleed veldwachter Frans Van Overwaele. Enkele nieuwe kandidaten boden zich aan. In geheime zitting van 11 maart 1937 kreeg Alfons Bogaert uit Kerksken zeven stemmen en Denis Goeman één stem. Een stemming voor een tweede kandidaat had als resultaat: Arthur Fonck 7 stemmen en Remy Van der Gucht 3 stemmen. Het dossier werd overgemaakt aan de Gouverneur. Op 19 maart liet de Gouverneur weten dat openstaande betrekkingen voor veldwachter bij voorkeur moeten gegeven worden aan oudstrijders. Naar aanleiding van dit nieuw gegeven ontving het gemeentebestuur de kandidatuur van Gustaaf Van Keymeulen, die weggestemd werd met tien tegen één stem.

Op 21 juni kregen Bogaert en Fonck het bericht in de bus dat zij slaagden in het op 31 mei afgelegde examen. Waarschijnlijk werd er menig pintje gedronken in de omgeving van de twee veldwachters in spé.

Uitgerekend op die dag ontving ook de burgemeester de benoeming van veldwachter Camille De Beir, woonachtig te Merelbeke!

Het was als een donderslag bij helder weer. Algemene verbazing op de raadszitting bij het voorlezen van de brief. Hevig protest volgde, vooral voor het feit dat een *'persoon vreemd aan de gemeente'* aangesteld wordt, terwijl er twee plaatselijke kandidaten voldeden aan de voorwaarden. Raadslid Van der Eecken stelde voor een protestbrief te schrijven aan de Minister van Binnenlandse Zaken. Een voorstel dat unaniem aanvaard werd. Daarenboven wilde de raad nog *"zeer poging doen om één van de inwoners of 'inboorlingen'(sic) te benoemen"*. De Gouverneur negeerde het verzoekschrift en bekrachtigde de benoeming van C. De Beir.

Ook de oudstrijders mengden zich in deze affaire en zij stuurden een protestbrief naar de koning over *"de miskenning van de rechten van de oudstrijders"*.

De ernst van het incident bleek eveneens uit het feit dat de vier oppositieraadsleden ontslag namen uit de raad. Omdat alléén de oppositie ontslag nam, gaf dit voorval de schijn een opgezet spelletje van de meerderheid te zijn, zo oordeelde althans de liberale pers.

Temidden van al dit tumult vond de burgemeester het wijselijk de vergaderingen te schorsen in afwachting van een antwoord van de Koning, maar... Laken zweeg.

De Gouverneur kwam op zijn beslissing niet terug, de veldwachter kwam, het bestuur

stelde zijn wedde vast en bestelde een Mausekarabijn à 475 fr voor de 'man van de wet'. Louis De Schepper werd aangesteld als hulpagent.

De oppositiepers was niet mals voor onze bestuursmensen. *"Een politieke huichelarij is het geweest, zegt men. Het volk heeft klaar gezien bij deze veroordeling. De katholieken hebben het misschien nooit gedacht dat hun kunkelfoes en loensche streken, zo gauw door de man uit de straat zou ontdekt worden. Wat baten eksamens als de benoeming reeds vast staat? Twee Haaltertse kandidaten geslaagd en terzelfdertijd loopt het bericht binnen van de benoeming van een veldwachter! Vreugde bij enkelen, mistevredenheid en sniprijzen bij velen. Huichelt en blijft huichelen, er zal wel iets van overblijven. Zal de bevolking van Haaltert dit feit in heugnis houden tot wanneer de tijd komt dat ze poets, wederom poets zullen bakken".* [154]

Besparingen

Een eerste maatregel trof de organisatoren van de kermisaktiviteiten. Alle toelagen werden afgeschaft. De affiche, *'om het volk te bakken'* werd behouden.

Op vraag van het Provinciaal Bestuur om een alarminstallatie te plaatsen in geval van oorlogsdreigementen, die de gemeentekas zo'n 8000 fr zou kosten, werd negatief geadviseerd met motivering *"dat de 3 klokken en het alarm van de marmerfabriek voldoende zijn"*.

Ook de gemeentelijke toelage aan socio-culturele verenigingen werd geweigerd, o.a. de subsidie aan de VTB en aan de fanfare. Daartegenover verhoogden zij de steun aan de vakschool te Aalst van 200 naar 750 fr, *"omdat Haaltertse leerlingen er school lopen"*. Voor deze materie stemden Lauwereys, de Sadeleer, De Brouwer en Van Cauwenberg voor, Van der Eecken en Daghuyt stemden tegen en Deleenheer, Perreman, De Middeleer, Goeman en Roelandt onthielden zich. Hier werd dus voor éénmaal niet partijgebonden gestemd.

Liberale kritiek

De soms harslechte toestand van ons wegennet was het klassieke dorlwit voor de oppositie. Een liberale verslaggever zocht het 'in hogere regionen' om de toestand aan te klagen van de weg Haaltert-Denderhoutem. *"De toestand is zo slecht dat vreemde toeristen die met Sabena-vliegtuigen van Brussel naar Londen, wanneer zij over Haaltert en Denderhoutem vliegen, vragen om een beetje te dalen om dat ne keer te zien! De kalseide is erbarmelijk slecht en er zijn putten als afgrunden zo diep! De liberalen deden stappen bij de provinciale diensten om aan deze wetstand een einde te stellen"*. [155]

Op 13 maart 1939 ontving het college een boze brief t.v.m. de slechte staat van het wegennet, dit naar aanleiding van de plaatsing van de telefoonkabels. Een onbekend iemand schreef naar ons bestuur: *"Ik vind het mij als eene strenge plicht UED eene verwijting toe te sturen tegenover den persoon die belast is in de gemeente tot het toezicht der wegeniswerken. Inderdaad, in naam van menige inwoners heb ik de eer UED den droevigen toestand voor te leggen waarin verscheidene van onze wegen zich bevinden tengevolge*

de werken voor het leggen van de telefoonkabels, het is waarlijk een schande den staat der zomerwegen te aanschouwen en nog veel droeviger de herstellingen na te zien van de herkassteiingen.

Ik dring er ten zeerste op aan, en in uw eigen groot belang, bovengemelde overtredingen onmiddellijk staak te zetten en ten minste eene onmiddellijke in regelscelling onzer wegen te eischen. Hopende op een goed en streng gevolg, dank ik u in naam onzer medeburgers" (niet genaamtekend).

Raadslid Daghuyt uitte ook kritiek op de trieste toestand van het kerkhof, dat regelmatig onder water kwam te staan en *"de gruchten worden niet gevuiigd, de graven zijn gezakt. Weerom fout van het lanlendig gemeentebestuur dat niet aan zijn inwoners denkt. Wij drukken de heren op 't hart, dat ze een beetje meer eergevoel zouden moeten aan de dag leggen, maar ongen ook in 't bijzonder wat meer eerbied voor onze doden. Het gemeentebestuur is de baas en de burgemeester moet zich om niets bekommeren. Voor wie zou men anders gaan stemmen? Maar er komt wel eens een tijd dat die heren op de tenen zullen getrapt worden, en dan…"*. [156]

Ook de herdenking van de derde verjaring van het overlijden van Koning Albert was volgens de oppositie niet vrij van elke smet. Volgens de verslaggever was het een mooie stoet, met fanfare, oudstrijders met fakkels en vaandels, het schoolhoofd en onderwijzers en het gemeentebestuur. Het was een ontroerende plechtigheid waarbij iedereen het treurige feit van 17 februari 1934 herdacht. *"Jammer dat men van zulke officiële plechtigheden politieke munt wil slaan. Misschien dacht de burgemeester dat het een feest gold en daardoor aan al wie lust had een glas aanbood. Ofwel was het om zo gauw mogelijk binnen te zijn met zijn verkoudheid. En dan nog moeten bloothoofds staan bij het spelen van de Brabançonne"*. [157]

August Van der Mynsbrugge
°Overboelare, 20 juni 1861
+Haaltert, 23 januari 1951

Gouden priesterjubileum van pastoor Van der Mynsbrugge

Op 11 november 1918 werd August Van der Mynsbrugge tot pastoor benoemd in onze parochie. Hij werd geboren te Overboelare op 20 juni 1861. Na zijn studies deed hij nog 3 jaar legerdienst vooraleer priester gewijd te worden in 1888.

Zijn herderlijke taak vervulde hij tot juli 1943 waarna hij op rust ging. Hij overleed te Haaltert op 23 januari 1951. Na een zeer zachte en geliefde pastoor De Pessemier was de nieuwe priester niet zo gemoedelijk. Eerder militaristisch, bot en streng in de omgang. Wel trouw bij zijn ziekenbezoeken en mild bij werkelijke nood. Hij was traag bij het misoffer en hield van lange preken waarin hij zich dikwijls kwaad maakte.

In zijn boek 'Haven zonder baken' typeerde de

Haaltertnaar Marcel Hunninck de pastoor als volgt: *"Rond de kerk, wonen in ons dorp de meest-welstellende menschen. De deftigste, zegt men bij ons. Niet altijd is dat woord echter in zijn eigenlijke betekenis op te vatten! In ieder geval, dáár woont de 'élite'. En midden die élite: onze pastoor! Hij is ruw en oud en zijn geburen schimpen op hem, omdat hij hun wijn niet wil komen proeven. De arme menschen zwijgen van hem, maar allen, rijk en arm, jong en oud, zijn éénstemmig akkoord op één punt: 'onze pastoor is een botterik!' Ongeweten, echter ongezien en mild, helpt hij de menschen die het noodig hebben. Maar die zwijgen dan. Moeten zwijgen..."*. [159]

Met het gemeentebestuur was het eveneens geen koek en ei. Van der Mynsbrugge wenste zich volledig afzijdig te houden van de dorpspolitiek, wat hem niet altijd in dank afgenomen werd. Door bepaalde katholieke politici werd hem zelfs een zekere liberale sympathie toegewezen.

Een verwezenlijking waarvoor hij dacht respons te krijgen bij onze beleidsmensen was de bouw van een parochiale feestzaal. Dit lovenswaardig en noodzakelijk initiatief vond echter geen gehoor bij de groep Lauwereys en de pastoor nam het roer in eigen hand. Hij kocht een gedeelte van de hofstede van Mathilde Arents -nu Groene Poorte- en na verbouwingen werd het 'De Volkskring'. De volkskring of patronage zou het Haalterts cultureel centrum worden, nog voor er in ministeriële kabinetten over dergelijke centra gesproken werd. De inspanningen van de pastoor waren niet gering als men weet dat hij weinig of niet kon rekenen op steun van de Haaltertse notabelen.

Bij een omhaling voor zijn zaal wierp één van de katholieke bonzen, Henry Meganck, een koperen cent in de schaal waarop Van der Mynsbrugge zonder dralen het waardeloze muntje terug naar de eigenaar katapulteerde.

Wanneer de achtenswaardige heren na de hoogmis hun pint gingen pakken was

Onderpastoor Claus met zijn helpers bij de versiering van pastorij en omgeving. - vlnr: 1-Paul Raes; 2-Jozef de Vadder; 3-Jozef Seuckman; 4-Paul Van den Steen; 5-Emiel Scheerlinck; 6-Frans De Rauck; 7-Cyriel Van den Steen; 8-Maurice Hutsebaut; 9-Gustaaf Mertens; 10-Remy Molly; 11-Jules De Meyer.

natuurlijk 'De Volkskring' taboe. Hun zondagse discussies gebeurden 'In de Muziekzaal' en 'Bij de Witten Baal'.

Bij de planning van het jubelfeest op zondag 10 juli 1937 wou het gemeentebestuur niet krenterig handelen en schonk een zetel en een ruiker bloemen aan de jubilaris.

Dank zij de onbegrensde werklust van onderpastoor Claus werd het een onvergetelijke hulde. Samen met de kajotters en de boerenjeugd herschiep hij het dorpscentrum in een kleurrijk en feeërieк geheel.

De gevierde weigerde elk persoonlijk geschenk en besteedde de narvangen sommen aan de modernisering van de elektriciteit en het plaatsen van luidsprekers in de parochiekerk.

Ter gelegenheid van het grootse feest dichtte de werkman-dichter Fons Van de Maele uit Erembodegem een jubellied.

"'t Is feest in Haaltert: aan de huizen
De vlaggen waaien in den wind
Het is ter eer van onze Herder
Door ons zo hartelijk bemind
Het is op heden vijftig jaren
Dat hij tot priester werd gewijd
Ten dienste stond steeds van het goede
Met moed en offervaardigheid.

Daarom is het dat wij vieren,
dat wij steven straat en woon,
dat wij vlaggen, dat wij juichen,
dat wij zingen hoog van toon:
Heil hem! Heil hem!

Zoo menig schaapken dat ging dolen
Heeft hij ter stalle weergebracht
Voor Godsdienst, school en kerk en volke
Bestemde hij zijn beste kracht
Geen ondank kon zijn ijver stremmen
Doch staalde nog zijn strijdersmoed
Bij tegenslag nam hij voor leuze:
Het is voor God, het kan, het moet!

Gebukkig die na 50 jaren
Mag zeggen: 'k heb mijn plicht gedaan
Ik heb geleefd om goed te stichten
'k Heb bij het werk niet stilgestaan
Dat mag hij van den Heer verwachten
Dat Hij hem 't beste geven zal
Voor zoveel goeds, zijn loon naar werken
En die dat wint, die wint het al".

Gemeenteraadsverkiezing 16 oktober 1938

Charles Lauwereys
**Haaltert, 1 november 1861*
+Haaltert, 29 april 1942

Voor het eerst in de Haaltertse politieke geschiedenis dongen 4 partijen naar de gunst van de kiezer. De inzet was eveneens het burgemeestersambt aangezien de 76-jarige Charles Lauwereys zijn ontslag aanbood. Hij kon nog een aantal jaren de evolutie volgen en overleed in 1942.

Lijst 1, socialisten met Gustaaf Elskens (Staafken den hoj) als lijsttrekker en Robert Scheerlinck, Roelandt, De Caesemaecker, Vijverman, Van Vaerenbergh, Limpens, Lammens, Matthijs, Nerincks en Van Impe.

Lijst 2, katholieken, met Baron de Sadeleer als kopman (hij nam de plaats in van de ontslagnemende Ch. Lauwereys), vervolgens De Middeleer, Guns, Raes, De Schrijver, Meganck, De Smet, De Rijck, Vanderburght, Roelants en Deleenheer.

Naast vrije beroepen, zelfstandigen en landbouwers, waren er nu kandidaten uit het werknemersmilieu. Vooral door de stimulans van onderpastoor Claus kwamen twee ACV-ers op de lijst, Guns en De Schrijver.

Lijst 3, VNV-ers, met Philemon Sterck, Ottoy, Remy Stalpaert, Dooremont en Arijs.

Tenslotte lijst 4, met de eenzaat Van der Meulen.

Merkwaardig genoeg ontbraken de liberalen in het politieke circus, ondanks hun talrijke inmengingen in de gemeentepolitiek via de liberaal gezinde pers. Hun voorman Van der Eecken weigerde met een onvolledige lijst op te komen. Blijkbaar waren er te weinig strijdbare elementen in liberale kringen.

Het werd een matte kiesstrijd: een sterke katholieke ploeg tegenover zwakke en onvolledige lijsten van de tegenstrevers. Toch kon een heerhoofd van VNV-strekking nog een anti-katholieke slogan op de kloostermuur schilderen: *"Bokken, uw steert begint te rotten"*.

De voorzitter van de kiesverrichtingen, Jozef Muylaert kon 's avonds de resultaten meedelen die trouwens niemand verwonderden. De groep de Sadeleer behaalde 10 zetels en de socialisten konden nog net één zetel binnenhalen.

De zitjes in de raadszaal werden ingenomen door Raymond Deleenheer (465 naamstemmen), Baron de Sadeleer (334), Arthur Vanderburght (418), Alfons De Schrijver (383), Philemon Raes (378), Karel De Middeleer (257), Jozef Roelants (183), Henry Meganck (182), Jozef De Rijck (126) en Désiré Guns (102).

Gustaaf Elskens kreeg 73 naamstemmen op lijst nr 2 en met de hulp van de kopstemmen behaalde hij het kiescijfer. Sterck kreeg 32 stemmen en Van der Meulen 19. Geen van beide lijsten had een verkozene.

Het was geen wonder dat een, weliswaar sterk uitgedunde fanfare, met de triomferende partij haar klinkende overwinning in de verf gezet heeft met een optocht door het centrum van het dorp.

Verkiezingen 1948. Het beleid ter discussie? vlnr: Jozef Nerinckx, Jules De Mol, Antoon Boeykens en veldwachter Louis De Schepper.

Verkiezingen 1938. Behulpzame zusters begeleiden oudjes uit het klooster (Juffrouw Victorine) bij het stemmen, wat bij niet-katholieken heel wat kritiek losweekte.
Rechts kijkt ex-middelid Theofiel De Brouwer goedkeurend toe.

Verliep de verkiezingsperiode kalm, er kwam heel wat animo nà de telling. Twee kandidaten, Philemon Sterck en Robert Scheerlinck, ontdekten 'onregelmatigheden' en dienden klacht in bij de Bestendige Deputatie. Volgens beide heren kon de kiezing ongeldig verklaard worden omdat: *" 1- Op het tste opnemingsbureel de voorzitter zo getracteerd heeft, dat de getuigen volledig dronken waren en de verrichtingen duurden tot 4 uur in de morgen. 2- Herhaaldelijk de getuigen weggegaan zijn en de voorzitter en bijzitter alléén gebleven zijn, terwijl de stembrieven op tafel lagen. 3- De bussen afzonderlijk werden gelicht en geteld en er voor het 'Vlaamsch Blok' geen enkele stem uitgekomen is, alhoewel verscheidene vaste partijgangers van het 'Vlaamsch Blok' daar voor deze lijst gestemd hebben".*

Voor de commissie van de Bestendige Deputatie loochenden de leden en de getuigen van de kiesbureaus alle aangehaalde feiten en de klacht werd verworpen.

Kreeg Raymond Deleenheer het grootste aantal voorkeurstemmen toch liet hij de sjerp aan Baron de Sadeleer. Zo kwam, 18 jaar na het overlijden van zijn oom, opnieuw een 'de Sadeleer' aan het hoofd van onze gemeente.

Verkiezingen 1938 (vlnr): Odilon De Graeve; Arthur Vanderburcht; Jozef Roelants; Alfons De Schrijver; Cyriel De Smet en een oppositiekandidaat Alfons Van der Meulen die steeds kriesel uitte op het feit dat de zusters met de audjes uit het onderlingengesticht meegingen in het stembakje. Zijn gekende uitroep: "en voor wie denkt gij dat ze zullen stemmen?" was niet uit de lucht.

Verkiezingen 1938. Enkele kandidaten van de katholieke partij.
vlnr: Alfons De Schrijver; Raymond Deleenheer; Louis De Smet; Charles Lauwereys; lijsttrekker Paul de Sadeleer; Philemon Raes; Jozef Melkebeke; Jozef Roelants en Arthur Vanderburcht.

Paul de Sadeleer was advocaat en erfde als oudste zoon de baronstitel van zijn vader. Zijn werkterrein lag vooral in het Brusselse. Tijdens de zomermaanden vertoefde hij met zijn gezin in zijn buitenverblijf 'de Warande'. Zijn benoeming verscheen in het Staatsblad op 14 februari 1939.

In een probleemloze zitting werden de schepenen aangeduid. Raymond Deleenheer als 1ste schepen en Arthur Vanderburght als 2de schepen.

Door de vele afwezigheden van de burgemeester werden veel van zijn aktiviteiten overgenomen door Deleenheer. de Sadeleer gaf hem alle krediet en voor belangrijke beslissingen vroeg hij eerst advies aan zijn eerste schepen. Oorspronkelijk wou Deleenheer zich geen kandidaat meer stellen, maar aan de 'bede' van de burgemeester kon hij niet weerstaan. de Sadeleer schreef hem: *"Gezien gij altijd een voorbeeld van zelfopoffering en verkleefdheid voor de katholieke partij zijt geweest, reken ik op uw sacrificie. Wij staan voor grote moeilijkheden. Het is absoluut noodzakelijk, voor de partij en voor een goed bestuur van de gemeente, dat gij herkozen wordt en het ambt van schepen aanvaardt. Ik reken op U"!*

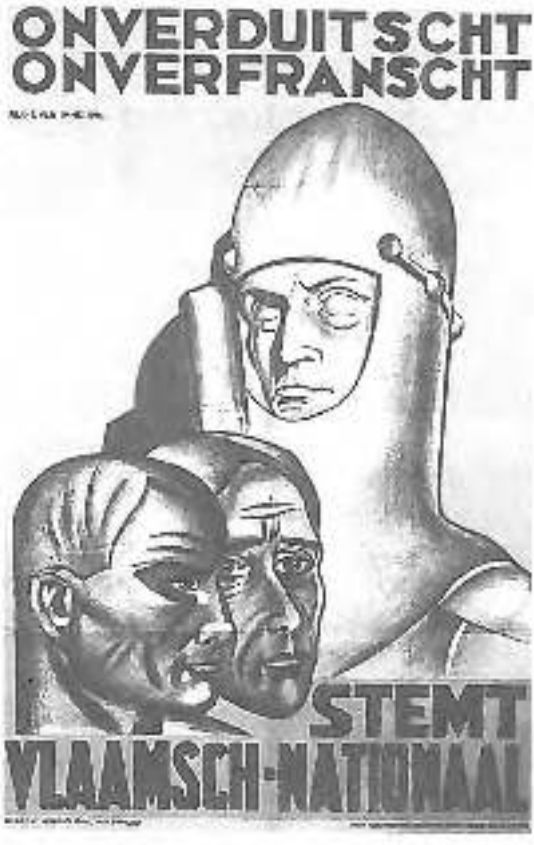

Verkiezingsaffiche van het VNV in 1938. (foto ADVN Antwerpen).

Verkiezingen 1938. De mini-fanfare gevolgd door enkele katholieke verkozenen na hun overwinning. Achter de muzikanten stappen op de eerste rij Philemon Boer, uittredend burgemeester Lauwerens, nieuwe kandidaat-burgemeester de Sadeleer en schepen Deleenheer.

De tweede schepen, Arthur Vanderburght, afkomstig van Denderhoutem, hij had een eigen politieke visie en wilde die natuurlijk doordrukken in het college, wat sporadisch tot onenigheid leidde. Reeds bij de onderhandelingen over de verdeling van de schepenbevoegdheden kwamen er moei-lijkheden. Het woord 'egoïsme' aan het adres van de nieuwkomer was niet uit de lucht.

Volgens de Sadeleer *"moet het incident op een minnelijke wijze opgelost worden, in het belang van de gemeente en als er geen goede verstandhouding en vriendschap in het college heerst, zal ik geen burgemeester kunnen blijven"*. De burgemeester wilde zelfs de bevoegdheden over politie, burgerlijke stand en openbare werken aan de schepenen laten om de vrede te bewaren. De beide schepenen bereikten een oplossing waarmee de burgemeester kon instemmen en de rust was voorlopig hersteld.

Vanderburght ontving (als prikje) toch nog een brief van de baron met *"de hoop dat voortaan de vergaderingen van het college met meer objectiviteit zullen besproken worden. Iedereen mag zijn gedacht zeggen, maar dit moet in kalmte gebeuren, gelijk vroeger in de twee colleges waarvan ik deel uitmaakte"*.

Inhaling Burgemeester Paul Baron de Sadeleer

Een feestcomité en de gemeenteraad beslisten een grootse huldiging te plannen voor de nieuwe burgervader op zondag 16 juli 1939. Buurtgemeenschappen en verenigingen werkten aan de praalwagens. Guirlandes, welkomverzen en jaarschriften werden vervaardigd, o.m.:

'De Wissen Bael vertelt overal
juicht volk van Haaltert, juicht verdomd
de nieuwe burgemeester komt!'

en

'Vliegt soms de vogel uit zijn muit
is Fons al eens een rare guit
toch zingt hij nu voor twee
Onze burgemeester heil en vree.'

Het feestcomité verspreidde een pamflet om alle inwoners te motiveren deel te nemen aan de feestelijkheden. Het werd een prachtige bedoening. De stoet was samengesteld uit een 30-tal groepen. De muzikale begeleiding werd verzorgd door vier fanfares waaronder natuurlijk de Haaltertse 'Jonge Kunstminnaars'. De kinderen van de Molenstraat, fraai uitgedost als molenaars en molenarinnekes, begeleidden de koets waarin de burgemeester, schepenen en de gemeentesekretaris hadden plaatsgenomen terwijl ze lustig hun gelegenheidsliedje zongen:

"Wij molenaars der Molenstraat
gaan 't volk uit tegemoet.
Wij zingen blij, dansen op maat
in een vrolijke stoet.
En de voetjes gaan van trip, trap, trap

Aan de Geachte Bevolking van Haaltert.

Een heuglijk feest hebben wij U mede te deelen, namelijk dat de

Plechtige Aanstelling van onzen Burgemeester

de Geachte

Heer Baron de Sadeleer

vastgesteld is op **ZONDAG 16 JULI AANSTAANDE.** '19

Het past voorzeker dat hij dergelijke gelegenheid gefeest wordt en noodigen daarom alle Haaltenaren de handen in mekaar te leggen en het hunne bij te dragen om dit feest best te doen lukken.

Reeds heeft het feestcomiteit enkele schikkingen getroffen voor wat betreft den te volgen weg, verwelkoming aan Station Haaltert te 3 uur, zoo den Heer Burgemeester door onze geliefde gemeente te brengen langs Stationstraat, Brul, Bede, Topmolen, 's Gravenkerselaar, Eeckent, Molenstraat, Hoogstraat naar Gemeentehuis (de samenstelling van den stoet zal later aangekondigd worden).

Bij deze uitnoodiging voegen wij ook een bijzonderen oproep tot alle inwoners der verschillende wijken en straten (zelfs de kleinste) om ter best hunne huizen te versieren en er voor te zorgen dat ter plaatse onmiddellijk feestcomiteiten worden samengeroepen om uwe wijk of straat goed te vertegenwoordigen, door feestbogen, praalwagens of groeperingen, met dit voorbehoud dat alle deelneming dient worden ter kennis gebracht van het feestcomiteit.

Ons ordewoord weze : feestmaken en nog feestmaken, opdat heel de streek rondom ons «Haaltert bovenal» getuige, dat onze bevolking zijn Burgemeester in 't harte draagt.

Met oprechten dank zal allen geldelijken steun, hoe gering ook, aangenomen worden door de HH. Schepenen, Gemeentersadeleden en leden van het feestcomiteit, van al dezen welke het hunne willen bijdragen om deze inhuldiging luister bij te zetten en te voorzien in het bekostigen der buitengewone uitgave. Dank.

HET FEESTCOMITEIT.

Drukk. A. Redant en zoon, Haaltert, Jaarschriften, gedichten, alle soorten versiering.

1939.

PLECHTIGE AANSTELLING

van den Heer

Baron Paul de Sadeleer

als

Burgemeester te Haaltert

OP ZONDAG 16 JULI 1939

ORDE VAN DEN STOET :

1. Vaandeldragers.
2. Muziek van Erembodegem "Niets zonder Arbeid„
3. Fietsers met versierde Rijwielen.
4. Ruiters.
5. Rijtuigen.
6. Praalwagen " De Lustige Spaarders„ Zwarthaar
7. Praalwagen "Handwerkers„ Eede
8. Muziek "Kristene Werklieden„ Groen Kruis, Aalst
9. Praalwagen A. C. W. Kristene Werklieden-organisaties.
10. Verheerlijking van Z. H. Paus Pius XII, K. A. J.
11. Ambachten «A. V. A.»
12. Praalwagen «Sport» Hooger Op.
13. Praalwagen "Boerenleven„ afdeeling Belgischen Boerenbond
14. Jonkvrouwen in ouderwetsche kleedij Dorp, Hoog- en Bruistraat.
15. Vreemde Vorsten Zwarthaar.
16. Praalwagen " Brijdel en De Coninck „ Sporencomiteit - Davidsfonds.
17. Praalwagen Pax Leckent
18. Muziek van Denderhautem "Maad en Volharding„
19. Afvaardiging Scholen.
20. Praalwagen "De Lente„ Erul
21. Praalwagen "Kabouters„ Eede.
22. Praalwagen "Rantwerksters „ Statiestraat, Hoofdmarkt, Eiland, Musschenzele.
23. » "Veroordeeling„ Oud Burgemeester de Sadeleer 1937 Dorp, Hoog- en Bruistraat.
24. Bond der Opgeëischten
25. Oudstrijders in voor-Oorlogsche soldatenkleedij door N. S. B.
26. N. S. B. afdeeling Haaltert.
27. Groep B. J. B. te paard
28. Praalwagen «Verheerlijking HH. Laurentius en Goerik» B. J. B. en K. A. J.
29. Muziekmaatschappij «De Jonge Kunstminnaars» Haaltert
30. Feestcommissie, Besturen en de Heer Burgemeester.

Druk. A. Redant en zoon, Haaltert

en de handjes gaan van klip, klap, klap
't Is vree vandaag,
't is vree, 't is vree vandaag, 't is vree.

Europa staat in rep en roer
de duitschman is kapot
Van aan den Oder tot aan den Rhur
ligt alles nu knock-out.

Hitler en generale staf
zijn dood of op de loop
Laat hem nu rusten in zijn graf
wij leven weer op hoop".

Na de rondgang door de gemeente zaten talrijke notabelen op de kiosk voor het warandehuis om de feestrede van volksvertegenwoordiger Fransman te aanhoren. Haaltert was in feest en laat in de avond zag het dorp nog zwart van 't volk toen de eerste pijlen van het vuurwerk openspatten.

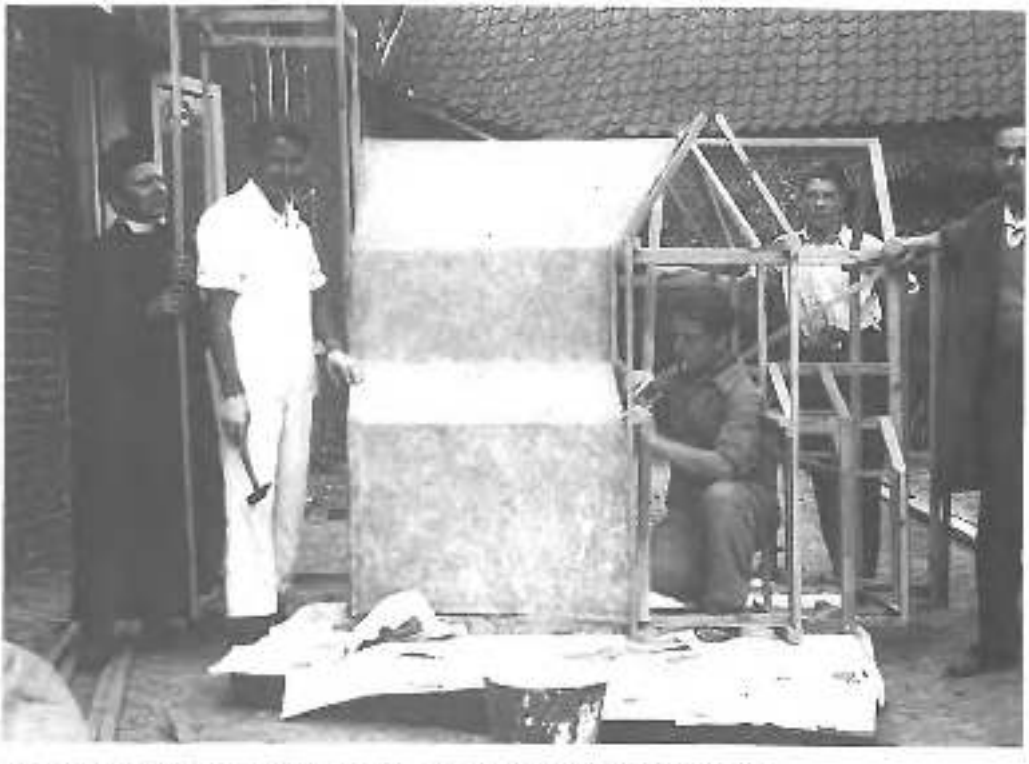

Enkele kajotters bij de voorbereiding van hun praalwagen met maquette van de parochiekerk.
vlnr: onderpastoor Claus; Alfons Bedant; Louis Van Impe; Maurice De Schutter en Paul Schandevijl

Praalwagen van KAJ en BJB: 'Verheerlijking HH. Lourentius en Gorik'.

Praalwagen van het 'Sporenkomiteit' en Dr. Jan Breydel en Pieter De Coninck.

Wagen van het ACW.

Fanfare 'Niets zonder arbeid' uit Erembodegem.
De bewoners (Sjalen frinket) uit 'Den Engel' wensten de burgemeester:
'Vandaag feesteling, morgen wacht U 't werk, wordt het Vlaamsche kermis aan de kerk'.

De Nationale Strijdersbond toeiden zich in voor-oorlogse soldatenkleding

De KAJ wagen met de 'Verheerlijking van Paus Pius XII'

Albert Thieleman met de vlag van de Boerengilde Sint-Isidoor.

De Lustige Spaarders. Zwarthoor voor het vertrek naar het feest.
Links(op bank): Oser Van den Houte; Jozef Eloot; Jozef Eloot jr.
Staand: Elodie De Pelsmaeker; Eduard D'Haeseleer; Adèle D'Haeseleer (waardin herberg bij Baekes Peeken); Philemon Smet; Alfons De Backer; Aimée De Bruyn; Franciscus Eloot en Cyriel Mertens (met pop)
Op verhoog: Robert Ribbens; Prosper Van der Stocht (President van 't Zwarthoor); Gustaaf Van de Velde; Frans Muylaert (met hoedje).
Dames: Yvonne De Pelsmaeker; Germaine Verhoonhove; Marie D'Haeseleer.
Voorzien rechts: Maurice Smet; Frans Smet (ventje); Richard Van der Niepen; Charles Mertens en Hector Muylaert.
Uiterst rechts: Virginie De Roedt (met papieren hoed) en Louise De Pelsmaeker.

'De lustige spaarders' brengen hulde 'aan hunnen achtbaren heer burgemeester'.

Mooie groep van de dames uit het dorpscentrum: 'Jonkvrouwen in onderwetse kledij'.
Linkse rij: 1-Yvonne Herreman; 2-Simonne Van Overwaele; 3-Marie De Kuibber; 4-Madeleine Wijns; 5-Emma Rennebaogh; 6-Celine Mally; 7-Lucie De Rouck; 8-Marie Allemant; 9-Laura Vijverman; 10-Martha Roelandt.
Rechtse rij: 1-Madeleine De Grom; 2-onb.; 3-Pauline Allemant; 4-Joanne Mally; 5-Yvonne Mallefroy; 6-Agnes De Rouck; 7-Estelle Redant.

De molenaars en molenarinnen uit de Molenstraat.
1ste rij(vlnr.): 1-onb.; 2-onb. Vonck; 3-Maria De Bruyn; 4-Georges Deleenheer; 5-Marcel de Schrijver; 6-Marcel De Vriendt; 7-Simonne De Saedeleer; 8-Roger Moock; 9-onb.; 10-onb.; 11-Elise Scheerlinck, 12-Gerard Scheerlinck.
2de rij: 1-Irène Van de Weghe; 2-Maria Goossens; 3-onb.; 4-Lutgarde Van de Weghe; 5-Claudine Vervoort; 6-onb.; 7-Martha Van Delsen; 8-Juliette Van de Weghe; 9-Herman Gees; 10-Gerard Elskens.
3de rij: 1-onb.; 2-Emma Allaer; 3-Maria De Schrijver; 4-Estelle De Smet; 5-Maria Van den Steen; 6-Marie-Madeleine Scheerlinck; 7-Maria Van Impe; 8-onb.; 9-Erna Van de Weghe; 10-onb.
4de rij: 1-onb.; 2-Gabrielle Schotte; 3-Jozef Moock; 4-Delfine Van Nieuwenborgh; 5-Suzanne Ganzeman; 6-Germaine Goossens; 7-Monique Vervoort; 8-... Van de Velde; 9-Jan Baetens.
5de rij: 1-Yvonne Eeman; 2-Roza Van Londersele; 3-Nisette Vervoort; 4-Françoise Yernaux; 5-Rosa Van Impe.

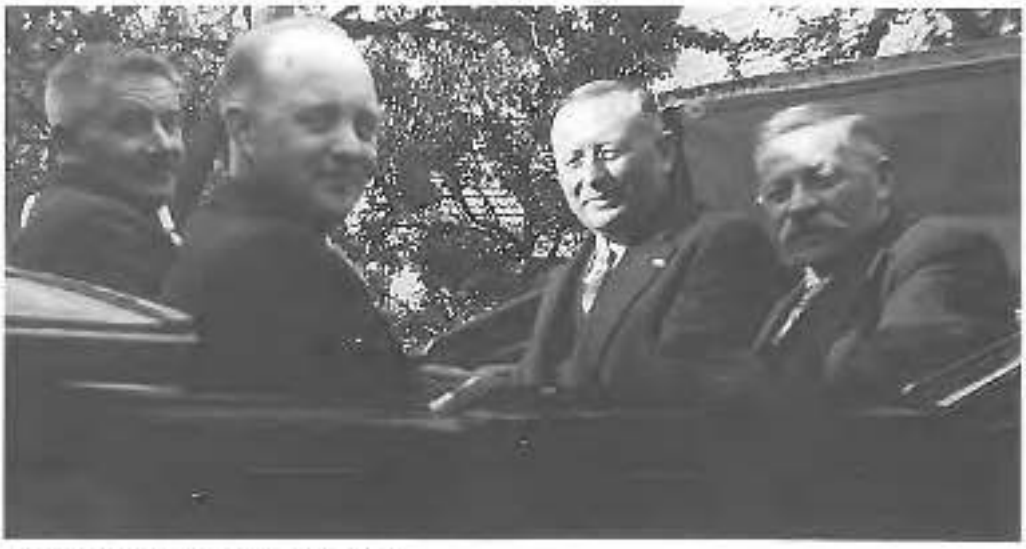

De open vigilante met het nieuwe schepencollege.
vlnr: sekretaris Jozef Scheerlinck; 2de schepen Arthur Vanderburcht; burgemeester Baron de Sadeleer en 1ste schepen Raymond Deleenheer.

Jubelfeest van de H. Jozefkapel op de Bruul

De kapel werd gebouwd in 1902. In zijn dagboek noteerde pastoor De Pessemier: " *Op den Brul, aan den put is eene kapel opgerichtter eere van de Heilige Jozef. Die kapel is daar gekomen (met giften van den eenen en den anderen) eenstdeels om dan die wijk ook eene kapel te bezorgen: ook om tijdens de processie van O.-L. Vrouw Hemelvaart, eenen rustaltaar aan het H. Sacrament te verschaffen".*

Het fraaie bouwwerk werd steeds pielkfijn verzorgd door de buurtgemeenschap. Ter gelegenheid van het 30-jarig bestaan dichtte Fonske Van de Maele:

Ter eere van de H. Jozef, vereerd in de kapel op den Brul.
Te Haeltert, op de wijk de Brul,
in Vlaanderen dus gelegen.
Daar staat een klein heiligdom
voor deze wijk een zegen.

En telken jare als wanneer,
Sint-Jozef 's feestdag nadert
in 't maandje maart, dan wordt er daar
gebeden en vergaderd.

De hele Brul is in de weer
om 't Heiligdom te sieren
en zoo Sint-Jozef waardiglijk
te eeren en te vieren.

Kajotters en kajotsters zijn
voorwaar niet van de leste.
Zoo wordt de kleine buurtkapel
gesmukt dan op zijn beste.

En van het dorp en van alom
de vromen en de braven.
Ze komen daar daar om hun geloof
te sterken en te staven.

Maar nooit voorhenen als dit jaar
kwam 't volk er henen stromen
om van Sint-Jozef hulp in nood
en gunsten te bekomen.

O, moeht Sint-Jozef op hun ber
die brave menschen sparen

van leed en nood... en in hun hart
hun diep geloof bewaren.

Met de dreigende oorlogssituatie aan de horizon werden aan de kapel door de bevolking en de schoolgaande jeugd bidstonden gehouden. Een geschilderde pancarte vertolkte de vurige wens van de gelovigen:

"H. Jozef patroon van Belgenland
Bevrijd ons van dreigend oorlogsbrand
Dat ons kroost niet wordt verscheurd
Wij aanroepen U, verhoor ons bee."

Leerkrachten en leerlingen van de gemeenteschool aan de kapel van de Heilige Jozef op de Bruul in 1939. In die periode bestond het onderwijzerskorps uit: Martha Lanwerck, Hoofdonderwijzer René De Smet, Octaaf Baeyens, Pieter Pietersens, Gilbert Bedaux, Gilbert Van Overwaele, Octaaf Van Vaerenbergh en Clement Van de Weghe.

Hoofdertse vuldstrijders ontvangen door Baron de Sadeleer in de wateroude n.a.v. de inhuldiging van het monument van de gesneuvelden in 1935.
Zittend (vlnr): 1-Jozef De Schrijver; 2-Arthur Redans; 3-Baron de Sadeleer; 4-Alfred Nooteboom; 5-Julien Van Rampelbergh; 6-Jan Mattens; 7-Alfons Van Nieuwenborgh
2e rij: 1-Alfons Cappers; 2-Jozef Verbeuel; 3-Remy Van den Abeele ?; 4-onb.; 5-Petrus De Cooman; 6-Jozef Van Impe; 7-onb.; 8-Frans Daghuyt; 9-onb.; 10-Richard Allaer; 11-Petrus Dooremont
3e rij: 1-Alfons Rennebaugh; 2-Frans Godefroid; 3-onb.; 4-Theofiel Van Mol; 5-onb.; 6-onb.; 7-Jules Ijsevhijt; 8-onb.; 9-Remy Van Cauwenbergh; 10-Frans Van Cauwenbergh.

DEEL VII - Oorlog 1940-45

Luchtverdediging van het grondgebied

Het werd turnstig in de Belgische legereenheden. Velen voelden een nakende oorlogsdreiging. Manoeuvers werden ten allen kante gehouden. Bij ons was in de zomer van 1938 een détachement van het Luchtvaartwezen 'te gast'. Na zijn vertrek, begin oktober, ontving de burgemeester tal van lofbetuigingen en dankwoorden aan het adres van zijn dorpsgenoten.

"Het is met veel genoegen dat ik vernomen heb, hoe de gansе bevolking van Haaltert, van welke sociale klas zij ook waren, de militairen geholpen heeft, in het vervullen van hun taak gedurende de moeilijke dagen die wij onlangs beleefd hebben."

Get.: Luitenant-Generaal Duvivier.

"Au nom des officiers et soldats du groupement renforcé des Etablissements de l'aéronautique militaire, je vous exprime toute ma reconnaissance pour la généreuse hospitalité".

Get.: Kapitein-Commandant Thiry.

"Deze om uw hartelijk te danken wegens de zeer goede ontvangst ons voorbehouden door uwe bevolking tijdens de droevige dagen. 1ste en 2de Détachement Luchtvaartwezen Lembeek en omstreken.

"Des nombreux rappelés ayant été contraint de voire si aimable et accueillante ville pour flamands ou wallons sans distinctions viennent vous demande remercier en leurs nom et de tout coeur la population du si touchant accueil."

Tenslotte schreef Luitenant Wieckmans uit Heist a/Zee nog *"dat de verbroedering van de soldaten met de bevolking van Haaltert meer vruchten afgeworpen heeft voor de samenwerking Wallonië-Vlaanderen dan de politiek".*

Mobilisatie

Een paar maal werden de dienstplichtigen opgeroepen zich te melden in het Gemeentehuis. Onderpastoor Claus, zoals steeds gewapend met het fototoestel, vereeuwigde deze gebeurtenis dank zij enkele opmerkelijke opnamen.

Op 10 en 14 mei 1940 verschenen opnieuw berichten i.v.m. de mobilisatie en deze maal was het ernst. Enkele Haaltertnaren namen de trein naar Poperinge. In de omgeving van Oudenaarde werd de trein bestookt door vijandelijke vliegtuigen. Velen weigerden verder te reizen en zetten de tocht verder te voet. Krijgsgevangen genomen werden de militairen naar Abbéville gevoerd vanwaar een voettocht begon naar Bastogne. In Bastogne werden alle vlamingen vrijgelaten en praktisch iedereen keerde ongedeerd naar zijn verblijfplaats terug.

Op 22 augustus waren er reeds 310 krijgsgevangenen terug in Haaltert en een lijst opgemaakt op 17 november 1940 gaf melding van nog 97 gevangenen in Duitsland.

Een zestigtal jonge mannen namen in Haaltert de trein (wagons voor dierenvervoer) maar werden vóór de eindbestemming afgeleid. Acht dagen verbleven de opgevorderden op de trein, tot die uiteindelijk belandde in het zuiden van Frankrijk. De mannen werden verspreid in enkele kleine dorpjes in het Gard-departement voor

Provincie Oost Vlaanderen
Gemeente Zwalm

TERUGROEPING
der Militairen met vergunning

De Burgemeester heeft de eer ter kennis van zijne medeburgers te brengen dat, ingevolge de van den Heer Minister van Landsverdediging ontvangen onderrichtingen, de militairen van allen graad, die thans met vergunning zijn, zich **ten spoedigste** bij hun eenheid moeten vervoegen.

OPMERKING : De militairen van allen graad, die een buitengewoon verlof genieten, moeten slechts na het verstrijken van dit verlof terugkeeren, behalve wanneer de algemeene mobilisatie - phase E - afgekondigd wordt, in welk geval zij zich ten spoedigste bij hun eenheid zouden moeten vervoegen.

Den 7/10 Mei 1940 (dag, datum, maand, jaar).

De Burgemeester,

[signature]

hulp op grote landbouwbedrijven. De meesten arriveerden enkele weken later terug in het dorp.

Hulp aan de soldaten

Eén van de punten waar er politieke heibel rond geweven werd was de oprichting van een *"Nationale instelling voor sociaal dienstbetoon aan de gezinnen met militairen."* Volgens een circulaire moest het comité worden samengesteld uit organisaties van parochiale, culturele, maatschappelijke en christelijke aard. In een brief aan de voorzitster, Mevrouw Brouckaert, schreef de burgemeester: *"Je crois bon de vous faire observer que ce comité a été formé en dehors de moi, et sans que j'aie été consulté et qu'il ne comprend pas les délégués de toutes les oeuvres et sociétés de la commune".*

Waarschijnlijk waren er opmerkingen over de samenstelling van een eerste comité - té uitgesproken katholieke vertegenwoordiging - want de burgemeester schreef: *"En effet, je ne vois pas la possibilité de former un autre comité. Une tentative faite quelque temps avant, avait échoué à raison de certaines rivalités locales. Presque tous les organismes représentés sont catholiques. Il est vrai qu'il n'y en a pas beaucoup d'autres à Haeltert... Je pense toutefois que le Vlaamsche Toeristenbond est sans couleur politique".*

Uiteindelijk werd een *"Parochiaal comité voor 't werk van den soldaat"* samengesteld. Dit zonder inspraak van de burgemeester noch schepen Deleenheer en waarin volgens deze laatsten *"enige maatschappijen (ziekenfonds, Hoger-Op, enz.) vrijwillig vergeten zijn!"*

Het comité was samengesteld uit:

E.H. Claus, onderpastoor
Mej. Martha Lauwereys, Jeugdverbond der K.A.
Mej. Elisabeth Redant, Kajotsters
Jozef Roelants, Boerengilde
Notaris Robert Bauwens, Davidsfonds
Jozef Temmerman, Sportencomité
Eugeen De Meyer, Vlaamsche Toeristenbond
Marcel Van Cromphaut, Jeugd Boerenbond
Frans Van Cauter, Kajotters
Paul De Loof, H. Hartbond
Jozef De Meyer, Ziekenfonds
Alfons De Schutter, Kristelijke werklieden
Albert Van Cauwenbergh, Studentenbond.

Begin 1940 deed ook het Vlaams Kruis een aanvraag tot toetreding. Over dit orgaan had onze burgemeester wel zijn twijfels. Hij informeerde bij schepen Vanderburght of het Vlaams Kruis niet gesticht was om het Rood Kruis te bekampen én of het geen organisatie was van het VNV. De burgervader was ook niet zeer gelukkig met de houding van 'zekere personen' uit het comité. Hij liet opmerken *"dat hij zeer voorzichtig moest zijn"*. Het Vlaams Kruis kreeg geen toelating om diploma's uit te reiken in het gemeentehuis. Indien het in een andere zaal gebeurde mocht het schepencollege wel de vergadering bijwonen!

Wereldoorlog II

De oorlog kwam dichterbij en op 11 april 1940 had de laatste zitting plaats onder voorzitterschap van burgemeester de Sadeleer. Schepen Deleenheer werd dienstdoend burgemeester en één van de eerste dokumenten die hij tekende op 10 mei 1940 was het bevel tot terugkeer naar hun eenheid van de militairen met vergunning.

Begin mei bedeelde de 'Territoriale Burgerlijke Wacht' 88 gasmaskers aan hun leden.

De dienstdoende burgemeester werd door de Ortskommandatur van Aalst verplicht al de wapens in het bezit van privépersonen en politie te verzamelen en in te leveren, o.m.: 27 oude geweren, 57 trommelrevolvers, 23 browningrevolvers, 2 pistolen, 1 fuséeschieter en 2 (achtergelaten) Engelse geweren. De politie overhandigde 2 revolvers en 2 karabijnen. Later werden ook de jachtgeweren ingeleverd!

Op 18 mei vluchtte de baron samen met zijn huishoudster Elisa Muylaert, haar man en dochter naar Frankrijk. Zij geraakten nog net over de Sommebrug te Abbéville (die werd enkele uren later opgeblazen) en verbleven in Vieux Boucau (Landes).

Heel vlug schreef hij aan Raymond Deleenheer en vroeg informatie over het oorlogsgebeuren in Haaltert. In de laatste alinea stond: *"gelieve mijne complimenten te doen aan Alfons Temmerman, Remi Van den Berghe, Petrus Vonck, Alfons Muylaert en de anderen die bij mij werkten. Alsook aan de leden van de Gemeenteraad en vrienden van Haaltert. Het zijn droeve tijden..."*

Op 4 augustus keerde de burgemeester weer naar Brussel en 's anderendaags ontving Deleenheer reeds bericht van veilige thuiskomst.

Mobilisatie 1939. Verzamelen geblazen aan de jongenschool op de Hoogstraat en... de ijsvreter profiteerde van deze dramatische situatie.

AAN DE BEVOLKING

Op bevel der Regeering zijn al de weerbare mannen van 16- tot 35 jaar, met en zonder militaire verplichtingen, verplicht zich onmiddellijk naar Ypor te begeven en zich daar ter beschikking te stellen d r militaire overheden.

Dit bevel is ook van toepassing voor de aangekomen mannen van andere gemeenten die hier tijdelijk zijn.

Haaltert, 14 Mei 1940

Zij gelieven zich te voorzien van levensmiddelen voor 48 uren en van een slaapdeken.

De Burgemeester,
Baron de Sadeleer.

Mobilisatie 1939. Jozef Raclaux; Marcel Raclaux; Albert Van den Bruele en onderpastoor Claus.

Mobilisatie 1939. Enkele soldaten op het Dorp aan de Volkskring.

Mobilisatie 1939. Aan het station te Haaltert.
Wij herkennen 3de van links: Van Cauwenbergh en uiterst rechts: Gustaaf Lievens.

Mobilisatie 1939. Een compagnie aan het station met enkele Haaltertnaren.
Midden (zonder pots) onderwijzer Graaf Van Voorenbergh; ernaast rechts zittend: Gustaaf Lievens.
5de op de laatste rij: Odilon De Graeve.

GEMEENTE HAALTERT

BERICHT

Het Gemeentebestuur, door de omstandigheden gedwongen, doet beroep op de welstellende burgers der gemeente voor het aangaan eener leening bij bijzonderen.

Het kapitaal zou dienen tot lenigen van den dringendsten nood der behoeftigen en den jaarlijkschen intrest zou 4 o/o bedragen.

De inschrijvers kunnen zich wenden tot het Schepencollege alle voormiddagen.

Haaltert, den 4 Juni 1940.

Namens het Bestuur :

Op bevel : De Schepenen,

De Sekretaris, **R. De Leenheer, A. Van der Burght.**

J. Scheerlinck.

Raymond Deleenheer werd geconfronteerd met onzekerheid en angst bij de bevolking bij het uitbreken van de oorlog. Teveel Haaltertnaren herinnerden zich nog de penibele toestanden die de eerste oorlog met zich bracht. Her mag gezegd dat de schepen deze delicate taak zeer gewetensvol ter harte genomen heeft.

De betaling van de militievergoeding en de werkloosheidsuitkering bleven achterwege. Als maatregel hierop opende het bestuur een lening van 150.000 fr aan 4%. Hier werd vooral gerekend op de kapitaalkrachtige dorpsgenoten. Het lukte, want in juni kon men door tussenkomst van nationale fondsen de som van 76.000 fr besteden aan de noodlijdenden en in juli 198.000 fr.

Naast het gemeentelijk hulpfonds was er van staatswege 'Winterhulp' opgericht op 29 oktober 1940. De naam was geïnspireerd op het Duitse 'Winterhilfe'.

Dit organisme, dat in Haaltert zeer traag op gang kwam, had tot taak het leveren van materiele steun aan behoeftigen. Nobelprijswinnaar Prof. Heymans was nationaal voorzitter.[59] De leiding in Haaltert berustte bij Octaaf Van Vaerenbergh, afkomstig van Mere en onderwijzer te Haaltert. Winterhulp zorgde voor soepbedeling en maaltijden. In de lagere scholen werd veel levertraan door de scholieren met gesloten ogen naar binnen gelepeld!

Door een nijpend tekort aan voedingsmiddelen en brandstof werden de veldiefstallen schering en inslag (in de Droef werden 's nachts door onbekenden een aantal bomen afgezaagd en weggevoerd) en om deze te bestrijden werd een politiereglement gestemd. In de velden was het 'rondkwalen' verboden, alleen wandelen op de veldwegen was toegelaten. Tussen 22 u en 5 u 's morgens bleven de inwoners best weg uit het veld en tussen 12 en 14 u mocht je er niet wandelen met korven of zakken.

Om het dramatische van de levenssituatie te benadrukken werden voor de nakende kermis alle foorkramers geweerd en was het verboden danspartijen te organiseren.

De bevoorrading van voedingswaren lag in de knoei. Een rantsoeneringsdienst werd ingesteld. De bevolking had twee keuzen: smokkelwaar kopen op de zwarte markt aan fabuleus hoge prijzen of zich beperkte hoeveelheden aanschaffen met de rantsoenkaarten en de bijhorende zegeltjes. Deze weinig komfortabele situatie duurde tot einde 1948.

De eerste jaren na de oorlog was het telkens een drukte van jewelste wanneer een camion haring 'afgekapt' werd vóór de winkel van Gustaaf Lievens. Met een schepspade (truefel) werden de glibberige vissen in de emmers van de kooplustigen gedeponeerd. Door het Vredekabaret werd deze situatie op een humoristische wijze bezongen. Jong en oud kende en zong bij bepaalde gelegenheden:

"Er is vis, er is vis, er is vis bij Staaf de kaatman,
dertien kilo voor ne frank (in werkelijkheid 13 fr/kg)
voor den opleg en de braadpan
't wordt een feestje van belang".

Kristen Werklieden naar Rome

Plannen werden gemaakt om deel te nemen aan de grote werkliedenbedevaart naar Rome. In Haaltert tekende kunstschilder Frans Coppens een ontwerp voor de afdelingsvlag die zou meegenomen worden. Wegens de dreigende oorlogsomstandigheden werd de bedevaart afgelast.

Ontwerp uitgevoerd door Kunstschilder Frans Coppens
HAALTERT

Ontslag burgemeester de Sadeleer

In oktober 1940 diende de burgemeester zijn ontslag in (Staatsblad van 1/12/1940) en liet dit weten aan Raymond Deloenhoer met de bede *"dat hij nu het ambt van burgemeester zou aanvaarden, want dat was de wens van de grote meerderheid van de bevolking"*. de Sadeleer

gaf zijn schepen de raad om het voorstel tot benoeming van burgemeester door de gemeenteraad te laten indienen. De baron deed ook stappen bij de Sekretaris-Generaal om de kandidatuur van Deleenheer te steunen, maar zonder resultaat. Einde januari kwam de benoeming van Karel De Middeleer, katholiek raadslid. de Sadeleer stak zijn ontgoocheling niet onder stoelen of banken en schreef aan zijn vriend: *"Ik zie in de Moniteur de benoeming van Karel De Middeleer. Het is een schande U niet benoemd te hebben, na al het werk, dat gij in zeer moeilijke omstandigheden, met zoo veel verkleefdheid gedaan hebt! Maar met de mannen die nu aan 't hoofd zijn, zijn zulke benoemingen te verwachten".*

Karel De Middeleer burgemeester

Karel De Middeleer
**Schorisse 7 februari 1874*
+Haaltert 8 oktober 1915
Raadslid sinds 1932. Burgemeester van 1940 tot 1944.

De Middeleer was een landbouwer uit de Borkent (hoeve fam. Van Londersele) en was in 1926 voor de eerste maal kandidaat op de katholieke lijst maar werd niet verkozen. In 1932 had hij meer geluk en werd verkozen als raadslid. Zijn mandaat werd in 1938 hernieuwd. Hij sloot zich aan bij het VNV, waardoor hij de voorkeur genoot op zijn partijgenoot Deleenheer om de sjerp te omgorden. Gedurende de eerste oorlogsjaren bestuurde hij samen met de schepenen Deleenheer en Vanderburght onze gemeente. Door een ministerieel besluit van 28 mei 1945 werd de raad vervangen door het schepencollege.

Weinige zaken werden verwezenlijkt. De zorg van de beleidsmensen ging voornamelijk naar de bevoorrading van de dorpelingen. De rantsoeneringsdienst draaide op volle toeren. Verschillende bedienden werden aangesteld o.m. Albert Vercruyssen, Paul Scheerlinck, Maurice Van Overwaele -verving Vercruyssen-, Hendrik Van den Stock -verving Scheerlinck, die het onderwijzersambt aanvaardde-. Op 1 juni kwam versterking van Mevr. Juliette Pors uit Aalst en Julien Van Overwaele. Na een onderhoud van burgemeester De Middeleer met de provinciale dienst in Gent, werd VNV-man, Romain De Kegel uit Aalst aangesteld als 'Leider rantsoenerings-dienst' op het gemeentehuis vanaf 1 mei 1943.

Oorlogsburgemeester Theo Van Driessche

Op 1 juli 1943 werd ontslag 'verleend' aan De Middeleer door Sekretaris-Generaal G. Romsee van het Ministerie van Binnenlandse zaken, omdat de burgemeester *'te matig geoordeeld werd door het VNV'*.

Op 15 juli stelde men Theo Van Driessche afkomstig van Oudenaarde, NMBS bediende te Haaltert, aan als nieuwe burgemeester. De vlaamsgezinde én intellectuele burgemeester werd geflankeerd door twee schepenen, Arthur Vanderburght en Jozef Sterck (Pastoor Buckens noemde Sterck een VNV-volbloed). Het administratieve

werk verrichtte sekretaris Jozef Scheerlinck.

Met de regelmaat van een klok greep elke maand de 'mini-gemeenteraad' plaats, zonder raadsleden, alleen burgemeester en de twee schepenen, waarbij men de klassieke punten, zoals rekeningen COO, onderhoud waterlopen en wegen, grondvergunningen op het kerkhof, weidetoepassingen enz. afhandelde.

In deze bizarre tijden kon Haaltert zich gelukkig prijzen een beroep te kunnen doen op een persoonlijkheid als Van Driessche om het burgemeestersambt uit te oefenen. Hij heeft dit gedaan met tact en eerbied voor ieders opvattingen. Zijn ambtstermijn, waarover met veel lof gesproken werd door vriend en tegenstander, nam een einde op 3 september 1944 toen onze streek bevrijd werd.

Theo Van Driessche
**Beveren-Oudenaarde, 17 februari 1903*
+Haaltert, 11 december 1977
Burgemeester van 1943 tot september 1944.

Op een informatieblad stond: *"Als lid van het VNV en door dit organisme aangesteld als burgemeester, heeft Mr. Van Driessche natuurlijk de onderrichtingen van zijn partij moeten volgen en onderhield bij betrekkingen met de leiders ervan. Nochtans heeft zijn administratieve houding tot geen klachten aanleiding gegeven vanwege de bevolking."* Zijn correcte houding werd nog gestaafd door het feit dat geen enkele van de genomen beslissingen in de periode 1943-44 door de volgende bewindsploeg hernepen werd.

— GEMEENTE HAALTERT —

— BERICHT AAN DE BEVOLKING —

- BEVOORRADING -

Bij ministerieel besluit van 11 Mei 1940, in het Staatsblad verschenen, is de rantsoenering in voege sedert 11 Mei j.l.

De winkeliers worden verwittigd dat zij geen waren mogen afleveren zonder zegels.

Hieronder volgt de tekst van het ministerieel besluit, ter inlichting van de bevolking.

ART. 1. Van af 11 Mei 1940 treedt de rantsoenering in werking voor de hiernavermelde koopwaren :

1) Brood en meel.
2) Gebrande en ongebrande koffie.
3) De volgende voedingsvetten : Margarine, boter, reuzel, rundervet.
4) De volgende zetmeelhoudende produkten : crème en gruismeel van koren, havermout, gedroogde groenten, rijst, deegwaren.
5) Zout.
6) Geraffineerde suiker, cristal, korrel, kandij, poeder of bruin suiker.
7) Aardappelen.
8) Harde en zachte zeep.
9) Tafelolie.

ART. 2. De verkoop dezer waren geschiedt tegen afgifte door den verbruiker aan den kleinhandelaar, van de in de volgende artikelen bepaalde rantsoenneringszegels.

Zegel Nr 1 komt overeen met een dagelijks rantsoen van 300 grammen brood of een rantsoen van 225 grammen meel.

Zegel Nr 2 komt overeen met een tiendagelijksche rantsoenen van 25 grammen ongebrande koffie, hetzij 250 gr. of met 10 rantsoenen van 20 gr. gebrande koffie, hetzij 200 gr.

Zegel Nr 3. 5 dagelijksche rantsoenen van 75 gr voedingsvet hetzij 375 gr.
Zegel Nr 4. 10 dagelijksche rantsoenen van 25 gr. zetmeelhoudende produkten, hetzij 250 gr.
Zegel Nr 5. 10 dagelijksche rantsoenen van 20 gr. zout hetzij 200 gr.
Zegel Nr 6. 10 » » » 30 gr. suiker of 300 gr.
Zegel Nr 7. 5 » » » 500 gr. aardappelen hetzij 2.5 kgr.
Zegel Nr 8. 10 » » » 25 gr. zachte of harde zeep hetzij 250 gr.
Zegel Nr 9. 10 » » » 5 gr. tafelolie, hetzij 50 gr.

ART. 4. De gemeentebesturen deelen aan de kleinhandelaars gratis de formulieren uit "zegelborderellen", waarop de kleinhandelaar de rantsoenneringszegels, die door hun klanten zijn overhandigd, dienen te plakken.

ART. 5. De verdeeling der zegels vangt in alle gemeenten van het Rijk aan.

ART. 6. De inbreuken worden opgespoord, vervolgd en bestraft volgens de bepalingen van hoofdstuk 3 van voormelde besluitwet d.d. 17 October 1939.

Wij raden de bevolking aan dit bericht te bewaren en zich ten alien tijde hierna te gedragen en van hun winkeliers de stipte naleving ervan te eischen.

De Gemeentesecretaris, Jos. Scheerlinck.

De Schepenen, R. De Leenheer, A. Vander Burght.

Drukk. A. Redant en zoon, Haaltert.

HAALTERT - DIENST DER BEVOORRADING

UITDEELING DER NIEUWE

RANTSOENKAARTEN

De nieuwe Rantsoenkaarten worden op de volgende dagen uitgegeven, in den voormiddag van 8.30 U. tot 11,30 U. 's namiddags van 14 U. tot 17 U.

MAANDAG 20 APRIL:
Voormiddag : van nr 1 tot 150
Namiddag : van nr 151 tot 300

DINSDAG 21 APRIL:
Voormiddag : van nr 301 tot 450
Namiddag : van nr 451 tot 600

WOENSDAG 22 APRIL:
Voormiddag : van nr 601 tot 750
Namiddag : van nr 751 tot 900

DONDERDAG 23 APRIL:
Voormiddag : van nr 901 tot 1050
Namiddag : van nr 1051 tot 1200

VRIJDAG 24 APRIL:
Voormiddag : van nr 1201 tot 1350
Namiddag : van nr 1351 tot het einde.

Om in bezit gesteld te worden van de nieuwe Rantsoenkaarten moet men de oude rantsoenkaarten, het trouwboekje en de eenzelvigheidskaart meebrengen. Het is onnoodig zich op andere dagen, als deze hierboven aangedui, aan te bieden. De telaatkomers zullen maar in het bezit gesteld worden van hun rantsoenkaart na de deeling der zegels. Kinderen mogen niet afgevaardigd worden, aan deze zullen de rantsoenkaarten niet overhandigd worden. Personen die persoonlijk niet kunnen komen, moeten een volmacht meegeven Nochtans zelf komen is het zekerste.

De Bevoorradingsdienst

Ontspanning in de oorlogsjaren

In deze droeve periode waren er in onze gemeente toch nog initiatiefnemers die er de plezante mout wilden inbrengen.

Maurice en Albert Van Overwaele waren de stuwkrachten om een revue in elkaar te boksen. Zij waren auteurs, acteurs en regisseurs van een spetterend programma: 'Zeg... lach ne keer'.

De revue werd gebracht ten voordele van de voetbalklub.

In hetzelfde jaar had Toneelpret de intentie een openluchtspel op te voeren en waar was er idealere accomodatie dan de groene warande! De voorzitter, Maurice Van Overwaele, Ondervoorzitter Robert De Graeve, Sekretaris Paul Meganck en Schatbewaarder Honoré Goossens stuurden een beleefde aanvraag naar Baron de Sadeleer met de hoop dat hij *"de weinige ontspanning die de bevolking van Haaltert heeft niet zal weigeren en dat hij hiermee den bloei van de groep zal in de hand werken"*.

Baron de Sadeleer kon echter niet op de vraag van Toneelpret ingaan omdat *"zijn warande vol patatten en groenten stond"*.

Het spel 'Bij Heermonkel' van J. Ballings werd toch opgevoerd in zomerse temperaturen op een weide in de Stationsstraat.

Elk jaar bracht Toneelpret één of twee toneelstukken voor het voetlicht in zaal 'bij koetjen' op de Achterstraat.

Op kleinkunstgebied bracht het plaatselijke cabaretgezelschap 'Vreda' regelmatig suksesrijke vertoningen in de Volkskring. In de oorlog traden zij zes keer op in de Volkskring en verzorgden 112 opvoeringen buiten de gemeente.

De jeugd kon terecht o.m. bij de KAJ, VKAJ, KSA en BBJ. Onder de stuwende kracht van de proost E.H. Claus, kon hoofdleider Jules De Meyer met zijn bestuur prat gaan op 160 kajotters en jongkajotters. De proost stimuleerde de jonge mannen eveneens na hun leiderschap in de jeugdbeweging de taak voort te zetten in het politieke leven.

Marcel Hunninck had minder sukses met zijn jeugdbeweging die sterk aanleunde bij de nieuwe orde. Opgericht als Blauwvoetvendel werd in de bezettingsjaren de naam gewijzigd naar Nationaal Socialistische Jeugd Vlaanderen (NSJV) wat door velen betreurd werd.

Bevrijding

Op een zonnige zondag 3 september 1944 trokken de laatste vermoeide en verslagen Duitse konvoien door Haaltert. Van die aftocht maakte fotograaf Marcel de Rijck te Kerksken enkele unieke foto's met alle risico's vandien.

Even was er nog een poging van verzet tegen de oprukkende geallieerden. Een antitankkanon werd opgesteld aan het postkantoor, maar werd enkele uren later weer afgevoerd. Tegen de avond trokken Engelse tanks en troepen van Montgommery door de Hoogstraat en Stationsstraat, bejubeld door een talrijke menigte.
Montgommery bracht later nog een bezoek aan onze streek met ondermeer een thevisite bij Baron de Sadeleer.

DEEL I

1 **Voorwoord**
door Désire Allaer.

2 **Reglement van de zaal**
door Van Overwalle Julien.

3 **Voorspel**
door het gezelschap.

4 **De Supporter.**
JEF: Scheerlinck Erwin.
PIF: Allaer Désire.
GERMAINE: Rennebough Madeleine

5 **Twee model Schoonmama's**
gezongen door
Herreman Yvonne en Van Overwalle Simonne

6 **De Bevoorradingsdienst geeft volle Gaas**
CONSTANT: Van Overwalle Julien.
SYLVAIN: Scheerlinck Erwin.
MARCEL: Allaer Désire.
TIST: Van Overwalle Maurits.
CHARLOTTE: Herreman Yvonne
JEANNETTE: Vijvenman Laura
MELANIE: Rennebough Madeleine

7 **Ik heb een Spijkertje in mijn Schoen**
gezongen door Van Overwalle Maurits.

8 **Een vroolijke Thuiskomst**
ZIJ: Vijvenman Laura
HIJ: Van Overwalle Maurits.

9 **Voorwel aan den Wulpul**
gezongen door het gezelschap.

10 MINUTEN POOS

DEEL II

1 **Orde van den Dag... Smokkelen**
SMOKKELAAR: Van Overwalle Maurits.
CONTROLEUR: Scheerlinck Erwin.

2 **De Begrafenis van Tante Sien** gezongen door
Van Overwalle Maurits en Scheerlinck Erwin.

3 **Een groot Huishoudan is geenen «Kak»**
MOEDER: Vijvenman Laura
MARIA: Van Overwalle Sim
JOSÉ: Herreman Yvonne
LOWIEKEN: Van Overwalle Julien
PAUL: Scheerlinck Erwin
JEFKEN: Allaer Désire

4 **Den Avond is Zoet** gezongen door
Herreman Yvonne, Van Overwalle Sim,
Van Overwalle Maurits en Allaer Désire.

5 **Booren**
FILLE: Vijvenman Laura
DOREN: Van Overwalle Julien

6 **10 Minuten Baas in Huis**
JEANNETTE: Rennebough Madeleine
JEF: Allaer Désire
FRANS: Van Overwalle Julien

7 **Sus en Gus** gezongen door
Scheerlinck Erwin en Van Overwalle Maurits.

8 **Een pijnlijke Vergissing**
MOEDER: Rennebough Madeleine
KENILDE: Van Overwalle Simonne
ROSA: Herreman Yvonne
Mr SLOET: Van Overwalle Maurits

9 **Twee Dandy's** gezongen door
Scheerlinck Erwin en Van Overwalle Maurits.

10 **Slotparade** door het gezelschap.

Gemeente Haaltert
VOETBALCLUB
R. C. HAALTERT

PROGRAMMA

REVUE

ZEG... LACH NE KEER

ZAAL:
PETRUS DOOREMONT
Zondagen
3 en 10 JANUARI 1943

BIJ HEERNONKEL

[illegible]

BOLVERDEELING:

[illegible]

[illegible]

[illegible]

De oorlog bracht ons nog wel momenten van opschudding toen op 14 juni enkele bommen vielen in Mussenzele. Een Engelse piloot verkeerde in moeilijkheden en droppe zijn bommenlast buiten de bebouwde kom. Dit gebeurde tijdens de uitvaart-

Gesneuvelden in Wereldoorlog II

Cyriel De Loose
**Haaltert, 4 juli 1916*
+Middelkerke, 27 mei 1940

Jozef Arij
**Haaltert, 19 oktober 1911*
+Moldegem, 26 mei 1940

Albert Bedaux
**Haaltert, 30 oktober 1917*
+Gent, 17 mei 1940

Cesar Lievens
**Kerksken, 19 februari 1902*
+Quesnoy (F.), 12 mei 1940

plechtigheid van Roger De Caesemaecker, Keiberg. De pastoor vermeldde *"dat er een weinig paniek was in de kerk"*.

Op kermis dinsdag, enkele dagen voor de bevrijding moest een Duitse piloot een noodlanding maken op de Kruiskouter, gelukkig ook zonder slachtoffers.

Ruim 200 Haaltertnaren werkten tijdens de oorlogsjaren in Duitsland en de 18-daagse veldtocht eiste het leven van vier Haaltertse soldaten:

Albert Redant, overleed te Gent op 17 mei 1940.

Cyriel De Loose, sneuvelde in Middelkerke op 27 mei 1940.

César Lievens, geboren te Kerksken, woonde in Haaltert, sneuvelde te Quesnoy (Fr) op 21 mei 1940 en

Jozef Arijs, geboren te Haaltert, woonde in Nieuwerkerken, sneuvelde te Maldegem op 26 mei 1940.

Begin 1940 bij de aftocht van de Engelsen bezweken twee Engelse soldaten, Howaar Dove en Jack Taylor, aan hun verwondingen (zij stierven in de parochiekerk die tijdelijk dienst deed als veldhospitaal) en werden begraven op de Muis (hoek Dreef en Muisstraat). In deze panieksituatie (de Duitsers zaten hen op de hielen) stopten hun strijdmakkers een blaadje papier met naam en stammnummer erop in een fles en plaatsten die op de graven. In samenspraak met de grafmaker, Remy De Louse, kon Adèle Elskens (Kattens Delleken) die alles van nabij meemaakte, 's avonds stiekem twee afgedankte houten kruisjes van het kerkhof halen en op de graven plaatsen. Tot in 1946 verzorgde Delleken de graven van 'haar' jongens en tooide ze regelmatig met frisse bloemen. Door de zorgen van 'Erkentelijkheid', een organisatie waar Laura De Graeve-Temmerman verantwoordelijke van was, kregen de gesneuvelde soldaten onder grote belangstelling een waardige begrafenis op het Haaltertse kerkhof.

Adèle Elskens bij de graven van de Engelse soldaten op de Muis.

Enkele jaren later bezochten vader en moeder van Jack Taylor de laatste rustplaats van hun zoon en mocht Delleken dankbetuigingen ontvangen van de diep ontroerde ouders.

In het begin van de oorlog vluchtten tal van jongelingen om te ontsnappen aan een eventuele deportatie naar Duitsland. Voor Albert Dooremont (woonde op de hoek Geraardsbergse steenweg-Wijngaardweg) kendde deze vlucht een merkwaardige afloop. Samen met een paar vrienden o.a. Alfons Ruyssinck en Maurice De Schutter

Aftocht van de Duitsers op 2 september 1944

Intocht van de bevrijders (leger van Montgomery) op 3 september 1944

Na 5 jaar terug bij familie en vrienden.
Gehaakt: Paula De Schrijver met.....
Kinderen(vlnr): 1-Jacqueline Muyloert; 2-Denise Bottens; 3-Alfons De Saedeleer;
4-Willy Dooremont;
5-Irène Van der Haegen; 6-Camilla De Loose;
7-Suzanne De Loose.
Laatste rij: 1-Martha De Cock; 2-Alma Ruysinck;
3-Albert Dooremont; 4-Cordulla Meert;
5-Wivina Ruysinck; 6-Paula Redant.

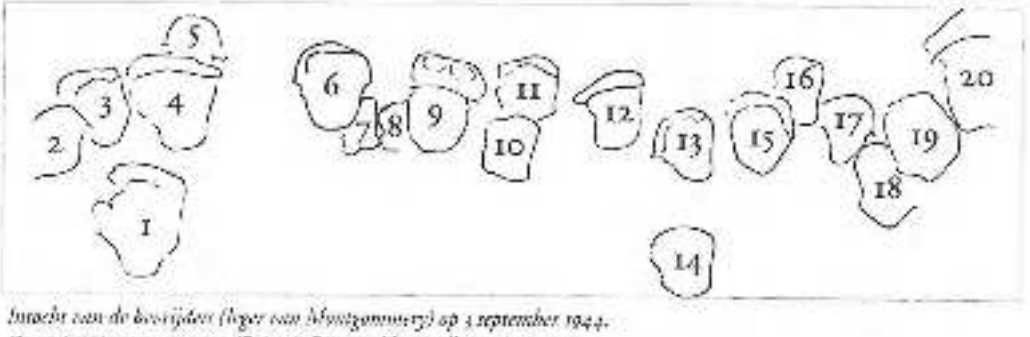

Intocht van de bevrijders (leger van Montgomery) op 3 september 1944.
Een gelukkig weerzien van 'Brigade Prins-soldaat' Albert Dooremont
1-Marcel Ruysinck; 2-Aimée De Luyck; 3-onb.; 4-François Dooremont; 5-onb.; 6-Alfons Dooremont; 7-Maria Smet; 8-Lucie ...; 9-Albert Dooremont; 10-Cordulla Meert(moeder van Albert); 11-Robert Coppens; 12-Remy Coppens; 13-Julienne...; 14-Alfons De Saedeleer; 15-Martha Dooremont; 16-René Ruysinck; 17-Bertha ....(Meer De Pril); 18-Anna Delsenbeer; 19-Lucie Collebant; 20-Alfons Herreman.

vertrokken zij bestemming Westhoek en Frankrijk. Enkele kilometer verder, in Aalgem, werd Albert getroffen door een schrapnel, afkomstig van het Engelse afweergeschut dat de Duitse vliegtuigen viseerde. De terugtrekkende Engelsen namen

de jongeling mee naar... Haaltert! Hij werd er verzorgd in de gemeenteschool en meegevoerd naar Dieppe waar de compagnie inscheepte richting Engeland.

Na zijn herstel werd hij ingelijfd bij de 'Brigade Piron' waar Belgische soldaten een opleiding kregen, ter voorbereiding van de landing in Normandië. Pas na twee jaar ontvingen zijn ouders bericht dat hun zoon nog leefde.

Bij de bevrijding van Brussel, waar de 'Brigade Piron' eveneens present was, zag Albert de kans het drukke bevrijdingsgewoel te ontvluchten om even goeiedag te zeggen aan zijn familie in de Ziekhuizen. Later werd hij nog door onze burgemeester in de bloemetjes gezet.

Ook in de naoorlogse periode, wanneer de bevoorrading alles behalve vlot verliep, toonde de Haaltertse bevolking zich zeer edelmoedig. Meer dan 500 vluchtelingen uit Nederlands Limburg, omgeving Venlo, vonden begin 1945 een onderkomen bij talrijke gezinnen. Als aandenken werd een- helaas verdwenen- gedenkplaat in terracotta aangebracht in de gevel van het Gemeentehuis op de Hoogstraat. Enkele vonden hier het ware geluk en stichtten een gezin en werden rasechte Haaltertnaren.

Om hachelijke toestanden te voorkomen richtte de gemeenteraad een 'Plaatselijk comité der ravitaillering' in. Burgemeester de Sadeleer nam het voorzitterschap waar en Jozef Scheerlinck was sekretaris. Als vertegenwoordigers van de landbouwers zetelden Hilaire Maesschalck en Frans Stockman. Voor de verbruikers werden Polydoor Smet en Jozef Wijnant aangeduid, Jozef Matthijs en Maurice Schouppe waren 'de tussenpersonen'.

Enkele dagen voor zijn opruststelling moest onze 82-jarige pastoor nog meemaken dat de bezetter de twee grootste klokken uit de toren haalde. Machteloos en met stille

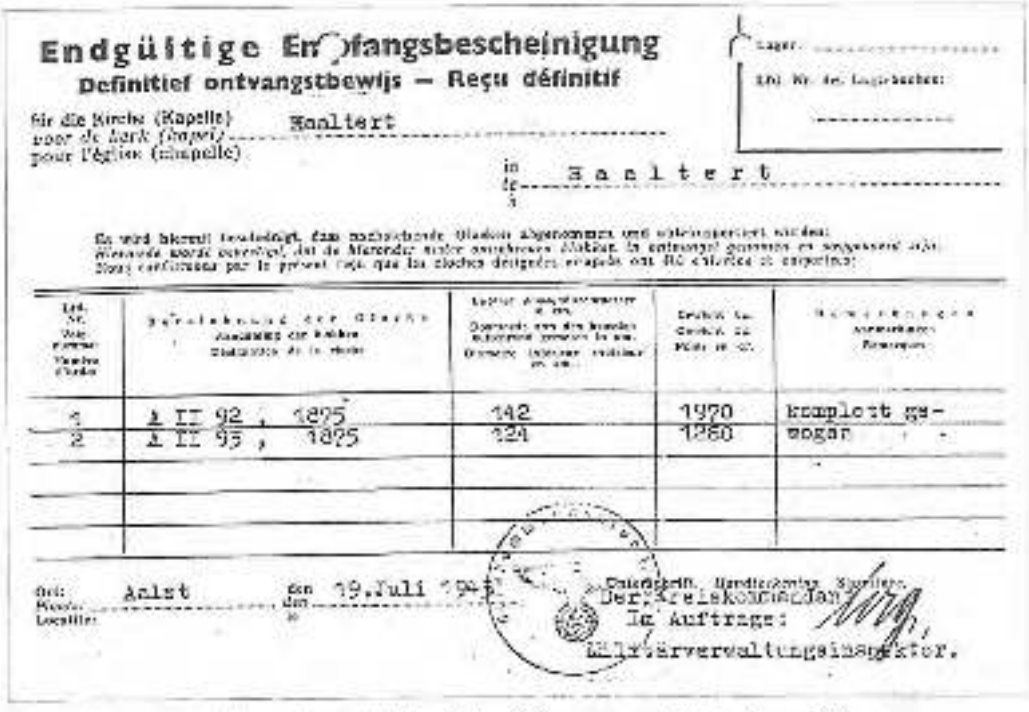

Endgültige Empfangsbescheinigung
Definitief ontvangstbewijs — Reçu définitif

Lager: .....
Lfd. Nr. des Lagerbuches: .....

für die Kirche (Kapelle) / voor de kerk (kapel) / pour l'église (chapelle): Haaltert

in / te / à: Haaltert

Es wird hiermit bescheinigt, dass nachstehende Glocken abgenommen und abtransportiert wurden:
Hierbij wordt bevestigd, dat de hierondergenoemde klokken in ontvangst genomen en weggevoerd zijn.
Nous confirmons par le présent reçu que les cloches désignées ci-après ont été enlevées et emportées:

Lfd. Nr. / Volg. Nummer / Numéro d'ordre	Bezeichnung der Glocke / Aanduiding der klokken / Désignation de la cloche	Lichter Anzugsdurchmesser in cm. / Doorsnede van den bovenkant gemeten in cm. / Diamètre intérieur mesuré en cm.	Gewicht kg. / Gewicht kg. / Poids en kg.	Bemerkungen / Aanmerkingen / Remarques
1	A II 92 , 1875	142	1970	komplett ge-
2	A II 93 , 1875	124	1280	wogen

Ort: / Plaats: / Localité: Aalst den / den / le 19.Juli 1943

Unterschrift, Handlerkennis, Signature:
Der Kreiskommandant
Im Auftrage:
Militärverwaltungsinspektor.

Het ontvangstbewijs voor de twee klokken die door de bezetter weggehaald werden op 18 juli 1943.

wrok volgden vele nieuwsgierigen op 9 juli de werkzaamheden. In oktober werd de derde klok weggehaald. Niettegenstaande bedreigingen van de Aalsterse Kommandatur weigerde de pastoor een noodklokje. Zijn opvolger E.H. Buckens ontving een tijd nadien een berisping omdat hij *"oorzaak was van vaderlandsche manifestaties tijdens de kerkdienst voor de gesneuvelden 1914-18"*. Volgens de pastoor was het *"een ellendige verklikking vanwege collaborateurs"*.

Na het ontslag van burgemeester Van Driessche ontstond er een vacuum in het beleid. Er werd lichtzinnig omgesprongen met schuld en onschuld en burgers werden op een onmenselijke wijze behandeld door occasionele machthebbers. Hun hoofdkwartier was gevestigd op de Hoogstraat bij Juffrouw Maria Peleman. Onder onnodig machtsvertoon (mitraillette in aanslag tegen weerloze dorpelingen) werd onder leiding van A. Nooteboom 'recht' gesproken! Om Minister Pholien te citeren: er gold vaak 'un droit des rois-nègres'.[160]

Pastoor Buckens schreef in zijn dagboek de lakonieke melding: *"maandag 4 september om 10 u solemnele mis uit dankbaarheid voor de bevrijding. 's Namiddags, midden de algemene vreugde, hadden hier, zoals overal, eenige onlusten en brandstichtingen plaats!"*

In een groen notaboekje waar hij netjes al zijn afspraken, data en uur van de trouwpartijen noteerde, schreef de burgemeester, op zaterdag 9 september: *"aanhouding en vrijlating"*. Zonder enig verweer opgepakt door de Haaltertse Witte Brigade werd hij

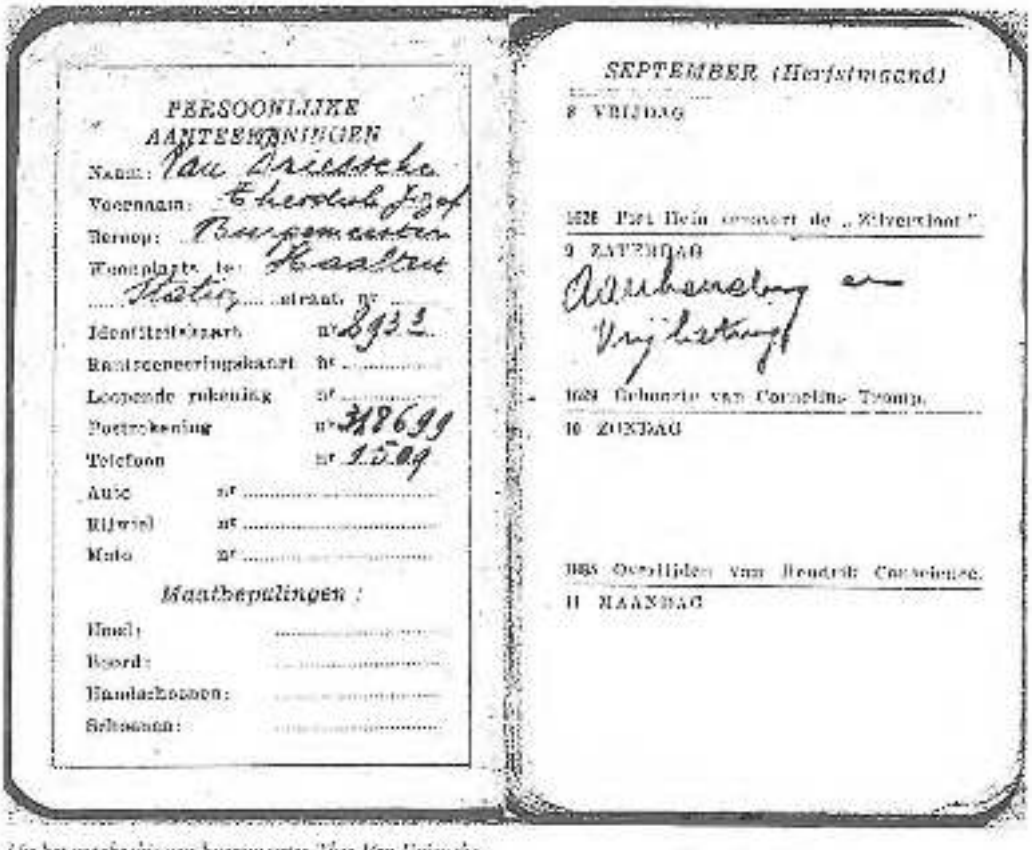

PERSOONLIJKE AANTEEKENINGEN

Naam: Van Driessche
Voornaam: Theodoor Jozef
Beroep: Burgemeester
Woonplaats te: Haaltert
Statie straat nr
Identiteitskaart nr 8932
Rantsoeneeringskaart nr
Loopende rekening nr
Postrekening nr 318699
Telefoon nr 1509
Auto nr
Rijwiel nr
Moto nr

Maatbepalingen:

Hoed:
Boord:
Handschoenen:
Schoenen:

SEPTEMBER (Herfstmaand)

8 VRIJDAG

1628 Piet Hein veroverd de „Zilvervloot"

9 ZATERDAG

Aanhouding en Vrijlating

1629 Geboorte van Cornelius Tromp.

10 ZONDAG

1685 Overlijden van Hendrik Conscience.

11 MAANDAG

Uit het notaboekje van burgemeester Theo Van Driessche.

in Aalst toevallig opgemerkt door weerstandsleider Jan Hendrickx -zoon van de Haaltertnaar Dokter Hendrickx- die Van Driessche zeer goed kende en wist welke onschatbare diensten de burgemeester aan de Haaltertse bevolking bewezen had. Door tussenkomst van Hendrickx werd betrokkene nog dezelfde dag vrijgelaten.

Gelukkig kwam er hier te Haaltert vlug een einde aan de excessen toen Baron de Sadeleer opnieuw de touwen in handen nam.

Op 29 november 1944 kwam de vooroorlogse gemeenteraad samen onder voorzitterschap van burgemeester de Sadeleer, schepenen Deleenheer en Vanderburght en raadsleden A. De Schrijver, J. Raes, G. Elskens, J. Roelants, O. Meganck en J. De Rijck. De burgemeester was gelukkig na vier jaar schorsing door de bezetter terug het beheer van de gemeente te kunnen hernemen.

Onmiddellijk controleerde men de fondsen die een saldo vertoonden voor de gemeentekas van 521.218 fr en voor de COO 65.239 fr. Blijkbaar was dit onvoldoende want één van de eerste agendapunten was het stemmen van nieuwe belastingen.

Op de zitting van 18 januari 1945 gaf raadslid en ex-burgemeester, Karel De Middeleer, zijn ontslag en werd vervangen door Louis De Smet.

Voor de jaarwisseling kwam er nog een belangrijke beslissing: een wekelijkse marktdag op vrijdag werd toegestaan. Het plaatsgeld van de marktkramers was 5 fr/m. Twee jaar later kwam er een haast onbegrijpelijke vraag van een aantal inwoners om de markt af te schaffen. Welke hun bezwaren waren werd niet vermeld. De raad besliste dat, gezien het sukses en de inkomsten voor de gemeentekas, er geen redenen waren om de marktdag af te voeren.

De bevrijders vierden feest

In de eerste maanden na de oorlog verbleven verschillende legereenheden in de bevrijde gebieden. Te Haaltert was er o.m. een Schotse compagnie. Regelmatig organiseerden de militairen voetbalmatchen (op een terrein in het Donkerstraatje), optrechten en taptoes. De danspassen van de in kiltrek gekleide Schotten, begeleid door het weemoedig geluid van de doedelzakken, wekte uiteraard veel belangstelling bij de dorpelingen.

Bij hun vertrek naar Engeland en naar de Schotse hooglanden werd menig traantje weggepinkt bij de laatste handdruk en/of zoen van Jim, Tom of Jack. Gelukkig werden opnamen gemaakt bij één van die feesten op het Brandplein. De jeugd was bijzonder opgetogen bij het mudje rijden met de pantserwagens van de soldaten.

Overbrenging stoffelijke resten van de twee Engelse soldaten van de Muis naar het kerkhof in 1946 *(foto's Studio M. De Rijck).*

Ontvangst van de genodigden aan het Gemeentehuis.
vlnr: Annie Vanderburght (met bloemen); schepen Deleenheer; burgemeester baron de Sadeleer; Laura De Graeve-Temmerman; Juliette De Graeve; schepen Vanderburght; pastoor Buckens; sekretaris Jozef Scheerlinck, onderpastoor Van Crombrugghe; Marguereta Lauwers; en onderpastoor Claus.

De VKAJ-afdeling vóór de fanfare.

De KAJ-afdeling. Wij herkennen op de linkse rij: Maurice Wijns (met blasmen); Willy Van Cauwenbergh; Frans Ghijsels; Roger Van Impe en Oscar Godefroid. Op de midden rij: César Van Cauwenbergh; onb.; Willy De Rouck. Rechtse rij: Paul Van den Neucker; onb.; Jozef De Meerleer; onb.; Aimée Van den Neucker.

Massale deelname aan de stoet. Vooraan met vlag: Albert Delecuheer en uiterst rechts: Emma Allaer.

KSA afdeling: Willy Coppens (met vlag); 1ste rij (met wimpel): Hugo Van Landuyt; Willy Segers; Etienne Dhaenens; links op het voetpad: Jules De Meyer.

Een deel van de stoet. Vooraan de drie zusters Levrey en Estelle De Brouwer.

Een talrijke menigte volgde de plechtigheid op het kerkhof.

Ontspanning na de oorlogsjaren op het Bruulplein in 1945

Voorzaan herkennen wij Louise De Neve en Maria Reunebeogh.

Op de tank: uiterst links: Walter Van Hoorebeke; 5de: Gustaaf Muylaert; 7de: Frans Doorenmont; eronder: Maurice Godefroid.

Opname van Gerard Verhuijen - Blerick, Nederland

De (verdwenen) terracotta gedenkplaat aan het vroegere gemeentehuis (Hangstraat) met volgende tekst: "Aangeboden door de vluchtelingen uit Lottum, Blerick, Broekhuizen-Vorst, Grubbenvorst, Blitterswijk, Wanssum en Geisteren - Ned. Limburg - voor de genoten gastvrijheid tijdens de maanden februari, maart en april 1945".

DEEL VIII Naoorlogse periode

Gemeenteraadsverkiezingen van 24 november 1946

Christelijke Arbeidersbeweging wou mee besturen

Bestond de Christelijke Volkspartij voorheen uitsluitend uit kandidaten geselecteerd in de vrije beroepen, bij de zelfstandigen en de landbouwers, bij de verkiezing van 24 november 1946, werd (na de schuchtere poging in 1938), definitief met deze traditie gebroken.

De arbeidersbeweging, zowel christelijke als socialistische, werd een macht in het naoorlogse België. Klaargestoomd in de jeugdbewegingen (o.a. in de KAJ) waren de jeugdleiders voldoende voorbereid een leidersfunctie op te nemen in het politieke wereldje om op die wijze een groot gedeelte van de bevolking te vertegenwoordigen in verschillende besturen.

Affiche Gemeenteraadsverkiezingen 1946 (foto KADOC Leuven)

Burgemeester de Sadeleer had op 12 oktober 1945 reeds een poging ondernomen om een democratische Christelijke Volkspartij op te richten. Bij middel van pamfletten werden alle geïnteresseerden uitgenodigd op de stichtingsvergadering.

Hij kon bogen op een ruime belangstelling en 80 partijleden werden ingeschreven. Voor een liberale krant was deze poging voldoende om het gebeuren en vooral de aanwezigen te bekladden met de klassieke naoorlogse aantijgingen. In een sarcastisch artikel smeerde de correspondent zijn proza uit onder de titel 'Voor Outer en Heerd' [161]. Dat dit laag bij de grondse proza heel wat opschudding en afkeer opwekte in de katholieke middens leed geen twijfel. Een paar weken later, op 8 december 1945 las men in dezelfde krant: *"Onze gemeentesekretaris is niet te spreken over het artikel 'Voor Outer en Heerd' verschenen in ons blad van 10 november. Sindsdien zoekt de man onverdroten naar de zogenaamde 'zwarte hat' die ons van het gebeurde in kennis stelde. Hij kon evengoed tussen de zwarten in Congo naar een neger gaan zoeken, want het waren toch allemaal, met uitzondering van sommige leden van het inrichtend comité, 'zwarten' die tot het einde van de vergadering bleven. Het kon ook wel een zwarte met een witte baard wezen, ten ware M. de Baron zelf."*

Ook via karikaturen die verspreid werden door de liberalen kreeg de katholieke partij er van langs. Zij werd bestempeld als de beschermeling der 'onzuiveren'.

Voor de eerste naoorlogse verkiezing werden drie lijsten ingediend: die van de Christelijke Volkspartij (CVP), die van de Belgische Werkliedenpartij (BSP) en een Communistische lijst. Opvallend ontbrak de liberale delegatie.

De Liberaal - 10-11-1945.

Haaltert.

VOOR OUTER EN HEERD ! ?

Baron De Sadeleer, de vroede Burgervader der gemeente Haaltert, verwaardigde zich bij middel van strooibriefjes zijne medeburgers op 12 October l.l. uit te noodigen tot de Stichtingsvergadering van de Christelijke Volkspartij.

Wij laten hierna een verslag volgen van de belangrijke reden, die Baron De Sadeleer en de andere sprekers hadden moeten uitspreken.

Eerwaarde Heeren,
Mevrouwen en Mijnheeren,

Vooral wil ik een woord van dank toesturen aan de hier aanwezige oude partijgenooten en ook aan onze vrienden van Vee en Vee en Rex die terug onze rangen hebben vervoegd. De mensch is van stof en assche gemaakt en hij zal tot stof en assche wederkeeren !

Ik weet dat laffe rekels het aangedurfden sommigen onder U te lasteren en zelfs van hunne vrijheid te berooven.

Als goede vaderlander ben ik overtuigd dat gij allen gedurende den oorlog tenvolle uwen plicht als Volksgenosse hebt volbracht en ik stel een onbeperkt als gewettigd vertrouwen in ons aller vriend Albert Van Pottelberg, die meerderen onder U de zwarte huid liet wit wasschen.

Onze politieke leiding berust in goede handen en ik dank ten zeerste de Eerwaarde Heeren, hier tegenwoordig, die aan geen politiek mogen doen maar ons toch den moreelen en geestelijken steun verleenden die ons tot nog de meesterschap bezorgde.

Tot mijn spijt moet ik echter bekennen dat onze oude, eens zoo machtige katholieke partij onmiskenbaar in verval is. Het ondankbare volk, dat wij naar het wijze woord van den grooten staatsman Woeste DOM EN ARM hebben gehouden, wil het ijzeren juk dat wij hen zoo zorgvuldig hadden aangegespt afwerpen. De tijd is ongelukkiglijk voorbij, dat geestelijken dwang, broodroof en banbliksems met hel en vagevuur hun vrijheidzucht kon koelen.

Onze alleenheerschappij in de gemeente, onze overwegende macht in het land zijn in gevaar en daarom heb ik aan U allen, Katholieken, Vee en Veeërs en Rexisten, als " Trouwe verdedigers van Godsdienst, Koning en Vaderland „ een oproep gedaan om hier vandaag over te gaan tot de stichting van de Christelijke Volkspartij.

De vervanging van onze vroegere leuze " Voor de Schoone Ziel van 't Kind „ door de nieuwe " Voor Godsdienst, Koning en Vaderland „ zal aan de Partij, onder haren nieuwe naam een bedrieglijken schijn van vernieuwing geven en de domme, onwetende massa terug in onze rangen brengen, terwijl in werkelijkheid de innerlijke inrichting en de doelstellingen toch de zelfde blijven.

Ik durf hopen dat gij U allen dadelijk als lid der partij zult laten inschrijven en verleen het woord aan den heer Van Pottelberg.

Het is ons wegens plaatsgebrek niet mogelijk de rede die dezen spreker hadde moeten uitspreken volledig op te nemen en wij moeten ons bepalen tot een bondige samenvatting.

Alle aanwezigen zullen wel met een echten geest van Germaansche Volksverbondenheid bezield zijn. Er dient beroep gedaan op samenhoorigheid onder de Katholieken en hunne Germaansche Volksgenosse opdat de helaas te vroeg gestorven leiders van uit den hemel goedkeurend op hen zouden nederzien. De aanwezigen dienen zich zijne onvermoeide werking tijdens de bezetting, waarmede hij veel geld verdiende, zijne bedrijvigheid als schepen en mislukt burgemeesterschap van Erembodegem te herinneren en vooral zij, die door zijn toedoen uit de witwasscherijen terugkeerden, moeten dit indachtig wezen.

Katholieken, Vee en Veeërs, Rexisten, geloovigen en ongeloovigen, gedoopten en niet gedoopten, moeten tot de partij toetreden, die hem kloosters en kerken moet laten bouwen.

Houzee ! Het succes der nieuwe partij is verzekerd want 85 leden, allen rasechte, vurige en onvervalschte patriotten lieten zich inschrijven.

Voorwaar, Mijnheer de Baron, verkeert in deftig gezelschap !

In het CVP-kamp werd er ferm gebakkeleid bij het samenstellen van de kandidatenlijsten. De eensgezindheid was ver zoek.

Arthur Vanderburght gaf de voorkeur aan een poll, terwijl de uittredende burgemeester het normaal vond dat hij de eerste plaats kreeg. Bij teveel tegenwind zou hij opkomen met een aparte lijst. Deze redenering was alleen bedoeld om druk uit te oefenen want in zijn verdere tussenkomsten pleitte hij steeds voor 'de eenheid in de katholieke partij'. de Sadeleer kon akkoord gaan met een lijst:

- samengesteld uit kandidaten uit alle rangen van de bevolking,
- met een evenredige vertegenwoordiging van alle wijken,
- waar hij de 1ste en Deleenheer de 2de plaats zouden bezetten ofwel de 11de en de 10de plaats,
- waar Vanderburght de 3de plaats zou krijgen *"ondanks al de moeilijkheden die hij sedert lang veroorzaakt heeft"*.

Ook pastoor Buckens mengde zich in het debat om enkele kandidaten terug naar de 'CVP-schaapstal' te brengen. Voor een ultieme vergadering in de Volkskring op 18 oktober was het wel merkwaardig dat een aantal uittredende CVP-raadsleden niet uitgenodigd werden.

Om het kluwen te ontwarren waren, buiten de zes uittredende raadsleden: P. de Sadeleer, R. Deleenheer, A. Vanderburght, O. Meganck, J. Roelants en J. De Rijck; Clement Boeykens en Jules De Meyer als afgevaardigden van het plaatselijk CVP-comité, er nog twee afgevaardigden van het 'Groen Kruis' uit Aalst aanwezig:

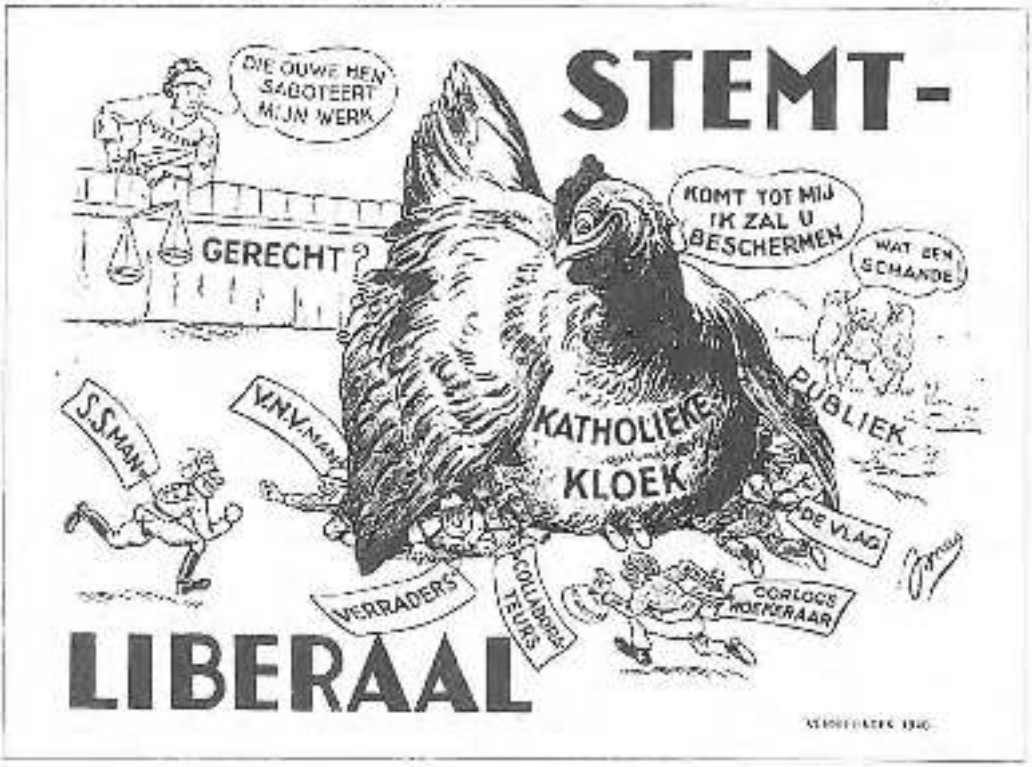

Liberale verkiezingsaffiche in 1946 (foto Liberaal Archief Gent)

Wim Verleysen en Kamiel Walgraef. Raymond Deleenheer deed bij het begin van de vergadering een oproep om de eenheid in de partij te bewaren en alle persoonlijke ambities te bannen.

Arthur Vanderburght stelde vast dat er door de onenigheid te weinig kandidaten waren (4 uittredende leden en 3 nieuwe ACW kandidaten) en wilde er eveneens de bruiaan geven, niet alleen als kandidaat op de lijst maar ook als CVP-voorzitter *"aangezien men hem altijd becritiseerde"*. Clement Boeykens kon hem bedaren en de agenda werd verder afgehandeld met het samenstellen van de CVP-lijst. Een aantal valabele kandidaten werden vooropgesteld en zouden eerstdaags benaderd worden. Dit waren voor:

- Ede: Jozef Raes, Michel Ghysels, Paul De Loof, Ernest Horbeke, Peter Van Wesemael en Omer Veldeman.
- Ekem: Jozef Hendrickx
- Mussenzoel: Gustaaf Cortvriendt
- Hoek: Robert Coppens
- Bruul: Jozef De Rijck en Laurent Bleys
- Stationsstraat: één van de zonen van Felix Muylaert
- Achterstraat: Henry Meganck
- Kattestraat: Alfons De Pauw.

Ook de namen van Notaris Bauwens, Dr. Muylaert, E. Vervoort en C. Van Liedekerke werden geciteerd, doch deze hadden weinig interesse voor een politieke carrière.

Onze burgemeester was niet zeer enthousiast over de gang van zaken en 's anderendaags vond de pastoor reeds een uitgebreid verslag in zijn brievenbus. Hij schreef ondermeer:

"Cher Monsieur le curé,

On vous aura sans doute déjà parlé de la reunion tenue hier au Volkskring. Cette réunion a eu lieu dans la plus grande confusion et n'a abouti à rien.

Suivant le système aburissant du CVP la liste serait formé par deux employés du CVP d'Alost, qui ne connaissent personne dans la commune. Que faire maintenant? A. V. d. b. a déclaré qu'il démissionnait comme président du CVP et ne voulait plûs être candidat. Est-il sincère? Il a déja fait tant de déclarations contradictoires! R. Deleenheer et moi nous songeons sérieusement à nous retirer de cette bagarre! Mais d'autre pars, il faut tout de même une liste catholique à Haaltert et il faut essayer de la faire la meilleure possible. On dit, en effet, que les libéraux vont lister.

Comment voyez vous le moyen de sortir des difficultés actuelles?

Raymond et moi viendrons vous parler..."

Baron de Sadeleer kon Henry Meganck nog beïnvloeden om zich kandidaat te stellen, wat een fijne zet bleek, want Meganck was goed voor pakweg 400 naamstemmen.

Een week later kon de CVP-voorzitter de volledige lijst publiceren met o.m.: Baron de Sadeleer, Petrus Braeckman, Jozef Roelants, Raymond Deleenheer, Célestin Roelandt, Arthur Vanderburght, Kamiel Bleys, Jules De Meyer, Paul De Loof, Henry Meganck en Gustaaf Cortvriendt.

Op de verkiezingsdag had voorzitter Alfred Nooteboom geen problemen met de

organisatie van de kiesactiviteiten.

Het werd een grote overwinning voor de CVP-lijst met 9 zetels. De ACW-vleugel triomfeerde: voor de eerste maal in de strijd en 3 verkozenen! Volgende CVP-heren vertegenwoordigden ons in de gemeenteraad voor de komende zes jaar:

Paul de Sadeleer (323 st.), Petrus Braeckman (210 st.) ACW-strekking, Paul De Loof (107 st.), Célestin Roelandt (167 st.) ACW-strekking, Gustaaf Cortvriendt (233 st.), Jules De Meyer (354 st.) ACW-strekking, Arthur Vanderburght (673 st.), Henry Meganck (423 st.) en Raymond Deleenheer (478 st.)

In het socialistische kamp

De Belgische werkliedenpartij organiseerde regelmatig samenkomsten 'bij Skelle' op de Kattestraat en bewerkte via het ledenblad haar kiezerskorps. De clerus moest het dikwijls ontgelden, zoals bij volgend proza: *"Laat u niet beetnemen, moederken, wanneer nemeer pastoor voorbijkomt en beleefd zijn hoed afneemt om u roet wijnzoete stem uw hart zwak te maken om voor een 'scheefpeken' te stemmen, want recht lopen ze niet en zullen ze nooit. Hun wolvenijzers en schietgeweren liggen op de loer en 't is aan u, u niet te laten beetnemen, want wat vandaag zoet smaakt zou morgen bitter kunnen worden".* [161]

De BWP was niet ontevreden met de uitslag. Met een onvolledige lijst (vier kandidaten) veroverden zij voor de eerste maal twee zetels. Alfons Van der Meulen met 123 stemmen en Van Damme met 42 stemmen zetelden dank zij het voordeel van de lijststemmen. De lijstduwster én succesnummer op de lijst Alice De Smaels -186 naamstemmen- evenals de vierde kandidaat De Leeuw kregen geen zitje in de raad. Hun blad dankte de kiezers: *"wij hebben twee verkozenen en hadden de communisten niet weggelopen wij hadden vier zetels! En nu aan 't werk, wij zullen de arbeidersbelangen blijven verdedigen opdat onze gemeente helemaal rood wordt".* [161]

De communisten hadden minder succes. Zij hadden geen verkozene.

Schepenverkiezing

Nu volgde voor de meerderheid nog een zware klus nl. het samenstellen van het schepencollege. Enkele vaststellingen wogen zwaar op de onderhandelingen. Vanderburght scoorde het hoogst, 673 stemmen, tegenover de Sadeleer 323. Dit kon een rol spelen voor de burgemeesterssjerp.

Het ACW, met een niet-onaardig resultaat, wou meebesturen, wat het vertaalde in het opeisen van een schepenzetel. Het was geen geheim dat Vanderburght met de ACW-mensen onder één hoedje speelde.

Baron de Sadeleer stelde zijn strategie op voor de komende raadsvergadering en informeerde hieromtrent zijn vertrouwensman Deleenheer. Zijn visie was het college te behouden zoals voorheen -de Sadeleer, Deleenheer en Vanderburght- omdat hij oordeelde dat de gemeente goed bestuurd was, de financiële toestand zeer gunstig oogde, de drie leden van het college veel voorkeurstemmen hadden behaald en het CVP-kiezerskorps gestegen was met 6%. Hij had er wel zijn twijfels over of Vanderburght en de 3 ACW-ers in die zin zouden stemmen!

Hij hield ook rekening met een andere mogelijkheid nl. dat de twee BSP-ers zouden

samenspannen met de groep Vanderburght en *"dat is de scheuring van de katholieke partij en dan zal ik geen burgemeester meer blijven."* Enkele uren voor de vergadering bracht hij nog een bezoek aan het socialistisch lokaal om te polsen naar hun kiesgedrag.

Het ACW steunde Jules De Meyer voor een schepenambt. In die voorwaarden zou het zijn vertrouwen kunnen stellen in het nieuwe college. de Sadeleer liet echter doorschemeren dat *"De Meyer nog zeer jong was, nooit in de raad gezeten had en dus weinig ondervinding had en later zou hij nog wel als schepen kunnen verkozen worden"*. Daarbij kwam nog dat pastoor Buckens weinig sympathie had voor de vertegenwoordigers van de werkende klasse en zich niet schaamde dit in bepaalde kringen te bevestigen. Hij oefende zijn invloed uit op de conservatieve groep om de ACW-ers zoveel mogelijk weg te houden van verantwoordelijke functies.

Tijdens de eerste zitting kozen de raadsleden de twee schepenen. Bij een eerste stemming kreeg Deleenheer 5 en Vanderburght 4 stemmen bij twee blanco's. Voor het ambt van tweede schepen gingen 5 stemmen naar Meganck en vier naar De Meyer bij twee blanco's.

Na de schepenverkiezing verklaarde Vanderburght: *"ik ga met mijn groep, de ACW-ers in de oppositie"*. Van der Meulen sloot zich daar bij aan. De ex-schepen kaffende de socialisten uit omdat zij hun stem aan hem niet gegeven hadden, waarop Van Damme repliceerde *"dat het niet was omdat de burgemeester met zijn schepenen in zijn café geweest waren dat ze blanco gestemd hebben."*

Het was haast onbegrijpelijk, gezien de voorafgaande strubbelingen, dat de BWP hier geen stelling durfde nemen contra het conservatief blok. Zij liet de kans liggen om samen met de ACW- verkozenen een schepencollege te vormen. Blijkbaar durfde niemand tornen aan het sinds jaren heersende imago van familie de Sadeleer.

Begrijpelijker wijze was er een grote misnoegdheid in de fraktie. Het ACW was teleurgesteld omdat zij geen schepenzetel konden bemachtigen en dit met drie verkozenen. Raadslid Vanderburght was sterk ontgoocheld omdat hij, met het hoogste aantal voorkeurstemmen en zijn voortzetting van het schepenambt in de woelige oorlogsjaren, nu uit de boot gerangeerd werd. Gedurende het eerste beleidsjaar stelden ACW en Vanderburght zich zeer opposiet op.

Dat het katholieke kamp verdeeld was bewees ook een pamflet dat ongedateerd en naamloos in de brievenbussen belandde (164).

"Aan alle dorpelingen.

In Haaltert zijn enige personen die denken wat meer te zijn dan wij. Deze heren staan aan het hoofd van een politieke partij -o.a. de voorzitter- en een ander is de leider van een jeugdgroepering.

Iedereen die dorpelingen te leiden en te helpen daar waar het behoeft, willen zij den ondergang niet alleen van onze gemeente maar eveneens van de partij waarin zij zetelen.

Deze principes drijven regelrecht in tegen de democratie en het recht en zijn nog steeds de gevolgen van de nieuwe orde, van het nazisme, dat in deze Heren gekankerd en gehamerd is.

Daarom doen wij een oproep aan alle weldenkende burgers en wij verlangen van hen dat ze zich te weer stellen tegen deze Hitlerknechten, die zich niet het minst om onze gemeentebelangen bekommeren, maar enkel eigen belang voor ogen houden.

Wees vooral op Uwe hoede voor deze huichelaars, die met mooie woorden en ijdele beloften U trachten te misleiden, want eens het gemeentebestuur in hun handen zullen ze ons behandelen als minderwaardigen, die voor hen dienen te kruipen. Vraag maar eens aan onze zieken hoe ze tijdens de kiezing behandeld werden? Zijn allen dan niet even goed en waarom diende een onderscheid gemaakt? Wat zich voordeed is een echt schandaal. Het spelleken begon al voor deze heerkens voor ze aan het bewind waren. Dit weze een vingerwijzing aan alle dorpelingen, maar vooral tegen alle zwartzakken".

In dezelfde periode verspreidde een 'Voorlichtingscomité van de Kristelijke Werklieden' -groep Vanderburght, De Meyer- een rondschrijven dat heel wat politiek stof deed opwaaien. de Sadeleer veroordeelde het categoriek, schreef: *"dat pamflet staat vol leugens van alle soort"* en weerlegde *"dat hij nooit een veto gesteld had t.o.v. De Meyer, maar wel verklaard had, dat De Meyer te jong was en nog enkele jaren kon wachten"*.

Schepen Deleenheer was eveneens zeer ontstemd en hij weigerde in te gaan op een uitnodiging van de CVP-instanties om een vergadering bij te wonen zolang *"de Heren Vanderburght en De Meyer de leugens en laster, die ze in de gemeente Haaltert in alle bussen besteld hebben met het inzicht het volk op te hitsen, niet intrekken"*. Aan Henry Meganck liet de Sadeleer weten dat *"La circulaire qui a été distribuée contient un tas de mensonges et d'inexactitudes. Je me demande tout de même s'il ne faudrait pas répondre, tout au moins sur les deux points principaux, pour que la population sache la vérité?"*

De burgemeester contacteerde Deleenheer, Meganck, Cortvriendt en De Loof om de situatie te bespreken en te beslissen of er al dan niet een antwoord moest komen op het ACW-manifest. Het Aalsterse 'Groen Kruis' wou zich ook met de zaak bemoeien, maar de burgemeester weigerde alle kontakt, omdat, schreef hij *"wij toch geen beschuldigden zijn die aan een soort rechtbank uitleg moeten geven"*.

De politieke nederlaag lag Vanderburght zwaar op de maag. Op de zitting van 20 februari 1947 kwam hij terug op de schepenverkiezing en beschuldigde de socialisten opnieuw van woordbreuk. Van der Meulen repliceerde vinnig: *"met uw uitlatingen op het gebied van de stemming voor de schepenzetel hebt gij Mijnheer een misstap begaan. Uw grootheidswaanzin heeft u uit het college verwijderd. Had gij ons aangesproken, de uitslag had anders geweest en... Mijnheer Vanderburght wij willen van u niet belasterd worden. Wij zijn deftige werkmensen die niet willen uitgescholden worden en ik vraag dat gij de onrechtvaardigheid wil bekennen"*. Vanderburght verontschuldigde zich, waarop raadslid Van Damme zijn collega Van der Meulen bijtrad en riep: *"het moet gedaan zijn met ons als uitgekochten te beschuldigen"*. De heibel duurde voort *"tot een woedende Deleenheer op de tafel bonkte en Vanderburght begon uit te maken voor leugenaar"*. [165] Het was nu welletjes geweest en de voorzitter greep in en kon de rust herstellen zodat de agenda verder kon afgewerkt worden. Eens de hemel opgeklaard, hervatte de raad de gewone werkzaamheden.

Naar aanleiding van een brief onderschreven door vier raadsleden, Vanderburght, Roelandt, Braeckman en De Meyer werd gestart met een vuilnisdienst in de gemeente. Het punt kwam op de dagorde en werd goedgekeurd. Het vervoer wees men toe aan de firma Cyriel Bael. Zijn offerte bedroeg 23.600 fr tegenover 24.000 fr voor Theodoor Heyman. Via een pamflet werd de bevolking ingelicht.

Aan Remy Stalpaert werd de toelating verleend op 10 augustus 1947 te starten met een bioskoop 'Cinema Warande' op de Achterstraat. Enkele jaren later kwam er een concurrerende zaal 'Cinema Novelty' in de Stationsstraat gerund door de familie Remy Boeykens.

In 1947 overleed schepen Raymond Deleenkeer. Jozef Roelants werd aangesteld als vervangend raadslid en de aansluitende verkiezing voor het schepenambt verliep probleemloos. De spons werd geveegd over het woelige verleden en Arthur Vanderburght kreeg 9 stemmen tegen 1 voor Van der Meulen.

Bij onderling akkoord werd A. Vanderburcht eerste schepen en H. Meganck tweede schepen. Na de eedaflegging wou Van Damme zijn ongenoegen kwijt en beschuldigde de ACW-ploeg van woordbreuk: *"Heren vertegenwoordigers van de Christelijke Werkliedenpartij, wij zijn niet akkoord met U, daar gij uw oppositie met ons verbreekt en Mijnheer De Meyer, zijt gij uw woorden vergeten op de zitting van 11 februari 1947 met het gestelde veto van de burgemeester tegenover u en dat de ACW-ers noois met hem zouden samenwerken. Gedenk uw verleden en uw toekomst, want nu zult gij met ons af te rekenen hebben".* [166]

Begin 1949 paste men de vergoedingen aan van de raadsleden. De burgemeester ontving 3000 fr per jaar, de schepenen 2000 fr en de raadsleden kregen 50 fr per zitting.

Twee belangrijke principesbeslissingen werden nog genomen nl. het aanleggen van de waterleiding en de construcrie van een nieuwe verbindingsweg Molenstraat-Hoogstraat. De gronden waren eigendom van Dokter Baeten van Denderleeuw. De nieuwe weg kreeg de naam: Burgemeester Emiel de Sadeleerstraat, een posturne hulde aan een groot Haalterts figuur.

Haaltertse priesters

Sinds 1830 werden een niet gering aantal eremissen opgedragen door jonge Haaltertse priesters. Deze gebeurtenissen werden telkens met veel luister gevierd door de ganse parochiegemeenschap. Meestal werd de woning en de onmiddellijke buurt bloemrijk versierd.

Aan één priester, weliswaar gezalfd voor de in dit boek behandelde periode, willen wij toch aandacht besteden.

Josephus Antonius De Troch zag het levenslicht in onze gemeente op 11 januari 1792. In de woelige Franse sansculottenperiode vatte hij zijn studies aan. In de laatste jaren van zijn priesteropleiding weigerde hij zich te onderwerpen aan het door de Franse overheersers ingestelde vicariaat. Hij werd van het seminarie gestuurd en belandde als soldaat in een Parijse gevangenis. Na de val van Napoleon keerde hij terug naar zijn land en hervatte de priesterstudies. Zijn wijding had plaats op 18 februari 1815 in Doornik. Hij begon als onderpastoor te Bassevelde, nadien Balegem, Scheldewindeke en Denderhoutem. In 1823 werd hij aangesteld als pastoor te Iddergem. Na zijn ontslag in 1838 aanvaardde hij de functie van dirigent van het klooster der Dames van Maria te Aalst waar hij overleed op 3 mei 1878. [167]

Camillus Arents, °Haaltert, 21 februari 1840 en priester gewijd op 10 juni 1865.

Aangesteld als onderpastoor in Heldergem in 1866, nadien te Kemzeke in 1871 en te Nazareth van 1878 tot 1881. Hij overleed nog vrij jong in 1888.
Jozef Arents, °Haaltert, 31 maart 1831. Was onderpastoor in Zulzeke in 1856, in Kalken in 1859, te Zele in 1864 en te Schorisse in 1871. Kwam in conflict met het bisdom en vertrok in 1873 naar N.-Amerika voor missiewerk in het bisdom Ogdenburg aan de Sint-Laurentstroom. Keerde lichamelijk geknakt terug en hielp nog een aantal jaren bij het plaatselijk parochiaal werk. Deze priester was een hoogst merkwaardige figuur. Regelmatig worden er nog anekdoten verteld over 'de missionaris' getooid met een berehuid, die de omgeving van het kerkhof als zijn geliefkoosde pleisterplaats verkoos. Hij overleed te Haaltert op 2 april 1914.

E.H. Jozef Arents, in de volksmond 'de missionaris'.

Jozef Brewee, °Haaltert, 23 mei 1887. Onderpastoor in Deftinge in 1913 en in Huise in 1922. Werd pastoor te Temse in 1938 en te Maldegem-Kleit in 1948, waar hij overleed op 2 november 1964. Zijn levenswerk was het oprichten van een Mariaal gebeds- en bedevaartsoord in de ruïne van de pastorie met grot, 15 mysteriekapelletjes, staties van de zeven smarten, H. Graf en grote kalvarie.

Karel Brewee, broer van Jozef, °Haaltert, 25 april 1889. Priester gewijd op 17 juni 1916. Hij werd leraar aan het Sint-Hendrikscollege te Deinze in 1916, aan het Sint-Catharinacollege te Geraardsbergen in 1919 en aan het Sint-Maartensinstituut te Aalst in 1920. Na zijn carrière in het onderwijs aangesteld tot onderpastoor te Dikkelvenne in 1920, te Asper in 1924, te Sint-Pauwels in 1928 en te Nevele in 1933. Zijn aktieve loopbaan besloot hij met het pastoorschap te Aalter in 1939 en te Landegem in 1947. Hij nam ontslag in 1961 en stierf te Belsele-Waas op 9 januari 1969.

Philemon, Joannes Cuppens, °Erondegem, 8 september 1864. Zijn ouders en zijn tante schonken ter gelegenheid van zijn eremis in december 1888 een brandraam voor onze parochiekerk.
Hij begon in het onderwijs te Denderhoutem, nadien onderpastoor te Erwelde in 1895, en te Wetteren in 1901. In 1906 aangesteld als pastoor te Kwaremont, waar hij verantwoordelijk was voor de bouw van een nieuwe kerk en werkte vanaf 1917 als pastoor in Bavegem tot 1935. Na zijn aktieve periode kwam hij naar Haaltert, waar zijn familie huisde. Hij bleef nog actief in het parochiale gebeuren en overleed op 21 februari 1948.

Robert De Backer, °Burst, 30 mei 1925. Korte tijd nadien vestigde het gezin zich te Haaltert op de Achterstraat. Robert deed zijn priesteropleiding in Essen (Duitsland) en oefent zijn ambt uit in dezelfde stad.

Jozef De Bolle, °Haaltert, 13 januari 1789. Priester gewijd op 9 november 1821. Werd eerst onderpastoor te Outer in 1821 en te Zottegem in 1829; nadien pastoor in Zulzeke in 1830. Hij overleed in Melden op 5 juli 1854.

Jozef De Brouwer, °Haaltert, 28 februari 1909. Eremis op 10 april 1934. Was onderpastoor te Denderleeuw 1934. Hofstade 1945, pastoor in Impe 1954 en te Sint-Gillis-Dendermonde 1964. Hij was een bekend en gewaardeerde heemkundige en Erevoorzitter van het Oostvlaams Verbond voor Heemkundige Kringen en eeredaktiesekretaris van de geschiedkundige vereniging 'Het Land van Aalst'. In 1980 aanvaardde hij het Erevoorzitterschap van de Heemkundige Kring van Haaltert. Jozef De Brouwer overleed te Aalst op 7 juli 1984 en rust op het kerkhof van zijn geboortedorp.

Julien De Meyer, °Haaltert, 26 maart 1929. Pater Redemptorist, gevormd in Sint-Truiden. Zijn eremis greep plaats in juli 1956. Hij werkte een tijd als predikant in de orde van de Redemptoristen.

Paul De Meyer, °Haaltert, 26 september 1923. Studeerde bij de Paters Redemptoristen te Sint-Truiden en werd priester gewijd op 25 september 1949 te Leuven. Zijn eremis droeg hij op in onze parochiekerk op 25 september 1949. Was tot 1953 leraar in het college te Essen en werkte vervolgens als predikant in Sint-Truiden. Later werd hij onderdirecteur te Essen en rector in Antwerpen en Gent.

Jos De Rouck, °Haaltert op 4 maart 1922. Dankmis op 24 mei 1948. Onderpastoor te Verrebroek in 1948, idem Steenhuize-Wijnhuize in 1949-1960 en godsdienstleraar aan het Technisch Instituut Sint-Jozef te Geraardsbergen. Onderpastoor in de O.L. Vrouw parochie te Aalst van 1960-1974. Hij werd aangesteld als pastoor te Baardegem in 1974.

Dominicus Benedictus De Sadeleer, °Haaltert, 25 maart 1822. Werd aangesteld als onderpastoor te Bassevelde in 1846, te Lede in 1849 en als pastoor in Erondegem in 1866 en te Berlare in 1874. Hij overleed er op 27 september 1891.

Jozef De Sadeleer, °Haaltert, 30 augustus 1877. Priester gewijd op 23 september 1905. Was onderpastoor in Zwevegem in 1905, in Nokere in 1906, te Wichelen in 1918 en in Hamme in 1929. Benoemd tot pastoor in Meilegem in 1935 waar hij ontslag nam op 28 november 1947. Hij verbleef nadien in het rustoord te Erpe en overleed er op 15 november 1970.

Roger Ghijsels, °Aalst, 19 november 1937. Zijn eremis droeg hij op in de Haaltertse parochiekerk op 9 juni 1963. Na enkele jaren godsdienstleraar in het VTI te Aalst en in het Technisch Instituut Sint-Jozef te Geraardsbergen werd hij in 1977 directeur in de laatstgenoemde school. Hij was eveneens zondagsonderpastoor te Onkerzele en pastoor te Viane van 1986 tot 1994. In augustus 1994 werd hij aangesteld als medepastoor in twee parochies in Roselaer. Hij vervult eveneens de functie van Nationaal Proost van het Katholiek Vormingswerk van landelijke vrouwen.

Frans Redant, °Haaltert, 15 september 1871. Eremis op 20 september 1896. Behaalde het doctoraat in de wijsbegeerte en letteren. Was leraar aan het Sint-Catharinacollege te Geraardsbergen in 1898 en werd pricipaal in 1902 aan het genoemde college. In 1905 aangesteld tot directeur van de Broeders van Lourdes te Oostakker en vanaf 1909 bekleedde hij de functie van diocesaan inspecteur voor het district Aalst. Hij overleed te Aalst op 11 juni 1938.

Albert Roelants, °Haaltert, 28 februari 1909. Eremis op 5 februari 1931. Achtereenvolgens onderpastoor te Zegelsem in 1932, Sint-Maria-Lierde in 1935, Sint-Lievens Houtem in 1938, Meerbeke in 1941 en Heusden in 1946. Van 1952 tot oktober 1966 was hij pastoor in Zeveren. De priester (op rust in Waasmunster) overleed in Aalst op 4 november 1980.

Ludovicus Roelants, °Haaltert, 24 september 1828. Priester gewijd op 17 december 1853. Hij begon zijn apostolaatswerk als onderpastoor te Strijpen in 1854, Berlare 1856, Kruibeke 1870 en Sint-Amandsberg 1873. Nadien werd hij Proost in Puivelde en aalmoezenier in 1896. Hij overleed op 14 april 1901.

Marcel Roelants, °Haaltert, 21 februari 1915. Hij celebreerde zijn eremis in de parochiekerk op 12 juni 1939. Na een lerarenaak in het college te Ledeberg werd hij achtereenvolgens onderpastoor te Ledeberg en te Melle en nadien pastoor in Wetteren-ten-Ede. Kwam op rust naar zijn geboortedorp, waar hij nog nuttig werk verrichtte op de parochie.

Camius Sterck, °Haaltert, 20 september 1820. Priester gewijd in december 1846. Na vier onderpastoorfuncties, Wanzele in 1846, Zomergem in 1847, Eeklo in 1848, Zottegem in 1852 werd hij bestuurder van het Aalsters hospitaal in september 1852. De priester overleed op 14 oktober 1874 te Aalst.

Domenicus Van Cromphaut, °Haaltert, 24 maart 1874. Zijn eremis droeg hij op de 18 juni 1900. Aangesteld als onderpastoor te Oostwinkel in 1900, Sint-Niklaas in 1901, Lede in 1905 en Aalst in 1911. Pastoor werd hij in Zandbergen in 1925 en te Lede in 1939. Hij overleed er op 26 september 1949.

Dominicus Van Houck, °Haaltert, 28 november 1815. Onderpastoor achtereenvolgens te Erwetegem in 1843, Zele in 1844, Buggenhout in 1949, Vlierzele in 1851 en Ronse in 1851. Het pastoorschap oefende hij nog uit in Ottoir in 1860 en te Moorsel in 1866. Hij ging op rust op 20 augustus 1901.

Clemens Van Houck O.S.B. °Gent, 28 juni 1903. Zijn eremis celebreerde hij te Haaltert op 15 november 1927. Deze priester was monnik uit de abdij van Affligem, oefende het missiewerk uit in Transvaal en werd er bisschop gezalfd in 1954. Op 1 mei 1954 had een een eredienst plaats in de parochiekerk naar aanleiding van zijn zalving. Clemens Van Houck overleed op 20 april 1976 te Pietersburg (Z. Afrika).

Eremis van Mgr Clemens Van Houck te Haaltert op 1 mei 1954 naar aanleiding van zijn hierbopwijding
Meisje vooraan: Simonne Van Cauwenbergh
Koorknapen: Herman, Guido en Bavo Pardaens
Priesters: onderpastoor L. Bosteels; pastoor F. Buckens en E.H. Verbruggen
Vóór de missionaris Arthur Van der Schueren; Désiré De Coch en Jozef Roelandt stapt Mgr Van Houck

Gustaaf Van Houck, °Haaltert, 28 mei 1824. Priester gewijd op 2 juni 1848. Werd onderpastoor in Gent Sint-Baafs in 1849, Sint-Gillis-Dendermonde in 1850, Ledeberg in 1851, Meldert in 1851, Kruishoutem in 1854 en Sint-Gillis-Waas in 1855. Hij werd nog pastoor in Nokere 1868, in Zwijnaarde 1871 en in Roborst in 1874. Hij stierf in dit landelijke dorp op 27 januari 1903.

Omer Van Landuyt, °Haaltert, 7 april 1901. Priester gewijd te Gent op 24 september 1927. Hij was achtereenvolgens leraar aan het Sint-Gregoriuscollege te Ledeberg in 1928, aan het Sint-Maartenscollege in 1929, onderpastoor te Destelbergen in 1932, te Gent Sint-Jan Baptist in 1937, godsdienstleraar aan het Koninklijk Atheneum te Gent in 1946. Hij nam ontslag op 1 december 1966 en overleed in Destelbergen op 26 mei 1977.

Petrus Albert Van Londersele (Pater Andreas), °Haaltert, Boekent (parochie Kerksken), 26 augustus 1910. Zijn eremis celebreerde hij in de parochiekerk te Kerksken op 8 september 1937. Studeerde Wijsbegeerte, Godsgeleerdheid en Moraal en werd professor in Kortrijk in 1938. In 1939 werd hij benoemd tot direkteur bij de Passionisten in Ere (Doornik). Nadien aangesteld als overste in Natoye en teWezembeek-Oppem en in 1955 benoemd tot pastoor voor de oprichting van een nieuwe parochie in Wezembeek-Oppem. Hij oefende dit ambt uit tot 1975 waarna hij

een welverdiende rust genoot (en geniet) in het klooster van de Passionisten in dezelfde gemeente. Op 6 september 1987 vierde Kerksken zijn gouden priesterjubileum.
Albert Van Londersele, °Haaltert, 18 juli 1933. In zijn prille jeugd werd hij opgevoed in het gezin van Dokter Franz Wallez te Velzeke-Ruddervoorde. Priester gewijd in 1959. Zijn eremis droeg hij op in Voorde. Na een jaar subregent aan het Sint-Gregoriuscollege te Ledeberg werd hij onderpastoor in Meerdonk. Daarna volgde Steenhuize-Wijnhuize. In 1970 vertrok hij als missionaris naar Klerksdorp in Zuid-Afrika. Tengevolge de apartheidspolitiek ontnamen de autoriteiten hem zijn verblijfsvergunning en keerde hij terug naar België. Nieuwe horizonten wenkten en vanaf 1971 verblijft hij op het eiland Chiloé in Chili.

Désiré Van Londersele, °Haaltert, 28 juni 1885. Werd onderpastoor in Zwijndrecht in 1912 en te Baasrode in 1921. Nadien pastoor in Strijpen in 1937 waar hij overleed op 6 september 1951.

Sylverius Van Londersele, °Haaltert, 15 februari 1837. Priester gewijd op 30 mei 1863. Leraar in het college te Eeklo tot 1868. Onderpastoor in Zeveneken tot 1881 en nadien pastoor te Dikkele en Vlierzele in 1888. De priester overleed te Gent op 4 januari 1905.

Frans Van den Eeckhout, °Haaltert, 5 juni 1919 (Pater Bienvenu bij de Minderbroeders-Capucijnen). Hij werd priester gewijd in Loppem op 3 augustus 1947 en droeg zijn eremis op in zijn geboortedorp op 12 augustus 1947. Pater Bienvenu studeerde Filosofie en Theologie en gaf 36 jaar les in de humaniora (o.m. bij de Jezuïeten te Aalst).

Albert Van den Steen, °Haaltert, 22 februari 1916. Eremis op 20 juni 1943. Aangesteld als onderpastoor te Vertrebroek en in Sint-Pauwels. Hij werd nog pastoor in Vlekkem. De priester stierf in Belsele op 17 juli 1962.

Raf Vanderbunght, °Aalst, 11 juni 1936. Eremis op 17 juni 1962. Werd leraar aan het college te Wetteren in 1962-65. Onderpastoor in Uyrbergen 1965-70, idem te Serskamp en te Wetteren van 1970-86. Pastoor te Asper van 1986-94 en pastoor te Aalst in Sint-Jan vanaf 1994.

Kerkelijke plechtigheden

Onmiddellijk na de oorlog was de eerste zorg van Pastoor Buckens: zo vlug mogelijk drie klokken terug in de toren! Samen met de kerkraad plantte hij een omhaling 'huis aan huis' met als niet onaardig resultaat 280.000 fr. De drie klokken werden besteld en vervaardigd door de firma Michiels uit Doornik voor de som van 295.336 fr.[168]

Zondag 10 augustus 1947 organiseerde de parochiegemeenschap de plechtige inwijding. Voor die gelegenheid werd een Klokkencantate getoondicht en uitgevoerd door een gelegenheidskoor van ruim 100 leden.

Op 8 augustus 1948 was er de viering van het gouden jubileum van Broeder Denis De Schepper, Vicaris Generaal van de Broeders van de Christelijke Scholen.

Viering 60 jarig priesterambt van E.H. Van der Mijnsbrugge in 1947.
vlnr: notaris Bauwens; pastoor Buckens; de jubilaris ontving bloemen van onderwijzer Paul Scheerlinck. Wij herkennen verder Benoit Coppens en Dr. Muyloers

vooraan(vlnr): Jules De Meyer; aub., Henry Meganck, Robert Bauwens; pastoor Buckens; de jubilaris, burgemeester de Sadeleer; Arthur Vanderburgh; Jozef Roelants en Benoit Coppens. Links enkele kajetters: Herman De Meyer; Frans De Laere en Roger De Bacher. Rechts de VKAJ met Maria Goossens en Delfine Van Nieuwenborgh.

Het gemeentebestuur ontving de gevierde voor de erewijn en er was een druk bijgewoonde kerkdienst. Een brochure met jubelsonnetten werd hem opgedragen. [169]

In 1947 kon de parochiegemeenschap nog een hulde brengen aan hun op rust zijnde

pastoor Van der Mijnsbrugge bij zijn 60-jarig priesterschap. Het werd een geslaagd gebeuren op de speelplaats van het Sint Jozefsinstituut.

Tenslotte was er een uitzonderlijke huldebetoging aan het H.Hart in aanwezigheid van de bisschop Mgr. Callewaert op 7 augustus 1949. Deze plechtigheid haalde zelfs de franstalige pers. Onderpastoor A. Fonck toonde hier zijn organisatietalenten voor het welslagen ervan. Hij mocht dan ook welgemeende felicitaties ontvangen voor zijn initiatief.

Massale belangstelling voor de H. Hartfeesten op 6 augustus 1949.
Op de eerste rij herkennen wij: Arthur Vanderburghs; Henry Meganck; Stijn Roelants; Jozef Roelants; Petrus Braeckman; Alfons Van der Meulen

H.Hartfeesten (1949). Cyriel Van Landuyt dirigeert het gelegenheidskoor.

De jaarlijkse processies

De jaarlijkse processies waren voor de christelijke gemeenschap een evenement van betekenis. Scholieren, jeugdbewegingen en volwassenen-organisaties, iedereen wou er bij zijn. Het was een eer 'den hemel' te begeleiden met de flambouw of enkele uren als 'heilige' door het dorp te wandelen.

In de 17de eeuw hadden wij nog een negental processies in de loop van het jaar. Omstreeks 1950 bleven er nog twee grote processies in voege. Deze werden door het steeds drukker wordende verkeer verdrongen en herleid tot een mini-processie in en rond de kerk. Enkele afbeeldingen geven een sfeerbeeld van deze vergane uiting van christelijke devotie.

De processie in Ekeren (alm.): ... De Gendt; Leon De Pauw; suiwe Jozef Volkaers; Roger De Luyck; rechts: familie Emile Schoeclinck-Van Lul met twee kinderen Marcel en Maurice.

Paula Van den Bruele met de kinderen Rosa Van Lunderiele; Leontine Schotte en Germaine Elskens. Achteraan: Estelle Rodant.

Leontine De Meyer(O.L.V. van Lourdes) met Suzanne De Roeck (Bernadette) aan de Warande. Twee dames links en rechts van de standaard zijn mevr. Adèle Conruyt en Germaine Sonck.

De standaard van het Allerheiligste gedragen door twee kajotters Louis en Frans Van Impe. Meisje met bloemen: Laura De Loose.

De BJB met de H. Laurentius, vlnr: Ernest Hoebeeck; Paul Van den Steen en Emiel Storck.
Leon De Pauw met vaandel.
De KAJ met de H. Gorik, vlnr: Achiel Prooser; Paul Molly; Alfons Radant.

De groep 'O.L.V. van Zeven Weeën' (opname uit een voorzorgsprocessie 1936)
vlnr: Elodie Meganck; Madeleine Van Impe; Maria Matthijs; Germaine Sauck; Marie Van Landuyt; Martha De Bie en Justine De Meyer.

De flambiedragers vóór het Allerheiligste, vlnr: Paul De Loof; Jozef Roelants; Arthur Vanderburgh; Albert Van den Bruele; Jozef Deleenheer, Hector De Backer en Raymond Deleenheer.

De baldakijn en flambiedragers, vlnr: Jozef Mertens; Gustaaf Mertens en Benny Mally. Dragers van de baldakijn: Frans Godefroid; Emiel Muyhers; François De Troyer; Gustaaf De Backer; Jozef De Meerleer. Meisje met mandje: Paula De Meyer.

De Beiaard

In 1954 voerde pastoor Buckens het aloude Vlasmis terug in. In de vooroorlogse periode kwamen honderden bedevaarders naar Haaltert voor de zegen af te smeken van de H. Laurentius tegen de brand in het toen veel geteelde vlas. In 1837 bijvoorbeeld werden 4000 hidprentjes uitgereikt. In 1955 werd op Vlasmis de prestigieuze beiaard met 41 klokken ingehuldigd, dé levensdroom van onze pastoor.[170]

Haaltert verwacht U!

ZIJN TOREN. ZIJN BEIAARD.

15 MEI 1955.

LAUDATE DOMINUM IN CYMBALIS BENE SONATIBUS
LOOFT DE HEER BIJ MELLUIDEND KLOKKENSPEL

Op Zondag 15 Mei 1955

Plechtige ingebruikname
en inspeling van de

NIEUWE BEIAARD

in de

Parochiekerk van Haaltert

●

Beiaardbespelingen
door Meester Staf Nees

Ter gelegenheid van kermis Haaltert, zondag 27 augustus 1967 was het feest in verscheidene families. Na afwezigheid van soms vele maanden werden alle priesters en kloosterlingen naar hun geboortedorp teruggeroepen voor 'Roepingsdag'. Eén bisschop, vele priesters en broeders en tientallen kloosterzusters beleefden samen met hun familie een onvergetelijke kermis Haaltert! Een foto toont ons een indrukwekkende schare geestelijken en een aantal ontbraken nog op de samenkomst! Sprak men enkele decennia niet van 'den heiligen Ede'? In dat gehucht waren er in de vijftiger jaren ruim 15 kloosterlingen.

Roepingsdag op 27 augustus 1967.

Zittend (vlnr): 1-Marie Madeleine Baeten; 2-Frans Baeten; 3-onb.; 4-Emilie Meganck; 5-onb.; 6-Odille Lauwereys; 7-Emilie Van Impe; 8-Monseigneur Clemens Van Houck; 9-Eveline Arijs; 10-Germaine Elsheus; 11-Albert Van den Steen; 12-Marcel Roelans; 13-Frans De Schuiter; 14-Jozef Heyman; 15-Frans Schockaert; 16-Deken Antoon Thijsmans. (Aalst)

Midden: 1-Maria De Smet; 2-Maria Van Londersele; 3-onb.; 4-Maria De Schuiter; 5-Maria Mally; 6-Maria De Volder; 7-Madeleine Meganck; 8-Margriet Bogaert; 9-Elodie Meganck; 10-Martha Bogaert; 11-Alice Lauwereys; 12-onb.; 13-Maria Redant; 14-Alice Van de Velde; 15-Julia Meganck; 16-Maria Bogaert; 17-Yvonne De Gueve; 18-Eveline Arijs; 19-onb.; 20-Emilie De Schuiter; 21-Raymonde Temmerman; 22-Robert De Bacher; 23-Paula Van der Gucht; 24-Paul Godefroid; 25-Albert Van Londersele; 26-Anna Wijnans; 27-Maria De Meyer; 28-Agnes De Meyer; 29-Gilbert Van den Berghe; 30-Paul Vonck; 31-Paul De Meyer; 32-Roger Ghijsels; 33-Ouderpastoor Paul Steens (Aalst); 34-Jos De Ronck; 35-Hector Mailly.

Boven: 1-Marguerite Boivens; 2-Juliette Bernaus; 3-Julia De Schepper; 4-Adrienne De Jaegher; 5-Lusgarde Van de Weghe; 6-Germaine Geeroms; 7-Josephine Geeroms; 8-Elodie De Rie; 9-Aline Van Melkebeke; 10-Rosine Van Impe; 11-Godelieve Vonck; 12-Suzanne De Ronck; 13-onb.; 14-Maria Veldeman; 15-Albert Huybrecht; 16-Jozef De Brouwer.
(Op de foto ontbreken nog een aantal Haaltertse priesters en kloosterlingen)

De beiaard klokken tentoongesteld in het kerkkoor.

De Warande... een pretpark

Waren er schuchtere pogingen geweest voor de oorlog, het was pas erna dat het mooie Warandepark gebruikt werd voor de inrichting van de Vlaamse kermissen, gebeurtenissen waar elke Haaltertnaar naar uitkeek. Het was heerlijk te kuieren in de prachtige tuin waar de almtide kanadahoom 'het wandelstokske', met een omtrek van 7 m op 1,5m hoogte, imponeerde boven het andere groen. Voetbalklub RC Haaltert, de fanfare, de burgersjeugd en missienaaikring konden een beroep doen op ruim 100 vrijwillige medewerkers(sters) om van deze gebeurtenis een unicum in de streek te maken. Voor de bewuste feestelijkheid werden gelegenheidsliederen getoondicht en op plaat gezet.

De Vlaamse Kermis (tekst Frans Van Impe)

De vlaamse kermis op ons Haaltert
is voor elk ten waar genot.
Men kan zich daar goed vermaken
en zijn vreugde vieren hot.
Elkeen die wordt uitgenodigd
't is een feest voor iedereen
muzikanten, voetbalisten
en den naaikring, ook meteen.

Refrein:
De vlaamse kermis in de warande,
is zo goed voor jong en oud
ook voor die zijn pas getrouwd.
De vlaamse kermis in de Warande
schenkt ons allen vlaamse vreugd
doet ons hartje deugd.

De Vlaamse kermis in de Witstraat 27 en 28 juni 1946.
Het 'werkend personeel' voor het geïmproviseerd café 'In 't Witte Paard'.

Jonge lieden, onderlingen
alle kinderen groot en klein
en uns broeders vreemdelingen
moeten op het feest ook zijn.
Niemand zal het zich beklagen,
want er is van alle sport.
En men zal er zich behagen
dat de tijd schijnt veel te kort.

Men verkoopt er goede wijnen
en ook 't fijne brouwersnat
Pistolekes met rozijnen
want daarvan wordt niemand zat.
't Is om van te watertanden
als men daar zoal aan denkt
en men neemt met blijde handen
't glaasje dat de juffrouw schenkt.

Menig paartje gaat daar wandelen
aan de vijver of in 't park
om tesamen t' onderhandelen
en te openen hun jonge hart.
Er wordt nu besluit genomen
dat ze nu op korte tijd
voor de paster zullen komen
om te spreken van 't huwelijk.

Zijt gij lustig aan het zwieren
hoort naar mij, 'k geef goede raad
gij moogt zijn met drie of vieren
zorgt dat gij niet te verre gaat.
Als den avond is aan 't spoken
zegt dan rap 't is hogen tijd
dat vuurwerk wordt ontstoken
en elk roept 'wat ne schonen pijl'.

Beste vrienden, nu voor 't leste
als gij weer naar huis toe gaat
'k zeg voorwaar nu voor het beste
maak niet veel lawaai op straat.
Is uw vrouwken wat aan 't zeuren
als gij aan haar deurken klopt
legt de fout op de buren
dat ze u hebben gefopt.

Studio
de Cock
Haaltert

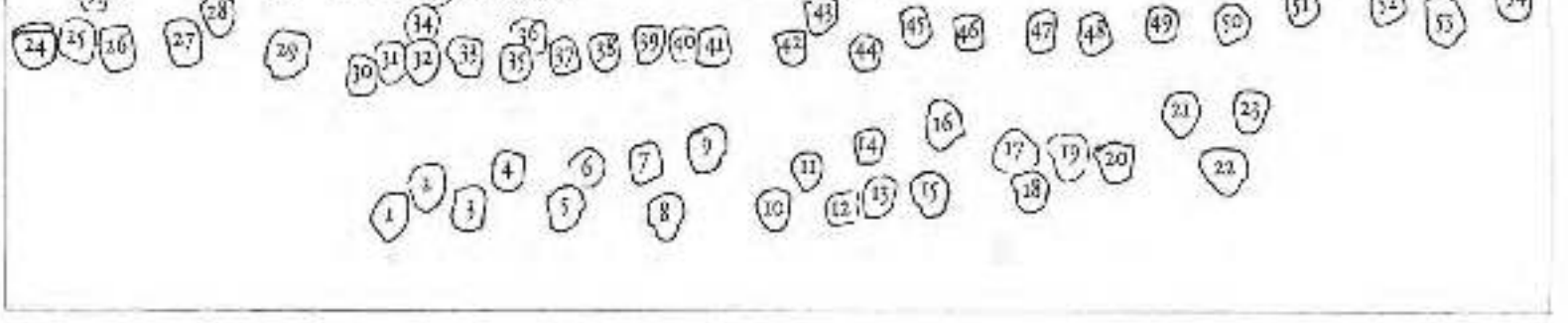

Groepsfoto Wervende 1949

Medewerkers(ters) aan de Vlaamse kermis in 1949.

1-Fernne Allaer; 2-Edith Van den Borre; 3-Monique Vervoort; 4-Pauline De Meyer; 5-Laura Van Cromphaut; 6-Marie-Louise Bael; 7-Anna-Maria Vermeire; 8-Leona Janssens; 9-Emma Van Goethem; 10-Françoise Vermeire; 11-Lea Van Impe; 12-onb.; 13-Suzanne Van Liedekerke; 14-Ghislaine Herreman; 15-Emma Dhaenens; 16-Godelieve Van den Steen; 17-Marie Thérèse Van Cromphaut; 18-Maria Louise Van den Steen; 19-Adrienne De Bie; 20-Lucie De Roeck; 21-Estelle Redant; 22-Agnes Hoebeeck; 23-Helene De Coninckaerts; 24-Josef Coussemaeckers; 25-Arthur Vandenberghe; 26-Jozef Roelandt; 27-Lionel Vervoort; 28-Albert Redant; 29-Bertha Lievens; 30-Marie Pierincks; 31-Marie Roelandt; 32-Suzanne Schoenlinck; 33-Gaëlle Peridaens; 34-Alfons Van Impe; 35-Alma Peridaens; 36-Julienne D'Haeseleer; 37-Claudine Vervoort; 38-Madeleine Redant; 39-Adrienne Ringout; 40-onb.; 41-Marie Jeanne De Coninckaerts; 42-Julia Mollefroy; 43-Arseen Lauwereys; 44-Sidonie Van Goethem; 45-Annie Dhaenens; 46-Rie Van Liedekerke; 47-Marie José De Pauw; 48-Adrienne Vonck; 49-Marcette Vonck; 50-Maria Schoebaert; 51-Maria Van Overwaele; 52-Julia Van Overwaele; 53-Maria Borters; 54-Jozef Van Poel; 55-Paul Van den Berre; 56-Louis Bael; 57-Albert Deleenheer; 58-onb.; 59-Paul Mogaert; 60-onb.; 61-Alexis Van der Veken; 62-onb.; 63-Henry Morgenck; 64-Roger Schoenlinck; 65-Marcel de Meyer; 66-Franz Daghays; 67-Erwin Schoenlinck; 68-Albert Daghays; 69-Albert Hoebeeck; 70-Cyriel Van Liedekerke; 71-Clement Borghens; 72-Gilbert Redant; 73-Marcel Roelandt; 74-Jozef Van Impe; 75-Robert De Graeve; 76-Pierre Van Wesemael; 77-Louis Janssens; 78-Paul De Loof; 79-Frans Redant; 80-Gilbert Pieerincks; 81-Lucien Ottop; 82-Paul De Graeve; 83-Karel Van Gysegheem; 84-onb.; 85-Frans Geeraert; 86-Marcel De Vocht; 87-onb.; 88-Albert Van Cauwenberghe; 89-Albert Pierincks; 90-Marcel De Tollenaere; 91-Pierre De Bruyn; 92-Edmond Van Impe; 93-Albert Van Impe; 94-Clementine Illana; 95-Marcel De Rijck; 96-Madeleine Van Overwaele; 97-Albert Van Hauwbeke; 98-Elire Schoenlinck.

Een tweede versie van het warandelied is van Gilbert Redant.

In de Warande.

Onder de toren van d' Haaltertse kerk
Is 't weer het groot rendez-vous.
Duizenden stromen van heinde en ver
naar de Warande toe.
Vlaggen en wimpels bij avond verlicht
als in een sprookjespaleis
Aloude homen en struiken zo dicht
Als in 't Aards Paradijs.

Refrein: In de Warande
Stromen de paartjes van heind en verre saam
In de Warande
Schenkt men de wijntjes en biertjes als reklaam
In de Warande
Vindt jong en oud, groot en klein een brok plezier
In de Warande
Daar is leut' bij dans en bier.

Op de muziek danst de jeugd in het rond
Oudieren drinken een glas
't Is er gezellig, zo fris en gezond
Rondom de vijverplas
Aardige meisjes in hupse kledij
Dienen je lief en charmant
Kramen en standjes met goeds allerlei
Staan verspreid over 't pand.

En als de avond de tuin overspant
Wordt het een sprookjestoneel
Kleurige lichtjes, festoen t'allenkant
Lijk in een droomkasteel
Zatlappen liggen of hangen of staan
D'aardige helpsters zijn moe
Alles verstilt, alleen zingt Bobejaan
Nog van Koet, koetjeboe!

Niet alleen bij de Warandefeesten werden er gelegenheidsliedjes gemaakt. Ter gelegenheid van kermis maandag trokken de mannen van de Hoogstraat op zwier. Gilbert Redant schreef vlug enkele verzen op papier en de swung zat er in. Al de herbergen van de Hoogstraat werden bezocht: bij 'Claes', bij 'Broos', bij 'Sjampetters Jef', bij 'Tinne', in de 'Groen Lantaarn', bij 'Stant Van Imp', bij 'Mien' en bij 'Delkes Nee' en om de haverklap zong gans het café mee met de kermisvierders.

d' Hoogstraat op zwier.
Gehurkt(vlnr): 1-Dominique Van Schuerbeeck; 2-Remy Ruyl; 3-Victor De Pril; 4-Maurice Redant; 5-Benoni De Schrijver; 6-Albert Van Impe.
Staand: 1-Jules De Pril; 2-Remy Mally; 3-Gilbert Redant; 4-Jozef Redant; 5-Frans Redant; 6-Frans De Schuster; 7-Leon De Paule(verdoken); 8-Alfons De Bruyn; 9-Albert Baetens; 10-Albert Redant; 11-onb.; 12-Jozef Hendrickx; 13-Alfons Redant; 14-Jozef De Pril.

d' Hoogstraat op zwier.

Lijk iedre kermismaandag
Is d' Hoogstraat weer bijeen
Met vlag en klein muzieksken
Komt alles op de been.

Refrein: Laat ons drinken
d' Hoogstraat is op zwier, is op zwier
Laat ons zingen, tot een uur of vier.

Victor, lijk ne sjampetter, (Victor De Pril)
Gaat met de vlag op kop
En achter 't klein muzieksken
Stappen de members op.

De Witten blaast den bugel (Jozef Redant)
De Slinken blaast de fluit (Frans Redant)
Delkes Albert den tuba (Albert Van Impe)

't Muzieksken kan voeruit.
Wij kunnen alles spelen
Want Mien speelt clarinet (Jozef Van Gijsegem)
Van tijd tot tijd ne solo
Albert op zijn trompet. (Albert Redant)

Nen tenor en nen alto
Delen in ons succes
Wij stappen op al spelen
Emiel slaat de grosse-caisse. (Emiel De Knibber)

En Willy slaat den trommel (Willy Muylaert)
Maurits speelt den trombon (Maurice Redant)
De chef van heel ons klieksken
Dat is Pakes Leon. (Leon De Pauw)

Wij gaan bij Claes en Mientjen (herbergen)
En bij Sjampetters Jef
Bij Broos, bij Stant, bij Tinne
En voorts volgens den tref.

En willen z'ons trakteren
Dat komt ons goed van pas
Wij kunnen 't zelf betalen
Want Juul die houdt de kas." (Jules De Pril)

In 1950 organiseerde de Bond van Kroostrijke gezinnen een lovenswaardige 'Moedershulde'. Niet minder dan 14 gezinnen met 10 of meer kinderen werden gehuldigd, nl.: de families Achiel de Neef; Jozef De Smet; Remy Matthijs; Roger Roelants; René Van den Steen; Jozef Wijnant; René Dierickx; Frans Leroy; Romain Moock; Karel Van Hoorebeek; Omer Noens; Gustaaf Matthijs; Alfons Van Impe en Schutsaert.
In 1952 verliet onderpastoor Fonck, na 6 jaar, de parochie voor het pastoorschap te Ronse. Op 13 januari kreeg hij een passende hulde in het Jeugdheem.
Henry Moortgat nam zijn plaats in en samen met Louis Bosteels, verving Marc Claus in 1949, zetten ze zich in voor de parochiegemeenschap. Bijzonder de jeugd lag hen nauw aan 't hart. Ze construeerden twee jeugdhuizen: het Sint-Lutgardusheem (Bruul) en het O.L. Vrouw van Lourdesheem (Jeugdheem).
In augustus 1952 werd het grootsopgevat massaspel Bernadette gerealiseerd onder impuls van onderpastoor Moortgat en met de aktieve medewerking van de bestaande toneelkringen en diverse verenigingen. Ruim 140 acteurs, actrices en figuranten verleenden hun medewerking. Voor deze manifestatie kwamen op 15, 16 en 17 augustus 3000 toeschouwers naar Heaitert. Het podium met prachtig decor stond opgesteld op het Dorp. Het was een ontwerp van Albert Van Impe.

Het gezin Philemon Bogaert-Emma Sierck uit de Edelstraat met hun zes kinderen, waarvan de vijf meisjes in 's kloosters traden.
Vlnr: Clara; Margriet; Maria; Martha; Madeleine en Remy.

Gemeenteraadsverkiezing 12 oktober 1952

Breuk CVP en ACW-vleugel

De voorbije turbulente jaren (de koningskwestie!) waren in tegenstelling met enkele buurgemeenten rustig gebleven. Noch het katholieke kamp (pro Leopold), noch de contra's, vooral de socialisten, organiseerden betogingen. De voorbereidingen voor de komende gemeenteraadsverkiezingen vingen immers aan. Bij de traditionele CVP-mensen gingen stemmen op om voorzichtig om te springen bij het toekennen van de plaatsen aan ACW-kandidaten. Gezien het onverhoopte succes bij de vorige verkiezing was de kans van een nog beter resultaat niet gering.

Het politiek ACW-comité met Jules De Meyer, Philemon Braeckman en Jozef Van Impe als voornaamste pionnen, wenste duidelijkheid en informeerde naar de stand van zaken. Ze drukten bij deze gelegenheid nog maar eens hun ongenoegen uit over de negerende houding die het college uitte tegenover de ACW-schepen en raadsleden gedurende de vorige legislatuur. Daarenboven eisten ze de tweede plaats op de lijst. Volgens hun pamflet moest het nu eens en voorgoed gedaan zijn met de *"knikkende knikkers"*- hiermee bedoelden zij de partijgenoten die alles aanvaardden zonder discussie-. 'Meer inspraak' werd een veelgebruikte slogan.

Burgemeester de Sadeleer en Meganck aanzagen dit als een ultimatum én een persoonlijke aanval en kapten met het comité. Een ultieme poging van een arrondisse-

Aan de bevolking van Haaltert

Op Zondag 12 Oktober wordt gij allen terug naar de stembus geroepen, om de kandidaten te verkiezen, die het meest uw belangen zullen verdedigen.

Er zijn 4 lijsten kandidaten, waaronder twee lijsten die gedurende 6 jaren in de gemeente hebben gezeteld. Het waren de C.V.P. en de Socialisten. Daar de C.V.P. van vroeger nu verdeeld is en met twee lijsten opkomt, waarvan gij allen reeds al een manifest hebt gelezen, bewijst dit ten zeerste dat er van de belangen van de bevolking geen sprake is. Blijft dus de tweede lijst van vroeger, die onbeschaamd voor U mag komen, 't is te zeggen de Socialistische lijst; omdat hunne mandatarissen veel voor onze bevolking hebben gestreden in het gemeentehuis, gedurende de zes jaren die zij daar hebben gezeteld.

Om U een paar voorbeelden te geven:

Het is toch op voorstel van onze kameraad Van der Meulen Alfons, dat gij nadstrijders en opgeëisten de begrafeniskosten van 250 tot 750 fr. zien stijgen hebt. Het was toch op voorstel van onze kameraad Van der Meulen, dat wij de bouwpremiën van de gemeente bekomen hebben, die 3.000 fr. vroeg, doch die zij niet aanvaardden «2.000 fr. volstond, de werkman die zelf zijn eigen huis bouwt heeft de 1.000 fr. niet nodig». De kinderpremie is door zijn toedoen ook gestemd.

Op gebied van verlichting, hebben wij onophoudend om verbetering gevraagd. Op gebied van wegen hebben wij gevraagd en geijverd. Dat is vermenen wij toch de belangen van de bevolking verdedigen, dat zijn geen beloften maar daden. De Socialisten hebben hun programma verdedigt en beloven allen nog krachtiger te werken, maar daarom vragen wij U allen op lijst 1 te stemmen, daar zult gij de vrienden vinden en zult gij alsdan een sterkere Socialistische vertegenwoordiging naar de raad sturen, en zult gij allen uw belangen met nog meer kracht horen verdedigen.

Ons programma voor de toekomst:

De bestrating van slechte wegen, (Cassinoweg, Laarnebroekstraat, Kattestraat, Pluimstraat, Nederhoorneveldstraat, Molsstraat en Blokstraat).

De riolering over gans de gemeente. Oprichting van gemeenteschulen met baden en speelplaatsen. Toezicht op het huidig onderwijs. Oprichting van zwembad. De mogelijkheid onderzoeken voor oprichting van kliniek of hospitaal. Bouwen van huizenblokken.

Stemt allen voor de Socialistische partij, die de belangen van iedereen en voor iedereen verdedigt.

Lijst nummer 1

1. Van der Meulen Alfons (op rust gesteld seingever)	●
2. De Smaels Alice (huishoudster)	●
3. De Geestmaeker Frans (staatsbediende)	●
4. Van Impe Louis (metserdiener)	●
5. Steeman Louis (linoleumlegger)	●
6. Meert Benoit (metser)	●
7. Vijverman Felix (textielbewerker)	●
8. De Smaels Cyriel (metser)	●
9. De Geestmaeker Victor (fabriekwerker)	●

ke kandidaten, op 4 verschillende lijsten, stellen zich voor.

Gij zult, op 12 Oktober, te kiezen hebben tussen het zekere en het onzekere.

Zekerheid biedt U de lijst, waarvan de kandidaten in 't verleden steeds in de first stonden om Uw belangen, toe uitmunkegend ons, te beschirmen.

Het is niet ons bedoeling, in deze kiezerstrijd ten strijde te trekken tegen personen of partijen. Een partij die zichzelf weet te verdedigen, schermt niet met allerhande verdachtmakingen, maar laat de feiten spreken.

Het is er ons alleen om te doen, U in herinnering te brengen wat het C. V. P.-bestuur gedurende de jaren van zijn mandaat heeft gepresteerd :

1. Het heeft steeds onbaatzuchtig onze gemeente bestuurd en Uw belangen verdedigd. En dit zonder onderscheid van kleur of opinie.

2. Het heeft gewerkt, en is er grotelijks in geslaagd, onze gemeente ingeropte wegen door allerlei moderne aanpassingen en verbeterlingen, die door iedereen ten gepaste tijde goedgunstig werden ontvangen. Het heeft geen zin hier alles op te sommen.

3. Speciaal verwijzen wij naar de enorme verbetering van ons wegennet. Haelterl mag terecht fier zijn op zijn wegen, alsmede op deze waarvan zij het onderhoud op zich moet nemen. Wij verzekeren levens dat zo het bestuur in katholieke handen blijft, het grootse werk niet de toestand van onze wegen de verbetering uit van de aanpalende gemeenten.

4. Daarbij dient te worden aangestipt dat de belastingen, die U worden opgelegd door het huidig gemeentebestuur, vervat de laagste zijn van gans de provincie Oost-Vlaanderen.

5. En ten was onze werking tegenover werkmen, bedienden en burgers? Voor ieder van hen deden wij onze plicht in de maze van het mogelijke. Geen Haelterar zal zulks met de hand op het hart, durven tegenspreken.

Onze lijst vermeldt namen van personen die, gedurende 6 jaren, alles voor U hebben ten beste gesteld. Honderden Haelterarn, zo tegenstanders als vrienden en sympathisanten, werden door hen geholpen met raad en daad.

Wij bewaren niet dat anderen hier minder goed zouden doen. Maar dit blijft vooralsnog : de onzekerheid.

De C. V. P. gaf in 't verleden blijk van goede wil en optimisme. — Haelterl ging mee met zijn tijd, dank zij de C. V. P. — Haelterl zal Haelterl blijven zo Gij het zekere vóór het onzekere kiest, met te stemmen onder Nr 2.

Haelterl, als steeds, trouw aan Kerk, Land en Koning.

STEMT C. V. P. OP LIJST Nr 2.

de Saedeleer	●
Roelants Jozef	●
De Loose	●
Cortvrindt	●
De Lool	●
De Leerheer	●
Maesschalck	●
Hendricks	●
Van Cromphaut	●
Meganck	●
Vanderburght	●

mentele afgevaardigde bracht geen oplossing.

Op 17 september was de katholieke scheurlijst onder ACW-vlag klaar. Graag verwierf de ACW-lijst het CVP-logo, maar daar staken de Aalsterse CVP-bonzen (inzonderheid M. Moeyersoen) een stokje voor en het was de groep de Sadeleer die naar buiten kwam als officiële CVP-lijst.

Vier politieke formaties dongen naar de gunst van de kiezer. De BSP (nr 1) beloofde betere wegen, uitbreiding van de riolering, een zwembad en een hospitaal. Zij hekelden steeds de bemoeizucht van de geestelijkheid. *"De priesters hier op onze gemeente beweren niet aan politiek te doen, doch ze kunnen zich niet beheersen en reppen af en toe een woordje op de preekstoel of bestoken ons in 't Klokken* (parochieblad) *met valse tonen en holle klanken die in de toren druisen. Het is mooi van hen u voor het hiernamaals een hemel te beloven als ze u hier op aarde voor een korn laten wroeten. De rode zijn geen goeie! De gele en zwarte CVP en VNV zijn hun schapen, fatsoenlijke mensen, die gaan naar de mis en hebben veel centen".* [171]

Zij becritiseerden ook het efficiënt dienstbemon van de liberalen, in de persoon van het Aalsters parlementslid Louis D'Haeseleer. Hun krant verwittigde: *"Wat is dat nu met de liberalen? En met Mijnheer D'Haeseleer? Het is precies of deze laatste iemand is, ja hoe zouden wij dat zeggen, allez 'n persoon is, die iedereen een gebraden kieken brengt! Zijt op uw hoede en laat u niet beetnemen. De CVP begint te manoeuvreren, de liberalen gaan beloven en beiden gaan maar door met liegen. Inwoners van Haaltert, aan u te overwegen. Past op want ze gaan u nog veel wijsmaken".* [172]

LIBERALE PARTIJ. — HAALTERT.

GEMEENTEVERKIEZING van 12 OCTOBER 1952.

Van Cauwenbergh Roger

4

Roelandt Aimé	■
Van den Beckhout Arthur	■
Van Cauwenbergh Roger	■
De Muyter Gustaaf	■
Boon Pierre	■
Daghuyt Philemon	■
De Schepper Julienne	■
De Schetter Raymond	■
De Ryck Jozef	■
Noens Omer	■
De Schutter Cyriel	■

Wie HIER stemt

zal zijn vertrouwen

niet beschaamd zien.

DANK !

Veel inwoners onder gesproken hebben het hoofd geschud en gezegd: " Is het niet spijtig dat dergelijke zaken gebeuren " en wij ook behoren tot deze kategorie. Ook wij vinden het spijtig dat men ons op zulke wijze behandeld, want waar lijk ik de oorzaak van de afzonderlijke strijd van de kristen verkiezers ?

In de voorbije zes jaren zijn er een paar zaken gebeurd aan dewelke wij onze goedkeuring niet konden hechten en die wij ten sterkste lijden hebben aangeklaagd. Wij zijn eensgezind en het verleden te laten rusten, want gedane zaken hebben geen keer. Wij hebben echter voor de toekomst voorzorg willen hebben en deze was: verlies overwinning van de arbeiders in het schoorenvollegge. Na enkele besprekingen werd ons dit toegestaan en we dachten de zaak in orde. Tenzeer de lijst meer samengesteld werden bezetten men echter de 2° plaats in het gedrang. De verkiezers waren van oordeel dat er geen de zinsty reden bestond om hun die plaats - die zij vroeger reeds bezetten - te ontnemen. Hierdoor ontstonden er opnieuw moeilijkheden en deden de verkiezers beroep op hun arrondissementeel bestuur en als tussenpersoon op te treden om de zaken ten beste te schikken.

De afgevaardigde van het arrondissement had op Vrijdag 15 September een onderhoud met het voltallig schoorenvollegge. Zij legde de redenen uit waarom de verkiezers de 2° plaats wilden en vroeg deze te willen overwegen. Op een beleefdelijke weigering stoitend en om de zekerheid te vrijden deed de afgevaardigde afstand van de 2° plaats. Ook deze toegeving werd niet aanvaard. Het was klaarblijkelijk onmogelijk er overeen te komen. Wij hebben hem, wij betreuren het evenzeer als alle goedgezinde katholieken, maar als een in geen geval nog zij overeenkomen, dan blijft er ons geen andere keuze dan te strijden voor ons recht.

In deze omstandigheden zijn de verkiezers begonnen met hun eigen lijst te vormen. Deze was reeds Vrijdag, 17 Sept. klaar. Een veel van de arbeiders opnieuw een voorstel gedaan waaruit klaar bleek hoe men in sommige middens over de arbeiders denkt. Ons antwoord was kort en klaar: Wie de leden van de leiders zal scheiden, onderwijzen de beweging: een vollenwerk doen wij niet mee.

Onze zijn er personen die ons zeggen: "Wij begrijpen dat gij in deze omstandigheden niet kunt redenen, maar waren ontbieldt gij u dan niet van de verkiezingen?" Aan deze vrienden zeggen wij: mogen wij onze leden laten in het gezicht slaan? Is het uitdat wij "voor arbeiders" zijn, dat wij niet meer mogen beslissen hoe wij best onze belangen dienen? Het is een vaststaand feit in de geschiedenis: "een volk dat niet bereid is zich te verdedigen zal onder de voet gelopen worden en verdrijven". Dat is evenzo voor een arbeidersbeweging: " Wanneer deze niet strijd voor de belangen van haar leden, dan heeft zij alle reden van bestaan verloren!" Welgemoed antwoord is klaar en ondubbelzinnig! Er is voor de arbeider nog zo onzeker veel te verweren (de toestand in Saltport is er een bewijs van !) dat wij heel eenvoudig het recht niet hebben van te weigeren de strijd aan te gaan. De inzet van de strijd is de erkenning van de waardigheid van de arbeider ! Wij wenden zelf te beslissen die ons vertrouwen waardig is en het antwoord van de arbeiders zal even duidelijk zijn:

VIJ EN ONZE LEIDERS ZIJN SEN.

Nu zijn er kandidaten van andere lijsten die beweren de vertrouwenszaamen te zijn van mensen op die manier stemmen te rinnen. Wij verklaren dat ze op geen enkel ander lijst vertrouwenszaamen hebben. Onze vertrouwenszaamen en kandidaten staan alleen op lijst nummer 3 en nergens anders.

VOOR DE ERKENNING VAN DE ARBEIDERS STEMT ONDER NUMMER 3

Verant.uitg.: A.C.V. St.Jorisstr. 26, Ieper.

De CVP (nr 2) bezorgde een pamflet gericht 'aan alle weldenkende inwoners van Haaltert' waarin zij beloofden, gezien hun vroegere positieve realisaties, opnieuw zekerheid en welstand te geven.

De ACW-lijst (nr 3) verdedigde haar houding in een gestencileerd rondschrijven met als titel 'Scheurmakerij of zelfbeschikkingsrecht'. Ze was ervan overtuigd dat er te Haaltert *"nog oneindig veel te verzoenen is voor de arbeider."* Haar tema's waren: gezond financieel beheer, geordend wegenwerkprogramma en een flink sociaal programma. Een scheurlijst in katholieke kringen was een nieuw gegeven te Haaltert, werd met argusogen gevolgd en loste natuurlijk bij sommigen hoge verwachtingen in!

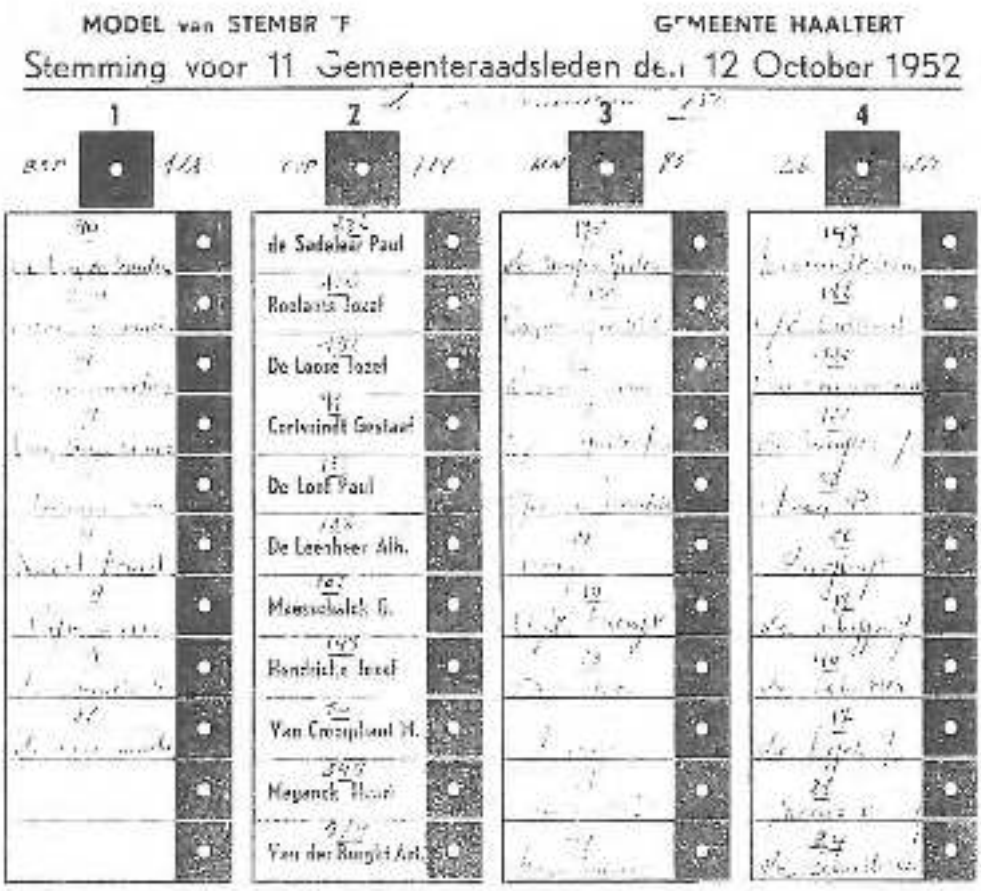

De liberale partij (lijst nr 4), verwachtte dat de wederopstanding in de gemeente zich zou voortzetten in positieve zin en hoopte op medezeggenschap in de volgende gemeenteraad.

In vijf kiesbureaus, onder voorzitterschap van Cyriel Van Landuyt, mochten de inwoners hun stem uitbrengen.

De BSP kreeg één zetel -Alice De Smaels- met 259 voorkeurstemmen. De CVP behaalde er zes: A. Vanderburght met een top-score van 589 stemmen, H. Meganck (349), P. de Sadeleer (282), J. De Loose (198), J. Hendrickx (148) en A. Deleenheer 138 stemmen.

De ontgoocheling bij het ACW stak men niet onder stoelen of banken. Met het resultaat, slechts één verkozene -Jules De Meyer 175 stemmen-, was zijn opzet volledig mislukt. Zeven van de 11 kandidaten behaalden nauwelijks 20 naamstemmen.

De liberale partij kon juichen, hun eerste drie kandidaten waren verkozen, met een opmerkelijk goed resultaat voor de derde man Roger Van Cauwenbergh (322 naamstemmen). Arthur Van den Eeckhout kreeg 188 stemmen en Aimé Roelandt 147.

Baron de Sadeleer kon nog een meerderheid van raadsleden achter zich krijgen om de sjerp voor de 3de maal te bemachtigen.

Tijdens de zitting van 9 januari 1953 stemden de leden voor de schepenambten. Vanderburght kreeg 5 stemmen van de 9 geldige. Meganck 2 en Roelandt evenoens 2. Voor het ambt van tweede schepen kreeg Meganck 7 en Roelandt 3 stemmen.

Alle aandacht ging naar de klassieke punten, zoals: wegenwerken en onderhoud, rekeningen COO (Commissie Openbare Onderstand) en kerkfabriek, aanpassing riolering en elektriciteitswerken met tussendoor enkele discussiepunten, veelal over het verleggen of afschaffen van veldwegeltjes.

Bij de oppositie toonde Roger Van Cauwenbergh zich zeer bedrijvig. Regelmatig stuurde hij brieven naar het college en interpelleerde dikwijls in de raad. Enkele punten waarvoor hij ijverde waren:

- gelijkberechtiging van de oudstrijders 1914-18 met die van 1940-45
- verfraaiing van het Bruulplein
- verfraaiing twee pleintjes in Erle
- speciale verzekering voor de schoolkinderen
- verbreding van de Kattestraat
- inrichten van een kaatsplein op de Bruul.

Op 20 mei 1955 vroeg hij een interpellatie om de spelfouten in het pas gedrukte politiereglement aan te klagen. De raad besliste met 9 tegen 2 stemmen de bundel niet te herdrukken!

In augustus 1956 kwam er een wijziging in de raad door het overlijden van Aimé Roelandt. Hij werd vervangen door Gustaaf De Muyter, eerste plaatsvervanger op de liberale lijst.

De steeds beter uitgebouwde arbeidersorganisaties wilden hun thema's verwezenlijkt zien ondanks minimale vertegenwoordiging in de raad. In 1957 brachten zij een delicaat probleem op de agenda. Was er geen mogelijkheid de schoolgaande kinderen te laten middagmalen op de scholen? Dit was vooral interessant voor leerlingen van de

verafgelegen gehuchten. Een pamflet en een enquête bezorgden de initiatiefnemers een flinke ruggesteun. Het onderwijzend personeel was weinig enthousiast, dit eiste boter bij de vis. Een eerste vraag naar het tolerge toe werd negatief beantwoord. De KWB-voorzitter Maurice Van Houck zocht tussenkomst van pastoor Buckens, maar hij werd de deur gewezen. [171] In laatste instantie schakelde men het bisdom in. De beleidsmensen werden onder druk gezet en in de zitting van 27 november werd een vergoeding van 40 fr/dag toegekend aan het onderwijzend personeel voor de bewaking tijdens de middagpauze in de scholen.

Verkiezingsblad ; B.S.P. Afdeling HAALTERT

AAN DE BEVOLKING VAN HAALTERT.

VRIENDEN MEDEBURGERS,

De gemeenteverkiezing nadert. Op Zondag 12 October 1958 zult gij U terug moeten uitspreken over het bestuur onzer gemeente.
De Socialistische Partij stelt, zoals voorheen, hare kandidaten lijst voor. Wij weten dat op hare lijst geen rijke lui voorkomen. Een is dierom ook de Partij van de arbeiders, van de kleine lui, van de aanspoorners, van de handelaars, een partij van allen die met werken hun brood moeten verdienen.
WAT WILLEN DE SOCIALISTISCHE KANDIDATEN ?
Eerst en vooral een beter en schoner Haaltert.
Verdere verfraaiing en volledige van onze wegen.
Nog grotere uitbreiding der electrische verlichting.
Verbetering en uitgaveing van het Onderwijs van de beheerten van het ogenblik.
Onze gemeente steunt reeds zeer te, erkent op dit gebied van uitbreiding.
Wij willen dus zo spoedig mogelijk de uitbreiding. Wij willen kredietjes-water geven, zoals op andere gemeenten, aan de inwoners die zulks verlangen.
Wij willen Openbare Kinderspeelplaatsen, verhuur de Gebouw kun kinderen kunnen staren tijdens de vakantie, aan..an aan is kinderen zich kunnen vermaken en spelen onder toezicht van een Speel-assistente.
Wij willen een comfortabel gebouw, goed verwarmd in de winter en volledig uitgerust voor onze onderlingen, waar deze kunnen kwetsgelen aan.
Wij willen de gemeentelijke brandweer verbeteren.
Wij willen nog veel meer. Maar om dit allemaal te kunnen moet gij ons de macht geven, moet gij voor ons stemmen.
En is veel verwacht. Vroeger - voor Wereldoorlog - hebben de arbeiders en de kleine lieden niets te zeggen noch in de gemeenteraad noch in de Raad van Openbare Onderstand.
De stem van de rijke VLA ook. Heden hebt gij het al zo ver gebracht dat gij deze De vertegenwoordiger hebt. Deze Ons vertegenwoordiging moet uitgebreid worden, dient versterkt worden.
Vrienden van HAALTERT , Gerechte Bedrijfsgenoten, wilt gij een beter en schoner Haaltert ?
Wilt gij dit mag dan in vooruitgang en verbetering.
STEMT OP 12 OCTOBER VOOR DE SOCIALISTISCHE VERIGENING, ONDER N° 1

op 12 October is het geluksgetal
voor Haaltert N° 1
stem dus allen voor de Socialisten
onder N° 1

Verant. uitg. DE ANGELE Alice Haaltert.

Gemeenteraadsverkiezingen van 12 oktober 1958

De partijinstanties werkten aan de samenstelling van hun lijsten. Door de koude douche, opgelopen met de aparte ACW-lijst, was er in katholieke kringen weinig enthousiasme om dit experiment voort te zetten. Er werd intens gewerkt om een evenredige lijst klaar te stomen. De SP rook lont en in haar propagandablad wilde zij de burgers verwittigen. *"Naar het schijnt komt er te Haaltert slechts één CVP-lijst, dus CVP en ACW samen. Haaltertnaren opgelet, hier liggen wolfijzers en schietgeweren. Onder het mom van eendracht in hun partij, willen ze de bevolking beïnvloeden, daar waar het slechts gaat om een strijd voor de macht! Binnen enkele weken wordt de inwoners een kans geboden verandering aan de toestand op het gemeentehuis te brengen. Iets wat ze niet zullen nalaten te doen, door hun stem te geven aan de enige partij die de belangen van arbeiders, boeren en middenstanders verdedigt: de SP".* [174]

De socialisten kregen nr 1. Ze kwamen naar de kiezer met een onvolledige lijst met: Alice De Smaels, Jozef Van der Meulen, Honoré Noël, Frans Vijverman, Alex Van Impe, Alfons Provost en Felix Vijverman. Hun partijkrant schreef: *"De socialistische lijst zal zegevierend uit de stembus komen. Wij hebben de kiezstrijd gestreden met eerlijke middelen. Wij willen een betere gemeente, wij zullen overal de belangen van het mindere volk verdedigen. Wij willen een andere politiek van openbare werken en moderne onderwijspolitiek. Stop met benoeman van mensen van dezelfde kliek. De bevolking van Haaltert zal stemmen onder nr 1".* [175]

De tweede kandidaat op de SP-lijst was de kommunist Jozef Van der Meulen. Vele socialisten hadden het moeilijk dit te verwerken. Het was voor hen blijkbaar niet zo vanzelfsprekend het socialisme met de communistische ideeën te versmelten. Om dit te rechtvaardigen verscheen een verkiezingsdrukwerk van de KP-Denderstreek: *"De baron krijgt onze stem niet. Ja, de tijd van de baronnen en de domme arbeiders moet voorgoed voorbij zijn! In Haaltert is de socialistische lijst de lijst waarop de arbeider die het wil zien veranderen zijn stem kan en moet uitbrengen. De tweede kandidaat op deze lijst, de kommunist Jef Van der Meulen, heeft zich akkoord verklaard op deze lijst plaats te nemen, omdat alle arbeiderstemmen van Haaltert moeten samengebracht worden om de CVP te kloppen. Wanneer het ACW heeft aanvaard met de baron, die meer te Brussel is dan te Haaltert, op een lijst op te komen dan heeft het zijn handen gebonden. Zing met ons het lied:*

Meneer de baron is niet thuis,
wij houden in Haaltert grote kuis,
wij sturen de baronnen naar 't oudmannenhuis
meneer de baron die krijgt een buis".

De CVP kwam op onder nr 2. CVP-voorzitter Dr Muylaert slaagde er in een overeenkomst te bereiken met het Politiek Comité van het ACW aangaande de lijstvulling. Advocaat Paul de Sadeleer bleef lijsttrekker en de twee uittredende schepenen Meganck en Vanderburght waren lijstduwers. Vier ACW-kandidaten, Aimé Van Gijsegem, Roger Hutsebaut, Jules De Meyer en Armand Dierickx bekleedden respectievelijk de 3de, 4de, 8ste en 9de plaats. Jozef Hendricks, Albert Deleenheer en

Voor de kapel aan het Priester Doempleintje in Ede kon men lezen: 'wilt gij meer stemt stemt dan voor de boeren'.

Paul De Loof namen de 2de, 6de en de 7de plaats in.
In de loop van de campagne ontstond er enige wrevel in de schoot van de partij omdat de ACW-ers naar buiten kwamen met een afzonderlijk kiesdrukwerk. In hun pamflet distantieerde de CVP zich van diegenen die zwemkommen, speelterreinen en sprookjeskastelen beloofden en zette de kiezer aan *"het zekere voor het onzekere"* te nemen.

Nummer 3 ging naar de liberale partij. Pierre Boon was lijsttrekker en Roger Van Cauwenbergh lijstduwer. Zij hekelde het bestuur dat naliet de met sierplanten versierde tuintjes, die aangeplant werden op initiatief van Van Cauwenbergh, te onderhouden. Er was slechts nog *"woekerend onkruid, onesthetisch en walgelijk om zien. De liberalen wilden Haalters bezienswaardig. Dank zij de liberalen zou Haalters herleven"*! De CVP kreeg er evenzeer van langs in een pamflet *"Aan de inwoners van Haalters"*.

Voorzitter Cyriel Van Landuyt kon 's avonds de resultaten meedelen.
De SP stuurde Alice De Smaels (296 stemmen) naar de raad. De socialistische krant was tevreden *"want de SP won 67 stemmen. Maar voor de volgende strijd zouden meer intellectuelen en meer ontwikkelden moeten toetreden, want de SP was de partij van de toekomst"*.

De CVP lijst haalde 8 verkozenen: Vanderburght (678), Van Gijsegem (539), Dierickx (512), De Meyer (412), Meganck (366), Hutsebaut (362), de Sadeleer (350) en Hendrickx met 313 stemmen. Hier viel op dat de ACW-ers goed tot zeergoed scoorden en alle vier verkozen werden.
De liberalen verloren één zetel ten voordele van de CVP en stuurden Boon en Van Cauwenbergh naar het gemeentehuis. Hier noteerde men het opmerkelijk goede resultaat van Van Cauwenberg (400 stemmen).

Uit het verslag van de CVP-bestuursvergadering van 20 december, met het oog op de vorming van het schepencollege, bleek dat er zich opnieuw een aantal moeilijkheden voordeden. Na de verkiezingen waren er contacten tussen de verkozenen waar er dubieuze voorstellen geformuleerd werden, gaande van verwijdering van

B. S. P. - Afdeling HAALTERT

ONZE KANDIDATEN :

1

DE SMAELS, Alice	●
VAN DER MEULEN, Jozef	●
NOEL, Honoré	●
VLIVERMAN, Frans	●
VAN IMPE, Alexis	●
PROVOST, Alfons	●
VLIVERMAN, Felix	●

1e Kandidaat
DE SMAELS, Alice
Uittredend Gemeenteraadslid

De Socialistische Partij van Haaltert, heeft de eer U zijne kandidaten voor te stellen.

Ze zijn stuk voor stuk arbeiders, die door dagelijks hard werken, hun beetje brood moeten verdienen. Zij stellen zich kandidaat voor deze verkiezingen omdat zij als arbeiders, bereid zijn te strijden voor een beter en schoner bestaan.

Omdat zij als arbeiders, naast hun vele plichten, ook de nen toekomende rechten eisen.

Wij zijn ervan overtuigd dat de kiezers van Haaltert, welke in onze gemeente overwegend arbeiders zijn, hun plicht zullen begrijpen en op 12 october, ALS EEN MAN ZULLEN STEMMEN VOOR DE

SOCIALISTEN onder Nr 1

Baron de Sadeleer tot opwekken van naijver tussen leden van dezelfde groep en dreiging met ontslag van de Sadeleer -brief aan pastoor Buckens- indien ACW samenspande met de liberalen.

ARBEIDERS, BEDIENDEN!
Stemt voor UW kandidaten!

VAN GYSEGEM Alme - Ede N.H.
Bedienaid A.C.W.

HUTSEBAUT Roger - Hoogstraat
Oud Propagandist K.A.J.

DE MEYER Jules - Achterstraat N.H.
Voorzitter A.C.V.

DIERICKX Armand - Stationstraat 1
Bediende plaatselijk bestuur A.C.V.

2

de SADDELEER	●
HENDRICKX	●
VAN GYSEGEM	
HUTSEBAUT	
GEERDYS	●
DE LOOF	●
DE LEENHEER	●
DE MEYER	
DIERICKX	
HEGANCK	●
VANDERBURGHT	●

Stemt zoals hierneven, maakt de 4 bolletjes zwart

ZO STEMT U GOED!

Aan de inwoners van Haaltert

De C. V. P. partij beroemt zich op de bekwaamheid der kandidaten hunner lijst. Hun geloofwaardigheid ook.

Als antwoord: Gij zijt bekwaam om, maar 4 jaar de bekwaamheid niet gebruikmakend voor gewoner.

Gij spreekt over de verkiezingen van Kamer en Senaat, over de pensioenen, over de vermindering van de dienstplicht.

In 1954 moest het 24 maanden blijven. De pensioenen waren 18.000 F. De Liberalen en Socialisten hebben het in 4 jaren gebracht op pensioen 28.000 F. - Dienstplicht bij 1 leger 15 maanden.

Aan de vermeerdering van het pensioen hebben de Liberalen en de Socialisten mede geteerd tot 36.000 F. Ingelijks de legerdienst.

De schoolkwestie hebt ge uitgebeint om stemmen te winnen. Nu moet U zelf bekennen dat het een loutre kiezerfoppen, en kiezerbedrog was.

Wat komt er nu van de stemmen op Brussel?

De C. V. P. heeft hun misleiding moeten staken, nu zal een nationale commissie van Liberalen, Socialisten en C. V. P. er een nationale oplossing aan geven.

In de toekomst zult ge trachten de gemeente beter te besturen en de belangen der schone gemeente op een hoger peil te brengen.

WAAROM HEBT GE DAT NIET GEDAAN IN DE ZOVELE JAREN VAN HET BEWIND!

U spreekt van wegen en omgelijnen. Ge zijt overtuigd dat ze de goedkeuring wegdragen! JA, voor degen die de mens Haaltert kennen. NEEN, voor al degen die binnen Haaltert komen, die zien te veel. Ze zien andere gemeenten ontwenen in kleine steden met goede betonwegen tot in de verste kieren der wijken - gans de nacht verlicht; enig Haaltert en zijn spoorwegen, dat dan niet in de schemerlichten in onbetrijdbare toestand - met elektrische voorlichten (bij avond maar branden tot 11 uur; om de bewoners lijk de kusens te deen slapen gaan.

Gij zult NIET verder werken, NOCH aan woningbouw, NOCH aan verlichting, NOCH aan het zetten van slinkenhuizen! Uw beloegen liggen dan niet. De C.V.P.-partij, is de eigenbelang-partij, ten dienste van de rijke grondbezitters, die ze maar op uw rijn de bouwgrond zo duur mogelijk op te drijven. Hieruit: geen verbetering van wegen, noch nieuwe verbindingswegen met andere gemeenten.

BEHEER EN FINANTIEN

Als goede vaders, deed voorzichtend werdt de gemeente beheerd - ze wisten het geld goed te gebruiken. Dat schuift U! ZIJT U NIET BESCHAAMD!!

Wegenwerken werden uitgegeven aan mensen van het volk. Ze kunt ge subsidies krijgen van staat en provincie, en kosten de werken minder duur. Zulke wegenwerken zijn van langer duur, zonder kosten van onderhoud, terwijl deze werken onder kontrole uitgevoerd worden.

Wat heeft U gedaan in 12 jaar?

Zonder kennis van zaken zijt aanbevolen gezeefd, werkjes uitgevoerd bezoeden de 18.000 F. door werkjes, die niet van de stel uitwerken en die zeker twee-duizend keren dan uitgegeven werken.

De Burgemeesters zijn ze bekwaam, dat ze de cuntoir vezen - maar geen subsidies vingen en meer dan 300.000 F. uitrekken werden van het Verzekeringsfonds bestemd een voordeele van gemeentewegen.

DAT ZIJN WAARHEDEN!

Wat de C. V. P. en het A. C. V. wil is een verzoeding het bestuur te houden inaden met alle middelen ter tunnen beschikking om hun eigen belangen te dienen, zonder eene rekening te houden met uw belangen.

In 1952 zijn ge op 4 lijsten opgekomen. De lekt elkander met de vuigste uitlatingen bezweden. — Nu staat U op een lijst en bezoeg: regmaals elkander in de vuigste bewoordingen, pakkelt op de straat.

Kennen de kiezersen en kiezers van Haaltert zondag aan U denken.

Verstandigen zullen zich bedenken en U dubbel de stem niet gunnen.

Ge zijt voorstanders van bezoeverenigingen, die verleng de handelaars belangen, niet met de wille zaken met de prijs...: wel onder zekere verplichtingen. De zoor koopt dan dure prijzen. - Zeg nu ze eens - wat ze van de zoor kopen. NIETS! En wat krijgt ze boer?! BEDELAARSPRIJZEN VOOR GOEDE WAAR!

Ons van grote-warenhuizen en coöperatieven zijt ge voorstanders, en waar gaat dat geld en de winsten naartoe? Ge wilt dat ze voor U zouden stemmen en ge ondersteunt hun prooi. Of is het wel waar dat de aandeelhouders te Haaltert op hun kiezeken stemmen blijven? U spreekt van een rijk Haaltert... gij houdt het arm en dom!

Voor bedienden en werkleden die niet naar uw gelijken dansen is er geen kans. Hoe zoude ge willen dat ezen voor U zouden stemmen!

Uitgevers van het C. V. P.-reklame: *Wat waart ge in 1945??? Wat zijt ge nu in 1958???*

Een der meestbedreigden. Wij gunnen het U. - Waar zou bekomt U zu de overige partijen? Hebt U nog niet genoeg!!?

Een gemeenteverkiezing is geen politieke kiezing, wel een herrijzende. Wij kunnen tot U niet geen heldinkenne wonden, wel met de waarheid. Onze kiezeftien zijn geen zoete woorden. De werken en de verzeerlingen zijn uit te meten. We zeggen het in zekerheid. — Gij zult minder gemeentebelastingen betalen!

OP DE SAMENWERKENDE EENDRACHTIGE LIBERALE LIJST NR 3 KUNT GE IN ZEKERHEID STEMMEN

STEMT Nr 3 OP DE LIBERALE LIJST IN IEDERS VOORDEEL!

EEN DAAD - EEN GOEDE DAAD:
STEMT BOVEN OP DE KOP OF NEVEN DE NAAM OP....

Nr 3

DE LIBERALE PARTIJ

Verantw. uitg.: P. Boon - Haaltert

Verkiezingsblad 12 oktober 1958

De sekretaris noteerde: *"ontwille van het zelfrespect dat ieder verslag mag opeisen, zijn alle incidenten en persoonlijke aanvallen tussen de bestuursleden onderling hieruit geweerd"*. Tot slot meldde het verslag dat op een samenkomst van het schepencollege aangenomen werd Baron de Sadeleer voor te dragen als burgemeester en een schepenzetel toe te kennen aan het ACW. De tweede zetel werd opgeëist door Vanderburght *"gezien mijn persoonlijke belangen eisen dat mijn politieke loopbaan niet onderbroken wordt, ik het meeste voorkeurstemmen behaald heb en alle initiatieven op de gemeente van mij komen"*.

Schepen Meganck kon met dit ultimatum niet akkoord gaan en vroeg vrije stemming van de raadsleden voor de schepenzetels.

In een aanvullende nota drukte het CVP-bestuur zijn ongenoegen uit over het feit dat alle beslissingen in 't geheim gebeurden en eiste in 't vervolg meer openlijk overleg. Het laatste voorstel werd aanvaard en Baron de Sadeleer kreeg voldoende handtekeningen voor zijn benoeming als nieuwe burgemeester die in het Staatsblad verscheen op 24 december 1958.

Tijdens de eerste zitting op 15 januari gaf Jozef Hendrickx zijn ontslag en werd vervangen door Frans Geeroms, kandidaat van de boeren. Ook de CVP-sekretaris hield het voor bekeken, gaf zijn ontslag en vroeg dat: *"iedereen die uit eigenbelang aan politiek doet zich zou terugtrekken"*.

De impasse was bijzonder groot toen bleek bij een geheime stemming van het CVP-bestuur dat op de 19 aanwezigen, zestien leden zich niet meer gebonden voelden door het vroeger ondertekende akkoord.

Om de schepenambten toe te kennen waren er drie beurten nodig. Er waren 20 leden aanwezig. Bij de eerste stemming kreeg De Meyer 5 stemmen, Vanderburght 3 en Boon 2. De volstrekte meerderheid was 6. Een tweede beurt gaf 5 stemmen voor De Meyer en 3 voor Vanderburght bij 2 blanco's. Bij de verkiezing van de tweede schepen gingen 8 stemmen naar Henry Meganck en 2 naar Arthur Vanderburght.

Op een volgende zitting bleek een punt van onenigheid, tussen ACW-ers en de anderen, het voorstel tot aansluiting op het waternet te zijn. De vier ACW-ers stemden tegen het voorstel. Dit was voldoende voor de SP-kant om het incident dik in de verf te zetten. *"De zitting van 19 juni heeft verbazende verrassingen gebracht. Geen eensgezindheid bij de CVP. Ja, onze partij heeft steeds de noden van de gemeente ingezien. Terug een duel CVP-ACW. Bij ons: geen splitsingen! Maar ja, wanneer zal Haaltert dit begrijpen"*.[176]

In tegenspraak met bovenstaande kritiek straalde het "CVP-Inlichtingsblad", dat regelmatig verspreid werd onder de leden, een geest van eendracht en vertrouwen uit. De voorzitter, Dr Muylaert, werkte hard aan een 'open CVP', een degelijk uitgebouwde organisatie en volgens zijn bestuur was er hoop *"ondanks de zware hypotheek van het conservatisme dat nog tijdelijk drukt op onze rangen, maar het gevaar van geheimzinnigheid is voorbij, zodoende zal de CVP-partij van Haaltert, jong van hart en van geest, kunnen meehelpen aan het doen verdwijnen van de droeve mentaliteit die sinds jaren over dit dorp heerst, en aan de basis liggen van een christelijk en Vlaams Haaltert's Gemeenbest"*.

Aan de bevolking der Gemeente
HAALTERT

KIEZERESSEN EN KIEZERS,

Daar zijn ons de gemeenteverkiezingen. Met een kiesrecht dat de massa onder onbetwist laat.

Inderdaad is het uitsluit van de kiesrechten en kiezers op derpijk pal gekomen dat ze zich niet meer verslinden laten door aanklinkende niet te verwezenlijken beloften. Integendeel is het kiezerskorps er zich van bewust dat op 12 oktober 1958 de kans werd gegeven het beleid van de gemeente Haaltert een nieuwe richting te geven.

Gretig zal deze kans worden benutigd want de bevolking weet dat het zong niet voort dat onze kwijnende gemeente nieuw leven wordt ingeblazen.

Kiezeressen en Kiezers,

Zichtbaar de kandidaten van de liberale lijst nr. 3:

3

BOON PIERRE Handelaar - Verzekeraar	●
VAN CROMPHOUT ALFONS Bouwen-ingenieur	●
DE MUYTER GUSTAAF Landbouwer	●
SCHEERLINCK EMIEL Steenbakker	●
DAGHUYT ALEXIS Landbouwer	●
DE PRIL JULES Herstelwerker	●
HEYSMANS RENE Metselaar	●
MEERT ADELINE Herbergierster	●
TEMMERMAN ARTHUR Bestende N. M. B. S	●
VAN DEN BEECKHOUT JOZEF Metaalbewerker	●
VAN CAUWENBERGH ROGER Bestende	●

Een derpelijke dynamische ploeg, verantwoordelijk alle standen van de bevolking, is er die er staat Uw verlangen. Haaltert te zien herleven, te bevoegen.

Sinds, dank zij de Liberale Minister Omer Van Audenhove is de staatsbaan nummer 60 van een vermeden deurtocht in een moderne verkeersweg verschenen, en gaat het verkeer gestadig. Onze geographische ligging aan deze staatsbaan, op minder enkele kilometers van de zeed Antwerpen en enkele honderden meter van de autosnelweg Brussel-Oostende, stelt voor de economische expansie van onze gemeente een niet te onderschatten weggetjesprobleem. Zo dienen door degelijke verbindingswegen met de gemeenten Aalgem, Merchtem, Nieuwerkerken en niet in het minst Denderbuurtem de trafiek van, naar en door onze gemeente te worden bevorderd.

Kritiek uitoefenen is gemakkelijk, doch enkel de opbouwende kritiek is welkom. En deze kritiek zoeken wij de liberalen is die om dat we het beleid van onze gemeente willen uitgevoerd zien door al deze die door het kiezerskorps als verantwoordelijken werden aangeduid en niet langer meer door een organisatie enggezinde schemerwegen dat het niet nodig acht ook maar een minuutje te nemen door een onbetwistbare werk op middel van aanzetselingen aan alle geïnteresseerden, gelijke kansen te geven. Integendeel wraakt het C.V.P.-schepenkollege er over indien bestelling beneden de 10.000 F. te moeten, aldus rechtstreekse aan de verantwoordelijkheid om rekenschap te geven.

De gemeenteraadsvergaderingen zijn begrenst tot het uiterste minimum, tot de zuiver administratieve aangelegenheden die deze de tegere overend worden voorgeschreven en er is vanwege uw C.V.P.-bestuur een totale ontgel aan welkoning voorzien dat de bevolking van onze gemeente brengt. Dit alles ondanksgezien de tegenkanting van de oppositieheren.

Het mag worden gezegd dat tijdens de laatste zes jaar, zoder voorzien, in ach beoordeel een sociale voorzienende politiek, een gewende liberale politiek van de liberale mandatarissen is gekomen. En het is een hoofdpunt in het programma van onze liberale kandidaten, met standvastigheid, ten baate van onze bevolking, dergelijke politiek voort te zetten.

A.C.V. HAELTERT — GEMEENTEBLAADSVERKIEZINGEN 11.10.58

LIJST I (Soc)

	envel.	bonte	totaal
DE GRAEF Alice	293	43	336
VAN DEN BERGH Jos.	51	10	61
KIEL Gustaaf	27	9	36
VAN HUYSSEN Frans	32	8	40
VAN DER Alexis	7	6	13
PAUWELS Alfons	15	3	18
VANVERNAN Felix	11	6	17
Kopstemmen	217		
Convol. lijstenl.	352		
Bonte	7		
Totaal	576		

LIJST II (C.V.P.)

	envel.	bonte	totaal
de SAPORITA	310	50	357
HENDRICKX Jos.	290	23	313
VAN GINNEKEN Aug.	521	15	532
HUYSSBAUT Roger	347	75	342
GEERCOMS Frans	301	28	329
DE LEEMMEER Alb.	297	48	345
DE LOOF Paul	154	11	165
DE MEYER Jules	393	79	472
DIERICKX Armand	484	28	512
HAGANCK Henri	335	29	364
VANDERSCHOOT Arthur	628	50	678
Kopstemmen	213		
Convol.lijsten.	1975		
Bonte	26		
Totaal	2214		

LIJST III (Lib.)

	envel.	bonte	totaal
BOON Pierre	79	17	96
VAN GRONSVELT Alf.	115	31	146
DE NUYTEN Gust.	130	9	139
STEENKLUYCK Rz.	47	14	61
DEGHUYT Alexis	62	6	68
DE PRIL Jules	54	9	63
JAAR René *HEYNAAF*	29	6	35
[illegible] Adeline	48	7	55
[illegible] Art.	13	6	19
VAN DEUSEUUT Jos.	30	3	33
[illegible] Rog.	342	58	400
Kopstemmen	96		
Convol.lijsten.	820		
Bonte	15		
Totaal	931		

VERKOZEN.

C.V.P. de Saporita
Hendrickx
VAN GINNEKEN
HUYSSBAUT
DE MEYER
DIERICKX
Haganck
Vanderbright

LIB. Boon
Van Gauwenbergh.

SOC. De Graeie.

PLAATSVERVANGERS C.V.P. (in volgorde)

Geerems
De Leemmeer
De Loof.

In een volgend nummer werden enkele sociale voordelen aangestipt die onder druk van de CVP-mensen bedongen werden, zoals verhoogde huwpremie, geboortetoelage en een gemeentelijke toelage op het voorhuwelijkssparen. De redaktie was ook tevreden *"omdat nij voortaan in Haaltert zullen weten in welke straat nij wonen en op welk huisnummer"*. Door het stijgend aantal nieuwe woningen werd de nummering aangepast.

Eén van de ACW-raadsleden, Aimé Van Gijsegem ijverde zeer sterk voor meer inspraak in de politiek waardoor hij sporadisch in conflikt kwam met het schepencollege. Hij kon zich moeilijk aanpassen aan de CVP-mentaliteit en lokte -soms onbewust- incidenten uit. Hij was zowat de rebel van de partij en stak zijn sympathieën voor de Vlaamse beweging niet onder stoelen of banken. Naar aanleiding van de geplande talentelling in 1959 vroeg Van Gijsegem de raad een protestmotie te stemmen, wat oorspronkelijk geen sukses oogstte. Onmiddellijk kreeg hij de steun van enkele studenten , o.m. van Herman Roelants samen met andere KSA-ers, die pamfletten verspreidden om het bestuur onder druk te zetten. Uiteindelijk werd de motie goedgekeurd met 6 tegen 5 stemmen. Mede door de kordate houding van de socioculturele verenigingen uit gans Vlaanderen, die parlementsleden motiveerden, kwam er uiteindelijk geen talentelling.

Door zijn principiële houding bij de stemming van de OCMW-leden verspeelde de CVP een zetel, wat hem natuurlijk niet in dank afgenomen werd. Omdat 'inspraak' en 'open politiek' hem nauw aan het hart lagen nodigde hij samen met schepen Armand Dierickx al de inwoners van de Larestraat uit op een gemeenteraad, die een punt behandelde dat hen aanbelangde, dit tot verbijstering van de burgemeester én van de veldwachter! Dit was niet abnormaal als wij weten dat er bij dagdagelijkse vergaderingen slechts een handjevol toehoorders kwamen opdagen.

Van Gijsegem was het niet eens met de heersende mentaliteit en voorspelde op een vergadering van het Algemeen Bestuur op 6 mei 1960 een scheuring in bestuur en partij en *"niets wordt verwezenlijkt noch in de partij, noch door 't gemeentebestuur. Haaltert slaapt"*.

Op deze samenkomst was de eensgezindheid ver zoek aangezien de verslaggever noteerde dat: *"de vergadering voor de meeste bestuursleden een ontgoochelende verrassing was. Zij werd besloten in een geest van volledige ontmoediging. Geen enkele afdeling die zichzelf respecteert kan zich de weelde veroorloven, zulke vergadering tweemaal te beleven"*.

Een Rijksmiddelbare school te Haaltert

In het socialistisch orgaan 'Voor Allen' werd aandacht besteed aan de opening van de Rijksbasisschool in de Kattestraat. Dit was jarenlang een strijdthema voor de SP en liberalen. De krant meldde: *"wij zijn vertrokken met een officiële school. Dat heeft zo'n halve revolutie verwekt. In vele andere gemeenten is dat een normaal geval, maar Haaltert is nog zeer conservatief op dat gebied. Het ijs is gebroken, de school zal bloeien"*.

Door de ministeriële diensten werd optie genomen op vier bouwplaatsen: in de Dreef, de Middelkouter, de Molenstraat en de Kattestraat. Deze laatste bleek practisch het meest geschikt en in 1959 werden de eerste paviljoenen geplaatst.

Felix Van der Straeten, een Denderhoutemnaar, woonachtig te Ninove, moest het waar maken als eerste schoolhoofd.

De school kwam moeilijk van de grond, maar door de inzet van directie en leerkrachten en met de onvolprezen steun van Alice De Smaels, die zich 'afsloofde' om leerlingen binnen te halen werd de Rijksschool-Haaltert een begrip in de streek.

A. De Smaels, P. Boon en R. Van Cauwenbergh werden als vertegenwoordigers van het gemeentebestuur in de Beheerraad aangeduid.

Robert Coppens werd voorzitter van het beschermcomité. Beide instanties hekelden dan ook onregelmatigheden die sporadisch gebeurden. Het beschermcomité protesteerde in 1960 tegen het feit dat bij de plechtige communie de kinderen van de Rijksschool op de laatste rijen zaten en bij het buitengaan overtrampeld werden. Verholgen ouders steunden de protestbrief van de voorzitter. [177]

Het SP-partijorgaan maakte ook melding van discriminatie van de leerlingen van de RBS (Rijksbasisschool). Tijdens de raadszitting van 8 juli kwam er een interpellatie van de oppositie i.v.m. laattijdige inenting tegen kroep. De verslaggever schreef: *"Op vraag van de interpellant waarom er geen formulieren voorhanden waren zoals in de Vrije Scholen antwoordde de schepen: 'dat hij niet kon weten dat er te Haaltert een Rijksschool bestond, dat hij daar nooit kennis had van gekregen'. Trekt daar de ladder mee op! Wij waren verbolgen, zo diepen liegen! De andere ACW-raadsleden zaten er beteuterd bij. Zij waren effenaf gegeneerd met de stommiteiten van hun schepen. Allez de ACW-ers hebben op hun neus gehad en ze verdienen het"*. [178]

In 1961 woedde er een mini-schoolstrijd in de gemeente wegens het sukses van de Rijksschool. Roddeltongen verspreidden dat er geen godsdienstlessen gegeven werden en dat de ophaaldienst zou afgeschaft worden. De krant betitelde dit alles als leugen en vertelde er nog bovenop *"dat er verleden zondag vanop de preekstoel gedonder en gebliksem was op de Rijksschool. Het waren argumenten zonder waarde en wij betreuren de oneerlijkheid van sommige geestelijken"*. [179]

Op 12 september 1962 ontving de gemeente bericht van de oprichting van een Rijksmiddelbare school. In 1976 telde de school een 300-tal leerlingen in de basisschool en 150 in de middelbare afdeling.

Henry Meganck.
**Kerksken, 3 juni 1884*
+Haaltert, 16 juli 1960
Was schepen van 1947 tot 1960.

Bestuurswisseling

Het viel op dat de SP vooral de ACW-raadsleden viseerde. In de zitting van 8 juli 1960 werd de kredietaanvraag van 500.000 fr voor de Boekentstraat behandeld. Volgens de burgemeester kon hierover niet gepraat worden omdat er geen dossier voorhanden was -deze zaak was reeds in behandeling sinds 1957 en de CVP maakte er melding van in haar kiespamflet van 1958-. Alice De Smaels zei: *"dat het moest gedaan zijn met die zeiver over onmogelijke zaken en dat men de kleine en smalle straatjes zou beginnen te maken en te verbeteren."* De krant vervolgde: *"de ACW-ers schenen in te slapen met de miljoenendans voor ogen. Wij vragen ons trouwens af, wat de luisteraars wel moeten denken. Zij zouden nog moeten lezen volgen om de gemeentezaken beter te kennen, dan zouden zij zulke stommiteiten niet zeggen"*. [180]

Door het overlijden van CVP-schepen Henry Meganck, gewaardeerd door vriend en tegenstrever, kwam Albert Deleenheer in de raad en voor de aanstelling van een nieuwe schepen was er deze maal unaniemiteit bij meerderheid en oppositie. De enige kandidaat Arthur Vanderbught kreeg 21 stemmen. Na de raadszittingen van oktober

en november was het volgens de SP de schuld van het ACW dat er nog steeds geen kraantjeswater was en dat het kerkhof in een erbarmelijke staat lag.

In mei 1961 kwam er een sjerpwisseling. De plaatsvervangende voorzitter las de ontslagbrief voor van Baron de Sadeleer. Schepen Vanderburght kreeg voldoende handtekeningen achter zijn naam en kon op 2 juni plaats nemen in de burgemeestersetel. Hierdoor ging de droom van Vanderburght in vervulling en kon hij zich nog een tweetal jaren positiever opstellen bij het gemeentebeleid. Voor het vrijgekomen schepenambt waren er drie kandidaten: Armand Dierickx (ACW), Albert Deleenheer (Middenstand) en Roger Van Cauwenbergh (lib.). Dierickx haalde het in de eerste stemronde met 6 stemmen, tegen 1 voor Deleenheer en 3 voor Van Cauwenbergh.

Vlaamse nationalisten stichtten de Volksunie

De Volksunie (nationaal) opgericht in 1954 door Frans Van der Elst nam nog niet deel aan de gemeenteverkiezing van 1958. Het was pas in 1964 dat er te Haaltert een groep Vlaams-nationalisten samen met enkele politiek anders georiënteerden de lijst Gemeentebelangen vormden. Ten gevolge contestatie van enkele kandidaten plakte men nog geen VU-etiket op de lijst. De volgende verkiezingen stonden vier kandidaten als VU-ers op een lijst Democraten '70 samen met SP en PVV.

Intussen werd in 1960 de VU-afdeling Haaltert opgericht in hun lokaal Café Novelty (Stationsstraat), waar Toon Van Overstraeten en Senator Diependaele soms het woord voerden. Met fierheid kon voorzitter Frans Nerinckx de geboorte melden van Haalterts jongste telg in het politieke huishouden!

Een nieuwe lente...en een nieuw geluid

OMDAT... in deze tijd van merkwaardige ontwikkeling de politieke ontwikkeling, wij te Haaltert niet langer mogen ontbreken

...het dringend zal zijn eens nieuw bloed te vinden in deze oude gemeentelijke sfeer.

...wij ten slotte niet langer kunnen toezien aan volks- en andere vrienden van wars en bloedende koehandel drijven ten koste van onze strictstvoo- mensen.

omdat... omdat...
om zovele redenen, er om zoveel anderen, welke U nog zult kunnen horen en weerleggen.

melden wij U, met gerechtvaardigde fierheid, de geboorte van Haaltert's jongste telg : de plaatselijke afdeling van de

VOLKSUNIE

Voorzitter : Frans Nerinckx, Molenweg 4b Haaltert
Ondervoorzitter : Daniaan Willfort, Molenweg 40
Secretaris : Vanwesten Herman, Pastorij 3
Penningmeester : De Cock Dolores, Hoogstraat 130
Sociaal Secretaris : D'Hondt Roger, Statiestr. 32
De Schrijver Alfons, Hoogstraatkaan 28

En 100 leden hebben U verlaten.

Het meer wel gezegd dat vanaf de officiele oprichting van de VU in 1954 er te Haaltert reeds een actieve kern was die zorgde voor verspreiding van verkiezingswerk en plakwerk bij de wetgevende verkiezingen.

Door de sympathiserende houding van de a-politieke Vlaamse Kring met de VU verlieten veel leden de bloeiende klub, en hun vroeger suksesrijke Breugelfeesten op de hoeve Bugaert, in de Hullestraat verwaterden.

De clerus was ook niet enthousiast met deze nieuwe politieke beweging en onderpastoor Bosteels was niet gelukkig met het veelvuldig bezoek van zijn jeugdbeweging aan het VU-lokaal.

VERKIEZINGSBLAD

Gemeente HAALTERT

De PARTIJ VOOR VRIJHEID EN VOORUITGANG

heeft de eer en het genoegen U de lijst voor te stellen harer kandidaten voor de Gemeenteverkiezingen van

ZONDAG 11 OKTOBER 1964

Nr 1

VAN CROMPHAUT Alfons - Hoogstraat, 54 Ingenieur in Gistingsbedrijven echtg. Vanhoorebeek Germaine	●
BOON Pierre - Statiestraat, 88 Verzekeraar echtg. Ackermans Alina	●
VAN DE WEGHE Roger - Molenstraat, 21 Tolbeambte echtg. Gouyé Elsa	●
VAN IMPE Roger - Ekent, 16 Wever echtg. Vijverman Cyrilla	●
SMET Gustaaf - Kloetenstraat, 4 Werkleider echtg. De Pauw Irène	●
VAN DURME Roger - Huytstraat, 12 Bestuurder bij de Liberale Sociale Werken echtg. Grootvriendt Marie Eliane	●
VAN CAUWENBERGH Laurent - Pluimstr. 19 Bediende Ongehuwd	●
VAN POEL Henri - Vorsinkbaan, 7 Werkman echtg. Van Impe Maria	●
WAEGEMAN Frans - Hoek 3 Schoenfabrikant echtg. Dachuyt Annie	●
DE MUYTER Gustaaf - Boekent 17 Landbouwer weduwnaar van Voelandt Alice	●
VAN DER EECKEN Willy - Hoogstraat 88a Adviseur - Lieutenant in Natuur en Criminologie echtg. De Vos Lenz	●

Elf vrije mannen, uw vertrouwen waardig, die aan de kiezers van Haaltert vragen, de belangen der gemeente aan hen toe te vertrouwen, door uw stem aan hun lijst te schenken.

Ze waarborgen U :

EEN MODERNER GEMEENTE
EEN DYNAMIEKER BEHEER
DIENSTVAARDIGHEID VOOR IEDEREEN

VERKIEZINGSBLAD

HAALTERT... een der achterlijkste gemeenten van het arrondissement.

Wegen-aanleg - NIETS

Sociale woningbouw - NIETS

Werk in eigen gemeente - NIETS

DAT MOET VERANDEREN

Geachte Kiezeressen en Kiezers.

De dag is nakend, waarop U elk afzonderlijk het oordeel gaat vellen om uit te maken, wie U voor de komende zes jaren, den uitbouw en het beheer onzer gemeente gaat toevertrouwen.

Vergelijk onze lijst met de andere. Bij ons zijn alle klassen vertegenwoordigd, voor het IDEAAL is van de Partij voor Vrijheid en Vooruitgang.

Wij voelen uw misnoegdheid. Wij kennen uw gebreken. Help ons HAND IN HAND die warboel omverkegelen. Het moet gedaan zijn met Zijdeman te verdragen, al wat het huidig gemeentebestuur van de voorgaande narapt en volgt en U met een POLITIEKEN handdruk en groet in slaap heeft te wiegen.

Haaltert moest hedendaags een PAREL van gemeente zijn. Alles lag in het bereik. Krediet op langen termijn voor gemeentebouw. Door haar ideale ligging kwam ze in aanmerking voor het oprichten van grote en middelgrote bedrijven. Haaltert bezit gronden voor het oprichten van goedkope woningen, doch bij gebrek aan dynamisme en durfzucht blijft het een achterlijke gemeente en zijn onze arbeiders en bedienden allen verplicht ver van huis hun brood te verdienen. Men wil U zelfs panen met de beschuldiging het belastingstelsel niet te verlagen. Zie naar uw belastingbriefje die U reeds hebt ontvangen of zult ontvangen; maak zelf de berekening en uw uitvoerd kennen we reeds.

Men spreekt U van MODERNISERING.

Haaltert met zijn 7.000 inwoners beschikt zelf nog niet over EIGEN verveemateriaal. Hoeveel honderd-duizenden worden hieraan uitgegeven? Nog slechter is het gesteld met het stempelinkasso. Hoeveel arm moeten onze werklozen in de winter, blootgesteld aan de harde koude of ijzige regen, wachten om hun beurt te krijgen!

In uw vrije uren, doe eens een wandeling naar de uitkoeken der gemeente, door onze steegjes en veldwegels. Vraag aan de corpsgenoten die er wonen, wat modernisering voor hen betekent.

Onze kandidaten hebben het niet nodig richtlijnen te krijgen, al met een kerninnelijke glimlach VOORGESTELD te worden door Syndicale Verenigingen. Zij zijn in staat uit eigen bekwaamheid zelf de belangen der gemeente te behartigen.

Wij dwepen met geen utopische beloften, of bouwen geen luchtkasteelen, die miljoenen moeten kosten en een lichte op de rug van ons volk nederkomen.

Dit zijn nochtans feiten. Iedere partij zal manifesten uitgeven die hun kandidaten ophemelen en de onze afbreken. Wij blijven met onze goeiagregels:

Een moderne gemeente

Een dynamieker beheer

Dienstvaardigheid voor iedereen!

Schenk ons uw vertrouwen en stem zondag BLAUW onder Nr 1

Aan de kiezers welke zich moeilijk kunnen verplaatsen vragen we hun naam en adres over te maken aan onze kandidaten. Ingericht vervoer staat ten hunner dienst.

Verantw. uitg. Hoogstraat 24

Gemeenteraadsverkiezingen van 11 oktober 1964

Bij deze verkiezingen werden vier lijsten ingediend: de drie traditionele, PVV, BSP, CVP en de lijst Gemeentebelangen.

Lijst nr 1 (PVV) kon prat gaan op een nieuwe belofte. Willy Van der Eecken. Hij trad in het voetspoor van zijn vader en bracht op zijn eigen laconieke manier een vleugje humor in en zond de raadszaal.

Volgens de PVV moest er wat veranderen in het 'achterlijke' Haaltert, zij wou een 'moderner gemeente', een 'dynamieker beheer', en 'dienstvaardigheid voor iedereen'. Van de elf PVV-kandidaten voerden er slechts drie een intense campagne: Van der Eecken, Van Cromphaut en Buon. Deze laatste had vooral kritiek op de gebrekkige wegenpolitiek, *"buiten de steenbaan en de Edestraat hebben wij alleen maar smalle straten zonder zijpaden. Uitvoering van de kruisselwerken wilde ik tegengaan door goede werken van duur maar liep met het hoofd op de muur van de CVP en ACW, die heel Haaltert verpaloeren en ontrieven."* Van Cromphaut vroeg in zijn manifest eveneens de steun van de vrouwen want *"zij zijn de beste strijders"*.

De nieuwkomer bij de PVV, Van der Eecken, hekelde enkele flagrante tekortkomingen van het ACW en de CVP in *"onze slaapgemeente"*. Hij stoorde zich vooral aan het feit dat bij de contacten met afgevaardigden van Streekekonomie en Industrialisatie geen inspanningen gedaan werden om ook te Haaltert industriegronden ter beschikking te stellen.

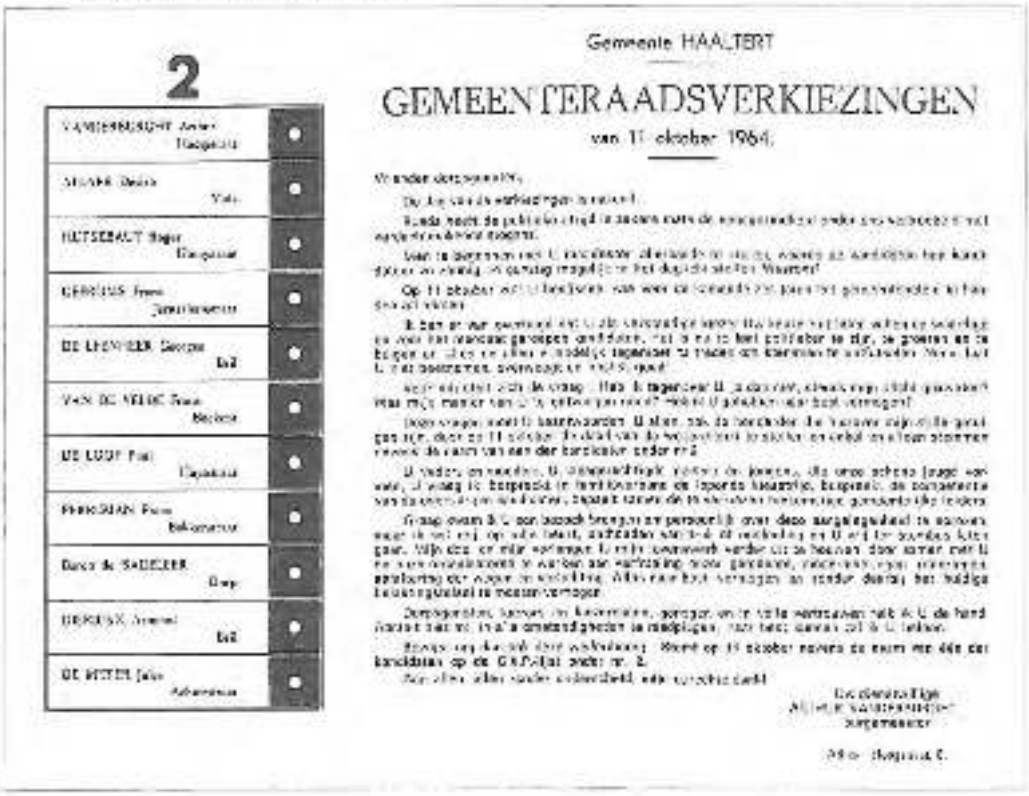

2

VANDENBRUGHT Andre — Burgemeester
SEGERS Denis — Vrij
HUYSEBAUT Roger — Burgemeester
GERRIUS Frans — Gemeenteraadslid
DE LEENHEER Georges — BSP
VAN DE VELDE Frans — Rentier
DE LUDT Piet — Burgemeester
PEERSMAN Frans — Bakkersbaas
Baron de SAUDERE — Graaf
DEKEUSK Armand — BSP
DE RUYTER Jules — Ambtenaar

Gemeente HAALTERT

GEMEENTERAADSVERKIEZINGEN

van 11 oktober 1964.

Op 11 oktober 1964 [illegible]

De Gemeentelijke Afdeling "Vandenbrughtlijst"
Burgemeester

Alex Huysebaut C.

Lijst nr 2 (CVP) kwam versterkt naar voren met twee nieuwe kandidaten: Désiré Allaer, sympathiserend ACW-er maar die ook bindingen had met de culturele koepel, en Georges Deleenheer, die na zijn vader en zijn broer de politieke traditie wou voortzetten.

De CVP kwam naar buiten met de slogan *"Haaltert beter en schoner maken"*. Na een verbetering van een aantal straten stelden zij de vernieuwing van Ninovestraat en Achterstraat in het vooruitzicht. De ultra-moderne verlichting zou verder uitgebouwd worden en voldoende aandacht zou besteed worden aan het sociaal beleid. Er werd eveneens gewag gemaakt van de realisatie van een zwemclub! Wij merkten op dat in het kader van de persoonlijke campagnes vooral deze van Georges Deleenheer primeerde. Gelijkvormige pamfletten vielen met regelmaat in de bus.

De BSP plaatste Louis Steeman eerste op de lijst en Alice De Smaels was lijstduwster. De partij stuurde weinig verkiezingsdrukwerk. Een algemeen manifest wees op een *"achterlijke politiek en onderwijzing"*. Zij vonden het onverantwoord dat er geen fabrieken zijn in Haaltert en *"was de Diepeweg hiervoor geen geschikte plaats"*?

De gevestigde waarde op de BSP-lijst, Alice De Smaels, bezorgde een spijskaart aan het kiezerskorps met zes gangen, voldoende copieus om voor haar te stemmen.

De Gemeentebelangen, een lijst bestaande uit kandidaten met verschillende strekking werd op enkele dagen in elkaar gebokst. Gemeentebelangen pakte uit met ex-CVP kandidaat Van Gijsegem op de eerste plaats. Flamingant Albert Van den Bruele duwde de lijst. Hier kon men spreken van een overwegend Vlaamsgezinte groep met figuren als Van den Bruele, architekt Karel Maes, Roger D'Hont en Herman Vermeulen. Karel Maes wilde met enkele originele slogans de kiezer warm maken voor nr 4. Ook Albert Van den Bruele stuurde namens GB een pamflet rond waarin hij ons bestuur enkele vraagjes stelde. Hij hamerde op 'de dallekensstraten bedekt met een laagje tarmac', op het tè dure kraantjeswater, op de 'dodenbocht' en de krotwoningen bij het begin van de Achterstraat enz.

De kieskampagne van GB was soms originoel en miste haar effekt niet. Zo hingen er enkele dagen voor de verkiezing grote gele ballonnen met een vette 4 erop boven de woningen van enkele kandidaten wat hevig protest uitlokte van CVP-mensen en... van duivenmelkers. De rijkswacht kwam tussenbeide zodat alles in der minne kon geregeld worden.

De zondag vóór de verkiezing schrikken de kerkgangers zich een bult. Aan de woning van architekt Maes -eigendom familie de Sadeleer, nu gemeentehuis- hing een reuze spanduek met de tekst: *"Laat het bekken niet aan de oude stijl hangen - Stem 4"*. Het resultaat van GB was niet overdonderend. Van Gijsegem bekwam een zetel, een -verhoopte- tweede zetel ging aan hun neus voorbij met een tiental stemmen. Een hertelling van enkele pakken stembrieven, gevraagd door de GB, werd door de Voorzitter geweigerd. Enkele CVP-militanten vonden dit feit leuk genoeg om er een feestje rond te bouwen en trokken met een rijtuig met de gemiste zetel -van Van den Bruele- erop, rond het dorp.

Bij de stembusuitslag kwam de CVP als sterkste partij naar voren en kreeg 7 zetels met

VERKIEZINGSBLAD '64

HAALTERT... de verkiezing nadert.

11 oktober is in 't zicht, dagen van de gemeenteverkiezing. Dit moet geltik zijn zou een nieuw bestuur.

U beslist en zult zeker de keu van onze lijst nemen, met zijn jonge en dynamische kandidaten. De verschillende partijen zullen de met hun programma en slogans voor de dag gaan komen en wat weet ik nog meer om de kiezers gaan bedoven.

Programma's die niet uitgevoerd worden, en beloften die zo bonos zijn. Wij leven thans in een periode van hoogconjunctuur, ook voorzitterscvend gemeentebestuur heeft daarvan ruimschoots gebruik gemaakt om de levensstandaard en hun zetteren pell op te voeren. Kijk naar Bremhoeigem. Een bestuur wiardig nen zijn uitdracht heeft weten te bewerkstelligen dat de standing in hun gemeente is verbeterd. Dat is onze gemeente is dit juist het tegenovergestelde. Men spreekt dikwijls van rationelere politiek, van conferentiering en dergelijke. Haar economische politiek was een zeer evenals haar sociale. Economische politiek betekent, de gemeente zodanig beheren dat alle mogelijkheden worden te baat genomen om te investeren.

Heeft Haaltert dat gedaan met zijn 5 CVP-gekozenen op 11 leden. Welnee, integendeel!!!

Dit is onverantwoordelijk dat een gemeente zoals Haaltert voor 80 t.h. arbeidskrachten, die hun brood te Brussel of elders moet verdienen geen aanzwaag doet voor economisch expansiegebied. Hadden zij deze aanzwaag ingediend en een ruim uitverkoopgebied ter beschikking gesteld, wij hadden zeker op de komst van een paar fabrieken kunnen rekenen.

Is de Diesweg geen geschikte plaats? Er zijn gemeenten die vrijstelling van belasting maken om toch meer fabrieken op hun grondgebied te krijgen. Stel U voor dat Haaltert een fabriek krijgt met 500 inwerkgeneldes, zouden er geen 500 gelukkige mensen zijn? Waarom geen degelijk urbanistisch opstellen met een woonpolitiek.

Velen wenen onze gemeente als een van bekrompenheid verstand, maar zelfs hardnekig en 't kan misschien te laat zijn als hier iets opengaat. Want Haaltert heeft zoveel mogelijkheden als nu 't ooit wellis gemeente.

Daarom nemen wij bv. voor onze politiek de economische expansie en de sociale belangen voor U meer en beter te dienen.

Steun daarom Socialist voor onze sterkste kandidaten die, naar wij menen, uw vertrouwen zullen genieten.

		STEEMAN LOUIS	
		MAGERMAN ROGER	
		LIMPENS ROGER	
		DE PELSMAEKER ANDRE	
		DE SMET OSCAR	
		HEIREMANS MARIA	
		VIJVERMAN FELIX	
		PROVOST MARCEL	
		VAN HOOREBEKE JOZEF	
		SMET MARIA	
		DE SMAELS ALICE	

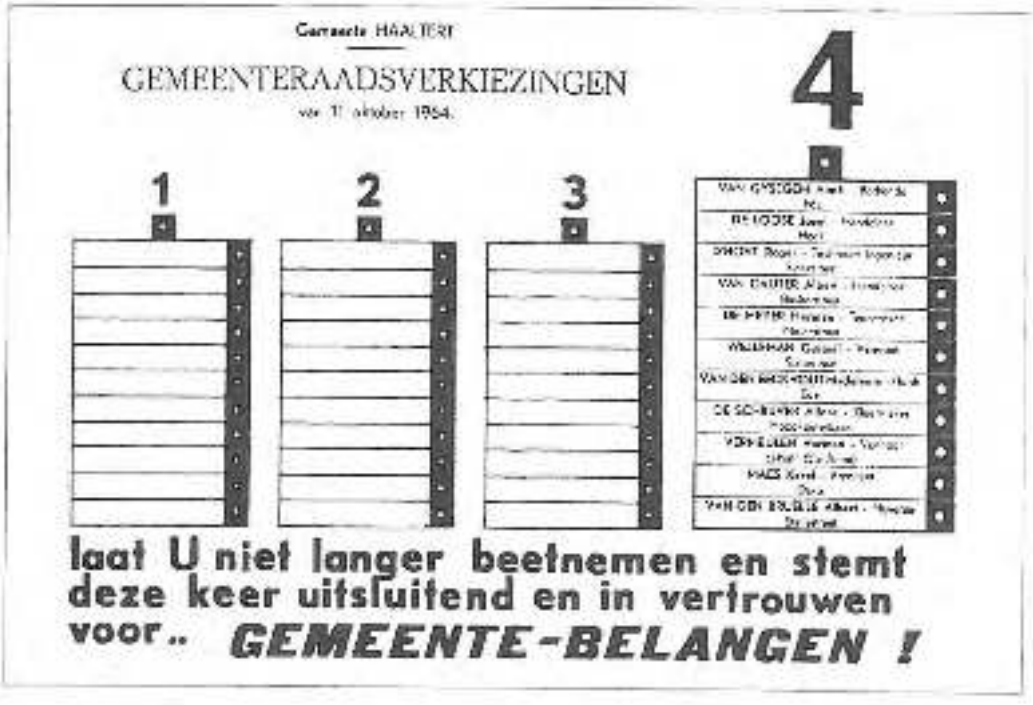

Vanderburght, Allaer, Hutschaut, Geeroms, Deleenheer, Dierickx en De Meyer.

De liberalen stuurden Van Cromphaut en Van der Eecken, bij de socialisten kreeg Alice De Smaels de eer en Van Gijsegem vertegenwoordigde de GB.

Arthur Vanderburght die het hoogste aantal voorkeurstemmen behaalde werd voorgedragen als burgemeester en bij KB benoemd op 4 januari 1965.

In een rustige zitting op 7 januari werden de schepenen aangeduid. Voor het eerste schepenambt kreeg Armand Dierickx 8, Alice Smaels en Van Cromphaut elk één stem bij 1 blanco.

Bij de stemming voor de tweede schepen kreeg Georges Deleenheer 9 en De Smaels en Van Cromphaut elk één stem.

In april 1965 kwam een nieuwe gemeentesekretaris, Frans Muylaert die Jozef Scheerlinck opvolgde.

De bewindsploeg wou in de eerste plaats werk maken van een degelijk en verantwoord beleid inzake wegenwerken. Om een doeltreffende urbanisatiepolitiek te kunnen voeren was de aanstelling van een urbanist nodig voor bepaalde opdrachten. Tien kandidaten stuurden hun aanvraag, waarvan er vier weerhouden werden die allen over de nodige bekwaamheidsbewijzen beschikten: Victor Coolen, Gent; Groep Structura, Aalst; Paul Nelis, Ganshoren en NV Van der Cruyssen uit Buggenhout. Het bestuur kwam tot geen overeenkomst, er werd gelobbied en onverwachts dook nog een vijfde kandidaat op, ACW-er L. De Turck. De bewindslieden kozen uiteindelijk tussen Paul Nelis en L. De Turck. Laatstgenoemde kreeg de voorkeur van 7 raadsleden tegen vier voor Nelis. Na de stemming ontstond er een incidentje toen schepen Deleenheer een controle vroeg van de stembriefjes, wat hem door de voorzitter geweigerd werd. De schepen liet het daar niet bij en in de eerstvolgende vergadering op 20 augustus 1965

kwam er protest tegen een -volgens de schepen- onwettelijk gevolgde procedure bij de aanstelling van een urbanist. Hij stelde in vraag:

1- onrechtmatige weigering van inzage van de stembriefjes

2- vernietiging van de briefjes

3- aanstelling van een urbanist zonder vereiste diploma's.

Er kwam geen reactie, alles werd netjes genoteerd en de benoeming bleef van kracht.

In de loop van het eerste werkjaar bekwam de oppositie nog dat er meer aandacht zou besteed worden aan hun brieven, en dat de behandeling ervan zou geheuren als eerste punt van de agenda.

Vooral Van der Eecken was zeer bedrijvig en legde regelmatig het vuur aan de schenen van het bestuur. Brieven waar 5 en meer punten een behandeling vroegen waren geen uitzondering en steeds hamerde hij op voldoende en regelmatiger raadszittingen.

De oppositie had ook kritiek op het beleid van de nieuwe ploeg: slecht onderhoud van de voetpaden langs de steenweg Aalst-Geraardsbergen, uitblijven van dringende herstellingswerken in de Kattestraat en er op uitgevende kleine wegen, achterwege blijven van de kiesbeloften, o.a.:

NAMEN DER KANDIDATEN	
LIJST 8	
Van Bremdaut Jozef Alfons	230
Boom Maria	102
Van de Weghe Angela	34
Van Isacc Angela	38
Smet Gustaaf	65
Van Damme Rosa	46
Van Lauwenbergh Laurent	50
Van Cool Irma	46
Wauters Celia	146
De Meyer Gustaaf	99
Van den Bossche Willy	334

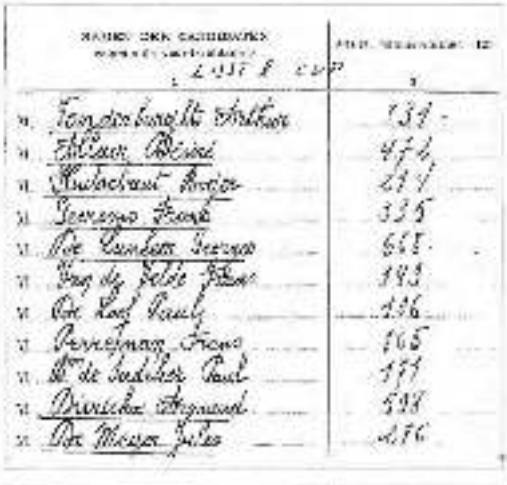

NAMEN DER KANDIDATEN	
LIJST 8 CVP	
v. Vandenbroucke Arthur	139
v. Ellaert Alfons	474
v. Hubrechsen Roger	214
v. Geeraerts Frans	335
v. De Cauwer Geeraard	668
v. Van de Velde Etienne	183
v. De Laet Paul	196
v. Verreijnen Frans	165
v. De Buddeleer Paul	171
v. Dierickx Reynaud	598
v. De Meyer Jules	176

NAMEN DER KANDIDATEN	
LIJST 4 - Gem. lst	
v. Van Swaegen Marcel	253
v. De Roche Jozef	185
v. D'Hont Roger	137
v. Van Cauter Albert	116
v. De Meyer Bernard	110
v. Wellekens Gustaaf	102
v. Van Den Bossche Madeleine	90
v. De Schryver Albina	76
v. Vermeulen Johan	66
v. Maes Karel	181
v. Van den Berghe Albert	175

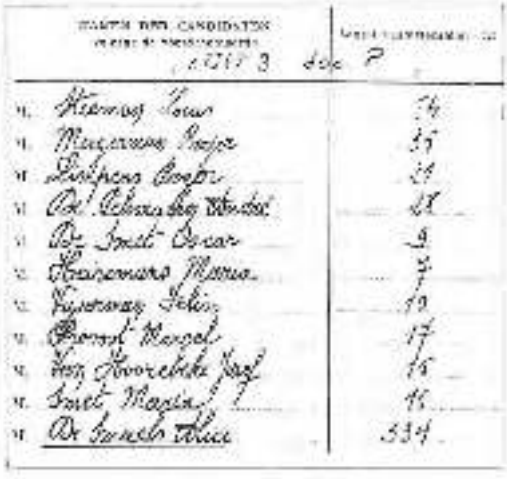

NAMEN DER KANDIDATEN	
LIJST 3 Soc. P	
v. Hiernaux Leon	74
v. Meuleman Roger	35
v. Dolphens Roger	34
v. De Clercq Wendel	28
v. De Smet Oscar	9
v. Heirbaut Maria	7
v. Huysmans Felix	19
v. Bonnet Marcel	17
v. Van Hoorebeke Jozef	15
v. Smet Maria	14
v. De Smet Alice	334

Inhaling burgemeester Vanderburght in 1961.
Alne: 1-schepen Jules De Meyer, 2-Henry Willemsen; 3-Paul De Loof; 4-burgemeester Vanderburght; 5-Albert Debenhoot; 6-secretaris Jozef Schoenlinck; 7-schepen Armand Dierickx; 8-rijkswachtcommandant; 9-Roger Hoeschaut; 10-Alexis De Zwaef; 11-onderpastoor Strens; 12-onderpastoor Bastech.

- inrichting zwemdok
- oprichting sportstadion
- werken in de Molenstraat. [18]

In 1966 werd even geopteerd voor een eventuele fusie van Haaltert en Kerksken (Groot-Haaltert, tien jaar voor de verwezenlijking!) maar dit punt had geen sukses.

De bestuurspartij volgde kritisch de realisaties van haar mandatarissen. In een periodiekje 'Inlichtingsblad CVP Haaltert' besteedde zij aandacht aan het doen en laten van de bewindslieden. Grote projekten, vooral wegenwerken, werden toegelicht. De huisvestigingspolitiek werd besproken o.m. de inplanting van de nieuwe wijk Herenthout.

Geplande verbouwingswerken aan het gemeentehuis werden door de Provinciale diensten afgewezen en er werd beslist de woning nr 13 op het Dorp aan te kopen - huidig Gemeentehuis-.

In het algemeen was de partijinstantie tevreden met de gang van zaken en bleef haar raadsleden steunen.

Het einde van de jaren zestig was vooral een periode waarin heel veel energie en financiële middelen gepompt werden om ons wegennet aan te passen aan het steeds drukker wordende verkeer.

De socio-culturele verenigingen werden ook meer au serieux genomen door een gunstige subsidiepolitiek en de erkenning van twee belangrijke adviesraden. In augustus 1969 werd de Gezinsraad opgericht met Marcel Gees als voorzitter en in dat zelfde jaar werd Frans De Loose voorzitter van de pas gestarte Culturele Raad. Beide raden werkten op een vrij positieve wijze samen met het gemeentebestuur. Vanuit de oppositiehoek kwam practisch geen verweer. Zelfs in het socialistisch partijorgaan 'Voor Allen' werd het gemeenteraadsverslag netjes vermeld zonder enig kommentaar!

Dat ook de Haaltertse politiek gevolgd werd door niet-Haaltertnaren bewees een 'karnavalesk proza' uit de ajuinenstad.

"In Haaltert blijft alles bij het oude! Is het gezegde niet zeer vleiend dan moet het zijn inwoners als een goed punt aangerekend worden dat ze er zelf de spot durven mee drijven. De zelfspot is immers een kenmerk van deze gemeente, nooit is hij bijtend, zelden is hij fijn. Doorgaans is hij van de goedmoedige soort, maar niemand is er veilig voor.

Heb je het in Haaltert over burgemeester en schepenen dan zal de conversatie veel vlotter verlopen indien je eenvoudig over Tirken, Armanken en Georgsken spreekt.

Anekdoten over plaatselijke figuren zijn er met de vleet. Geniet gerust bij het verhaal van de nertskweker op wiens uitgehongerde diertjes op de Hoogstraat klopjacht werd gehouden. Of over de pillendraaier -oud handbalkampioen-, die voor een weddenschap na middernacht op het Dorpsplein wou bewijzen hoe goed hij nog kon leveren en er maandenlang een

Secretaris Frans Muylaert en de burgemeester in de trouwzaal bij de voltrekking van een huwelijk in 1969.

versnikte enkel van overhield.

Ook op de bühne, bij de optredens van het Haaltertse Vreda-cabaret ontbraken nummertjes over de Haaltertse figuren niet. Zeer bekend is hun toespraak in gebroken Vlaams van een franskiljonse politieker tot zijn Haaltertse kiezers. Elke Haaltertnaar meende met zijn ellebogen te kunnen voelen welke plaatselijke figuur hier model gestaan had. Nee, zelfs een adellijke titel vrijwaart je in Haaltert niet voor spotvogels". [138]

DEEL IX Fusie in 't zicht

Gemeenteraadsverkiezing van 11 oktober 1970

De legislatuur 1970-76 werd gekenmerkt enerzijds door een gedurfde en moderne wegenpolitiek en anderzijds door zenuwtrekjes naar aanleiding van de ontluikende fusieplannen en door een bikkelharde oppositie van de twee Volksunieverkozenen Frans Nerinckx en Herman Vermeulen. Beide raadsleden, politiek gevormd in het Dosfelinstituut, bestudeerden de dossiers en interpelleerden met kennis van zaken. Het was een boeiende periode vol animo, met sporadisch 'harde politiek', waar 'de vuile was' ten gepasten tijde opgehangen werd. [181]

Door de nieuwe kieswetgeving had Haaltert recht op 15 raadsleden. Twee lijsten werden ingediend: de CVP-lijst nr 1 en een kartellijst Democraten '70 kreeg nr 2.

Voorzitter Désiré Allaer kon min of meer de vrede bewaren in het 'rumoerige' CVP-gezin en een aanvaardbare lijst opstellen. Uittredend burgemeester Arthur Vanderburght kreeg (eisze?) de eerste plaats en schepen Diericks was lijstduwer.

Schepen Deleenheer voelde zich sterk na het succes behaald in de provincieraadsverkiezingen van 1968 -3205 voorkeurstemmen- en nam vrede met de voorlaatste plaats.

Voor de eerste maal kregen vertegenwoordigers van de jeugd een plaats op de lijst - Johan Troch en Luc Mertens, beiden 24 jaar-. Het NCMV stuurde 4 vertegenwoordigers: Georges Deleenheer, Remy Mally, Omer De Pril en Jozef De Loose. Voor de landbouwers kwam Frans Geeroms als afgevaardigde en het ACW duidde Désiré Allaer, Angèle Van den Steen, Jules De Meyer, Roger Hutsebaut en Armand Diericks aan. Uittredend burgemeester Arthur Vanderburght zweefde zowat tussen de gevestigde zuilen in.

Voor de verkiezingen werd op de partijraad noch mondeling, noch schriftelijk enig akkoord gesloten voor het burgemeesterschap en voor schepenambten. De kiezer had het laatste woord!

Een gemeenschappelijk verkiezingspamflet onder het moto 'CVP = Jeugd + Ervaring', somde de verwezenlijkingen op van het vorige bestuur en wierp een blik op de toekomst.

Enkele punten trokken de aandacht o.m. lokalen voor de jeugd, inplanting van sociale wijk in Herentheut, aanleg basketplein, oprichting van een feesthal of ontmoetingscentrum en aanleg van een aantal hoofdwegen, waaronder Diepeweg, Kartestraat, Keiberg, Hoogkouterbaan en Jeruzalemstraat.

Onder de hoofding 'De CVP deed het' werden belangrijke verwezenlijkingen aangestipt o.a. moderne wegeninfrastructuur, verlichting en een vooruitstrevende sociale politiek. De CVP wou, samen met de kiezer: *"Haaltert: mooier maken; de bevolking gelukkiger maken en het leefmilieu aangenamer maken"*.

Lijst nr 2- kartellijst Democraten '70- was samengesteld uit 5 PVV-ers: Alfons Van Cromphaut, Roger Van de Weghe, Roger Van Durme, Etienne Van Buggenhout en

STEM C.V.P. LIJST NR 1

1. VANDERBURGHT ARTHUR	●
2. MALLY REMI	●
3. ALLAER DESIRE	●
4. MERTENS LUC	●
5. VAN DE STEEN ANGELE	●
6. DE LOOSE JOZEF	●
7. DE MEYER JULES	●
8. DE PRIL OMER	●
9. GEEROMS FRANS	●
10. TROCH JOHAN	●
11. HUTSEBAUT ROGER	●
12. DE LEENHEER GEORGES	●
13. DIERICKX ARMAND	●

STEMMEN VOOR DE CVP = STEMMEN VOOR JEUGD + ERVARING

Gemeenteraadsverkiezingen 1970
Verant. uitgever : Fr. MUYLAERT

D 70

EMOKRATEN

Stelt voor :

Nieuw Jong Beter

Jozef D'Haesleer; 4 VU-ers: Herman Vermeulen, Frans Nerinckx, Valerie De Cock, Louis Van Impe en 4 BSP-ers: Marcel Van Nieuwenhove, Frans Van Lul, Ewald Creytens en Alice De Smaels.

Hun brochure *"D '70 denkt ruimer, is ruimer, doet ruimer"* stelde in 8 bladzijden een vooruitstrevend programma voor. Prioriteit om gans Haaltert, ook de buitenwijken, een modern wegennet te geven, drie maal per jaar 'open gemeenteraadsvergadering' waar fracties kunnen ondervraagd worden door de bevolking, advisering van het bestuur door bestaande raden, oprichting personeelsraad van het gemeentepersoneel, speelpleinen per wijk, bouw sportcentrum met zwembad, afbraak ongezonde en onleefbare woningen en verplichte boomplanting bij verkaveling. D' 70 wou *"dat Haaltert democratisch bestuurd wordt en de achterstand die de gemeente opgelopen heeft door een halve eeuw gemeentelijke sleur en slenter ongedaan maken"*. De kartellijst koesterde sterk de hoop op een eventuele meerderheid. Dit naar aanleiding van de ontleding van de verkiezingsresultaten van 1964. Volgens hun redenering gaf een verschil van 37 stemmen 3 zetels. Hun overeenkomst was eveneens: wie het meeste voorkeurstemmen behaalde kon een beroep doen op de sjerp. Bij de VU-kandidaten waren het vooral Nerinckx en Vermeulen die een intense persoonlijke campagne voerden. De partij beloofde meer openheid en informatie uit de gemeenteraad.

De PVV-delegatie moest het stellen zonder haar vorige -akrieve- kopman W. Van der Eecken. Gedurende de onderhandelingen met BSP en VU zag hij het voor bekeken en haakte af. Lijstrekker Van Cromphaut nam de blauwe fakkel over. In hun kiesmanifesten hadden zij kritiek op het voorbije CVP-werk, op de onenigheid in CVP-rangen, op de clanvorming, op de aankoop van een 'vervallen herenwoning op het Dorp' (nu gemeentehuis), enz... Blauw vroeg het 'vertrouwen' voor de 'vernieuwing' met D '70.

Bij de BSP hoopte men opnieuw op de bekendheid van A. De Smaels die 'dienstvaardigheid' en 'ondervinding' in haar campagne promootte. Zij stelde haar vertrouwen eneneens in de 3 jonge kandidaten: M. Van Nieuwenhove, E. Creytens en F. Van Lul.

De kiezers brachten hun stem uit in 6 stembureaus onder voorzitterschap van W. Van der Eecken.

De kartellijst loste de verwachtingen niet in en de CVP kwam versterkt uit de strijd. Vooral Deleenheer (1293 stemmen), Allaer (982) en Dierickx (848) boekten een aardige score. Bij D '70 waren het de VU-ers Vermeulen (462) en Nerinckx (433) die de hoogste toppen scheerden.

Lijst nr 1 gaf volgende raadsleden: Vanderburght, Allaer, Van den Steen, De Meyer, Geeroms, Troch, Deleenheer en Dierickx.

Lijst nr 2 stuurde: Van Cromphaut, Vermeulen, Nerinckx, Van Durme en De Smaele. Door het overlijden van de PVV-er Van Cromphaut kwam de eerste plaatsvervanger VU-man Valéri De Cock in de raad vanaf oktober 1973.

Enkele dagen na de verkiezingsdag ontvingen de bewoners vanwege de CVP-gekozenen een dankbriefje met de belofte dat hun uitgestippelde programma zou uitgevoerd worden. Bij de ontleding van de stembusuitslag merkten zij op:

- dat er zeer veel voor twee of meerdere kandidaten gestemd werd, 3450 stemmen

Jeugd Kontesteert

Nu is UW tijd gekomen:

Aan U om met het oude te breken en een nieuw Haaltert te helpen opbouwen.

Laat U niet misleiden te stemmen voor jeugd kandidaten die verplicht zullen worden de oude cvp richtlijnen gedwee te volgen.

Weet u dat u over meer dan 500 stemmen beschikt

Dat betekent:

U beslist! het nieuwe Haaltert ligt in

Uw handen

CVP: Oud Haaltert

D' 70: Nieuw Haaltert

Kies D'70 op lijst nr 2

Verantw. uitg. Van Grimphout en Co.

voor CVP en 4578 voor D '70;

- dat de twee vrouwelijke kandidaten op de lijsten werden verkozen;
- dat er voor de eerste maal een zeer jong raadslid zou zetelen;
- dat er nog steeds op twee lijsten gestemd werd -panacheren of bonte stemmen - 1119 voor CVP en 1097 voor D '70-;
- dat er weinig kopstemmen waren -43 voor CVP en 24 voor D '70-.

In het 'Woord van dank' van de CVP lazen wij: *"na de verkiezingsstrijd komt de bezinning. De uitslagen zijn gekend en de gemoederen tot rust gekomen"*. Helaas, dit bleek niet overeen te stemmen met de realiteit. Er lag een tijdbom in het CVP-kamp. Door het grote aantal voorkeurstemmen behaald door Deleenheer tegenover de mindere score van de uittredende burgemeester eiste eerstgenoemde het burgemeesterschap op. Na dagen discussie, beschuldigingen e.d. hakte het partijbestuur op Jaarmarkt Haaltert de knoop door en stelde G. Deleenheer voor als burgemeester. Naast 6 CVP-leden tekenden Van Cromphaut en De Smaels eveneens het voorstel tot benoeming.

Op de eerste raadszitting -21 januari 1971- werd kennis genomen van de benoeming van de burgemeester bij KB van 12 januari 1971 en legden de nieuw verkozenen de eed af, uitgezonderd raadslid Vanderburght die zich niet aanbood.

Voor het 1ste schepenambt -Openbare werken en Gezin- kreeg D. Allaer 7 stemmen tegen 4 voor De Smaels. De 2de schepen -Sociale zaken, Sport en Buurtwegen- werd A. Dierickx met 7 stemmen tegen 4 voor Van Cromphaut en voor het 3de schepenambt -Financiën en Landbouw- behaalde F. Geeroms 7 stemmen tegen 4 voor H. Vermeulen. Burgemeester Deleenheer kreeg Cultuur en Jeugd en was bovendien verantwoordelijk voor het project 'Sport- en feesthal'.

In de zitting van februari daagde raadslid Vanderburght wel op en legde de eed af maar verliet nadien de zitting. Gedurende deze bestuursperiode bemoeide een ontgoochelde ex-burgervader zich nog weinig met het gemeentebeleid. Zijn medewerkers bestempelden hem vooral als een 'zuinig' beheerder van de gemeentefinanciën.

De in hun kiesmanifesten beloofde informatie door de VU bleek geen ijdel woord. Enkele weken na de installatie van de raad kwam zij op de proppen met een periodiekje 'Nieuws uit de gemeenteraad- Informatie u gebracht door de Volksunie', het beruchte gele blaadje. In het eerste nummer -mei 1971- maakte zij duidelijk dat het niet de

Het schepenallego tijdens een verkiezingsdebat
vlnr: Dirkie Allaer, burgemeester Georges Deleenheer, schepenen Frans Meylaerts, Armand Dierickx, Schepen Frans Geeroms verkiezen op de foto

Grootse HULDIGINGSFEESTEN

BURGEMEESTER van Haaltert

Op zaterdag 22 mei 1971 :

OPENINGSBAL

in reuzetent op het Brilplein, met het gekende orkest

Benny Scott and the Big Ben

Aanvang : 21 u.

★

Op zondag 23 mei 1971 :

1) In de namiddag beperkte optocht door de gemeente, nadien afspraak met de ganse bevolking op het Dorpsplein voor

VERRASSINGSWORP

VAN DE BURGEMEESTER.

2) Als slot, 's avonds

VOLKSBAL

in reuzetent op het Brilplein, met het orkest : « MICHIELS KWINTET »

Aanvang : 19 u.

★

Toegangskaarten voor beide bals samen : 40 F.

Het Aktiekomitee.

Drukk. De Schakel

Karikatuur in het VU-bladje.

bedoeling was afbraakpolitiek te plegen maar via het blaadje eerlijke informatie te verschaffen. Zij beloofde een opbouwende politiek, maar zou niet nalaten alle onverantwoorde voorstellen en buitensporige uitgaven af te keuren. Het informatieblaadje miste zijn doel niet, het werd gelezen en er werd gepraat over de Haaltertse politiek.

De burgemeester en zijn schepenen werden bij hun werkzaamheden, voorstellen en beslissingen op de voet gevolgd door Herman Vermeulen - werd in 1974 verkozen tot VU-provincieraadslid met 2150 voorkeurstemmen - en Frans Neirinckx, twee jonge politici die op de loer lagen om de minste onregelmatigheid aan te klagen. Vooral burgemeester Deleenheer werd geviseerd: controle van zijn aanwezigheid op de provincieraad, zijn houding t.o.v. Vlaamsgezinde moties zoals de situatie Voerstreek, liberté du père de famille, enz. De wijze van realisatie van bepaalde straten lag de oppositie -vooral de VU- zwaar op de maag, nl.: Diepeweg, Wijngaardstraat, Bruulstraat en het 'sakkerse' wandelpad in Herzeltbout. Het gele proza bewees dat beide raadsleden wisten waarover het ging en dat zij de dossiers grondig bestudeerden, wat trouwens door de politieke tegenstander volmondig toegegeven werd.

De klucht van de polyvalente zaal

Onder druk van de culturele verenigingen namen de partijen de oprichting van een cultureel centrum op in hun programma.

In de zitting van 18 juni 1971 kwamen de leden tot de bevinding dat *"er bij gebrek aan ontspanningsgelegenheid voor de jeugd en volledig gemis in de gemeente van lokalen voor het beoefenen van culturele aktiviteiten het gemeentebestuur de dringende taak oplegt in deze noodzakelijkheid te voorzien door een Sport- en Feestbal te bouwen in de Dreef en een Sportcomplex in de Middelkouter"*.

Men hoefde niemand ervan te overtuigen dat Haaltert noed had aan een cultureel ontmoetingscentrum met enkele vergaderlokalen en vooral aan een -eventueel polyvalente- toneelzaal.

De Culturele Raad was natuurlijk enthousiast en besteedde vele samenkomsten aan de bespreking van het projekt. Een delegatie, samen met het college, bezocht enkele efficiënte centra in het Limburgse. Op 14 september kwam de gouvernementele melding dat de terreinen in de Dreef te klein waren. Burgemeester Deleenheer en raadslid Vermeulen knoopten onderhandelingen aan met eigenaars van de aanpalende percelen.

De gemeenteraad bereikte een akkoord en de polyvalente zaal -de Culturele Raad sprak van een cultureel centrum - zou in de Dreefstraat gebouwd worden. Een principespbeslissing volgde, kredieten werden voorzien. Het inplantingsplan werd goedgekeurd en architekt Nelis tekende een ontwerp. Besprekingen werden gevoerd en wijzigingen werden aangebracht volgens de noden en wensen van de Haaltense verenigingen.

Op 18 september 1973 startte de gemeente de onteigeningsprocedure. Helaas, 'onvoorziene omstandigheden' maakten een einde aan het mooie projekt, en eind 1974 las men in het VU-periodiekje: *"Polyvalente zaal... laatste editie van een sprookje. Het ontwerp is in de onderste schuif van een gemeentelijk bureau verzeild geraakt en voor lang"!*

De culturele verenigingen werden weerom voor schut gezet! Tot nader orde werd het Gemeentehuis -Hoogstraat- gebruikt als cultureel centrum.

Na de afvoering van een project waar zoveel energie en financiële middelen ingepompt werden nam de raad op 26 juni 1974 een principespbeslissing betreffende constructie van een zwembad... maar niemand geloofde nog in sprookjes!

20 juni 1974
Een historische datum

Na talrijke onderhandelingen van burgemeester Deleenheer met de erfgenamen van wijlen Baron de Sadeleer, kon de gemeente het Warandehuis en het park aankopen voor de som van 15.200.000 fr. De totale oppervlakte was 1 ha en 74 are en talrijke merkwaardige bomen sierden de 'lustruin' met als klapstuk 'het Wandelstokje' een unieke kanadapopulier.

Bronzen plaat bevestigd in de gevel van het ontvangstgebouw.
Een ontwerp van kunstenaar Herman Meys.

Een afgevaardigde van Minister Rika De Backer en de burgemeester knippen het lint door bij de openstelling van de Warande. Rechts bemerken wij schepen Frans Gervaus.
Meisjes (vlnr): Karoline Delrenhove, Katrien Hutschans en Nancy Muyloert

Haalterse kunstenaars die eksposeerden bij de opening van de Warande.
vlnr: 1-Denise Scheerlinck; 2-Gerard Van Impe; 3-Edgard D'Haeseleer; 4-Gilbert Van Vaesenbergh (medewerker organisatiereeuw); 5-Freddy Baeten; 6-Marcel Gees; 7-Emiel Vijverman; 8-Lieve Gervaus; 9-Arlette De Sutter.
Drie eksposeerden: Pascal Van den Steen, Albert Van den Bruele en Marc Roes ontbreken op de foto.

Een enthousiaste gemeenteraad gaf éénparig zijn goedkeuring aan dit projekt. De realisatie kreeg natuurlijk waardering van de ganse bevolking en de burgemeester kon terecht fier zijn op zijn verwezenlijking. De groene long in het Haalterts centrum was - voorlopig- gevrijwaard voor verdere afrakeling.

Op 25 mei 1975 kon een vertegenwoordiger van Mevr. De Backer, de toenmalige minister van Nederlandse Cultuur en Vlaamse Aangelegenheden, het tricolore lint doorknippen en een gedenkplaat onthullen. De aanwezige gemeenteraadsleden hadden het genoegen een talrijke menigte door 'ons' domein te begeleiden. Een aantal Haaltertse kunstenaars zorgden voor een aantrekkelijke tentoonstelling in de verschillende zaaltjes van het Warandegebouw. Drie dagen was de Warande een gezellige bedoening, 't was weer Vlaamse Kermis zoals destijds. De organisatie van het gebeuren berustte bij de Culturele Raad onder voorzitterschap van Staf Versavel.

Een unieke getuige verdween

Sinds 1903 sierde de mooie gevel van het gemeentehuis de Hoogstraat. Het was een constructie van bouwmeester Goethals uit Aalst. Vergeleken met de gemeentehuizen uit de omliggende gemeenten straalde dit gebouw een 'aristocratische sfeer' uit. Het weerspiegelde als het ware de welstand van de doorsnee Haaltertnaar.

Door de steeds toenemende expansie van de gemeentelijke administratieve diensten werd het gebouw te eng en de raad besloot een ruimere woning aan te kopen op het dorp. Met enkele aanpassingen kon dit gebouw alle diensten opvangen.

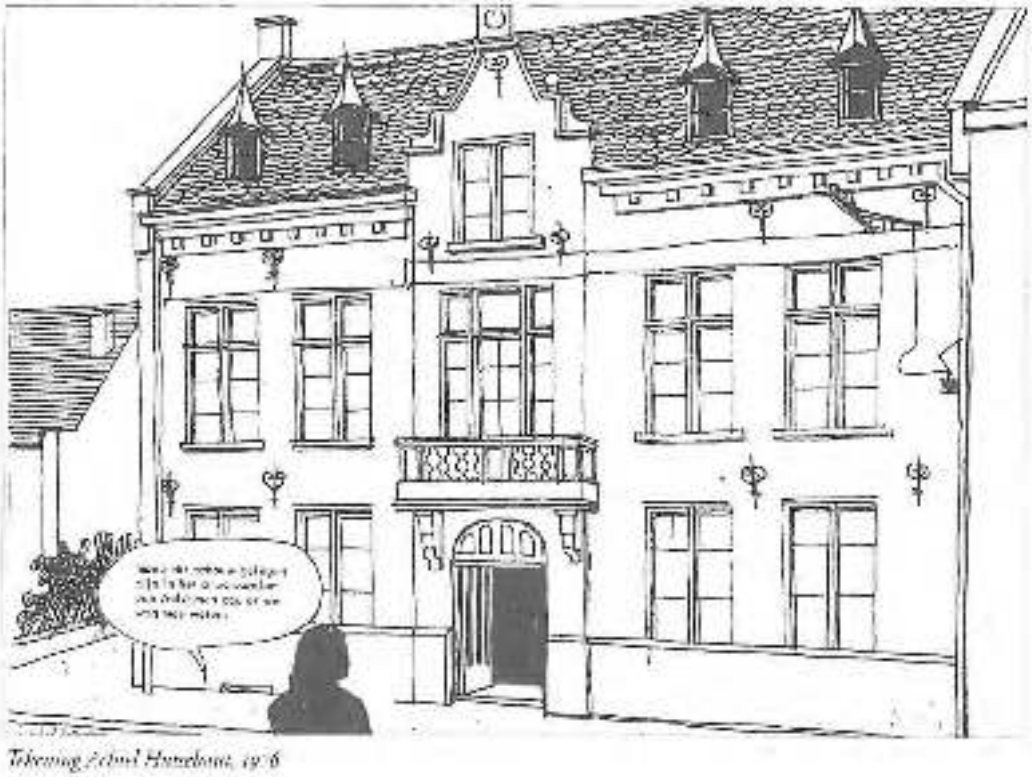

Tekening School Hunsdonk, 1976

De raad keurde op 13 december 1976 een -later becritiseerde- beslissing goed om het gebouw op de Hoogstraat te verkopen tegen de schattingsprijs van 985.000 fr.

De NCMV-afdeling wilde dit stukje patrimonium verwerven voor de uitbouw van een dienstencentrum. Ook het ACW had belangstelling voor het pand, doch diende officieel geen aanvraag in. Enkele dagen later, op 31 januari 1975, ontving het college een aanbod van een tweede kandidaat-koper zodat een aangestelde notaris het aangewezen vond tot een openbare verkoop over te gaan. Ondanks een tweede aanbod schreef het college op 13 maart 1975 een brief naar de Heer Gouverneur met het voorstel het gemeentehuis aan het NCMV te verkopen 'aangezien er toch geen andere kandidaatkopers zullen gevonden worden'.

De oppositie, vooral de VU, schreeuwde moord en brand en sprak van 'bedrog, leugen en schriftvervalsing'! Ze dreigde klacht in te dienen bij de Gouverneur en eiste een openbare verkoop van het pand. Het NCMV besliste daarop af te zien van de aankoop en de raad trok het besluit van onderhandse verkoop in en stelde een openbare voor.

Het gemeentehuis waar onze vroede politieke gezagsdragers ruim 70 jaar beslisten over het wel en wee van zijn burgers werd op 20 januari 1976 toegewezen voor 1.370.000 fr. Enkele maanden later sneuvelde deze 'getuige van Haaltertse welstand' onder de slopershamer. Haaltert werd een stukje armer.[185]

Een pientere Aalstenaar had het klaar bekeken en bracht een laatste ode aan ons gemeentehuis.

"Een droevige getuigenis...

70 jaar lang het tehuis zijn van de gemeente, gaat niet in je kouwe kleren zitten; al je stenen waken er op ingesteld en als dan ineens de laatste kuit van tegen je struktuur gehaald wordt, sta je wel eens naar te kijken. Men zegt dat ik te weinig ruimte had voor deze moderne tijd. Dat zal dan wel. Zonder de in- en uitlopende mensen, zonder de gekozene van het volk, voel ik mij onvolledig geleefd. Het is als een strand zonder zilte zeelucht of een concert van een orkest dat alle ondersteunende instrumenten heeft weggelaten.

Zal ik nooit nog een trouwpartij meemaken? Zouden mijn nieuwe eigenaars oog hebben voor mijn enig uitgebouwde voorkant? Helaas...".[186]

De fusie

De eerste fusieberichten verschenen in de notulen op 8 maart 1973. Het probleem zou door de plaatselijke politieke partijen onderzocht worden.

Op 22 mei liet Frans Nerinckx (VU) een motie stemmen (met éénparigheid) die zich kantte tegen een fusie met (te) grote stedelijke kernen: *"de gemeenteraad van Haaltert tenzeerste begaan met het welzijn en de welvaart van haar inwoners vreest terecht dat de zorg om een optimaal menselijk geluk zal verloren gaan in de gevolgen van een overdreven zorg naar welvaart die kenmerkend is voor grote bestuurlijke menseconcentraties. Daarbij komen nog vele ongunstige gevolgen van verstedelijking, bureaukratisering der diensten, afbakeling van het leefmilieu en andere. De raad vraagt de Heer Minister zen gepaste tijde rekening te houden met deze motiewens".*

Een algemeen aanvaarde vizie was, ingeval van samenvoeging een samengaan met Kerksken, Heldergem en Denderhoutem.

Buiten een paar geïnteresseerden, schepen Allaer die zetelde in de arrondissementele

commissie voor de fusies en enkele raadsleden, waren vele Haaltenaren zich niet bewust van het 'fusiezwaard dat hen boven het hoofd hing'! In oktober 1974 ontplofte de bom. Algemene verstelddheid en hevige contestatie naar aanleiding van de voorgenomen plannen om naast Groot-Aalst eveneens Groot-Denderleeuw te vormen met ondermeer... Haaltert!

In een brief aan het gemeentebestuur drukte het Middenstandsverbond zijn ontsteltenis uit over de plannen en *"wonden als verslagenheid en woede zijn kleurloos en ontoewikkend"* [185] Het verwachte initiatieven van ons bestuur om deze plannen te verijdelen.

Onmiddellijk werden de politieke frakties en alle belangstellenden uit Haaltert, Heldergem, Denderhoutem en Kerksken uitgenodigd op een informatie- en protestvergadering waar senator Verleysen de fusieplannen van minister Michel geestdriftig verdedigde. Het verslag vermeldde:

Heldergem: afwezig!
Denderhoutem: nog niet aan gedacht!
Haaltert en Kerksken wensen liever geen fusie.

Vooral onder impuls van de Haaltertse CVP startte men onmiddellijk met een protestaktie die gesteund werd door de voltallige gemeenteraad. Aan de mandatarissen uit het Aalsterse werd gevraagd de kleine fusies te steunen.

Een eerste sensibilisering ontplooide zich tijdens de jaarmarkt te Haaltert. Honderden aanwezigen ontwaarden zwarte vlaggen- o.m. op de kerktoren- en lazen op de borden: *"Handen af van Haaltert. Met Aalst of Denderleeuw: NEEN"*.

Op de gemeenteraad van 29 oktober werden teksten aangenomen van schepen Allaer en van raadslid Vermeulen die dienden als basis voor eventuele verdere akties. Schepen Allaer kwam tot de vaststelling: *"er valt op te merken, zonder verder kommentaar, dat de mastodont van de groep Denderleeuw gericht is op een voorstel van de Gouverneur daar waar normaliter de Bestendige Deputatie eerst advies moest verschaffen, wat nooit is gebeurd! De fusie van de groep Haaltert met 3 à 4 gemeenten zou een levenskrachtige gemeente zijn"*.

Raadslid Vermeulen was niet zo positief en stelde: *"pro-argumenten worden aangewend door gemeenten of mandatarissen die in de fusie-politiek heil zien om hun macht uit te breiden. Contra-argumenten door gemeenten of mandatarissen die zich nog niet met het hoofd boven water voelen. Het is trouwens ook zeer betreurenswaardig en zorgwekkend dat in dit land een vorm van democratische inspraak gewoon dreigt opgeofferd te worden om achter de schermen aan partijpolitieke touwtjes te trekken"*.

Op 5 november bespraken de Oostvlaamse mandatarissen op het kabinet van minister Michel de fusieplannen én de contestaties hieromtrent. Een maand later publiceerde de pers de herwerkte voorstellen. Haaltert zou piloutgemeente worden en werd gefusioneerd met Heldergem, Denderhoutem, Kerksken en een deel van Erembodegem Terjoden -gebied ten zuiden van de spoorlijn Kortrijk-Brussel. Een andere visie met Haaltert, Heldergem, Kerksken, twee Denderhoutemse gehuchten - Vondelen en Anderenhmek - en het deel ten zuiden van de spoorlijn Oostende-Brussel werd tot groot genoegen van Denderhoutem afgevoerd.

Het staatsblad publiceerde de nieuwe gemeenten en Groot-Haaltert werd een entiteit met een oppervlakte van ongeveer 4500 ha met ruim 17.000 inwoners.

Het blazoen, een zilveren schild met drie leeuwen van keel (rood), geklauwd en getongd van lazuur (blauw) eertijds het wapen van het Land van Rotselaer, een heerlijkheid in het feodale stelsel waar Haaltert samen met zijn fusiegemeenten toe behoorde, werd bewaard.

Op 10 oktober 1976 werden de burgers van Groot-Haaltert in spé, uitgenodigd 25 raadsleden te verkiezen die de pennetrek van minister Michel een ziel moesten geven.

Werden de inwoners van vier landelijke dorpen uit de Denderstreek er beter van?

De toekomst zal het uitwijzen.

Sekretaris Frans Muylaert met het gemeentepersoneel vóór de fusie.
vlnr: 1-Germaine Raes; 2-Annie D'Hoker; 3-Marie Van den Steen; 4-Hubert Scheerlinck; 5-Ben D'Haeseleer; 6-ontvanger Roger D'Haenens; 7-sekretaris Frans Muylaert; 8-Hector De Schutter; 9-Paula De Meyer; 10-veldwachter Gustaaf Muylaert.
Ontbreken op de foto: Patrick Dievicks, veldwachter Paul De Winne en grafdelver Albert De Haeck

Deel X - Familie de Sadeleer te Haaltert.

E.H. Jozef De Brouwer(†) behandelde in een uitvoerige bijdrage in 'Het land van Aalst' de familie de Sadeleer (187). Wij maakten dankbaar gebruik van zijn gegevens om hier voornamelijk de familieleden te vermoemen die een rol gespeeld hebben in de Haalterse politiek sinds 1830.

Betekenis van de naam.

De naam behoort tot de rak van de beroepsnamen, zoals De Bakker, De Brouwer, De Smet e.a. Hij zou betekenen: zadelmaker. Jozef Van Overstraeten geeft eveneens als mogelijke betekenis Desadeller = oorkondenschrijver, van het Duitse 'Zadler'.

De Brouwer ontdekte een 'De Zadelare' te Haaltert in 1390. Zeker is dat het geslacht sedert 1481 voorkwam in de reeks van politieke gezagsdragers in de gemeente met o.m. Henderic de Zadeleer, schepen van 1481 tot 1502.

Het familieblazoen, reeds gebruikt door Passchier de Sadeleer in 1618, is "Van sabel (zwart) met een keper van zilver, beladen met vijf koeken van keel (rood) en vergezeld van drie spoonradertjes van zilver." Hun wapenspreuk luidde: "Semper Mémor Patriae" (altijd het vaderland gedenkend).

Dominicus de Sadeleer.

Geboren te Haaltert op 30 januari 1769 en er overleden op 23 juli 1847. Hij was landbouwer op de Braul, grondeigenaar, zakenman, 'practizijn'(bepleiter van gerechtszaken), bierbrouwer en... politieker.

Dominicus huwde met Marie-Anna Haefterman uit Deftinge.

Hij richtte in 1824 in de Kartesstraat een steenbakkerij op en bekwam de toelating om in 1833 in de huidige warande op het Dorp een bierbrouwerij te starten (de Boomgaard). In 1838 kwamen zijn beide zonen, Constant en Jaak als verantwoordelijken in het brouwersbedrijf. Door de aksijnzen werden zij in 1846 betrapt en veroordeeld op het brouwen vóór het aanvangsuur. Zij betaalden een minnelijke schikking van 400 fr en 258 fr procesonkosten. Omstreeks 1845 liet hij het warandehuis bouwen. Dominicus was in 1822 reeds lid van de gemeenteraad en werd aangesteld als schepen.

Er kwamen acht kinderen, allen geboren te Haaltert.

- Jan-Baptist, *9-3-1797 en † 11-3-1829 te Haaltert, priester;
- Lodewijk, *27-6-1798, zie hieronder;
- Sofie, * 27-12-1799 en † 4-10-1847 te Haaltert, ongehuwd;
- Angela, *10-7-1801 en † 21-8-1879 te Haaltert, ongehuwd;
- Jozef, *26-3-1803 en † 14-9-1823 te Haaltert, ongehuwd;
- Constant, * 7-8-1806, zie hieronder;
- Jaak, * 9-2-1808, zie hieronder;
- Francis, *19-12-1809 en † 4-6-1823 te Haaltert.

Lodewijk de Sadeleer.

Oudste zoon van Dominicus, werd geboren op 27 juni 1798. Hij werd landbouwer en brouwer, bleef vrijgezel en werd op 27 oktober 1830 verkozen tot burgemeester van Haaltert.

Vele huisgezinnen werden door hem geholpen in de hongerjaren 1846-1848. Hij stichtte samen met onderpastoor De Meyer de kantscholen en was de drijvende kracht bij de vergrotingswerken van de parochiekerk in 1842. Een gedenksteen herinnerde aan dit feit. Lodewijk bleef burgemeester tot 1858 en overleed in Geraardsbergen op 20 december 1858.

Constant de Sadeleer.

Geboren op 7 augustus 1806. Hij beoefende eveneens het brouwersberoep en was zeer actief in de plaatselijke politiek en in het socio-culturele leven. Hij was gemeenteraadslid van 1861 tot 1879 en voorzitter van de kerkfabriek. In 1875 stichtte hij de fanfare 'De jonge kunstminnaars'. Zijn aandacht ging eveneens naar de ontplooiing van het katholiek onderwijs. Ook buiten de dorpsgrenzen was hij aktief o.m. in de "Katholieke en bewarende vereniging" van het arrondissement Aalst. Hij bleef ongehuwd en overleed te Haaltert op 15 november 1880.

Jaak de Sadeleer.

Geboren op 9 februari 1808, beoefende samen met zijn broer Constant het brouwersvak uit in de brouwerij 'De Boomgaard'. Huwde met Marie-Thérèse Cosijns, een brouwersdochter uit Meerbeke. In 1830 werd hij aangesteld tot bevelhebber van de Burgerwacht en was ook voorzitter van het Genootschap van de H. Vincentius à Paulo. Jaak de Sadeleer overleed in zijn geboortedorp op 7 september 1881.

Uit het huwelijk van Jaak de Sadeleer en Marie-Thérèse Cosijns werden te Haaltert vijf kinderen geboren.

- Lodewijk, *6-10-1852, zie hieronder;
- Angelina, *14-8-1854 en † 25-10-1928 te Haaltert, ongehuwd;
- Mathilde, *23-7-1856 en † 27-1-1925 te Haaltert, ongehuwd;
- Emile, *12-2-1858, zie hieronder;
- Jozef, *22-5-1861 en † 6-1-1922 te Erembodegem.

Jozef werd notaris, huwde met Pauline Charlotte Heyman uit Brussel. Enkele jaren was hij aktief als gemeenteraadslid in Erembodegem.

Lodewijk Baron de Sadeleer.

Haalterts verdienstelijkste burger én bemiddelste telg van familie de Sadeleer zag het levenslicht op 6 oktober 1852. Hij huwde met Madeleine Maria van Hoorde uit Brussel, de dochter van Senator van Hoorde. Er kwamen drie kinderen. Lodewijk overleed in Brussel op 22-3-1924 en rust op het kerkhof te Haaltert.

Na de lagere school studeerde hij aan het Jezuïetencollege te Aalst waar hij als primus afstudeerde in 1872. Na vier jaar studie aan de universiteit in Leuven behaalde hij het doctoraat in de rechten. Hij was aktief bij de hoven van beroep te Gent en te Brussel.

In 1878 werd hij verkozen in de gemeenteraad, tot 1884 en in de provincieraad tot 1882.

Als volksvertegenwoordiger voor het arrondissement Aalst deed hij in 1882 zijn intrede in het parlement tot 1912. Als jonge Vlaamsvoelende parlementariër kwam hij in zijn meetings op voor 'de rechten van de Vlamingen en tegen de verpruising van het leger'. Hij was fel gekant tegen de kiesuitbreiding van 1871 en tegen het algemeen stemrecht.

Jac. ACL Bonet

In april 1875 was hij de voornaamste redenaar bij de stichtingsvergadering van het Aalsterse Davidsfonds waarin hij ondermeer het belang van onze taal beklemtoonde: *"De taal is de duurbaarste eigendom van een volk, 't verheevenste kenmerk zijner karakters. De taal is de zekerste waarborg van ons eigen bestaan, 't is als een dondervscherm tegen de verzwakking van den nationalen geest"* [88].

In de kamer fungeerde hij eerst als sekretaris van 1883 tot 1897, als ondervoorzitter van 1897 tot 1900 en tenslotte als voorzitter van juli 1900 tot november 1901.

Van 1912 tot zijn dood was hij senator. In de toptien van de voorkeurstemmen klopte hij zijn sterke tegenstanders Charles Woeste en Priester Daens.

Op 14 augustus 1912 werd hij door de koning benoemd tot Minister Van Staat en in 1922 werd Lodewijk de Sadeleer tot de adelstand verheven en werd hij gemachtigd de baronstitel te dragen en het wapenschild te gebruiken.

De senator behoorde door zijn kennis tot de toppolitici van ons land en kreeg dan ook belangrijke taken toebedeeld.

In augustus 1914 nam hij deel aan de kroonraad door Koning Albert bijeengeroepen om een antwoord op het Duits ultimatum voor te bereiden.

Hij leidde tijdens Wereldoorlog I in de Verenigde Staten een propaganda- en hulpmissie ten gunste van België, als afgevaardigde van koning Albert en was buitenge-

woon gezant van de koning in een speciale missie bij de koning van Portugal in 1910.

Voor het ministerie van justitie bij de Internationale conferenties voor het zeerecht vertegenwoordigde hij ons land in Venetië (1907), in Bremen (1909), St-Louis USA (1904) en in Luik (1905).

Hij was lid van de beschermcommissie en voorzitter van de afdeling 'Sociale Economie' bij de internationale tentoonstellingen van Brussel (1897), Parijs (1900), Luik (1905) en Brussel (1910). Hij was eveneens lid van de commissies ingesteld door de regering voor het onderzoek van statuten der stokerijen en voor de te nemen maatregelen in verband met botervervalsing.

In talrijke verenigingen en instellingen deed hij zijn invloed gelden. Hij was lid van de Algemene raad van de ASLK sedert 1889, lid van de beheerraad sinds 1910, lid van het toezichtscomité van de deposito- en consignatiekas en lid van het toezichtscomité van de delgingskas [189].

In 'Oude portretten' typeerde L. De Rijck Baron de Sadeleer als volgt:

"Hij mag als een sleutelfiguur beschouwd worden van het conservatief katholiek blok dat tegen het anticlericalisme van de liberalen een stevig front had opgebouwd.

Bekend is zijn uitval op de progressieve stellingen in 'Het Land van Aalst': 'De katholieke eenheid moet voor alles bewaard blijven. Wereldlijk en geestelijk gezag zijn geen afzonderlijke waarden. Wie één van beide ondermijnt, brengt de maatschappelijke structuren zelf in gevaar. Daarom moeten wij de monarchie steunen.'

Hij stond niet vijandig tegen hervormingen wanneer deze de hogervermoende orde niet in het gedrang brachten. De kieswethervorming in 1904 waarbij de evenredige vertegenwoordiging zou worden ingevoerd, vond in zijn ogen geen genade.

Als christelijk denker ageerde hij tegen de vrijdenkerij in de hogere legerleiding.

Baron de Sadeleer was een veelzijdig talent. Hij werd echter beperkt door een katholiek traditionalisme dat ook en vooral vasthield aan een politieke machtspositie" [190].

Het gezin kreeg drie kinderen allen geboren in Sint-Joost-ten-Node.
- Paul, *21-8-1887, zie hieronder;
- Etienne, *28-4-1889 en gesneuveld in Amiens op 26-3-1918. Hij was student in de rechten en oorlogsvrijwilliger.
- Marie-Louise, *8-11-1892 en † 15-6-1974 te Etterbeek. Zij huwde met Ferdinand de Meurs (Fr.)

Emile de Sadeleer.

Geboren op 12 februari 1858 en † 5 september 1920 te Haaltert, ongehuwd. Hij studeerde aan het Sint-Jozefscollege te Aalst. Later beheerde hij de brouwerij 'De Boomgaard'.

In 1884 nam hij de plaats in van zijn broer Lodewijk in de gemeenteraad en werd op 26-jarige leeftijd burgemeester. Hij bekleedde dit ambt gedurende 35 jaar.

Beschuldigd van kontakten met de geallieerden werd hij door de bezetter aangehouden en 17 maanden opgesloten in een kamp in Holzminden (D).

Paul Baron de Sadeleer.

Geboren op 21 augustus 1887, overleed in Elsene op 16 december 1973 en werd in Haaltert ten grave gedragen.

In 1912 huwde hij met Ida Braun (Elsene) en had zes kinderen. Na de dood van zijn echtgenote huwde hij een tweede maal in 1929 met Marie Josse (Fr.) en kreeg nog drie kinderen.

Paul de Sadeleer aanvaardde in 1932 een schepenambt. Hij werd eveneens verkozen voor de provinciaraad en in 1938 burgemeester benoemd. Hij omgordde de sjerp tot 1961.

Het gezin verbleef hoofdzakelijk in Brussel, zodat de kinderen niet geïntegreerd werden in het Haaltertse politieke en/of socio-culturele leven. Baron de Sadeleer was dan ook de laatste 'de Sadeleer' die na 500 jaar medezeggenschap in het gemeentelijk beleid zijn handtekening plaatste onder administratieve dokumenten.

Volgens de wens van de overledene, onderhandelden de erfgenamen met het gemeentebestuur en kwam het domein 'de Warande', sinds eeuwen verblijfplaats van familie de Sadeleer, in 1976 in het bezit van de gemeente. Een gedenkplaat aan de woning herinnert aan dit feit

Paul Baron de Sadeleer

Grafzerken van de familie de Sadeleer op het kerkhof te Haaltert.

A la chère mémoire de

PAUL

Baron de SADELEER

Né à Saint-Josse-ten-Noode le 21 août 1887
et précédemment décédé à Ixelles
le 16 décembre 1973
et de son épouse

MARIE JOSSE

Baronne de SADELEER

Née à Fayaz (Lot) le 14 octobre 1895,
et précédemment décédée à Haaltert
le 5 août 1973.

Voetnoten

1 Mededelingen Heemkundige Kring Mere, jg 14 nr 2, Albert D'Huker, De evolutie van ons kiessstelsel
2 Med. HK Okegem, 1976 Overzicht gemeenteraadsverkiezingen 1792-1976
3 RAG, Haaltert modern nr 113
4 Jacques De Ro, Licentiaatsverhandeling, RUG 1977 De familie Spitaels
4a BAG, Brieven, bundel Haaltert
5 RAB, Haaltert modern, brieven
6 Verbond van Aelst- 9 juli 1848
7 Denderbode , 11 mei 1851
8 Denderbode, 18 mei 1851
9 Denderbode, 25 november 1851
10 PAH-Liber Memoriales
11 Denderbode, 31 oktober 1858
12 De steen werd na de brand van de kerk in de warandemuur ingemetst. Tekst: Ludovicus de Sadeleer-Burgermagistro Haeltert - 1842
13 Denderbode, 28 november 1858
14 Het Verbond van Aelst (liberaal opinieblad)
15 Denderbode, 28 november 1858
16 Denderbode, 10 juli 1859 - Notariële aankondigingen
17 Archief Sint-Jozefscollege Aalst
18 Verbond van Aalst- 22 januari 1846
19 Med. HK Haaltert nr 1, jg 1988
20 Frans Reynaert, *Haaltert 1/11/1834; †Haaltert 13/8/1895. Woonde op de Hoogstraat (nu nr 8A), gehuwd met Constantina De Vriese (*Aalst 8/5/1830; † Haaltert 3/3/1912). Hun zoon Remigius was geneesheer (*Haaltert 16/2/1870) overleed op 27 jarige leeftijd op 9/1/1898.
21 meer hierover: Med. HK Haaltert nr 3 jg 1982 en nr 1 & 2, jg 1983
22 L. Megangick, 'De zalige stunden van een sunts vergeten uur', bloemlezing uit het werk van Victorinus Van de Weghe (1834-1900), HK Haaltert, 1984
23 Willy De Loose, 'Bijdrage tot de geschiedenis van de Sint-Gorikskerk Haaltert', HK Haaltert, 1984
24 Med. HK Haaltert, jg 1986, nr 2
25 Denderbode, 22 juni 1873
26 idem, 28 juni 1874
27 idem, 25 augustus 1874

28 idem, 22 december 1872
29 idem, 29 december 1872
30 idem, 12 januari 1873
31 idem, 26 januari 1873
32 idem, 29 juni 1873, verslaggever bedoelde Van Meldert en F. Reynaert
33 idem, 26 juli 1874
34 idem, 20 september 1874
35 idem, 27 september 1874
36 idem, 10 januari 1875
37 idem, 28 maart 1875
38 idem, 13 juni 1875
39 idem, 18 april 1875
40 idem, 25 juli 1875
41 idem, 18 juli 1875
42 idem, 1 augustus 1875
43 idem, 15 augustus 1875
44 idem, 29 augustus 1875
45 idem, 4 september 1875
46 idem, 26 september 1875
47 idem, 24 oktober 1875
48 idem, 10 oktober 1875
49 idem, 31 oktober 1875
50 idem, 26 januari 1876
51 idem, 30 januari 1876
52 idem
53 idem, 24 september 1876
54 idem, 7 januari 1877
55 idem, 3 november 1878
56 idem, 8 december 1878
57 Dominicus Benedictus Roelants, 'Haaltert 10/12/1823, landbouwer, Gemeenteraadslid sinds 1876. Eerste schepen in 1876 en dienstdoende burgemeester van 1879 tot 1884, waarna terug schepen tot 1902. Voorzitter van de Kerkraad in 1884. Voorzitter maatschappij 'Bemint elkander'. Huwde met Theresia Sonck uit Iddergem. Hij overleed te Haaltert op 19/11/1902.
58 De Werkman, 14 februari 1879
59 De Werkman, 18 juli 1879
60 Med. Heemk. Kring Haaltert, nr 4 - 1983
61 De Werkman, 16 januari 1880
62 Vooruit, 18 augustus 1881 (liberaal blad, voorheen 'Den Yker', in 1886 werd het 'De Dendergalm').

63 J. De Brouwer, Parochiale geschiedenis van Haaltert, Aalst 1956
64 Het Land van Aelst, 26 november 1882 (katholiek informatieblad)
65 Denderbode, 20 september 1884
66 H. Liebaert, Repertorium van de pers in het arrondissement Aalst (1840-1940), Leuven 1967
67 D. Badisco, Seizoen- en Pendelarbeid in het arrondissement Aalst, RUG 1977-78
68 Het land van Aelst, 11 mei 1890
69 Denderbode, 14 april 1895
70 Lode Wils, Het Daensisme- Leuven 1969
Luk De Rijck, Jong en Oud nr 44, 1966
De Standaard, Omtrent Daens, 1992
71 Denderbode, 14 april 1895
72 idem, 11 april 1895
73 idem, 18 april 1895
74 De jonge kunstminnaars werden pas gesticht in 1875 door Constant de Sadeleer. Bedoeld werd 30 jaar sinds stichting van eerste fanfare 'De Vrede' in 1845.
75 Denderbode, 2 juni 1995
76 idem, 1 september 1895 en Van Isacker: Het Daensisme, p. 76
77 idem, 6 oktober 1895
78 idem, 27 oktober 1895
79 idem, 17 november 1895
80 idem, 21 november 1895
81 idem, 16 februari 1896
82 idem, 30 augustus 1896
83 idem, 20 december 1895
84 idem, 26 juli 1896
85 idem, 10 januari 1897
86 Daens P. Priester Daens, p. 123
87 Med. HK Haaltert, nr 1, 1990
88 Med. HK Haaltert, nr 3, jg 1991 en Vlaamse Toeristische Bibliotheek, nr 166, Antwerpen 1973
89 Denderbode, 11 december 1898
90 Klokke Roeland, 21 januari 1900 (de Sadeleer was lid van de Commissie belast met het onderzoek tegen de vervalsing van de boter)
91 Denderbode, 2 juni 1901
92 idem, 25 augustus 1901
93 Het Land van Aelst, 13 april 1908
94 idem, 5 april 1908

95 Denderbode, 4 april 1907
96 De Volksstem, 6 december 1910
97 De Volksvriend, 8 juli 1910
98 Volksgazet (liberaal), 21 augustus 1910
99 idem, 26 december 1910
100 idem, 18 juni 1911
101 Recht en Vrijheid, 13 september 1908
102 De Werkman, 27 maart 1914 en Het Land van Aalst, 5 juli 1914
103 idem, 24 juli 1917
104 De Denderbode, 30 april 1905
105 Handwijzer voor de kiezer van het arr. Aalst, 1903
106 idem, 24 april 1919
107 De Volksstem, 5 mei 1914
108 De Werkman, 15 juni en 26 juli 1918
109 idem, 11 juni 1915
110 De Volksstem, 27 juli 1919 en 9 oktober 1919
111 idem, 14 december 1919
112 idem, 24 april 1921
113 Gemeenteverkiezingen en hun impakt op de Belgische politiek (1890 1970). Historische uitgaven Gemeentekrediet, nr 87, 1994
114 De Werkman, 28 april 1921
115 idem, 5 mei 1921
116 Recht en Vrijheid, 16 april 1922
117 idem, 14 mei 1922
118 idem, 13 april 1923
119 idem, 2 september 1923
120 Voor Allen, 21 februari 1926
121 Recht en Vrijheid, 17 januari 1926
122 idem, 18 maart 1928
123 idem, 30 juni 1929
124 idem, 15 juli 1934
125 idem, 30 september 1928
126 Voor Allen, 27 juli en 14 oktober 1934
127 idem, 4 november 1934
127a Recht en Vrijheid, 8 maart 1931
128 idem, 13 februari 1938
129 RAG, Haaltert Modern nr 13
129a De Volksstem, 28 november en 14 december 1930
130 De Volksstem, 26 december 1930
131 De Waarheid, 1 december 1935

132 J. Herreman, Voorbal, Med. HK Haaltert, 1987 nr 2 en 3
133 Sis de Loëzens Herberg 'In de vier gekroonden' bij Frans De Luose, lokaal van de Sinco
134 De Volksstem, 12 november 1926 en 7 januari 1927
135 De Volksstem, 22 december 1932
136 De Waarheid, 7 juni 1931
137 De Liberaal, 17 mei 1931
138 idem, 22 april 1934
139 idem, 10 februari en 17 februari 1935
140 pamfletten Missienaaikring
141 Med. HK Haaltert, nr 2, jg 1984
142 Med. HK Haaltert, nr 2, jg 1983
142a De Volksstem, 3 april en 18 augustus 1935
143 De Liberaal, 22 december 1935
144 idem, 24 maart 1935
145 idem, 31 januari 1937
146 idem
147 A. Himpe, De beweging in huis, Gent 1992
147a A. De Winne, Door arm Vlaanderen, Leuven 1982
148 Signaal, 16 februari 1936
149 idem, 1 maart 1936
150 Gem. krediet, De gemeenteverkiezingen en hun impact op de Belgische politiek, Brussel 1994
151 idem
152 Voor Allen, 10 januari 1937
153 idem, 21 februari 1937
154 De Liberaal, 10 oktober 1937
155 idem, 11 april 1937
156 idem, 21 februari 1937
157 idem, 28 februari 1937
158 M. Hunninck was een jonge intellectueel, °Ha 4 april 1922 en † Gent, 21 februari 1945. Schreef naast het boek 'Haven zonder baken' enkele toneelstukken en bijdragen in tijdschriften.
159 Med. HK Lebbeke, nr 3, september 1994
160 A. Van den Bruele, Geschiedenis Haaltert II, p. 90
161 De Liberaal, 10 november 1945
162 Voor Allen, 29 mei 1949
163 Voor Allen, 1 december 1946
164 voorzitter: A. Vanderburght en jeugdleider: J. De Meyer
165 Voor Allen, 2 maart 1947

166 idem, 1 februari 1948
167 E. Huylebroek, Sint-Amandusparochie Denderhouten, p. 94
168 Med. HK Haaltert, nr 2, 1986
169 idem, nr 3, 1988
170 Med. HK Haaltert, nr 2, 1986
171 Voor Allen, 8 juli 1951 en 13 april 1952
172 idem
173 Mededeling
174 Voor Allen, 7 september 1958
175 idem, 12 oktober 1958
176 idem, 21 juni 1959
177 idem, 17 april 1960
178 idem, 17 juli 1960
179 idem, 6 augustus 1961
180 idem, 24 juli 1960
181 idem, 30 oktober 1965
182 Gazet van Aalst, 1969. Schrijver bedoelde Albert Van den Bruele en apotheker Jules Van der Capellen.
183 'Informatie U gebracht door de Volksunie' nov. 1973
184 idem, april 1973
185 Aalsters Nieuwsmagazine, 1976
186 brief NCMV, 30 oktober 1974
187 J. De Brouwer in 'Land van Aalst' 1986, nr 2 en 3
188 De Denderbode, 11 april 1875
189 Archief van de Senaat, dossier de Sadeleer
190 L. De Rijck in 'Jong en Oud' (tijdschrift Jezuïetencollege, Aalst) 1966, nr 47

Bibliografie

ART J. - Redactie	Hoe schrijf ik de geschiedenis van mijn gemeente? Centrum voor geschiedenis, RUG, 1993.
BADISCO D.	Seizoenarbeiders in het arrondissement Aalst. RUG, 1978.
BAERT K. - Redactie	Krant uitgegeven n.a.v. tentoonstelling '100 jaar Aalsterse pers'. Stadsbestuur 1986.
BISDOM Gent	Catalogus Ecclesiastoricum 1941-74. Gent 1975. Jaargangen van de 'Almanak van de Geestelijkheid van het Bisdom Gent'.
DAENS P.	Priester Daens, leven, strijden en dood. Aalst, 1909.
DAUWE J.	Gemeentepolitiek in Lebbeke. HK Lebbeke, 1990.
DE BACKER A.	Handwijzer voor de kiezer van het arrondissement Aalst in 1903. Brugge, 1902.
DE BROUWER J.	Parochiale geschiedenis Haaltert. Aalst, 1956.
DE BROUWER J.	Toponymie van Haaltert. Aalst, 1955.
DE BROUWER J.	Land van Aalst nr 2-3, jg 1986. De stam de Sadeleer te Haaltert.
DELAMEILLEURE P.	Loten en loteling. Vl. Toer. Bibl. nr 166. Antwerpen, 1973.
DE LOOSE W.	Kapellekens Haaltert. VTB Haaltert, 1978.
DE LOOSE W.	Haaltert in oude prentkaarten. VTB Haaltert, 1976.
DE LOOSE W.	Bijdrage tot de geschiedenis van de Sint-Gorikskerk te Haaltert. HK Haaltert, 1982.
DE RIDDER	Verkiezingen en verkozenen in het arr. Aalst 1831-1871. Gent, 1967.
DE RIJCK L.	L. de Sadeleer in 'Jong en Oud', nr 47. Aalst, 1966.

DE RO J. Familie Spitaels. Lic. verh. RUG, 1977.

DE STANDAARD Omtrent Daens - artikelenreeks 1992.

DE VUYST J. 100 jaar politieke perikelen in Mere (1840-1940) HK Mere, 1975.

DE WEVER B. e.a. Gemeenteraadsverkiezingen en hun impact op de Belgische politiek, 1890-1970. Gem.kred., 1994.

DE WINNE A. Door arm Vlaanderen. Kritak Leuven, 1982.

DE WINTER K. Politieke strijd en instabiliteit in het arr. Aalst, 1830-1940. Lic. verh. RUG, 1983.

Stand bronnenmateriaal gemeenteraadsverkiezingen in 'Handelingen der maatschappij voor geschiedenis en oudheidkunde', deel 38. Gent, 1984.

D'HAESE R. Overgang Daensisme naar Vlaams Nationalisme, 1914-1925. Lic. verh. RUG, 1976.

HIMPE A. De beweging in huis. Bijdrage muzeum van de Vlaamse strijd. Prov. Bestuur O-Vl. 1992.

HUYLEBROEK E. Denderhoutem. De Sint-Amandusparochie vroeger en nu. HK Haaltert, 1985.

LIEBAUT H. Repertorium van de pers in het arr. Aalst, 1840-1940. Leuven, 1567.

LIEBAUT H. Evolutie van de politieke partijen in het arr. Aalst, 1830-1893. RUG, 1963.

MEDEDELINGEN HK Okegem. Overzicht gemeenteraadsverkiezingen 1792-1970. Okegem, 1976.

MEDEDELINGEN HK Haaltert-verschillende nummers.

MEDEDELINGEN HK MERE

MEGANCK L. De zalige stonden van een soms verloren uur. Bloemlezing uit het dichtwerk van Victorinus Van de Weghe (Haaltert 1834-Laken 1900) HK Haaltert. 1984.

MOULIN L. Grote figuren uit België. Elsevier Brussel 1980

PODEVIJN D. Bijdrage tot de geschiedenis van (V)KAJ-beweging in het Verbond Aalst en Geraardsbergen, 1927- 1977. Lic. verh. KUL, 1983.

VAN DEN STEEN J. Haaltert, dorpsbeelden. Nazareth, 1993.

VAN ISACKER K. Het Daensisme. Antwerpen, 1959.

VERDOODT F-J. De zaak Daens. Df Leuven, 1993.
Het Daensisme in het arr. Aalst. Dendermonde, 1974.

WILS L. Het Daensisme. Df Leuven, 1969.

Archieven en geraadpleegde stukken.

Parochiaal Archief Haaltert (PAH)	Liber Memoriales 1848
Gemeentelijk Archief Haaltert (GAH)	Verkiezingen Raadsleden Kiezerslijsten Notulen gem. raad Burgerwacht Fusie Rantsoenering
Archief familie de Sadeleer	
Rijksarchief Gent (RAG)	Bundel Haaltert Modern
Rijksarchief Beveren (RAB)	Gemeenteraadsverkiezingen Notulen Gemeenteraad 1822-1881 Bundel Cholera 1849-66
Stadsarchief Aalst (kranten):	Denderbode De Werkman Klokke Roeland Land van Aelst De Liberaal De Volksvriend De Volksgazet arr. Aalst De Dageraad De Volksstem Recht en Vrijheid Verbond van Aelst Gazet van Aalst.
Liberaal Archief Gent	De Liberaal Verkiezingsdrukwerk
Socialistisch Archief (ABSAM)	Gent Recht en Vrijheid Voor Allen
Bibliotheek Affligem	De Denderbode
Kon. Bibliotheek Brussel	Voor Allen Recht en Vrijheid De Liberaal

	De Waarheid Verbond van Aalst Burgersbelang Klokke Roeland Dender- en Zennegalm Gazet van Aalst
Bibliotheek HK Mere	Recht en Vrijheid Vooruit Jaarboeken Bisdom Gent
Stadsbibliotheek Aalst	Aalsters Nieuwsmagazine
Archief Senaat-Brussel	Dossier de Sadeleer
Archief De Standaard Brussel	
Archief Het Nieuwsblad Brussel	
Archief Het Volk Gent	
Kath. Documentatiecentrum KADOC Leuven	Verkiezingsdrukwerk

Archief en documentatiecentrum v/h Vlaams Nationalisme (ADVN) Antwerpen

	Signaal Strijd Verkiezingsdrukwerk Dendergalm Klokke Roeland
Archief Sint-Jozefscollege	Tijdschrift Oud-leerlingen
Archief HK Haaltert	Verkiezingsdrukwerken Fotomateriaal
Archief CVP Haaltert	Verslagen Bestuursvergaderingen. Verkiezingspamfletten
Bisschoppelijk Archief Gent (BAG)	Bundel Haaltert

Dokumenten, foto's en mededelingen van tientallen Haaltertnaren.

Intekenlijst

HAALTERT

Adam Arthur
Allaer-Chiau Wim
Allaer-Muylaert Roger
Bael-Geerorns Raf
Baeten-Daghuyt Willy
Baeten-Fonck Freddy
Baetens-Beerens Adolf
Bauwens Raoul
Beeckman-Schouppe Jozef
Beeckman-Van Den Bremt Frans
Beeckman-Van Der Meeren Herman
Beelaert-Vandercapellen Norbert
Bellemans Luc
Blanckaert-Van Den Driessche Peter
Boelaert-De Meyer Geert
Boelaert Marlene
Bourgeois-Van Vaerenbergh Gustaaf
Braeckman-De Smet Walter
Braeckman-Mally Philemon
Brewee-Vernaillen Johny
Brusselman Lucie
Buyle Martha
Cherreré-Van Den Neucker Etienne
Cooman Jos
Coppens-Keymeulen Alfons
Coppens Rita
Coppens-Van Bossuyt Ivan
Coppens-Van Wesemael Herman
Coppens Vincent
De Boeck Guido
De Boile-Piron Paul
De Bruyn-De Sutter Karel
De Clippeleire R J
De Cock-Roelant Gérard
De Gendt A
De Graeve-Elskens André
De Graeve-Piron Luc
De Graeve-Van Mele Paul
De Haeck-Van De Sype Antoine
De Kegel-Huysmans Arnaud
De Kegel-Vijverman Gustaaf
De Knibber Carolus
Deleenheer Angèle
Deleenheer Georges
De Lepeleer Jozef
De Meyer Alfons
De Meyer-De Loose André
De Meyer-De Schutter Jules
De Meyer-Moortgat Frans
De Meyer Paula

Kredietbank
Lievens-Redant Willy
Loy Walter
Maesschalck Frans
Marcka-Roelandt Lucien
Matthys Paul
Matthys-Piron Willy
Meganck-Boon Emile
Meganck-Raes Jozef
Meganck-Van Cauwenbergh Frans
Mertens-Eeckhout Jozef
Meuleman-Temmerman Paul
Michiels-Scheerlinck Pierre
Moens-Bosman Hubert
Moreels Wim
Moulart Jan-Raes Anita
Muylaert-Buydens Frans
Muylaert-Meganck Frans
Muylaert-Tas André
Muylaert-Van Den Driessche Paul
Muylaert-Van Herreweghe Gustaaf
Neerincks Dirk
Nerincks Paul
Noens-De Schrijver Roger
Ottoy Marcel
Peeters-Brusselman Freddy
Piron-Lauwereys Luc
Raes-De Pauw Paul
Redant Alfons
Redant-Deleenheer Albert
Redant Gilbert
Renneboogh Madeleine
Renneboog Lucien
Roelandt-Van Der Biest Jos
Roelandt-Vannieuwkerke J
Roelandt-Deleenheer Omer
Roelants-Meganck Luc
Romeyns-Mally Robert
Saey Guido
Scheerlinck-Lizardo John
Scheerlinck-Moens Maurice
Schollaert Herman
Schollaert Roland
Seminck-Van Den Bruele Maurice
Sonck-Van Der Stockt Herman
Steppe-Fermon Jozef
Stockman-Beeckman Jozef
Stockman Gezusters
Stockman-De Keyster Marcel
Tas-D'Haeseleer Willy
Temmerman Amandine
Temmerman-De Pelsmacker Danny
Temmerman Maria
Troch Johan
Van Audenhove-Van Impe Willy

De Meyer-Roelandt Cyriel
De Meyer Roseleth
De Meyer-Verbruggen Karel
De Moor-Daghuyt Chris
De Moyer-Schouppe Marc
De Neve-Molin Marcel
De Pril-Van Den Bremt Jozef
De Rouck Lucie
De Schepper-Temmerman Jan
De Schrijver Everta
De Schrijver Irene
De Schrijver Mariette
De Schrijver-Uvin Gerrit
De Schutter-Allaer Remy
De Schutter Cyriel
De Schutter-Van Der Stockt Leon
De Slower-Van Impe Gilbert
De Smet Jozef
De Smet-Roelandt Marcel
De Sutter-Huyghebaert Eduard
De Vos Gezusters
D'Herde-De Moor Erik
D'Hoker-Van Overwaelle Luc
D'Hont-Schockaert Roger
Diericks-Coppens Armand
Diericks-De Rouck Patrick
Elskens-De Meyer Dirk
Elskens-De Smet Jan
Faveriau-Droessaert Aimé
Fermon-Provost Paul
Fermon-Wijnant Frans
Francx Lea
Gansemans Herman
Gees Herman
Gemeentebestuur
Gemeentelijke Openbare Bibliotheek
Ghijsels Paul
Ghysels Frans
Ghysels-Provost Gaston
Ghysels-Van Den Berghe Antoine
Goeman Linda
Goeman-Temmerman Henry
Goeman-Van Den Neucker Herman
Goossens-Scheerlinck Honoré
Guns-Boterbergh Edgard
Herreman Gezusters
Herreman-Van Impe Norbert
Heyman Angèle
Hoebeeck-Mally Michel
Hoebeeck Maria
Hoebeeck-Jacops Roger
Hoebeeck-Van Holen Willem
Impens Constant
Impens Paul
Kieckens Marcel

Verrongen-De Pelsmaeker Yvan
Vijverman-Impens Marcella
Volckaert-Van Den Neucker Etienne
Voncle-Baurers Michel
Voncle-De Brouwer Maurice
Voncle Frans
Waegneer Lurgart

AALST

Claus Herman
De Jaeger F
De Kegel Karel
De Kerpel Suzanne
D'Haese Lucienne
Herreman Yvonne
Huylnecht Gaston
Kredietbank
Lievens Jozef
Matthijs Maria
Minnaert-Tillon William
Schoukens Eddy
Stedelijke Openbare Bibliotheek
Vanderburght Raf
Van Gyseghem Roger
Voncle Frans

ANTWERPEN

Herreman Paul
Simons Gérard

BAARDEGEM

De Ronck Jozef
Haverals Carolina

BOECHOUT

Librecht-Van Impe Freddy

BRAINE L'ALLEUD

Heuninckx Kamiel

BRUSSEL

Algemeen Rijksarchief
De Brouwer Lucienne
de Sadeleer Etienne
de Sadeleer G
de Walque-de Sadeleer André
Gemeentekredietvan België

Van Boven Erna
Van Bever-De Wolf Erik
Van Carnegem-Segers Marcel
Van Cauwenbergh Herman
Van Cauwenbergh Juliana
Van Cauwenbergh Laurent
Van Cauwenbergh-Verniers Karel
Van Cromphaut-De Graeve William
Van De Maele Dirk
Van De Maele-De Smet Jozef
Van Den Abeele Raf
Van Den Borre Paul
Van Den Bossche-Meganck Willy
Van Den Bruele Dirk
Van Den Driessche-De Loose Victor
Van Den Driessche-Godefroid Robert
Van Den Driessche Hugo
Van Den Steen Angèle
Van Den Stock-De Troyer Constant
Van Der Eecken-De Vos Willy
Van Der Gucht Magdalena
Vanderhaegen-De Graeve Hendrik
Van Der Stockt Henri
Van De Sijpe-De Schutter Luc
Van De Weghe-Fonck Julien
Vanderburght Godelieve
Van Der Gucht-Baetens Frans
Van Gansbeke-De Wolf Eddy
Van Goethem Marnix
Van Goethem Sidonia
Van Gyseghem-Temmerman Roger
Van Hoorebeke Leona
Van Impe-Coppens Albert
Van Impe-Daghuyt A.
Van Impe-De Pauw Louis
Van Impe Juliaen
Van Impe Madeleine
Van Impe-Segers Herman
Van Impe-Vercruysse Marcel
Van Landuyt Cyriel
Van Londersele-De Caesemaecker Willy
Van Lul-Bauters Emiel
Van Meenen Henri
Van Meerter-Van Den Berghe Wim
Van Overwaelle-Herreman Julien
Van Overwaelle Julia
Van Overwaelle-Van Mol William
Van Peteghem-Meert Paul
Van Steenberge Raf
Vanstrijthem Etienne
Van Wesemael Lutgarde
Verbeeren-De Sadeleer Jozef
Verheijen-Van Hereweghe Hubert
Vermeulen Roger
Versavel-Deneweth Staf

WAASMUNSTER

De Loose-Opgenhaffen Koen

WELLE

Arijs Sylvain
Heemkundige Kring Wallo
Heyman-Scheerlinck G.
Van Der Schueren-De Bolle Arthur

WICHELEN

Peirlinck Alfons

ZEMST

Tuyaerts-Louisette Kickens

ZOTTEGEM

De Meyer-Baele Jan

ZWEVEGEM

Megarick-Timmerman Jan

DETROIT (USA)

Snauwaert Roland

ELMSHORN (Duitsland)

Van Den Driessche Denise

MOORSEL

De Cock-Laureys Désire

MORTSEL

Van Impe-Monté Dirk

NEDERHASSELT

Herremans-Redant Ulrik

NIEUWERKERKEN

Adriaens Marcel
Beeykens Herman
Claessens-De Meyer Eddy
De Sutter Prosper
Doorennont Alfons
Fermon Roger
Hoebeeck Etienne
Lauwereys Adrienne
Van De Velde Patrick
Van Impe Philemon

NINOVE

Tas Eliane

OVERIJSE

de Sadeleer

RONSE

Rijksarchief

ROTSELAER

Ghijsels Roger

SMEERebbe-VLOERZEGEM

Roelants-Buyl Bert

TURNHOUT

Thijs-Meganck Marcel

VLIERZELE

Van Den Driessche-Van Liedekerke Eric

GONTRODE

Masselus-De Loose Frank

HELDERGEM

Cosyns Roger
De Troyer Roger
Tas Valentine
Van Den Driessche Eliane

HERDERSEM

Diericks Alfons
Stockman Albert

KERKSKEN

De Kegel-Leemans Joris
De Kegel Marcel
De Pelsmaeker-Brewee Roger
Michiels Willy
Piens-Lievens Gaston
Smekens-Beeckman Karel
Van Oudenhove Simonne
Verhoeyen-De Saedeleer Jules

KOKSIJDE

Cochez Guy

KRAAINEM

Van Keymeulen J A

LEDE

Robberechts Etienne
Van Sande Urbain

MASSEMEN

Verbeken Antoine

MELLE

De Meyer Norbert

MERE

De Schrijver-De Bosschere Gaston
Heemkundige Kring
Lievens Koen
Scheerlinck Willy
Steenhout Rosa

DENDERHOUTEM

De Man Didier
De Putter Godelieve
Gemeentelijke Openbare Bibliotheek
Huylebroek Edgard
Redant Irene
Redant Jozef
Redant Nera
Soneck-Elskens Hans
Wijnant Marie-José

DENDERLEEUW

Allaer Bart
Cansse-Van Hoefs R.
De Backer Etienne
De Troyer Rita
Heiremans Maria
Van Der Velten Guy

DENDERMONDE

Vlassenroot Marc

DILBEEK

De Ryck Raymond

EREMBODEGEM

Boelaert-Gosseye Gerard
Contruyt Paul
De Bruyne Etienne
Tas M.
Van Cauter Eli
Van Den Driessche-Lodegan Bart
Van Impe Albert

GALMAARDEN

Deleenheer Dries

GENT

Liberaal Archief

GENTBRUGGE

Roelants Christianne

GIJZEGEM

De Ryck Etienne
Van Gijsegem-De Ryck Anné